

วัฒนธรรมองค์การในสถาบันการศึกษาพยาบาล

การศึกษาวัฒนธรรมองค์การในสถาบันการศึกษาพยาบาลในครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะกรณีสถาบันการศึกษา 2 สถาบัน ประกอบด้วย วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม และ คณะพยาบาลศาสตร์ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยศึกษาตามกรอบแนวคิดของ Schein (1985) ซึ่งได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า

วัฒนธรรมองค์การ เป็นแบบแผนของคตินฐานเบื้องต้นที่เกิดและพัฒนาขึ้นโดยสมาชิกขององค์การ และสิ่งสัมพันธ์กันมาจนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยทั่วไป โดยจะมีการถ่ายทอดไปยังสมาชิกใหม่เพื่อให้เกิดการรับรู้ การคิด และความรู้สึก ไปในทิศทางเดียวกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อการปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมภายนอกและการบูรณาการภายในองค์การ

โดยคตินฐานเบื้องต้นดังกล่าว มี 5 ด้านดังนี้

1. คตินฐานเบื้องต้นของความสัมพันธ์ของสถาบันกับสภาพแวดล้อม ซึ่งจะพิจารณาในระดับสถาบัน โดยพิจารณาว่าสมาชิกของสถาบันมองความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในลักษณะใด ประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของสถาบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกรับรู้เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของสถาบัน การรับรู้เกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่อการดำเนินงานของสถาบัน

2. คตินฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของความจริงและความถูกต้อง

คตินฐานในด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับ การรับรู้ของสมาชิกในองค์การ ว่าอะไรคือความจริงหรือความถูกต้อง เกณฑ์ที่สมาชิกของสถาบันใช้ในการตัดสินความถูกต้อง ตลอดจนแนวคิดของสมาชิกเกี่ยวกับความจริงและความถูกต้องในเรื่องของเวลาและการใช้พื้นที่ ว่ามีลักษณะอย่างไร

3. คตินฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกในสถาบัน

คตินฐานเบื้องต้นในด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับลักษณะของสมาชิกในสถาบัน โดยจะพิจารณาการรับรู้ของสมาชิกในสถาบันเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกในสถาบันว่าเป็นอย่างไร ลักษณะสมาชิกอย่างไรที่เป็นที่ยอมรับ ตลอดจนพิจารณาถึงความต้องการของสมาชิกในสถาบัน

4. ทัศนคติเบื้องต้นของสมาชิกในสถาบัน เกี่ยวกับลักษณะของแบบแผนการกระทำของสมาชิกในสถาบัน

ทัศนคติในด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของสมาชิกในสถาบัน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นการรับรู้ของสมาชิกในสถาบัน

5. ทัศนคติเบื้องต้นของสมาชิกเกี่ยวกับธรรมชาติของสัมพันธภาพของสมาชิกในสถาบัน

ทัศนคติในด้านนี้ จะพิจารณาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสถาบันว่ามีรูปแบบใด มีพื้นฐานเป็นมาอย่างไร ตลอดจนสิ่งที่ผูกพันยึดเหนี่ยวสมาชิกในสถาบันให้อยู่ร่วมกันนั้นคืออะไร

นอกจากการพิจารณาลักษณะวัฒนธรรมองค์การในสถาบันการศึกษายาบาลตามแนวคิดของ Schein ในตอนที่ 1 แล้ว ยังจะได้พิจารณาถึงวัฒนธรรมที่แข็งหรือสอดคล้องต้องกัน และวัฒนธรรมที่อ่อนหรือขัดแย้งกันในตอนที่ 2 ตลอดจนวัฒนธรรมที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์การ

ข้อมูลที่น่าสนใจมาจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และการอภิปรายกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบที่ทำการศึกษา มีรายละเอียดข้อค้นพบจากการวิจัย จะได้นำเสนอเป็นรายสถาบัน ดังนี้

ตอนที่ 1 วัฒนธรรมองค์การในภาพรวม

กรณีศึกษาที่ 1 วัฒนธรรมองค์การในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม

กรณีศึกษาที่ 2 วัฒนธรรมองค์การในคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 วัฒนธรรมองค์การที่แข็งหรือสอดคล้องต้องกัน และวัฒนธรรมที่อ่อนหรือมีความหลากหลายในสถาบันการศึกษายาบาล

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนา และวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบันการศึกษายาบาล

ตอนที่ 1 วัฒนธรรมองค์การในภาพรวม

กรณีศึกษาที่ 1 : วัฒนธรรมองค์การในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม

1. ศึกษารูปแบบต้นของความสัมพันธ์ของวิทยาลัยพยาบาลกับสภาพแวดล้อม

1.1 แอกลักษณะของสถาบัน

แอกลักษณะของสถาบันที่เป็นที่ยอมรับกันในหมู่สมาชิกของสถาบันประกอบด้วย ความเป็นสถาบันทหาร การเป็นสถาบันเล็กแต่มีคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 "ความเป็นสถาบันทหาร"

วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสังกัด กระทรวงกลาโหม จึงมีสถานภาพเป็นสถาบันทหาร บุคลากรของวิทยาลัยพยาบาลถือเป็นข้าราชการ ทหาร แต่สำหรับนักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลนั้นถือเป็นนักเรียนพลเรือน ทั้งนี้เพราะ ระเบียบกองทัพว่าด้วยการศึกษา ได้กำหนดลักษณะของสถาบันไว้ว่า "วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบัน การศึกษาในส่วนการศึกษาที่ 3 ทำหน้าที่จัดการศึกษาอาชีพเฉพาะอย่างสำหรับบุคคลพลเรือนสตรี" อย่างไรก็ตาม แม้ว่านักเรียนพยาบาลจะเป็นนักเรียนพลเรือน แต่กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้ กับนักเรียนพยาบาลได้มีการกำหนดให้ใช้ระเบียบของนักเรียนทหารโดยอนุโลม รวมทั้งเครื่องแบบ ของนักเรียนพยาบาลที่ได้ออกเป็นระเบียบนั้น ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับเครื่องแบบทหารหญิงกับ นักเรียนเหล่าซึ่งสังกัดเหล่าทัพเดียวกัน

ในแอกลักษณะของความเป็นสถาบันทหารที่เป็นการรับรู้ของสมาชิก ในสถาบัน นอกจากจะพิจารณาจากระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรและสังกัด ของสถาบันแล้ว ความเป็นสถาบันทหารที่เห็นเด่นชัดและมีผลต่อวิถีชีวิตของสมาชิก และการ ดำเนินงานของสถาบันจะเกี่ยวข้องกับตำแหน่งชั้นยศทางทหาร วินัยทหาร และเครื่องแบบทหาร

ตำแหน่งชั้นยศทางทหารเป็นประเด็นสำคัญ ชั้นยศจะเป็นสิ่งบ่งบอก ถึงสถานภาพทางสังคมที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม หลายคนเข้ามาสู่สถาบันทหารด้วยเรื่องชั้นยศ นักเรียนพยาบาลที่สมัครเข้ามาเรียนที่วิทยาลัยพยาบาลส่วนหนึ่ง พุดถึงความต้องการที่จะเป็น พยาบาลทหาร เพราะเมื่อจบแล้วจะได้รับการแต่งตั้งยศ และเกือบทุกคนตั้งความหวังในการเรียน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมากกว่าหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับต้น เพราะเมื่อจบการศึกษาจะ ได้รับพระราชทานยศเรือตรี ส่วนผู้ที่จบหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับต้นได้รับยศจ่าตรี และความ

เป็น "สถาบันทหาร" โดยความหมายที่เกี่ยวข้องกับยศนั้น จะเกี่ยวข้องกับการบรรจุแต่งตั้งบุคคล เพื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะพิจารณาถึงความรู้ความสามารถแล้ว ยังพิจารณาถึงชั้นยศอีกด้วย ดังนั้น การยอมรับในเอกลักษณ์ของการเป็นสถาบันทหารของสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาล ย่อมนำไปสู่การยอมรับในระบบชั้นยศทางทหารด้วย

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ "ความเป็นสถาบันทหาร" คือ ความมีวินัย การประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ จะถูกคุมด้วยวินัยทหาร ซึ่งได้มีการกำหนดเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร ตั้งแต่พุทธศักราช 2476 โดยกำหนดว่า "วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจะต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด" และวินัยทหารนั้นก็คือ การที่ทหารต้องประพฤติตนแบบธรรมเนียมทหาร สำหรับในวิทยาลัยพยาบาลซึ่งถือเป็นสถาบันทหาร แม้จะมีใช้กำลังรบอย่างแท้จริง แต่ก็รับเอาลักษณะสำคัญของทหาร คือ การมีวินัยเข้าไว้ มีกล่าวถึงวินัยทหารอย่างสม่ำเสมอ เช่น ในการเข้าแถวประจำเดือนของข้าราชการ จะมีการกล่าวปฏิญาณตนว่า "พวกเราต้องระลึกถึงและยึดมั่นในสิ่งต่อไปนี้คือชาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ" ในการเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียนและในการแถวตรวจบัญชีพลatoon เย็นทุกวันของนักเรียนพยาบาล จะมีการทอความหมายของวินัยทหาร และตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร ซึ่งได้มีการกำหนดไว้ 9 ข้อ คือ

- (1) คือ ชัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- (2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ ผู้น้อย
- (3) ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมทหาร
- (4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
- (5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเล่นเล่อต่อหน้าที่ราชการ
- (6) กล่าวคำเท็จ
- (7) ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
- (8) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ
- (9) เสพเครื่องดองของเมาจนเสีกริยา

นอกจากนั้น วินัยทหารเป็นสิ่งที่ผู้อาวุโสสูงกว่าใช้เป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของผู้อาวุโสน้อย เช่น การเชื่อฟัง การเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย เป็นต้น แม้แต่ครูพยาบาลเอง ในการประชุมต่าง ๆ ก็มีการพูดถึงวินัยทหาร โดยจะมีการเน้นว่าต้องเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนพยาบาล

ดังนั้น การพูดถึงความเป็นสถาบันทหารของวิทยาลัยพยาบาลที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่ง ก็คือ การใช้ระเบียบวินัยทางทหารปกครองบังคับบัญชาตนเอง

ประเด็นสุดท้ายที่เป็นลักษณะเด่นของความเป็นสถาบันทหารที่แสดงออกอย่างชัดเจนอีกลักษณะหนึ่ง คือ "เครื่องแบบทหาร" สมาชิกหลายคนกล่าวถึงความเป็นทหารของสถาบันว่า "เรามี Uniform หรือเครื่องแบบทหารที่แสดงถึงความเป็นทหาร" เครื่องแบบจะแสดงให้เห็นถึงสถานภาพเกี่ยวกับยศ เครื่องแบบทหารถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของการเป็นทหาร เครื่องแบบของสถาบันถือเป็นความภาคภูมิใจในความเป็นทหารของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล นักเรียนพยาบาลหลายคนเข้ามาเรียนในวิทยาลัยพยาบาล นอกจากความความต้องการเป็นพยาบาลแล้ว ยังมีปัจจัยเสริมที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งได้รับการบอกกล่าวจากนักเรียนว่า "เครื่องแบบที่น่ายกย่องกว่าที่อื่น" เครื่องแบบทหารจึงเป็นสิ่งจูงใจประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในสถาบัน นอกจากนี้ จะมีการเน้นเกี่ยวกับระเบียบการแต่งเครื่องแบบข้าราชการ จะระมัดระวังการแต่งเครื่องแบบให้ถูก เพราะจะมีการตรวจสอบโดยสารวัตรทหาร สำหรับนักเรียนพยาบาลจะมีการตรวจเครื่องแบบก่อนออกจากวิทยาลัย การแต่งเครื่องแบบไม่ถูกต้องของนักเรียนจะถือเป็นความผิดประการหนึ่ง

"ความเป็นทหาร" ถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของสถาบัน แม้ว่าความเป็นทหารจะมีบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่สมาชิกพูดถึง ซึ่งได้แก่ การมีกฎระเบียบในการปฏิบัติและการถูกควบคุมตามลำดับชั้นยศ และการกำหนดสถานภาพตามชั้นยศ . แต่เอกลักษณ์ของความเป็นสถาบันทหารที่เป็นที่รับรู้ในหมู่สมาชิกบางเรื่อง เช่น การมีชั้นยศ และการมีเครื่องแบบทหาร ก็ยังคงเป็นสิ่งจูงใจสำคัญให้บุคคลคงอยู่ในสถาบันต่อไป ดังที่สมาชิกท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการที่คนต้องการเข้ามาเป็นนักเรียนที่นี้ว่า "โอกาสที่คนจะเป็นพยาบาลธรรมดาที่นี่เป็นที่ไหนก็ได้ แต่เป็นพยาบาลทหาร โดยเฉพาะทหาร.. จะเป็นได้ทันทีเดียว"

1.1.2 การเป็นสถาบันเล็กแต่มีคุณภาพ

วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันในสังกัดกองทัพ กระทรวงกลาโหม มีภารกิจเฉพาะในการผลิตพยาบาลเพื่อสนองความต้องการ หรือเพื่อการใช้งานในกองทัพ มีการผลิตพยาบาลเฉพาะในระดับปริญญาตรี ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีละ 60 คน และหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับต้น ปีละ 25 - 30 คน ซึ่งถือว่าจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งมีถึง 1,400 คน ในการเป็นสถาบันเล็กตามการรับรู้ของสมาชิก มักจะพูดกันถึงจำนวนครูของวิทยาลัย ซึ่งจะมีการพูดคุยเสมอในกลุ่มครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลว่า "ครูเรามีพอ ๆ กับภาคสรีรศาสตร์ของคณะพยาบาลศาสตร์เท่านั้น" โดยครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลซึ่งมีจำนวน 50 คน รวมทั้งผู้บริหาร ขณะที่อาจารย์พยาบาลภาควิชาสรีรศาสตร์ของคณะพยาบาลศาสตร์มีจำนวน 38 คน และแม้แต่เมื่อเทียบกับสถาบันในสังกัดกระทรวงกลาโหมด้วยกัน ก็จะพบว่าจำนวนอัตราครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลจะมีน้อยกว่าสถาบันอื่น จึงเป็นที่รับรู้กันในหมู่สมาชิกของสถาบันว่า "วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันการศึกษาที่มีขนาดเล็ก" ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวเป็นลักษณะของการรับรู้ในความขาดแคลน แต่มิได้ก่อให้เกิดปมด้อย ทางในกลับกัน กลับเป็นความภาคภูมิใจที่เป็นสถาบันเล็กแต่มีคุณภาพ โดยสมาชิกจะเห็นว่าวิทยาลัยพยาบาลสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับสถาบันใหญ่ ๆ ที่อื่น สมาชิกกล่าวถึงการที่วิทยาลัยพยาบาลสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันต่าง ๆ ได้อย่างทัดเทียม ทั้งการแข่งขันกีฬาสถาบันพยาบาลและกิจกรรมอื่น ๆ โดยผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมถือว่าไม่น้อยหน้ากว่าสถาบันอื่น ดังที่สมาชิกซึ่งเป็นครูพยาบาลคนหนึ่งกล่าวว่า "เราก็ทำทุกอย่างได้เท่ากับสถาบันใหญ่ ๆ บางอย่างเราจะดีกว่าเสียอีก" ทั้งนี้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จไปได้ บางครั้งพบว่าสมาชิกของสถาบันจะใช้ความพยายามเพิ่มขึ้นหรือคนหนึ่งทำได้หลายกิจกรรม เช่น ในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาสถาบันพยาบาล นักเรียนของวิทยาลัยพยาบาลคนหนึ่งจะต้องเป็นทั้งนักกีฬาและจัดการแสดงประกวดพาเหรด นักเรียนทุกคนของสถาบันจะมีบทบาทหน้าที่ทุกคน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน อันถือเป็นการปรับตัวภายในของสถาบันตามสภาพที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของสถาบัน สมาชิกในกลุ่มครูจะกล่าวถึงสถาบันว่า "แม้เราเป็นสถาบันเล็ก แต่เมื่อเราเป็นเจ้าของกีฬาสถาบันพยาบาล เราก็สามารถจัดงานให้ใหญ่ได้เท่ากับสถาบันอื่น แล้วทุกคนก็ยอมรับว่าสมบูรณ์" ดังนั้นการเป็นสถาบันเล็กจึงเปรียบเสมือนแรงผลักดันหรือเป็นปัจจัยกระตุ้นให้สมาชิกของสถาบันพยายามทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้รับการยอมรับหรือเทียบเท่าสถาบันอื่นในสังคม

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษา พบการรับรู้ถึงเอกลักษณ์ของสถาบัน
ความเป็นสถาบันทหาร ที่ต้องมีวินัย กฎระเบียบ และมีเครื่องแบบเป็นเอกลักษณ์สำคัญ ในส่วนของ
สถาบันมีการรับรู้ร่วมกันว่าวิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันเล็กแต่มีคุณภาพ ที่สามารถดำเนินกิจการ
ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

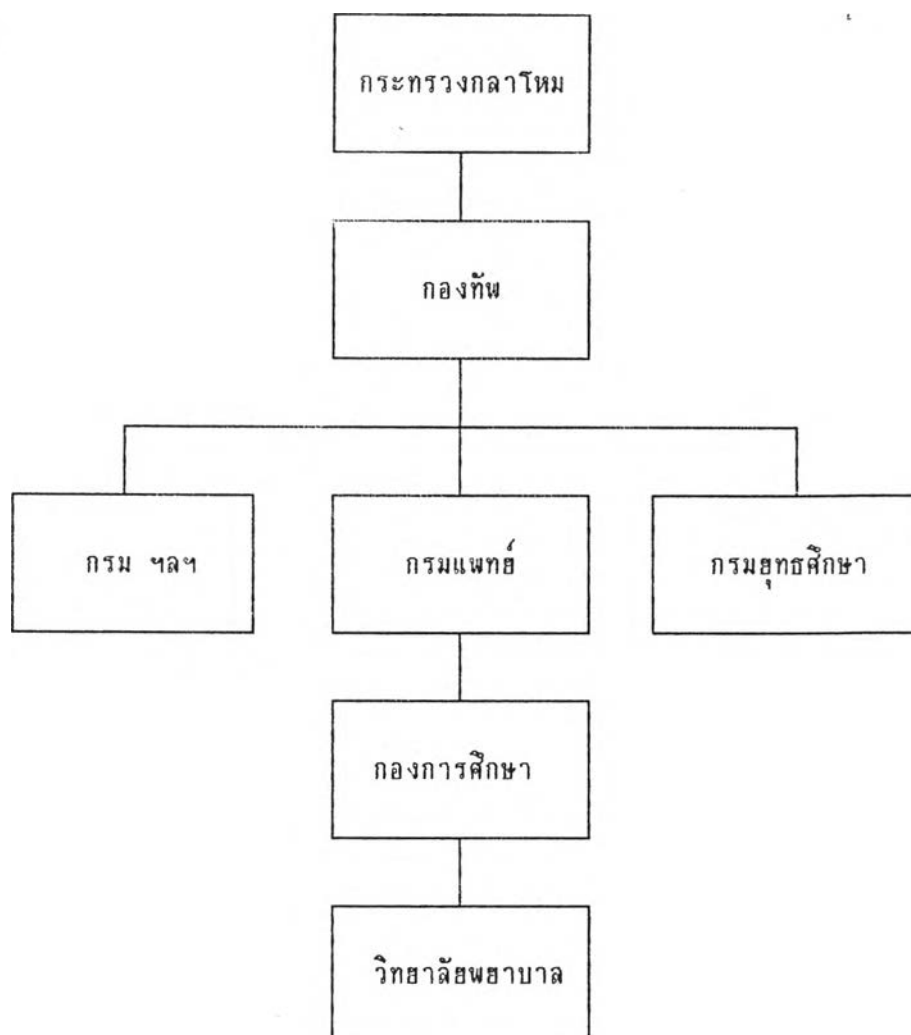
1.2 การรับรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอกต่อการดำเนินงาน

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อ
การดำเนินงานและการปรับตัวของวิทยาลัยพยาบาล ที่สำคัญคือ อิทธิพลของระบบทหาร อิทธิพล
ขององค์กรวิชาชีพ และสถาบันการศึกษาที่วิทยาลัยพยาบาลเข้าเป็นสถาบันสมทบ ตลอดจนสถาบัน
การศึกษาพยาบาลอื่น ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 อิทธิพลของระบบทหาร

การดำเนินงานของวิทยาลัยพยาบาลในฐานะเป็นหน่วยราชการ
ทหาร จึงได้รับอิทธิพลจากระบบทหารในการควบคุมบังคับบัญชา ทั้งนี้โดยที่วิทยาลัยพยาบาลมีสาย
การบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น ดังแสดงในแผนภูมิที่ 11

แผนภูมิที่ 11 สาขาการบังคับบัญชาของวิทยาลัยพยาบาล

จากแผนภูมิดังกล่าวจะเห็นถึงสาขาการบังคับบัญชาของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งหน่วยชั้นตรงที่มีอำนาจสั่งการและบังคับบัญชา คือ กองการศึกษา กรมแพทย์ แต่ทั้งนี้ โดยที่กรมยุทธศึกษามีบทบาทในการควบคุมเกี่ยวกับระเบียบในการจัดการศึกษาของกองทัพบก ดังนั้น กรมยุทธศึกษาจึงมีหน้าที่กำกับเกี่ยวกับระเบียบการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาลดำเนินไปตามนโยบายของกองทัพบก

ระบบการควบคุมดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนทั้งที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร โดยกำหนดให้วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันที่ถือเป็นส่วนการศึกษาที่ 3 ภายใต้การกำกับดูแลของกรมยุทธศึกษา และกำหนดภารกิจให้ทำหน้าที่สอนอาชีพเฉพาะอย่างสำหรับบุคคลพลเรือนหญิง มีหลักสูตรในความรับผิดชอบ 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ และหลักสูตรพยาบาลศาสตร์

ระดับต้น (ระเบียบกองทัพว่าด้วยการศึกษา 2530) ทั้งนี้สำหรับการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาลชั้นตรงต่อกรมแพทย์ซึ่งเป็นหน่วยเทคนิค นอกจากจะมีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วยังเป็นการรับรู้โดยสมาชิกของสถาบันถึงอิทธิพลของระบบทหารที่เข้ามามีส่วนในการดำเนินการของวิทยาลัยพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นกรมยุทธศึกษาหรือกรมแพทย์ โดยมีอิทธิพลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจ การดำเนินงานของวิทยาลัยพยาบาล และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของวิทยาลัยพยาบาล โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) อิทธิพลของระบบทหารต่อการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจของวิทยาลัยพยาบาล วัตถุประสงค์ของสถาบันเป็นที่รับรู้กันในหมู่สมาชิกโดยทั่วไป คือ "การผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพตามความต้องการของกองทัพ" การผลิตพยาบาลดังกล่าว เป็นการผลิตเพื่อให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยแก่บุคลากรในกองทัพเป็นหลัก ทั้งนี้ตั้งแต่แรกก่อตั้งวิทยาลัยพยาบาลในปี พ.ศ. 2511 ในครั้งนั้นได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งสถาบันเอาไว้ชัดเจนว่า "เพื่อผลิตพยาบาล เพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนบุคลากรพยาบาลหญิงที่จะให้บริการสุขภาพอนามัยแก่ทหารและครอบครัว" (ฉายแสง ณ นคร, 2531) อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่ง ซึ่งเข้ามาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลในช่วงแรกเริ่มเปิด กล่าวถึงการก่อตั้งวิทยาลัยพยาบาลว่า "โรงเรียนของเราก่อตั้งมาเพราะขาดกำลังคน" มีการใช้แรงงานนักเรียนในขณะฝึกหัดศึกษาเพื่อเสริมกำลังเจ้าหน้าที่พยาบาลที่ขาดแคลน และยังคงพบได้ในปัจจุบัน จะเห็นได้จากจำนวนชั่วโมงการฝึกปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งจัดไว้เกินกว่าจำนวนชั่วโมงตามหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตร แม้ว่าในปัจจุบันจะมีพยาบาลประจำการมากขึ้น และมีได้มีการกำหนดนโยบายชัดเจนว่าจะใช้แรงงานนักเรียน แต่ก็พบว่าวิทยาลัยพยาบาลมักจะได้รับคำตอบว่าจากพยาบาลประจำหอผู้ป่วยอยู่เสมอ ถ้ามีการตรวจเวรนักเรียนพยาบาลกะทันหันเพื่อไปใช้ในกิจกรรมอื่น ด้วยเหตุผลที่ว่า "การตรวจเวรนักเรียนกะทันหันทางคึกไม่สามารถหาพยาบาลอื่นเวรแทนได้ เพราะไม่มีคน" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงงานนักเรียนพยาบาลยังมีส่วนสำคัญอยู่สำหรับการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาลจึงต้องเอาต้นนโยบายของหน่วยเหนือ ที่จะใช้แรงงานนักเรียนพยาบาลเสริมพยาบาลประจำการ นอกจากนั้นการรับนักเรียนแต่ละปี ผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติรับคือหน่วยเหนือ โดยวิทยาลัยพยาบาลมิได้มีบทบาทและหน้าที่ในการวางแผนและพิจารณาด้วยตนเองเป็นการรับคำสั่งจากหน่วยเหนือให้ปฏิบัติ อิทธิพลของหน่วยเหนือในระบบทหารยังแสดงให้เห็น

อย่างชัดเจนจากการกำหนดคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาไว้ในหลักสูตรว่า "ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีความเข้าใจในกิจการของกระทรวงกลาโหม กองทัพ และกรมแพทย์ และให้มีความรู้ในวิชาการตามหลักสูตรการฝึกอบรมทหารของกรมยุทธศึกษา"

อิทธิพลของกองทัพนอกจากจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์แล้ว ยังมีผลต่อภารกิจของสถาบัน แม้ว่าจะมีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรในระเบียบของกองทัพว่าด้วยการศึกษาว่า วิทยาลัยพยาบาลมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้บุคคลพลเรือนสตรีในอาชีพเฉพาะอย่าง มีหลักสูตรในความรับผิดชอบ 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต และหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับต้นเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติจะพบว่าวิทยาลัยพยาบาลยังมีภารกิจที่ต้องสนองนโยบายกองทัพหรือหน่วยเหนืออีกหลายประการ ซึ่งครูอาวุโสหลายคนได้กล่าวถึงภารกิจในส่วนนี้ว่า "ภารกิจของวิทยาลัยพยาบาลก็คือ สนองภารกิจของกองทัพ เพื่อเป็นหน้าเป็นตาของกองทัพ" โดยวิทยาลัยพยาบาลต้องปฏิบัติตามกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยชั้นตรงและกองทัพ เป็นในลักษณะผู้ใหญ่สั่งการมาก็ต้องทำ ซึ่งบางครั้งก็ไม่เกี่ยวกับงานพยาบาล เช่น การจัดนักเรียนพยาบาลไปแสดงในงานพิธีต่าง ๆ การไปร่วมกิจกรรมกีฬาของกองทัพไทย กิจกรรมหารายได้ของกองทัพ และกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ของกองทัพ การไปร่วมในกิจกรรมของกองทัพหรือหน่วยเหนือในระดับสูงขึ้นไป โดยจะมีการสั่งการมาตามลำดับชั้น นอกจากนั้นยังมีหน่วยอื่น ๆ ที่ขอความร่วมมือมายังกรมแพทย์ ภารกิจเหล่านี้เป็นภารกิจที่นอกเหนือจากภารกิจหลักของสถาบัน แม้ว่าบางครั้งผู้บริหารวิทยาลัยหรือระดับสูงขึ้นไปจะไม่เห็นด้วยกับการไปร่วมกิจกรรม แต่ก็มิอาจปฏิเสธได้จนครูหลายคนของวิทยาลัยกล่าวกันว่า "โรงเรียนนี้จะเปลี่ยนเป็น วิทยาลัยพยาบาลและการแสดง" เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนไปร่วมมักเป็นกิจกรรมทางด้านนาฏศิลป์และการแสดง ที่มิได้เกี่ยวข้องกับการพยาบาลเป็นส่วนใหญ่

สำหรับภารกิจที่ต้องสนองนโยบายของหน่วยเหนือนี้มีอิทธิพลค่อนข้างมากต่อการปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ แม้แต่การเรียนการสอนซึ่งสมาชิกทุกคนยอมรับกันว่าเป็นภารกิจหลัก แต่บางครั้งจะเห็นว่ามี การงดเรียนเพื่อไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยกิจกรรมต่าง ๆ จะมีอย่างต่อเนื่องตลอดปี ที่ทำให้นักเรียนและครูพยาบาลต้องไปร่วมงานด้วยเสมอ ซึ่งมีผลต่อการใช้เวลาในการปฏิบัติงานของครูพยาบาล

ดังนั้นจึงพบว่าข้ออ้างของครูพยาบาลที่ไม่สามารถทำงานทางด้านวิชาการหรืองานวิจัย ซึ่งเป็นภารกิจในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ยินเสมอก็คือ "งานกิจกรรมมากมาย จะเอาเวลาที่ไหนไปทำการวิจัย"

การดำเนินงานต่าง ๆ ของวิทยาลัยพยาบาล แม้จะมีการกำหนดภารกิจของสถาบันอย่างชัดเจนในฐานะสถาบันอุดมศึกษา แต่จะเห็นว่าสมาชิกของสถาบันรับรู้ว่าการกิจต่าง ๆ นั้นอยู่ภายใต้อิทธิพลของหน่วยเหนือซึ่งเป็นลักษณะที่ชัดเจนของระบบทหาร ซึ่งสถาบันไม่มีโอกาสปฏิเสธหรือขัดแย้ง

(2) อิทธิพลต่อการตัดสินใจของวิทยาลัยพยาบาล โดระบบทหารที่มีการปกครองบังคับบัญชาเป็นไปตามลำดับชั้นของวิทยาลัยพยาบาล เป็นลักษณะของการควบคุมบังคับบัญชา ซึ่งการควบคุมบังคับบัญช่าย่อมส่งผลกระทบต่อความมีอิสระในการตัดสินใจ จะเห็นว่าการดำเนินงานต่าง ๆ จะต้องมีการเสนอผ่านหลายขั้นตอน ในลักษณะของการควบคุมเป็นลำดับชั้น มีการกำหนดเป็นระเบียบปฏิบัติถึงอำนาจการตัดสินใจในแต่ละระดับ ตั้งแต่ของวิทยาลัยพยาบาล กองการศึกษา กรมแพทย์ และกองทัพ วิทยาลัยพยาบาลซึ่งเป็นหน่วยล่างสุดจึงดูเหมือนว่าขาดอำนาจในการตัดสินใจ นอกจากการตัดสินใจในเรื่องที่เคยปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และระเบียบปฏิบัติภายในบางอย่าง ทั้งนี้สมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับ "ในอิทธิพลของหน่วยเหนือที่มาควบคุมหลายชั้นเป็นลำดับชั้นตอน...และการไม่มีอำนาจเด็ดขาดของวิทยาลัยพยาบาล" จึงพบว่ามีคำพูดที่พูดกันเสมอคือ "แล้วกองว่าอย่างไร" "เรื่องนี้กรมอนุมัติแล้วหรือยัง" ดังนั้นจึงพบว่าการตัดสินใจ การดำเนินงานต่าง ๆ ของวิทยาลัยพยาบาล ต้องใช้เวลานาน เพราะต้องขออนุมัติหรือรอการตัดสินใจจากหน่วยเหนือตามลำดับชั้น หรืออย่างน้อยจะมีการปรึกษาหารือก่อนเสมอ ซึ่งก่อให้เกิดความล่าช้า

นอกจากนั้น การตัดสินใจบางอย่างที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยพยาบาลก็มีใช้อำนาจเด็ดขาดของวิทยาลัย สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยอำนาจของผู้บังคับบัญชาระดับสูงกว่า ทรพยาบาลอาวุโสคนหนึ่งกล่าวว่า "ขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาระดับสูงกว่า จะเข้ามาควบคุมมากน้อยแค่ไหน บางคนเข้ามาสั่งการแม้เป็นเรื่องภายในของวิทยาลัย" จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของระบบทหารที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินงานของวิทยาลัยพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดภารกิจและวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนการตัดสินใจของสถาบัน

1.2.2 อิทธิพลขององค์กรวิชาชีพและสถาบันการศึกษาที่วิทยาลัยพยาบาล

เข้าสมทบ

วิทยาลัยพยาบาลจะมีลักษณะเฉพาะ 2 ประการ .

คือ เป็นสถาบันทางทหารที่มีการปกครองบังคับบัญชาตามขนบธรรมเนียมประเพณีทหาร และเป็นสถาบันทางวิชาชีพที่ผลิตบุคลากรในสาขาวิชาชีพการพยาบาล การที่วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันทางวิชาชีพ จึงมีองค์กรวิชาชีพทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการผลิตบุคลากรพยาบาลให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ออกไปให้บริการแก่สังคม องค์กรวิชาชีพที่มีบทบาทในการควบคุมสถาบันการพยาบาล คือ "สภาการพยาบาล" ซึ่งเป็นองค์กรตามกฎหมาย การควบคุมในส่วนของสภาการพยาบาลกระทำโดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของสถาบัน สำหรับใช้ในการประเมินสถาบันการศึกษาพยาบาลเพื่อให้การรับรอง ทั้งนี้จะมีการประเมินสถาบันทั้งด้านหลักสูตร บุคลากร การดำเนินงานและการบริหารสถาบัน สถาบันการศึกษาพยาบาลแต่ละแห่งจะต้องดำเนินการปรับปรุงสถาบัน เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน มิฉะนั้นสถาบันจะไม่ได้รับการรับรอง อันหมายถึงผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันนั้น ๆ จะไม่มีสิทธิในการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพ สภาการพยาบาลได้เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบมาตรฐานของวิทยาลัยพยาบาลเพื่อการรับรองสถาบันในครั้งแรก เมื่อปี 2530 และได้จัดวิทยาลัยพยาบาลอยู่ในสถาบันที่ต้องได้รับการประเมินสถาบันเพื่อตรวจสอบมาตรฐานทุก 3 ปี การควบคุมมาตรฐานสถาบันเพื่อการรับรองก่อให้เกิดการพัฒนาสถาบัน สมาชิกส่วนใหญ่ของสถาบันมีความเห็นว่า การควบคุมขององค์กรวิชาชีพก่อให้เกิดผลดีต่อสถาบัน โดยกล่าวว่า "ในระบบทหาร เราเสนออะไรจากข้างล่างมักไม่ค่อยได้รับการยอมรับ แต่ถ้าเป็น comments จากหน่วยอื่น ซึ่งเป็นหน่วยที่มีอำนาจตามกฎหมาย ก็อาจจะยอมรับในการเปลี่ยนแปลงกันหน่อย..." และจะพบว่าหลังการตรวจสอบเพื่อรับรองสถาบันของสภาการพยาบาลแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในวิทยาลัยพยาบาล ทั้งในด้านบุคลากร มีการอนุมัติบุคคลเข้ามาช่วยราชการเป็นครูของวิทยาลัยพยาบาล มีการให้ทุนไปศึกษาต่อทั้งในระดับปริญญาโทและเอก การให้งบประมาณในการจัดซื้อหนังสือตำราและอุปกรณ์เพิ่มขึ้น อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "สภาการพยาบาลก็เหมือนเป็นเกราะคุ้มครองเรา เพราะถ้าขออะไรหรืออยากเปลี่ยนแปลงอะไร ก็จะต้องอ้างสภาการพยาบาลได้ว่า... เพื่อให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของสภาฯ" ดังนั้นการควบคุมของสภาการพยาบาลจึงก่อให้เกิดการพัฒนา ซึ่งถือเป็นอิทธิพลในทางบวก เป็นที่ยอมรับของสมาชิก ดังจะพบว่าสมาชิกพร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอนะของสภาการพยาบาล รวมไปถึงการให้ความร่วมมือในกิจกรรม

ต่าง ๆ ตามที่สภาการพยาบาลร้องขอ เพราะว่าถือว่า "สภามีอำนาจตามกฎหมาย และช่วยให้วิทยาลัยได้พัฒนา"

นอกจากการยอมรับในเอทิคัลของสภาการพยาบาลในฐานะที่ทำให้สถาบันมีการพัฒนาแล้ว สมาชิกในสถาบันยังยอมรับในฐานะการเป็นสมาชิกที่ต้องให้ความร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพอีกด้วย ทั้งนี้มีการกล่าวกันว่า "ถือเป็นการรวมพลังวิชาชีพซึ่ง ใ้แก่หน้าที่ของสมาชิกในวิชาชีพอย่างหนึ่งที่จะต้องรับผิดชอบต่อวิชาชีพ โดยการให้ความร่วมมือกับองค์กรทางวิชาชีพ"

นอกจากนี้การร้องขอของสภาการพยาบาลมายังสถาบัน มักจะมีได้รับการคัดค้านจากหน่วยงานนี้อาจเป็นเพราะเห็นว่าสภาการพยาบาลเป็นองค์กรตามกฎหมาย และมีอิทธิพลต่อการรับรองสถาบันอีกด้วย

นอกจากสภาการพยาบาลซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสถาบันแล้ว วิทยาลัยพยาบาลยังได้รับอิทธิพลจากสถาบันที่เข้าสมทบ ทั้งการเข้าเป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นจุดปรับเปลี่ยนที่สำคัญของสถาบัน เป็นความพยายามที่จะผลักดันให้สถาบันมีความเท่าเทียมกับสถาบันอื่น ๆ โดยเฉพาะสถาบันในระดับหรือในกลุ่มเดียวกัน เห็นได้จากเหตุผลของการขออนุมัติเข้าเป็นสถาบันสมทบที่ว่า "เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับพระราชทานปริญญาบัตร เพื่อความเท่าเทียมกันกับนักศึกษาสถาบันอื่น ๆ" และได้รับอนุมัติเข้าเป็นสถาบันสมทบในปี 2536 ซึ่งการเข้าเป็นสถาบันสมทบเพื่อการขอรับพระราชทานปริญญาบัตรร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดลนั้น ทำให้วิทยาลัยพยาบาลจะต้องปรับปรุงมาตรฐานในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ อุปกรณ์ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยมหิดล และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สมาชิกในสถาบันถือเป็นสิ่งดี เช่นเดียวกับการควบคุมของสภาการพยาบาล ผู้บริหารสถาบันกล่าวว่า "การเข้าสมทบกับมหาวิทยาลัยมหิดล ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นผลดีกับวิทยาลัยพยาบาลทั้งสิ้น เรามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยผู้ใหญ่มากที่ต้องยอม" ด้วยผู้บังคับบัญชาระดับสูงเกรงว่าถ้าวิทยาลัยพยาบาลไม่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานแล้ว จะถูกเพิกถอนการเข้าเป็นสถาบันสมทบซึ่งจะเสียหายมาถึงหน่วยงาน วิทยาลัยพยาบาลคนหนึ่งกล่าวว่า "ผู้ใหญ่กลัวเสียหาย ถ้าเขาถอนออกจากการเป็นสถาบันสมทบ" ดังนั้น การเข้าเป็นสถาบันสมทบจึงเปรียบเสมือนการยอมมือของผู้นั้น หรือการใช้อิทธิพลของหน่วยงานนอกเพื่อผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงภายในอันเป็นความต้องการของสมาชิกในสถาบัน ซึ่งไม่สามารถเรียกร้องด้วยตนเองได้

1.2.3 อภิสิทธิ์ของ "ความพยายามจะให้ทัดเทียมกับสถาบันการศึกษา พยาบาลแห่งอื่น"

โดยที่วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันที่ก่อตั้งมาไม่นาน เมื่อเทียบกับ
สถาบันอื่น ๆ อีกหลายสถาบัน ทำให้สมาชิกมองว่าสถาบันเล็ก ยังไม่เทียบเท่ากับสถาบันอื่น ทั้ง
จำนวนครูและนักเรียนที่มีไม่มากนัก จากการศึกษาที่สถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศไทยมีการรวม
ตัวกันเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ มีการประชุมเพื่อการแลกเปลี่ยนวิทยาการความรู้ เพื่อช่วยกัน
พัฒนาวิชาชีพหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าในสถาบันต่าง ๆ
จึงเป็นข่าวสารข้อมูลที่เป็นที่รับรู้รับทราบกันโดยทั่วไปในหมู่สถาบันพยาบาล และเป็นปัจจัยกระตุ้น
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิทยาลัยพยาบาลมาโดยตลอด ทั้งนี้เพื่อ "ความทัดเทียมกับสถาบันอื่น ๆ
จะมีการเปรียบเทียบกับในหมู่สถาบันพยาบาลด้วยกัน" ครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลจะพูดอยู่
เสมอว่า "เราก็ต้องคอยดูว่าคนอื่นเขาไปถึงไหน ไม่เช่นนั้นเราก็จะล้าหลัง ตามเขาไม่ทัน" และ
คำพูดที่พบได้บ่อยคือ "ที่โน้นเขาทำอย่างนี้" การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของวิทยาลัยพยาบาลมักเป็น
ผลมาจากความพยายามที่จะก้าวให้ทันกับสถาบันอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงชื่อของวิทยาลัย
พยาบาล จาก "โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย" มาเป็น "วิทยาลัยพยาบาล" การอ้าง
เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงครั้งนั้นว่า "สถาบันการศึกษาพยาบาลโดยทั่วไปที่ได้สังกัดทบวง
มหาวิทยาลัยได้ใช้ชื่อเรียกว่า "วิทยาลัยพยาบาล" เกือบทั้งหมด รวมทั้งสถาบันในสังกัดกระทรวง
กลาโหม ดังนั้น การที่สถาบันยังคงใช้ชื่อ โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยอยู่ จะทำให้
เกิดความสับสนในการติดต่อสื่อสาร....." อีกทั้งในการขอเข้าเป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัย
มหิดลก็ได้มีการกล่าวอ้างสถาบันอื่น ๆ อีกเช่นกัน โดยเฉพาะสถาบันในเหล่าทัพด้วยกันว่าได้
ดำเนินการขอเข้าเป็นสถาบันสมทบหมดแล้ว ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยและเทียบ
ได้กับสถาบันอื่น ๆ ยิ่งเกี่ยวข้องถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนอีกด้วย โดยได้มีความ
พยายามที่จะนำเอาระบบการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่คือ PBL (problem based learning)
เข้ามาในสถาบัน ด้วยเหตุผลที่กล่าวกันในหมู่ครูพยาบาล คือ "ในสถาบันอื่น ๆ ได้เปลี่ยนแปลง
ระบบการเรียนการสอนเป็นระบบ PBL ไปแล้วทั้งสิ้น ซึ่งเราคงจะต้องปรับตัวให้ทัน มิฉะนั้น
นักเรียนของเราจะไม่ได้มาตรฐาน"

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอภิสิทธิ์ของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อการดำเนินงานของวิทยาลัยพยาบาล โดยสรุปจะเห็นว่า การดำเนินงานของวิทยาลัยพยาบาลจะอยู่ภายใต้

อิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอกหลายประการ ที่สำคัญคือ อิทธิพลของระบบทหาร ที่มีการควบคุมตามลำดับขั้นหลายขั้นตอน มีผลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจของสถาบัน ตลอดจนมีผลต่อการตัดสินใจ ทำให้อำนาจการตัดสินใจมิได้มีแค่ขาดที่วิทยาลัย นอกจากนี้ที่เป็นสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำ นอกจากนั้นยังอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์กรวิชาชีพ และสถาบันการศึกษาที่วิทยาลัยพยาบาลเข้าเป็นสถาบันสมทบ ตลอดจนสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่น ๆ ที่มีผลทำให้วิทยาลัยพยาบาลพยายามที่จะผลักดันตนเองให้ทัดเทียม ทั้งนี้จะเห็นว่าอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอกของวิทยาลัยพยาบาลจะมี 2 ลักษณะ คือ อิทธิพลในลักษณะของการควบคุมในระบบทหาร และอิทธิพลในลักษณะของการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนา ซึ่งเป็นอิทธิพลจากองค์กรวิชาชีพการพยาบาล อย่างไรก็ตาม อิทธิพลจากองค์กรวิชาชีพจึงถือได้ว่าทำให้เกิดการพัฒนา แต่ก็มีผลต่อภารกิจที่เพิ่มขึ้นของสถาบัน

1.3 การรับรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอกต่อการดำเนินงาน

สมาชิกของสถาบันได้พิจารณาสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการ

ดำเนินงานของสถาบันที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ โดยลักษณะทางกายภาพของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งได้มีการก่อตั้งมาเป็นเวลา 28 ปี แต่เดิมมีอาคารที่ทำการเพียงอาคารเดียว เป็นอาคารตึก 3 ชั้น อาคารดังกล่าวใช้เป็นทั้งอาคารที่ทำการ อาคารเรียน อาคารที่พักของนักเรียนพยาบาล และอาคารที่พักของครูพยาบาล ถือเป็นอาคารอเนกประสงค์ นักเรียนพยาบาลรุ่นเก่ามักเรียกอาคารหลังเก่านั้นว่า "กล่องไม้ขีด" ใน พ.ศ. 2535 วิทยาลัยพยาบาลได้รับอนุมัติให้สร้างอาคารที่พักอาศัยของนักเรียนพยาบาลชั้นอีก 1 หลัง โดยอยู่ติดกับอาคารหลังเดิม และวิทยาลัยพยาบาลได้ทำการปรับปรุงอาคารหลังเดิมให้เป็นอาคารทำการ อาคารเรียน และบางส่วนยังคงใช้เป็นที่พักของครูพยาบาลอยู่เช่นเดิม ซึ่งลักษณะทางกายภาพดังกล่าวมีผลกระทบต่อการรับรู้ของสมาชิกของสถาบัน คือ

1.3.1 ครูอยู่โรงเรียนเหมือนบ้าน ทำงานโดยไม่คำนึงถึงเวลาเลิกงาน

แม้ว่าการมาทำงานของครูพยาบาลจะถือเวลาราชการคือ 08.00 ถึง 16.30 น. แต่พบว่าเวลาเลิกงานไม่มีกำหนดที่แน่นอน ช่วงเย็นหลัง 16.30 น. ยังคงพบครูพยาบาลจำนวนมากที่ยังคงทำงานอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล และครูพยาบาลบางคนจะกลับไปบ้านก่อนในช่วงเย็น และกลับมาทำงานอีกครั้งในช่วงค่ำ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากครูพยาบาลส่วนใหญ่มีที่พักอยู่ใน

อาคารเรียนของวิทยาลัยพยาบาล หรืออยู่บ้านพักซึ่งอยู่ในบริเวณโรงพยาบาลที่ไม่ไกลจากวิทยาลัยพยาบาลมากนัก ทำให้ครูพยาบาลไม่ต้องรีบเดินทางกลับบ้าน หรือกลับไปบ้านช่วงเย็นและกลับมาที่วิทยาลัยอีกครั้งเพื่อมาทำงานที่ยังค้างอยู่ การทำงานตอนเย็นนั้นเป็นการทำงานโดยความสมัครใจมิได้ถือเป็นการทำงานล่วงเวลาในเวลาเย็นนอกเวลาราชการ โดยจะกล่าวกันว่า "ในเวลาราชการงานจริงจะมาก เป็นเรื่องของความคิดต่อประสานงาน ตอนเย็นจะมีสมาธิในการทำงานมากกว่า" นอกจากนี้จะมีครูพยาบาลทำงานเฉพาะบุคคลแล้ว ครูหลายคนจะใช้เวลาในช่วงเย็นพบปะพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับงาน ทั้งด้านการเรียนการสอนและงานด้านอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพราะในเวลาราชการโดยเฉพาะในวันจันทร์ อังคารและพุธ ครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลจะต้องทำการสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย ดังนั้นเวลาพบปะปรึกษางานจึงต้องใช้เวลาในช่วงเย็นเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ การนัดหมายพบปะของครูและนักเรียนเพื่อตรวจและประเมินรายงานผู้ป่วย (case study) ก็มักนัดหมายกันนอกเวลาราชการ ครูมักจะพูดว่า "นักเรียนอยู่หอพัก ครูก็อยู่ในนี้ การนัดหมายสะดวกดี" และพบว่าในกรณีที่จำเป็นต้องงดการเรียนการสอนหรือมีการแลกเปลี่ยนชั่วโมงเรียน ชั่วโมงการสอนของครูพยาบาลจะถูกนำมาพิจารณาก่อน เพราะถือว่า "make up class ง่ายหน่อย" .. "ครูก็อยู่โรงเรียนอยู่แล้ว" นอกจากนี้ การทำงานในเวลาเย็นค่านอกเวลาราชการของครู ยังได้รับการบอกกล่าวอีกว่า "ห้องนอนก็อยู่คนเดียว ทำงานเสียข้างล่างไม่ต้องขนงานขึ้นไปในห้อง" ดังนั้นจึงพบว่านอกเวลาราชการของวิทยาลัยพยาบาล ยังมีครูพยาบาลอยู่ทำงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มีที่พักอาศัยและที่ทำงานอยู่ที่เดียวกัน ครูพยาบาลจึงคิดว่า "โรงเรียนก็เหมือนบ้าน จึงอยู่ทำงานกันจนเย็นค่ำ แม้มีใช้เวลาราชการก็ตาม"

1.3.2 ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์มากกว่าแค่เป็นครูผู้สอน

การที่ครูกับนักเรียนเคยอยู่หอพักเดียวกันมา ดังนั้นเมื่อถามถึงภารกิจของครู จึงมักได้รับคำตอบว่าครูของวิทยาลัยพยาบาลมิใช่ทำหน้าที่สอนเฉพาะในเวลาเท่านั้น แต่จะมีบทบาทในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือดูแลนักเรียน ทั้งเรื่องส่วนตัวและการเรียน เพราะครูกับนักเรียนจะอยู่ใกล้ชิดกันตลอดเวลา ทางเข้าห้องพักครูก็จะผ่านพื้นที่ที่นักเรียนนั่งพักอยู่ ซึ่งได้รับคำบอกเล่าจากครูว่า "กลางวันก็สอนหนังสือ เย็นหรือกลางคืนจะกลับเข้าห้องก็ต้องเดินผ่านนักเรียน ก็หยุดพูดคุยอบรมกันบ้าง นักเรียนมีอะไรก็จะเล่าให้ฟัง ปรึกษาครูเสมอ" อีกทั้งครูของวิทยาลัยพยาบาลมิได้มีอาวุโสมากนัก จึงทำให้ครูกับนักเรียนใกล้ชิดกันมากขึ้น ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า "ครูกับนักเรียนก็เหมือนพี่เหมือนน้องกัน"

ในปัจจุบันแม้ว่าจะแยกนักเรียนไปพักยังอาคารใหม่ แต่ก็อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับอาคารหลังเดิม ประกอบกับครูพยาบาลทุกคนยังต้องทำหน้าที่ครูเวรประจำวัน ซึ่งทำหน้าที่ปกครองดูแลการเป็นอยู่ของนักเรียนแทนครูฝ่ายปกครองนอกเวลาราชการ ดังนั้นความใกล้ชิดระหว่างครูกับนักเรียนจึงยังปรากฏชัดเจนอยู่ นักเรียนหลายคนยังพูดว่า "ส่วนใหญ่ก็พูดกันได้ดีกับครู มีอะไรก็จะคุยให้ครูฟัง" พบว่าครูกับนักเรียนของวิทยาลัยพยาบาล มีการเรียกชื่อเล่นของกันและกัน เช่น เรียก "ครูกุง" และครูหลายคนก็จะคุ้นเคยกับชื่อเล่นของนักเรียน หรือแม้แต่การรู้จักเพื่อนและญาติของนักเรียน นอกจากนี้ยังจะเห็นการพูดจาล้อเล่นระหว่างครูกับนักเรียนเมื่อมีการพบปะกันนอกห้องเรียน

อย่างไรก็ตาม การอยู่ใกล้ชีวิตกันก็มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียน นักเรียนจะรู้สึกถูกควบคุมอยู่ตลอดเวลา ไม่เป็นตัวของตัวเอง ขณะเดียวกันครูก็รู้สึกที่ต้องเป็นครู เป็นแบบอย่างอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

1.3.3 "การจำกัดสิทธินักเรียนในการใช้อุปกรณ์ส่วนตัวที่มีค่า" ลักษณะการอยู่ร่วมกันในหอพักทำให้เกิดมีกฎระเบียบสำหรับนักเรียน การที่นักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลทุกคนเป็นนักเรียนประจำ คือ ต้องพักอาศัยอยู่ในหอพักที่วิทยาลัยจัดไว้ให้ โดยจะเป็นการอยู่รวมกันเป็นห้องโถง แต่ละห้องจะบรรจุนักเรียนได้ 10 คน ในแต่ละชั้นมี 10 ห้อง นักเรียนแต่ละคนที่อยู่หอพักจะมีอุปกรณ์ประจำตัวที่ทางวิทยาลัยจัดไว้ให้ คือ เตียงนอน ตูเสื้อผ้า โต๊ะเขียนหนังสือ และมีพื้นที่ต่อคนค่อนข้างจำกัด ซึ่งลักษณะการนอนจะเป็นเช่นเดียวกับนักเรียนทหารทั่วไป คือ นอนเรียงแถว นักเรียนจะมีสิทธิในพื้นที่ในห้องเท่าเทียมกัน การมีพื้นที่จำกัดดังกล่าว จึงได้มีการออกกฎระเบียบของโรงเรียนเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นมาใช้ในโรงเรียน ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า "ถ้าไม่ออกกฎไว้ทุกคนก็จะชนกันมา โดยเฉพาะพวกตุ๊กตาดูว์โต ๆ ที่จะแข่งขันเอามาตัวใหญ่ ๆ บางทีหลายตัวจนคนไม่มีที่นอน ก็เลยต้องห้ามเอามา" นอกจากนี้ครูฝ่ายปกครองจะทำการตรวจตราห้องนอนของนักเรียน ถ้าพบของใช้เกินความจำเป็น ก็จะตักเตือนหรือเก็บของใช้นั้น เพื่อให้นักเรียนมารับนำกลับไปบ้าน นอกจากนี้ ยังมีกฎระเบียบห้ามนักเรียนนำของมีค่ามาไว้ในครอบครอง เช่น สร้อยทอง และของมีค่าอื่น ๆ ทั้งนี้โดยมีเหตุผลว่า "อยู่ร่วมกันหลายคน ถ้าของหายแล้วจะมีปัญหากันไปหมด" การนำของมีค่ามาไว้ในครอบครองนอกจากจะเป็นข้อห้ามแล้ว ยังพบว่ามีกำหนดเกณฑ์ในการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนด้วย เหตุผลใน

การห้าม นอกจากจะป้องกันการหายเนื่องจากการอยู่ร่วมกันในคนหมู่มากแล้ว สมาชิกยังให้เหตุผลอีกว่า "เพื่อลดการแข่งขันกันในหมู่นักเรียน เพราะคนไม่มีก็จะชวนชาวต่างชาติที่มีทั้งที่ไม่จำเป็น เป็นการนั่งเพื่อตามกัน" ทั้งนี้ถ้าพิจารณาลักษณะนักเรียนของวิทยาลัยพยาบาล จะพบว่าอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ต้องการเข้ามาศึกษา ต้องการมีอาชีพ ส่วนใหญ่จะมาจากต่างจังหวัด ครอบครัวมีฐานะปานกลางถึงต่ำ และอีกกลุ่มหนึ่งมาจากครอบครัวทหารซึ่งมีฐานะค่อนข้างดี และส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนในกรุงเทพฯ จึงทำให้มีความแตกต่างกัน การออกกฎระเบียบดังกล่าวจึงเป็นความพยายามที่จะทำให้เท่าเทียมกันในความเป็นอยู่ของนักเรียน สาเหตุอีกประการหนึ่งในการห้ามนำของมีค่าเกินความจำเป็นมาใช้ เพราะถือว่าของมีค่าและเครื่องประดับต่าง ๆ ไม่จำเป็นสำหรับพยาบาล เวลาแต่งชุดพยาบาลจะไม่ใส่เครื่องประดับต่าง ๆ ด้วยเหตุผลเกี่ยวกับการแพร่กระจายเชื้อโรคที่อาจติดมากับเครื่องประดับที่พยาบาลใส่ การไม่ใส่เครื่องประดับถือเป็นระเบียบปฏิบัติที่ถ่ายทอดสืบกันมา

โดยสรุป คติฐานเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของสถาบันกับสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยพยาบาล จากการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้ถึงเอกลักษณ์ของสถาบันซึ่งเป็นผลต่อการปรับตัว การรับรู้เกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก และการรับรู้เกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายในที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถาบัน พบว่าการรับรู้ถึงเอกลักษณ์ของสถาบันอันเป็นสิ่งที่สมาชิกมองตนเองที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ "ความเป็นสถาบันทหาร" ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะสำคัญ ๆ คือ ความมีวินัย และการมีระเบียบที่เป็นสิ่งภาคภูมิใจของสมาชิก และเอกลักษณ์ของสถาบันอีกประการ คือ การเป็นสถาบันเล็กแต่เป็นสถาบันที่มีคุณภาพ ซึ่งเอกลักษณ์ของสถาบันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยสมาชิกพิจารณาว่าอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อการดำเนินงานของวิทยาลัยพยาบาล คือ อิทธิพลของระบบทหาร ซึ่งมีลักษณะของการควบคุมและปกครองบังคับบัญชาตามสายงานชัดเจน มีผลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจ ตลอดจนการตัดสินใจของสถาบัน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับองค์วิชาชีพและสถาบันการศึกษาที่วิทยาลัยเข้าเป็นสถาบันสมทบที่เข้ามามีส่วนในการกำหนดมาตรฐานของวิชาชีพ สมาชิกเห็นว่าอิทธิพลขององค์วิชาชีพและสถาบันดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีในการดำเนินงาน และอิทธิพลภายนอกประการสุดท้ายคือ อิทธิพลของความพยายามจะให้ทัดเทียมกับสถาบันการศึกษายุทธศาสตร์อื่น ในส่วนของอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายในที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถาบันพบอิทธิพลที่สำคัญ ๆ คือ ลักษณะทางกายภาพของสถาบัน อันได้แก่ อาคารสถานที่ การอยู่หอพัก

และที่พักใกล้วิทยาลัย ทำให้สมาชิกของสถาบันทำงานอยู่โดยไม่คำนึงถึงเวลาเลิกงาน และครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กันมากกว่าเป็นแค่ครูสอน และนอกจากนั้นยังพบว่ามีการห้ามนักเรียนนำของมีค่ามาใช้ในหอพัก เนื่องจากการต้องอยู่ร่วมกันภายในหอพัก

ทั้งนี้โดยภาพรวมจะพบว่า ความสัมพันธ์ของวิทยาลัยพหุบาลกับสภาพแวดล้อมจะอยู่ในลักษณะของการปรับตัวภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน เพื่อให้สถาบันอยู่รอดและดำเนินภารกิจต่อไปได้ วิทยาลัยพหุบาลมิได้มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน นอกจากนั้น ยังพบว่ามีการปรับจุดด้อยให้เป็นจุดเด่นเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา เช่น การรับรู้ในความเป็นสถาบันเล็ก ทำให้เกิดแรงผลักดันที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองขึ้น จนเป็น "สถาบันเล็กที่มีคุณภาพ"

2. ศึกษารูปแบบต้นแบบเกี่ยวกับลักษณะของความจริงและความถูกต้อง

จากการศึกษาในวิทยาลัยพหุบาล พบคติฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับความจริงซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกในสถาบันยอมรับตรงกัน และความถูกต้องซึ่งหมายถึงเกณฑ์ที่ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาความจริงและความถูกต้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยพหุบาล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสถาบัน พบความจริงต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 วินัยคือสิ่งที่สมาชิกต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

โดยที่เอกลักษณ์ของวิทยาลัยพหุบาลซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป คือ ความเป็นสถาบันทหาร ซึ่งเน้นเรื่องวินัยและระเบียบทหาร สำหรับวินัยทหารนั้น ได้มีการตราไว้เป็นพระราชบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติวินัยทหารพุทธศักราช 2476 ซึ่งกำหนดไว้ว่า "วินัยทหารคือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืน ท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด" วินัยทหารเป็นสิ่งที่เน้นในสถาบัน ซึ่งแสดงให้เห็นทางหนึ่งคือ ในคำขวัญของสถาบันที่กำหนดไว้ว่า "กล้าหาญ ศึกษาคดี มีวินัย ใจเมตตา พละนามัยสมบูรณ์" นอกจากนั้น พบว่านักเรียนพหุบาลจะท่องวินัยทหารในการเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียนในตอนเช้า และในแถวตรวจบัญชีผลในเวลา 18.00 น. ของทุกวัน

ทั้งนี้ สมาชิกของสถาบันทุกคนจะรู้ในความหมายของวินัยทหาร จะบอกได้ว่า คือ "สิ่งที่ทหารจะต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร" แต่โดยภาพรวมของขนบธรรมเนียมทหารนั้น สมาชิกส่วนใหญ่จะกล่าวถึงแต่เพียง "การปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน การทำความเคารพ และการรักษามารยาทตามธรรมเนียมทหาร" เท่านั้น ส่วนในข้ออื่น ๆ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการกระทำผิดวินัยทหารนั้น สมาชิกส่วนใหญ่มิได้กล่าวถึง ในประเด็นของการปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนนั้น จะเห็นได้ชัดเจนว่าสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาล ผู้อาวุโส น้อยจะเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้อาวุโสสูงกว่า จนมีคำกล่าวที่ว่า "สั่งมาแล้วกัน จะได้ทำถูก" หรือ การเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างของสมาชิกทั้งครูและนักเรียน ก็มักจะมีรูปแบบของการสั่งการ ซึ่งผู้บริหารสถาบันจะนำมาถ่ายทอดว่า "กิจกรรมนี้เราปฏิเสธไม่ได้ เพราะเป็นคำสั่งจากหน่วยเหนือมาแล้ว" มิได้เป็นการถามความสมัครใจ การปฏิบัติตามคำสั่งพบเห็นได้บ่อยในวิทยาลัยพยาบาล เช่น การสั่งการให้นักเรียนไปร่วมกิจกรรมในวันหยุด ซึ่งนักเรียนต้องงดการกลับบ้าน นักเรียนทุกคนไม่มีสิทธิปฏิเสธ นอกจากมีกิจธุระสำคัญซึ่งผู้ปกครองจะต้องขออนุญาตทางวิทยาลัยเป็นกรณีพิเศษ นอกจากนั้น จะเห็นว่าในการอยู่ร่วมกันของรุ่นพี่รุ่นน้องในวิทยาลัย ซึ่งยังคงมีระบบการปกครองตามลำดับชั้น มีการช้อน้อง ซึ่งรุ่นน้องจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งรุ่นพี่ โดยพบว่ารุ่นน้องจะไม่กล้าขัดคำสั่ง เพราะรุ่นพี่จะพูดเสมอว่า "เป็นทหารต้องมีวินัย" การขัดคำสั่งถือเป็นการผิดวินัยอย่างร้ายแรง มีกำหนดบทลงโทษไว้ชัดเจน

นอกจากเรื่องวินัยทหารที่เน้นการปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาแล้ว ขนบธรรมเนียมทหารเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดให้ประพฤติปฏิบัติ เป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งของวินัยทหาร ที่ถือเป็นความจริงความถูกต้องของสถาบัน คือ "การทำความเคารพผู้มีอาวุโสสูงกว่า" เป็นสิ่งที่สมาชิกในสถาบันทุกคนประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ในการพบปะกันในตอนเช้า จะทักทายโดยกล่าวคำว่า สวัสดีและทำความเคารพกันตามลักษณะเครื่องแบบ แม้ว่าครูพยาบาลหลายคนจะใช้การไหว้กันแทนการคำนับเมื่ออยู่ในเครื่องแบบ แต่ก็เป็นที่ยอมรับว่า "นั่นก็คือการเคารพตามแบบธรรมเนียมทหาร แต่ใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย" สำหรับนักเรียนพยาบาล จะพบว่าเมื่อมีนายทหารอาวุโสเดินผ่าน จะมีตัวแทนนักเรียนบอกทั้งหมดตรง เพื่อเป็นการทำความเคารพ และพบว่าจะมีการว่ากล่าวนักเรียนอยู่เสมอในกรณีที่ไม่ได้ทำความเคารพ นักเรียนอาวุโส น้อยต้องทักทายทำความเคารพรุ่นพี่ด้วยการยืนตรงและกล่าวว่า "สวัสดีค่ะ" นอกจากนั้น การรักษามารยาทตามรูปแบบธรรมเนียมทหาร จะพบว่า การให้เกียรติต่อผู้อาวุโสเป็นสิ่งที่สมาชิกใน

วิทยาลัยพยาบาลประพฤติกฎีกันอยู่เสมอ เช่น การกล่าวคำว่าขออนุญาตก่อนทำกิจกรรมใด ๆ ต่อหน้าผู้อาวุโส และการช่วยเหลือดูแลผู้อาวุโสในกิจกรรมต่าง ๆ และระเบียบปฏิบัติที่กระทำสืบต่อกันมาในวิทยาลัยพยาบาลที่ชัดเจน คือ การเข้าแถวร้องเพลงชาติ และท่องวินัยทหารก่อนเข้าห้องเรียนตอนเช้า รวมทั้งนักเรียนพยาบาลจะต้องเข้าแถวตรวจบัญชีพล ในเวลา 18.00 น. ตัวอย่างการประพฤติกฎีกันที่กล่าวมา เป็นแบบธรรมเนียมทหารที่สมาชิกของสถาบันยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวินัยทหารและถือว่าเป็นความถูกต้องที่ทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติเป็นความจริงที่ทุกคนยอมรับ สมาชิกในสถาบันจะถือว่า "ทุกคนเมื่อเข้ามาอยู่ในสถาบันนี้ จะต้องยอมรับมาตั้งแต่ต้นเกี่ยวกับวินัยทหาร แม้จะไม่เท่ากันในแต่ละคน แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับถือปฏิบัติกันมา"

2.1.2 ผู้มีอาวุโสกว่าย่อมมีสิทธิเหนือผู้มีอาวุโสน้อย (สิทธิขึ้นกับความอาวุโส)

ในระบบทหารของวิทยาลัยพยาบาล สิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไปคือระบบอาวุโส ซึ่งมีทั้งระบบอาวุโสในการเป็นพี่เป็นน้อง คือ วิทยุณิ ความมีอาวุโสในชั้นยศตามระบบทหาร และความอาวุโสในรุ่นที่จบจากสถาบันการศึกษาเดียวกัน การยึดมั่นในระบบอาวุโสมีความเกี่ยวข้องกับระดับของสิทธิที่แต่ละคนพึงมีพึงได้ในการเป็นอยู่ในสถาบัน ผู้มีอาวุโสน้อยย่อมมีสิทธิต่าง ๆ น้อยลงตามลำดับ เช่น สิทธิในการไปประชุมนอกหน่วย สิทธิในการเลือกพื้นที่ ที่มักจะให้ผู้มีอาวุโสมีสิทธิเลือกก่อน อีกทั้งสิทธิในการเป็นเจ้าของสิ่งต่าง ๆ ในการใช้พื้นที่ ผู้มีอาวุโสมากกว่าจะมีสิทธิในการใช้พื้นที่มากกว่า จะเห็นได้จากการจัดโต๊ะ ผู้มีอาวุโสมาก ก็จะมีเครื่องบริวารและอุปกรณ์ข้างเคียงมากขึ้นตามลำดับ ผู้มีอาวุโสน้อย ก็จะมีเฉพาะอุปกรณ์พื้นฐาน คือโต๊ะและชั้นวางของเล็ก ๆ ซึ่งผู้มีอาวุโสน้อยกล่าวว่า "ก็ไม่ใช่ว่ามีของน้อยกว่ากันหรอก ครูเด็ก ๆ ก็ของมากแต่ก็ต้องแอบ ๆ ไว้ บางทีไว้ได้โต๊ะก็มี แต่จะไปเอาโต๊ะอะไรมาวางมากก็เหมือนแข่งรัศมี" ดังนั้นจึงใช้พื้นที่ตามสิทธิที่ตัวเองคิดจะมี

นอกจากสิทธิดังกล่าวแล้ว เกี่ยวกับสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในที่ประชุม พบว่าเมื่อมีโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ผู้มีอาวุโสน้อยมักจะมองไปยังผู้มีอาวุโสมากกว่าในลักษณะ "ผู้ใหญ่จะว่าอย่างไร" เมื่อผู้มีอาวุโสแสดงความคิดเห็นแล้ว ผู้มีอาวุโสน้อยจึงจะแสดงความคิดเห็นตาม ครูบางคนกล่าวว่า "เราเป็นเด็ก ออกความคิดเห็นไปก็เท่านั้น 1 เสียงเท่านั้น แต่น้าหนักเราน้อยกว่า" และนอกจากนั้น เห็นว่าในการประชุมหลายครั้ง เมื่อครูอาวุโส

หรือครูเด็ก ๆ ออกความคิดเห็นกันหลากหลาย เมื่อไรก็ตามที่ครูอาวุโสมากหรือครูผู้ใหญ่แสดงความ
ความคิดเห็น ก็มักจะเป็นข้อสรุปตามความคิดเห็นของครูผู้ใหญ่โดยเป็นที่ยอมรับในกลุ่มครูเด็ก ๆ
ว่า "นั่นคือสิทธิที่ครูผู้ใหญ่มีมากกว่าครูเด็กในการแสดงความคิดเห็น"

สำหรับในกลุ่มนักเรียน มีการกล่าวกันว่า "นักเรียนปี 1 มีสิทธิ
เท่ากับศูนย์" โดยพิจารณาเห็นว่านักเรียนปี 1 เมื่อเทียบลำดับอาวุโสแล้ว ไม่ว่าจะด้านไหนจะมีน้อย
ที่สุด จะถูกปกครองบังคับบัญชาหลายชั้นตอน ทั้งจากผู้บริหารระดับสูง ครู อาจารย์ ตลอดจน
มาถึงรุ่นพี่... สิทธิในการบังคับบัญชาบุคคลอื่นไม่มี เพราะไม่มีผู้อาวุโสต่ำกว่า จะเห็นว่าในกลุ่ม
นักเรียน แม้แต่การขึ้นลิฟท์ การใช้โทรศัพท์สาธารณะ การเข้าแถวรับประทานอาหาร รุ่นน้องจะ "หลีกเลี่ยง
ให้รุ่นพี่" ผู้อาวุโสกว่าก็จะได้รับสิทธิก่อนอยู่เสมอ การมีสิทธิเกี่ยวข้องกับระดับอาวุโส เพราะระบบ
อาวุโสก่อให้เกิดความเกรงใจ การยอมตามผู้มีอาวุโส ดังนั้นผู้มีอาวุโสน้อยก็มักยอมตามผู้มีอาวุโส
มาก ยิ่งอาวุโสน้อยหลายระดับก็ยิ่งต้องยอมตามมากขึ้น การยอมตามก็คือการไม่เรียกร้องสิทธิ
จึงเปรียบเสมือนว่าไม่มีสิทธิไปในตัว

2.1.3 ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานขึ้นอยู่กับระบบอาวุโส

ระบบอาวุโสมีอิทธิพลต่อสมาชิกของสถาบัน นอกจากจะเกี่ยวข้องกับ
กับสิทธิของสมาชิกแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของข้าราชการ การ "ให้
รุ่นพี่ไปก่อน" เป็นปรากฏการณ์ที่พบได้เสมอ เช่น การไปศึกษาต่อนอกหน่วย ก็จะมีการนับรุ่นเป็น
หลัก เป็นการเรียงตามลำดับอาวุโส "ปีนี้รุ่นนี้ไปก่อน แล้วปีหน้ารุ่นต่อไป" ในสถาบันจะมีการสอบ
จัดอันดับเพื่อส่งคนไปศึกษาต่อนอกหน่วย โดยการสอบจัดอันดับเป็นการจัดเรียงตามความเหมาะสม
ของบุคคล ว่าผู้ใดจะมีสิทธิไปเรียนก่อนหรือหลัง และคุณลักษณะสำคัญของการจัดลำดับประการหนึ่ง
ที่สมาชิกในสถาบันยอมรับ ก็คือ "ระบบอาวุโส หรือรุ่นพี่" ทั้งนี้ถ้าไปสอบในสถาบันภายนอกได้เกิน
โควตาที่มีอยู่ ผู้ที่อยู่ในลำดับแรกหรืออาวุโสสูงสุด ก็จะได้ไปศึกษาต่อ

ระบบอาวุโสยังเกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ
การแต่งตั้งเป็นหัวหน้าฝ่าย หัวหน้าภาค จะพิจารณาจากความอาวุโสในชั้นยศ ผู้ที่มีอาวุโสยศสูง
กว่าคนอื่นในฝ่ายหรือในภาค จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้า สมาชิกส่วนใหญ่ยอมรับว่า "ก็เป็น
ธรรมดาของระบบทหาร ที่มีการปกครองกันตามลำดับชั้น แม้จะเรียนมาสูงกว่า แต่ยศน้อยกว่าก็
ต้องเป็นลูกน้อง ยศเท่ากันก็ดูอาวุโสในการแต่งตั้งยศอีกด้วย ใครได้รับการแต่งตั้งก่อน ก็อาวุโส

สูงกว่า" การพิจารณาในระบบอาวุโสหรือการเลื่อนยศ จะมีได้พิจารณาผลงานทางด้านวิชาการ จะพิจารณาตามจำนวนปีในการครองยศและอัตราเงินเดือน มีผลทำให้ครูพยาบาลไม่แข่งขันกันในการที่จะทำผลงานวิชาการ ครูพยาบาลจะไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเพียงเพื่อให้ได้รับการยอมรับและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน แต่เมื่อกลับมาทำงานในวิทยาลัยพยาบาลแล้ว จะพบว่าครูพยาบาลไม่มีการทำผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยหรือการเขียนตำรา ทุกคนจะให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนและงานประจำอื่น ๆ เมื่อมีการกระตุ้นให้ทำวิจัย ก็จะได้รับคำตอบว่า "ไม่มีเวลา" อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "เขาไม่อยากทำกันหรอกงานวิจัยนะ เพราะมันไม่ได้ช่วยให้เขาก้าวหน้า ทุกคนจะรู้ว่า ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของเขาจะขึ้นอยู่กับความอาวุโสในเรื่องยศ ทุกคนจึงพยายามทำงานที่จะให้ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนยศมากกว่าการเขียนงานวิชาการ"

2.1.4 ครูพยาบาลต้องเสียสละ

ความจริงอีกข้อหนึ่งที่เป็นที่รับรู้และยอมรับในหมู่สมาชิกและเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ คือ "การเสียสละของครูพยาบาล" การเสียสละจะมีทั้งการเสียสละเวลา กำลังกายและกำลังทรัพย์ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ดำเนินไปได้ ทั้งนี้โดยลักษณะของวิชาชีพพยาบาลจะมีการเน้นกันอยู่เสมอถึงคุณลักษณะสำคัญของพยาบาลคือ "ความเสียสละ" โดยครูพยาบาลจะพูดเสมอในการสอนนักเรียนพยาบาลว่า จะต้องพร้อมที่จะเสียสละความสุขส่วนตัว สละเวลาและกำลังกายเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วย ครูพยาบาลที่ทำหน้าที่สอนพยาบาลจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะนี้อยู่ในตัวเองด้วย ในการเข้ารับบรรจุเป็นครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล จะเข้ามาโดยการสรรหาผู้ที่เห็นว่าเหมาะสม โดยความเห็นชอบของครูหลาย ๆ คนในวิทยาลัยพยาบาล คุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญที่ถูกนำมาพิจารณา คือ การเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยจะมีการถามกันว่า "ช่วยเหลือกิจกรรมหรือไม่ เสียสละหรือไม่" นอกจากนั้นก่อนเข้ามาเป็นครู จะมีการสัมภาษณ์ถามความสมัครใจของผู้ที่เข้ามา ผู้บริหารกล่าวว่า "ทุกคนที่จะเข้ามาเป็นครู จะรับรู้ถึงภาระงานที่หนักของวิทยาลัยพยาบาลกับการต้องเสียสละเวลาและแรงกายให้กับงาน ซึ่งถ้ายอมรับได้ก็จะสามารถเป็นครูพยาบาลได้" อีกทั้งการทำงานของวิทยาลัยพยาบาลนั้น จะเห็นว่ามิใช่มีเฉพาะแต่งงานในหน้าที่การสอนเท่านั้น งานด้านบริการหน่วยต่าง ๆ และกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งครูของวิทยาลัยพยาบาล มิได้ปล่อยให้นักเรียนดำเนินการตามลำพังด้วยตัวเอง ดังนั้นในกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน จึงถือเป็นการกิจ

ของครูไปด้วย ครูส่วนใหญ่จะสละเวลาส่วนตัวทั้งในช่วงเย็นและอาจเป็นวันเสาร์หรืออาทิตย์มาปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จ โดยจะกล่าวว่า "ในเวลาราชการก็จะทำงานจรต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งงานดังกล่าวไม่มีสิทธิพิเศษ สำหรับงานส่วนตัวคืองานการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะต้องทำนอกเวลาหรือวันหยุด" อีกทั้งการที่วิทยาลัยพยาบาลมีกิจกรรมนอกหลักสูตรมาก จึงอาจต้องงดการเรียนการสอนในเวลา บางครั้งครูจำเป็นต้องทำการสอนนอกเวลาเพื่อให้ทันตามตารางสอน การทำงานนอกเวลาหรือในวันหยุดของครูพยาบาลเป็นการทำด้วยความรู้สึก "เห็นแก่นักเรียน" โดยไม่มีการเรียกร้องค่าตอบแทนใด ๆ มิได้มีการเรียกร้องค่าล่วงเวลา เป็นการเสียสละเวลาเพื่อสถาบัน การเสียสละของครูมิใช่แต่เพียงเสียเวลาตามที่กล่าวไปแล้วเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเสียโอกาสในการที่จะมีรายได้พิเศษ เพราะครูพยาบาลจะไม่มีเวลาที่จะไปทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เพิ่มเติม ในขณะที่พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายการพยาบาลจะสามารถจัดหลักช่วงเวลา และไปทำงานพิเศษนอกหน่วยได้ ครูพยาบาลส่วนใหญ่จะกล่าวว่า "ถ้าเราเลือกที่จะเป็นครู เราก็ต้องสละโอกาสที่จะหาเงิน เพราะงานโรงเรียนไม่เลือกอำนาจ" การทำงานของครูส่วนใหญ่เป็นการทำงานเพื่อความภาคภูมิใจในการให้ความรู้แก่นักเรียน ดังนั้นความเสียสละจึงเป็นคุณลักษณะที่พบได้อย่างชัดเจนในครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล

2.1.5 นักเรียนพยาบาลต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี

เป็นที่กล่าวขวัญกันเสมอว่านักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลหน้าตาดีและมีบุคลิกดี โดยเฉพาะนักเรียนพยาบาลศาสตร์ ความจริงในข้อนี้เห็นได้ชัดเจนจากการคัดเลือกนักเรียนเข้าเป็นนักเรียนพยาบาล ซึ่งเมื่อผ่านการสอบข้อเขียนแล้วจะต้องสอบสัมภาษณ์ โดยจะพิจารณาถึงบุคลิกภาพ รูปร่าง และหน้าตา มีการพูดกันของคณะกรรมการสอบสัมภาษณ์ว่า "อย่างน้อยก็ให้คนใช้รู้สึกที่ดี ที่เห็นพยาบาลบุคลิกดี ๆ หน้าตาดี ๆ น้อย" และสำหรับการเข้าเป็นพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลแห่งนี้ ได้มีการกำหนดเกณฑ์ส่วนสูงและน้ำหนัก คือจะต้องมีส่วนสูงไม่ต่ำกว่า 155 ซม. และน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 42 กก. และเมื่อเข้ามาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลจะพบว่าครูพยาบาลจะคอยกำกับดูแลนักเรียนอยู่เสมอ ทั้งในด้านการแต่งกาย ท่าทาง มารยาท ครูพยาบาลที่นี้จะถือว่าครูมิใช่มีหน้าที่สอนแต่พยาบาลแต่อย่างเดียว แต่จะอบรมดูแลนักเรียนไปทุกเรื่อง ซึ่งรวมถึงการควบคุมน้ำหนักของนักเรียนด้วย จะพบว่าครูหลายคนคอยว่ากล่าวนักเรียนที่น้ำหนักตัวเพิ่มมากขึ้น หรือนักเรียนที่แต่งตัวไม่เรียบร้อย ครูจะให้ความสำคัญกับรูปร่าง

ของนักเรียน เพราะมีผลต่อการแต่งเครื่องแบบทหารและเครื่องแบบพยาบาลในการอบรมหน้าแถว จะมีการกล่าวถึงเสมอเกี่ยวกับการแต่งกายและการวางตัว และสิ่งที่ผู้บริหารพูดเสมอคือ "เป็นทหาร เมื่อแต่งเครื่องแบบต้อง get smart" ดังนั้น นักเรียนที่มึนหน้าหนักเกินจนทำให้แต่งเครื่องแบบแล้วขาดความสวยงาม จะถูกงดการไปร่วมกิจกรรมบางอย่าง

เครื่องแบบนักเรียนเป็นตัวแทนสถาบันอย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลเข้ามาเป็นนักเรียน นักเรียนหลายคนเข้ามาเป็นนักเรียนเพราะชอบเครื่องแบบ มีการกล่าวกันอยู่เสมอว่า เครื่องแบบที่นี้สวยกว่าเหล่าทัพอื่น ซึ่งภาพลักษณ์ที่ภายนอกให้การยอมรับเป็นสิ่งซึ่งทำให้สถาบันต้องพยายามรักษาเอาไว้ และพยายามที่จะส่งเสริมบุคลิกภาพของนักเรียนเพื่อให้แต่งเครื่องแบบแล้วอยู่ในสภาพสง่าผ่าเผยสวยงาม

ผู้บริหารสถาบันจะให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบุคลิกภาพของนักเรียน จะเห็นว่าการเน้นภารกิจของภาควิชาทหารและพลศึกษาที่จะฝึกวิชาทหารให้กับนักเรียน โดยพิจารณาว่านอกจากจะทำให้เกิดระเบียบวินัยแล้ว การฝึกทหารนั้นเพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งสง่าผ่าเผย ครูพยาบาลหลายคนมีความรู้สึกภาคภูมิใจในนักเรียนในเรื่องของบุคลิกภาพ จะพูดกันว่า "นักเรียนของเราออกไปที่ไหนก็จะได้รับคำชม" ซึ่งถือเป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตาของสถาบันประการหนึ่ง

2.1.6 นักเรียนมีหน้าที่ช่วยเหลือกิจกรรมของสถาบัน เพื่อเป็นการตอบแทนสถาบัน

เป็นที่ยอมรับกันว่ากิจกรรมของวิทยาลัยพยาบาลมีค่อนข้างมาก ทั้งที่เป็นกิจกรรมของวิทยาลัยเองและกิจกรรมเพื่อสนองนโยบายของหน่วยเหนือ รวมทั้งองค์กรวิชาชีพภายนอกที่ร้องขอมา ทั้งนี้โดยที่วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งเดียวของกองทัพที่มีนักเรียนผู้หญิง ดังนั้นในกิจกรรมต่าง ๆ วิทยาลัยพยาบาล จึงมักได้รับการสั่งการให้จัดนักเรียนไปร่วมกิจกรรม การไปร่วมงานของนักเรียนนอกจากจะถือว่าการไปร่วมตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาแล้วยังถือเป็นการกิจหน้าที่ที่ต้องตอบแทนสถาบัน ผู้บังคับบัญชาระดับสูงตลอดจนผู้บริหารวิทยาลัยจะกล่าวอยู่เสมอว่า "นักเรียนต้องรู้จักที่จะให้อะไรกับสถาบันบ้าง ไม่ใช่รับอย่างเดียว การเสียสละที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ถือเป็นการตอบแทนสถาบัน ตอบแทนกองทัพ" ทั้งนี้การตอบแทนดังกล่าวเป็นการตอบแทนให้กับสิ่งที่สมาชิกคิดว่านักเรียนได้รับ คือ นักเรียนพยาบาลทั้งหมดเป็นนักเรียนทุน

ซึ่งได้รับทั้งเงินเดือน ๆ ละ 1,850 - 2,250 บาท และมีเบี้ยเลี้ยงประจำวันอีกวันละ 53 บาท รวมทั้งได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องใช้ตลอดจนเครื่องแบบทั้งหมดจากราชการ อีกทั้งยังมีการกล่าวถึงการศึกษาที่ครูพยาบาลได้เสียสละกำลังกายกำลังใจและกำลังสติปัญญา ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนด้วยความตั้งใจและไม่ก่อปัญหา จะทำให้ครูเบาแรงและไม่ต้องแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงถือได้ว่าการที่นักเรียนไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน ยังเป็นการช่วยเหลือสถาบันและครู เป็นการตอบแทนที่อยู่ความสามารถที่นักเรียนควรจะทำให้

2.1.7 ความตั้งใจในการเข้ามาเป็นนักเรียนพยาบาลลดลง

ความตั้งใจที่จะเข้ามาเป็นนักเรียนพยาบาลลดลง ซึ่งหมายถึงอุดมการณ์หรือความตั้งใจและศรัทธาต่อวิชาชีพลดลง มีการกล่าวกันทั้งในกลุ่มครูพยาบาลและพยาบาลประจำการในสังกัดเดียวกันว่า "นักเรียนพยาบาลเดี๋ยวนี้ไม่ทุ่มเทให้กับการเป็นพยาบาล เพราะเขามิได้มีความต้องการอย่างแท้จริงที่จะเป็นพยาบาล" ในปัจจุบันพบว่าจำนวนนักเรียนพยาบาลที่สมัครสอบเข้าศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลลดจำนวนลง จากที่เคยมาสมัครสอบถึงแปดพันกว่าคนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ลดจำนวนลงจนถึงปี 2538 มีผู้มาสมัครเพียงสามพันกว่าคน การเข้าเป็นนักเรียนของวิทยาลัยพยาบาล แม้จะมีการสอบก่อนการสอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่เมื่อมีการประกาศผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัย พบว่าจะมีนักเรียนพยาบาลที่สอบเข้าวิทยาลัยพยาบาลได้แล้ว สละสิทธิ์ไปเรียนในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย (โดยส่วนใหญ่มิใช่คณะพยาบาล) การคงอยู่เป็นนักเรียนของวิทยาลัยพยาบาลจะอยู่เพราะสาเหตุต่าง ๆ คือ เรียนพยาบาลเพราะจบออกมาแล้วมีงานทำ มีความมั่นคง สอบเข้าที่อื่นไม่ได้ บิดามารดาอยากให้เรียนที่นี้ มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ (เพราะอยู่ที่วิทยาลัยพยาบาลเป็นนักเรียนทุน มีเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยง) พบว่านักเรียนพยาบาลจำนวนไม่มากนักที่ตั้งใจจริงที่จะเป็นพยาบาลเพราะรักในวิชาชีพ ครูพยาบาลท่านหนึ่งกล่าวว่า "ทุกปีที่นักเรียนเข้ามา จะลองสำรวจดูความตั้งใจเป็นพยาบาลของนักเรียน พบว่ามีประมาณ 20 % เท่านั้นที่เข้ามาเพราะอยากเป็นพยาบาล" การไม่ตั้งใจที่จะเป็นพยาบาลอย่างแท้จริง จึงมีผลให้เกิดปัญหาทั้งการปรับตัวและการเรียนของนักเรียน รวมไปถึงการปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วย โดยวิทยาลัยพยาบาลจะได้รับคำบอกกล่าวจากพยาบาลประจำการอยู่เสมอว่า "เดี๋ยวนี้นักเรียนไม่ค่อยสนใจคนไข้กันเลย ขึ้นมาปฏิบัติงานเพื่อให้เสร็จ ๆ" นอกจากนั้นยังพบว่า นักเรียนพยาบาล

บางคนร้องไห้อีกลาออก เมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติงานและต้องให้การดูแลผู้ป่วยที่มีอาการหนัก และกล่าวว่าตนเองไม่สามารถทำการพยาบาลผู้ป่วยได้ เป็นเหตุให้ครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลต้องทำหน้าที่ปลอบโยนให้ความกำลังใจ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาดังกล่าว ความตั้งใจในการเป็นพยาบาลลดลง มีผลกระทบไปถึงผลผลิตที่สำเร็จออกมา พบว่าพยาบาลหลายคนที่ไม่สำเร็จการศึกษาแล้วจะชวนชวายไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และส่วนใหญ่จะมีใช้ในสาขาทางการพยาบาล ซึ่งมักจะมีเป้าหมายเพื่อเบี่ยงเบนการทำงานไปจากการเป็นพยาบาล

2.2 เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความถูกต้องหรือความจริงในวิทยาลัยพยาบาล

จากการศึกษา พบเกณฑ์ที่สมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลใช้ในการตัดสินความถูกต้องดังต่อไปนี้

2.2.1 การตัดสินการกระทำของนักเรียนด้วยกฎระเบียบของทหาร

นักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล แม้ว่าจะมิได้เป็นนักเรียนทหาร แต่โดยระเบียบได้กำหนดไว้ให้ใช้ระเบียบของทหารโดยอนุโลม และวิทยาลัยพยาบาลได้มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติสำหรับนักเรียนพยาบาลเพิ่มเติม ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การปฏิบัติตนในหอพัก การแต่งกาย ฯลฯ ซึ่งในระเบียบดังกล่าวได้มีการกำหนดบทลงโทษไว้สำหรับการไม่ปฏิบัติและการปฏิบัติผิดไปจากที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ความถูกต้องของนักเรียน ก็คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ นักเรียนส่วนใหญ่จะกล่าวว่า "ทุกอย่างเป็นกฎระเบียบไปหมด" ทั้งนี้จะเห็นว่าครูพยาบาลจะกล่าวกับนักเรียนเสมอในการอบรมนักเรียนว่า "อยู่ที่นี้เป็นการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มาก จึงต้องมีระเบียบปฏิบัติเพื่อความเรียบร้อย และการที่นักเรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบ จึงต้องมีกฎขึ้นมาใช้บังคับ" และครูจะถือว่านักเรียนที่เข้ามาที่ทุกคนรู้แล้วว่าต้องอยู่ในกฎระเบียบ

การประพฤติปฏิบัติของนักเรียนจะถูกตัดสินด้วยกฎระเบียบ มากกว่าด้วยเหตุผล ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า "ครูน่าจะฟังเหตุผลของนักเรียนบ้าง" ในขณะที่ครูพยาบาลจะเห็นว่า การอยู่กันหมู่มาก กฎระเบียบจะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเรียบร้อย เพราะเหตุผลอาจหลากหลายออกไป ดังนั้นจึงถือว่ากฎระเบียบสำคัญกว่าเหตุผล ดังนั้นจึงพบว่ามีการลงโทษนักเรียนที่มีได้เดินแถวไปรับประทานอาหาร ณ สถานที่จัดเลี้ยงตามระเบียบ แม้ว่านักเรียนจะมีเหตุผลว่าทำรายงานส่งอาจารย์ยังไม่เสร็จแต่ก็มิได้รับการพิจารณา ยังคงพิจารณาโทษตามระเบียบอย่างเท่าเทียมกัน

2.2.2 การถือแบบแผนที่เคยประพฤติปฏิบัติมาก่อน เป็นเกณฑ์ตัดสินความ ถูกต้อง

การประพฤติปฏิบัติที่ยึดแบบแผนเดิมที่เคยปฏิบัติของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาลเป็นสิ่งที่พบเห็นได้เสมอ โดยจะสังเกตได้จากคำพูดที่ได้ยินบ่อยครั้ง คือ "เคยทำกันมาอย่างไรล่ะ" การดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบัน ถ้าเป็นกิจกรรมที่เคยดำเนินการมาก่อน ก็มักจะนำรูปแบบที่เคยปฏิบัติมาเป็นแบบแผนในการดำเนินงาน เช่น การร่างหนังสือ ก็จะใช้วิธีการเขียนแบบหนังสือฉบับเดิม ถ้ามีผู้ใดเสนอแนะให้เปลี่ยนแปลงหรือมีการอภิปรายถึงสิ่งที่กระทำมาก่อน ก็จะได้รับคำตอบว่า "ก็เขียนมาหรือทำมาแบบนี้ตลอด" การปฏิบัติตามแบบแผนเดิมและพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มักไม่ค่อยได้รับการยอมรับ โดยจะมีการแสดงความคิดเห็นว่า "ทำไมจะต้องเปลี่ยน ที่ทำมาก็ได้อยู่แล้วนี้ไม่เห็นจะมีปัญหาอะไร" การทำสิ่งใดที่แตกต่างไปจากเดิมจึงจะเป็นการไม่ถูกต้อง เช่น การให้นักเรียนพยาบาลออกไปทำกิจกรรมนอกวิทยาลัยพยาบาลโดยไม่ต้องมีครูไปควบคุมทุกครั้งเหมือนที่เคยปฏิบัติมาแต่เดิม หรือการที่จะมีการปรับเวลาการเข้าหอพักของนักเรียนที่กำหนดไว้แต่เดิมเป็นเวลา 18.00 น. แม้ว่าครูส่วนใหญ่ของสถาบันจะยอมรับว่านักเรียนของวิทยาลัยพยาบาลเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีวุฒิภาวะสูงขึ้นกว่าในอดีต เพราะแต่เดิมนักเรียนพยาบาลจะรับจากผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปัจจุบันรับผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย อีกทั้งในปัจจุบันวิทยาลัยพยาบาลมีสถานภาพเทียบเท่าสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนักศึกษาในระดับของสถาบันอื่นจะมีอิสระ อย่างไรก็ตามสิ่งที่เคยปฏิบัติก็ยังคงยึดถือรูปแบบเดิม เพราะถือว่า "ก็เคยปฏิบัติกันมาแบบนี้ ทำไมจะต้องทำอะไรที่แปลกออกไป" นอกจากที่กล่าวมาแล้ว การปฏิบัติตามแบบแผนที่เคยประพฤติปฏิบัติที่เห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ การสอนในภาคปฏิบัติการพยาบาล ครูผู้สอนจะยึดรูปแบบที่เคยปฏิบัติค่อนข้างเคร่งครัด กิจกรรมการพยาบาลจะมีขั้นตอนการปฏิบัติเป็นลำดับขั้น ยึดหลักการและแบบแผนที่เคยปฏิบัติ เช่น การเช็ดตัวจะต้องเช็ดทีละส่วน เช็ดจากด้านไกลตัวมายังด้านใกล้ตัว ทั้งนี้เมื่อขึ้นไปปฏิบัติกับผู้ป่วยในสถานการณ์จริง ขั้นตอนจากการเรียนมีค่อนข้างนำไปใช้นัก แม้ครูผู้สอนเองก็ทราบ มีการพูดกันว่า "บนตึกสถานการณ์เปลี่ยนไป ก็ต้องทำให้เข้ากับสถานการณ์" เมื่อถามว่าเหตุใดไม่สอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ได้รับการตอบว่า "นี่คือหลักการพื้นฐาน ที่ว่าผลการ contaminate เคยปฏิบัติกันมาอย่างนี้เป็นความถูกต้องที่นักเรียนต้องเรียน"

ทั้งนี้โดยที่สมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลเห็นว่า พยาบาลเป็นผู้ที่ต้องทำหน้าที่บริการกับมนุษย์ ซึ่งจะต้องเน้นความปลอดภัย ดังนั้น การปฏิบัติตามแบบแผนที่ประพฤติกปฏิบัติกันมาและได้รับการยอมรับว่าถูกต้องหรือมีการทดสอบความถูกต้องแล้ว จึงอาจเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความมั่นใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการ ซึ่งนำไปสู่การยึดแบบแผนในการปฏิบัติในกิจกรรมอื่น ๆ โดยไม่มีโอกาสในการลองผิดลองถูกในการกระทำ

2.2.3 ความถูกต้องตามประเพณีนิยม คือความถูกต้องที่ประพฤติกปฏิบัติกันมา" ซึ่งประเพณีนิยมในวิทยาลัยพยาบาลประกอบด้วย

(1) ประเพณีนิยมในการทำความเคารพ การทำความเคารพกันตามระบบอาวุโสถือเป็นเรื่องที่สำคัญของทหาร ทั้งนี้โดยทั่วไปตามระเบียบทหาร เมื่ออยู่ในเครื่องแบบทหาร จะต้องทำความเคารพโดยการวันทยาหัตถ์ ในกรณีที่ไม่สวมหมวก แต่ถ้ามิได้สวมหมวก นายทหารสัญญาบัตรจะใช้การคำนับและเอ่ยคำว่าสวัสดิ์ และนายทหารต่ำกว่าสัญญาบัตรจะใช้การทำความเคารพโดยการยืนตรง

สำหรับสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลซึ่งเป็นทหารทั้งหมด จะพบว่า แม้จะแต่งเครื่องแบบทหารก็มักจะใช้การทำความเคารพในแบบพลเรือน คือใช้การไหว้เป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าได้มีนายทหารภานอกหลายคนทักท้วงว่า "ทำไมครูพยาบาลแต่งเครื่องแบบแล้วไม่ทำความเคารพแบบทหาร" ครูพยาบาลท่านหนึ่งกล่าวว่า "พอมันคนทัก ก็มีความพยายามอยู่ทีหนึ่งที่จะทำความเคารพแบบทหาร แต่แล้วก็กลับเข้ารูปเดิมอีก คือ กลับมาไหว้กันเหมือนเดิม" ครูหลายคนบอกถึงความรู้สึกของการทำความเคารพแบบทหารว่า "เหมือนท่าคานหน้าที่มีได้ทำด้วยใจ" และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ครูพยาบาลทำความเคารพกันโดยวิธีการไหว้ เพราะโดยในความรู้สึกนึก ๆ ของครูพยาบาลแล้ว จะรู้สึกถึงสภาพของตนเองอยู่ 3 ประการคือ เป็นพยาบาล เป็นครู และเป็นทหาร ความรู้สึกของการเป็นพยาบาลค่อนข้างเข้มข้นในความรู้สึก เพราะเป็นวิชาชีพสายตรง ส่วนเป็นทหารนั้นยังมีใช้ทหารโดยสายเลือดเช่นผู้ที่จบมาจากโรงเรียนทหาร และครูพยาบาลอาวุโสกล่าวว่า "ครูพยาบาลเก่า ๆ ไม่ได้จบออกมาเป็นทหาร แต่จะมีความเป็นพยาบาลเต็มตัว และคุ้นเคยกับการไหว้มากกว่า" และนอกจากนั้น สัมพันธภาพส่วนบุคคลภายในสถาบันจะเป็นในลักษณะ ครู-ศิษย์, พี่-น้อง กันมากกว่าความสัมพันธ์เชิงอาวุโสยศทางทหาร ครูในวิทยาลัยพยาบาลให้เหตุผลในการทำความเคารพโดยการไหว้ว่า "เป็นการทำความเคารพด้วยความรู้สึกที่ลึกซึ้งกว่า"

คนที่รู้จักกัน และเคารพด้วยความจริงใจก็จะยกมือไหว้ ส่วนคนอื่น ๆ ที่มิได้คุ้นเคย ก็จะทำ ความเคารพตามธรรมเนียมทหาร คำนับตามลำดับอาวุโส” และแม้ว่าในนักเรียนพยาบาล จะมีการเข้มงวดในการอบรมวิชาทหาร ซึ่งรวมถึงการทำ ความเคารพตามประเพณีทหาร แต่ถ้านักเรียนใช้การไหว้ครูเป็นส่วนใหญ่ ก็มีได้ถือเป็นการกระทำที่ผิด

ดังนั้น จะเห็นว่าครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลทำความเคารพด้วยการยกมือไหว้กับนายทหารผู้ใหญ่ที่คุ้นเคยกัน หรือผู้ใกล้ชิดเคารพนับถือกันอยู่ สำหรับนายทหารในหน่วยอื่น ๆ หรือที่มิได้คุ้นเคยกันนัก ก็จะทำ ความเคารพตามธรรมเนียมทหาร

(2) ประเพณีนิยมเกี่ยวกับภาษาพูด ประเพณีนิยมที่ยึดถือในวิทยาลัยพยาบาล นอกจากจะเกี่ยวกับการทำความเคารพแล้ว ยังมีประเพณีนิยมที่ยึดถือเป็นความถูกต้องที่ต้องปฏิบัติตามอีกหลายประการ คือ

ประเพณีที่เกี่ยวกับภาษาหรือคำพูดที่ใช้พูดกันอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล เป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติกันมา เป็นความถูกต้องที่ทุกคนยอมรับ คือ

- การกล่าวคำว่า "ขออนุญาต" ก่อนการปฏิบัติหรือการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยแบบธรรมเนียมประเพณี ทหารผู้น้อยจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาในการที่จะปฏิบัติภารกิจใด ๆ ดังนั้น การกล่าวคำว่า "ขออนุญาต" จึงเป็นคำที่กล่าวกันอยู่เสมอ สมาชิกของสถาบันกล่าวว่า การขออนุญาตเป็นการแสดงถึงอำนาจของผู้บังคับบัญชาที่มีเหนือผู้ใต้บังคับบัญชาในระบบทหาร ซึ่งผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สามารถจะทำอะไรนอกเหนือคำสั่ง ดังนั้นจึงต้องขออนุญาตก่อนเสมอ วิทยาลัยพยาบาลในฐานะสถาบันทหาร ข้าราชการทุกคนเป็นทหาร ดังนั้น ชนบธรรมเนียมประเพณีทหารจึงได้รับการถ่ายทอดมาสู่การปฏิบัติของสมาชิกวิทยาลัยพยาบาล คำกล่าว "ขออนุญาต" จึงพบเห็นได้เสมอ แม้ในกิจกรรมหรือการปฏิบัติทั่ว ๆ ไป เช่น การขอเข้าพบก่อนการนั่งร่วมโต๊ะกับผู้อาวุโส หรือการลุกจากโต๊ะที่มีผู้อาวุโสที่นั่งอยู่ด้วย จะกล่าวคำว่า "ขออนุญาตค่ะ" รวมทั้งในการเดินผ่านนายทหารผู้ใหญ่ ก็มักจะกล่าว "ขออนุญาต" แม้ในนักเรียนพยาบาลรุ่นน้องจะเดินผ่านรุ่นพี่ จะกล่าวคำว่า "ขออนุญาตผ่าน" แม้ว่าคำขออนุญาตนั้นจะมิได้มีความหมายอย่างเคร่งครัดที่ จะต้องได้รับการอนุญาตก่อนการปฏิบัติหรือการกระทำ และมีได้มีบทลงโทษที่ได้กระทำ แต่ก็ถือเป็นมารยาทที่ควรปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับกันในหมู่สมาชิก เป็นการแสดงถึงการให้เกิดกิริยาระหว่างนายทหารผู้ใหญ่และนายทหารผู้น้อย อย่างไรก็ตาม ในหมู่นักเรียนพยาบาลจะมีการเข้มงวดมากสำหรับประเพณีขออนุญาต เพราะถือน้องต้องเคารพในระบบอาวุโสอย่างเคร่งครัด ดังนั้นการ

กล่าวคำขออนุญาตในนักเรียนพยาบาลจึงค่อนข้างชัดเจน และจะพบว่ามีการลงโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการ "ข่มขู่" ในกรณีที่มีได้ขออนุญาต ที่จะทำอะไรต่อหน้ารุ่นพี่ รุ่นพี่จะบอกว่า "การที่ต้องเต็มงวดก็เพื่อฝึกน้องให้เป็นนิสัย"

- การเรียกสถาบันว่า "โรงเรียน" แม้ว่าวิทยาลัยพยาบาลจะได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสถาบัน จาก "โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย" มาเป็น "วิทยาลัยพยาบาล" ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 เป็นเวลา 12 ปีล่วงมาแล้วก็ตาม แต่ครูส่วนใหญ่จะยังคงเรียกสถาบันว่าโรงเรียน และถ้ายทอดมายังคนรุ่นใหม่ก็เรียกสถาบันว่าโรงเรียนตามไปด้วย ครูจะพูดถึงการเรียกว่า "โรงเรียน" ว่า "ก็เป็นความเคยชิน เรียกโรงเรียน.....โรงเรียนของเรา จะรู้สึกว่าเป็นของเรา เพราะอยู่มาตั้งแต่ดั้งเดิม" ส่วนนักเรียนจะเรียกโรงเรียน นอกจากจะเรียกตามครูแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่กล่าวว่า เป็นความรู้สึกที่ว่า "เราอยู่ที่นั่นก็เหมือนเด็ก ๆ อยู่แล้ว มีครูคอยดูแล อีกทั้งเป็นการติดมาจากโรงเรียนเดิมที่เรียกโรงเรียน ครูก็เรียกโรงเรียนกัน เรา ก็เลยไม่รู้สึกแปลกที่จะเรียกโรงเรียน"

- การเรียกผู้ที่ทำหน้าที่สอนว่า "คุณครู" ซึ่งการใช้สรรพนามดังกล่าว สมาชิกของสถาบันจะมีความเห็นสอดคล้องกันว่า "คำว่า ครู หรือ คุณครู จะทำให้รู้สึกใกล้ชิดกันอบอุ่นกว่าคำว่าอาจารย์ เพราะครูของเราจะทำทั้งหน้าที่สอนสั่งและอบรม" การเรียก "คุณครู" นอกจากจะมาจากความรู้สึกใกล้ชิดกันแล้ว ยังเป็นประเพณีในหมู่ทหารเรือที่นิยมเรียกผู้อาวุโสว่า "ครู" ซึ่งมีผลทำให้นักเรียนพยาบาลเรียกผู้สอนว่าครูด้วย

- การเรียกผู้เรียนว่า "นักเรียน" แม้ว่าวิทยาลัยพยาบาลจะมีฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาแล้วก็ตาม แต่สรรพนามที่สมาชิกใช้เรียกผู้เรียนจะใช้คำว่า "นักเรียน" ทั้งนี้จากการสอบถามครูหลายคนได้รับคำตอบว่า "ก็เรียกนักเรียนมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว" โดยครูพยาบาลจะมองว่าผู้เรียนยังคงเป็นเด็ก จึงยังคงเรียกนักเรียนอยู่ แทนที่จะเรียกนักศึกษา ในบางกรณีมีอาจารย์บางคนเรียกนักเรียนว่านักศึกษา จะถูกมองว่าเป็นของแปลก จะมีการล้อกันว่า "วันนี้ได้เป็นนักศึกษาเชียว" การเรียก "นักเรียน" จึงเป็นสิ่งที่ใช้กันอยู่ประจำในสถาบัน และเหตุผลอีกประการ คือ "ในระบบทหารตามระเบียบกองทัพมีการกำหนดชื่อที่ใช้เรียกผู้เรียนในสถาบันทหารต่าง ๆ ว่านักเรียน เช่น นักเรียนนายร้อย นักเรียนนายเรือ หรือแม้แต่เด็กเรียนเสนาธิการ หรือในสถาบันชั้นสูงของเหล่าทัพต่าง ๆ ดังนั้น ของเราก็เรียกนักเรียนพยาบาลก็ถูกต้องแล้ว"

2.2.4 ความถูกต้องตามผู้มีอำนาจเหนือกว่าหรือผู้บังคับบัญชา โดยเอกลักษณ์ของสถาบันที่สมาชิกยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นระบบทหาร ที่มีการปกครองบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ผู้มีอำนาจสูงกว่าหรือผู้บังคับบัญชาเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการบังคับบัญชาและการกำหนดนโยบายต่าง ๆ จะถูกกำหนดมาจากหน่วยเหนือแม้ว่าการตัดสินใจ จะมีการแบ่งระดับหรือการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงมาตามลำดับชั้นตามหน่วยงานที่รับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้มีอำนาจเหนือกว่าในระบบทหารจะมีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้สั่งการไปแล้ว โดยถือว่า "เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีสิทธิ์ที่จะโต้แย้ง" ในวิทยาลัยพยาบาลจะพบว่าบางครั้งผู้บริหารสั่งการให้มีการปฏิบัติไปแล้ว แต่ก็อาจต้องเปลี่ยนแปลงเนื่องจากหน่วยเหนือสั่ง สมาชิกของสถาบันยอมรับว่าเหตุผลของผู้บังคับบัญชามีความถูกต้องมากกว่าเหตุผลของผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นการตัดสินใจต่าง ๆ ในวิทยาลัยจึงมักจะต้องรอเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อขอความเห็นชอบ ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก่อนเสมอ ครูอาวุโสคนหนึ่งกล่าวว่า "อำนาจของวิทยาลัยไม่เด่นชัด บางครั้งก็ดูเหมือนจะตัดสินใจอะไรได้ แต่บางทีก็ตัดสินใจอะไรไม่ได้ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่อยู่เหนือขึ้นไปจะใช้อำนาจมากน้อยแค่ไหน ถ้าผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปใช้อำนาจมาก วิทยาลัยก็จะหมดอำนาจไป" ในเรื่องเกณฑ์การตัดสินใจความถูกต้องนี้ จึงมักได้ยินผู้บริหารสถาบันกล่าวกับสมาชิกในสถาบันว่า "ได้พยายามชี้แจงท่านแล้ว แต่ท่านเห็นว่า....." ซึ่งสมาชิกก็จะรับรู้ว่าจะต้องปฏิบัติตามความคิดของผู้บังคับบัญชาในระดับสูงนั้น ๆ และพบว่าแม้การตัดสินใจผลการศึกษานักเรียนซึ่งมีเกณฑ์ที่กำหนดเป็นลक्षणอักษรแล้วก็ตาม แต่ในระบบก็ยังมีการเปิดช่องทางสำหรับการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาระดับสูง ซึ่งควบคุมดูแลทางด้านการศึกษาของสถาบันไว้อย่างชัดเจนว่า ให้เป็นผู้มีอำนาจมีสิทธิ์ตัดสินใจขั้นสุดท้ายถึงผลการสอบได้หรือตกของนักเรียนพยาบาล ทั้งนี้ถือเป็นดุลยพินิจ ซึ่งอาจเบี่ยงเบนไปจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้โดยไม่ว่าผิด

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าความถูกต้องประการหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับยอมรับในวิทยาลัยพยาบาล คือ อำนาจของผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจเหนือกว่าย่อมถูกต้องเสมอ ความถูกต้องของผู้มีอำนาจเหนือกว่า มิใช่เฉพาะแต่ผู้บังคับบัญชาเท่านั้น แม้แต่ในวิทยาลัยพยาบาล ผู้อาวุโสกว่าก็ย่อมมีอำนาจในการกำหนดความถูกต้อง นักเรียนพยาบาลชั้นสูงซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความอาวุโสกว่า มีสิทธิ์ที่จะสั่งการให้รุ่นน้องปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามโดยนอกระบบไม่มีสิทธิ์โต้แย้ง เป็นการยอมรับตาม ยอมรับว่าถูกต้อง โดยที่ส่วนตัวอาจมิได้ยอมรับอย่างแท้จริง แต่โดยสิ่งที่แสดงออกก็ให้การยอมรับว่า "นั่นคือความถูกต้องที่ต้องปฏิบัติตาม"

2.3 การพิจารณาลักษณะความจริง ความถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องช่วงเวลา

คติฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับความจริงและความถูกต้องที่จะพิจารณาอีกด้าน คือ ความจริงเกี่ยวกับเรื่องช่วงเวลา เป็นการพิจารณาว่าสมาชิกของสถาบันมองลักษณะของเวลา เป็นอย่างไร มีจุดเน้นในเรื่องช่วงเวลาอย่างไร เน้นอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต ซึ่งพบว่า

2.3.1 เวลาเป็นเครื่องบ่งบอกกำหนดการ แต่มีการปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพการณ์

การพิจารณาเกี่ยวกับเวลาของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล พบว่า จะมีการพิจารณาในลักษณะของช่วงเวลาที่แน่นอน ซึ่งแบ่งชัดเจนในแต่ละช่วงเวลา จะเห็นได้จากการกำหนดปฏิทินการศึกษา ซึ่งจะบ่งบอกถึงวันที่ สัปดาห์ และเดือน ในแต่ละปีการศึกษา มีการแบ่งออกเป็นภาคการศึกษา คือ ภาคต้น ภาคปลาย และภาคฤดูร้อน ในแต่ละภาคจะมีกิจกรรมที่สิ้นสุดในแต่ละช่วงเวลา และมีการดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยปฏิทินการศึกษานี้จะเป็นกำหนดการที่เน้นเฉพาะการจัดการเรียนการสอน ซึ่งภาคการศึกษาต่าง ๆ จะยึดเอากำหนดเวลาตามปฏิทินการศึกษาเป็นแนวทางในการกำหนดแผนงานจัดการเรียนการสอนในแต่ละภาค รวมทั้งฝ่ายศึกษาจะกำหนดว่า สัปดาห์นี้ เดือนนี้ จะต้องติดต่ออาจารย์ผู้สอน ลงคำสั่งแต่งตั้งครูสอนสำหรับฝ่ายอื่น ๆ ก่อนจะนำเอาปฏิทินการศึกษามาใช้ในการวางแผนงานของฝ่าย จะพบว่าในแต่ละฝ่ายจะมีกระดานกำหนดช่วงเวลาสำหรับการดำเนินงานของฝ่าย ที่สอดคล้องกับปฏิทินการศึกษาของสถาบันที่กำหนดขึ้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการพิจารณาเวลาของสถาบันนั้น เป็นการพิจารณาในลักษณะของช่วงเวลาที่กำหนดในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การกำหนดช่วงเวลานี้ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับงานประจำที่ต้องดำเนินการของสถาบันในแต่ละปี เป็นงานที่มีความต่อเนื่องตามช่วงเวลาซึ่งถือเป็นแผนงานประจำปี แต่เป็นแผนงานของงานประจำที่เคยปฏิบัติกันมา สำหรับนักเรียนพยาบาล กิจกรรมต่าง ๆ ก็จะดำเนินไปตามช่วงเวลาที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นลำดับอย่างต่อเนื่องจากต้นปีไปจนปลายปี หรือเสร็จสิ้นการศึกษา เนื่องจากเวลาเป็นเครื่องบอกกำหนดการดังกล่าว จึงพบว่าช่วงเวลาที่ถูกกำหนดนั้นจะเป็นเครื่องมือสำหรับการติดตามการดำเนินงานอีกด้วย ผู้บริหารสถาบันกล่าวว่า "พอใกล้ ๆ กำหนดเวลาก็ต้องเตือนกัน ส่วนใหญ่ก็ทำตามกำหนดเวลากัน" เป็นการทำตามแผนที่สถาบันกำหนดไว้ให้

การกำหนดเวลาในแต่ละช่วงเวลาเพื่อการดำเนินการของสถาบัน แม้ว่าจะกำหนดอย่างต่อเนื่องที่ค่อนข้างแน่นอน แต่ก็พบว่ามี การเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งตารางสอนและรวมไปถึงปฏิทินการศึกษา ซึ่งพบว่าแม้มีการกำหนดระยะเวลาในการสอบของนักเรียนไว้ช่วงหนึ่ง แต่เมื่อมีกิจกรรมของกองทัพที่จำเป็นจะต้องนำนักเรียนเข้าไปร่วมด้วย ช่วงระยะเวลาในการสอบก็มีการปรับเปลี่ยนได้ ดังนั้น การกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการจึงมิใช่สิ่งตายตัว มีการปรับเปลี่ยนได้ ครูพยาบาลท่านหนึ่งกล่าวว่า "การกำหนดเวลาของเราที่เฟื่องคร่าว ๆ เป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับสมาชิกของสถาบันเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกซึ่งมิได้อยู่ในแผนหรือมิได้กำหนดช่วงเวลาไว้"

2.3.2 เวลาขึ้นอยู่กับภารกิจและงาน มิได้กำหนดแผนแน่นอน

ประเด็นที่พบความจริงเกี่ยวกับเวลาอีกประการหนึ่งในวิทยาลัยพยาบาล คือ เวลาในการทำงานของครูพยาบาลแต่ละคนมิได้เป็นเวลาตายตัวแน่นอน การกำหนดเวลาในการทำงานขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ มิได้มีการวางแผนกำหนดเวลาในการทำงานแต่ละชั้น ครูคนหนึ่งอาจมีงานทำหลาย ๆ งานพร้อม ๆ กัน มิได้มีลักษณะการทำงานที่เสร็จสิ้นทีละชั้นแล้วลงมือทำงานชั้นใหม่ต่อไป ครูพยาบาลคนหนึ่งกล่าวว่า "เราเลือกงานไม่ได้ งานแต่ละคนก็มาก เจ้านายสั่งก็ต้องรับ ต้องเลือกทำ งานไหนสำคัญเร่งกว่าก็ทำอย่างนั้นก่อน" การเรียงลำดับเวลาในการทำงานมิได้เรียงลำดับก่อนหลังของงานที่เข้ามา อาจทำงานชั้นหนึ่งค้างอยู่และทำงานชั้นอื่นต่อไปในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเร่งด่วนของงานและอำนาจของผู้สั่งการ การกำหนดตารางการทำงานของแต่ละคนจึงมีความสำคัญไม่มากนัก ครูพยาบาลหลายคนมิได้มีการกำหนดตารางการทำงานที่ชัดเจน โดยจะกล่าวในทำนองเดียวกันว่า "งานมันเยอะ กำหนดเวลาไม่ได้แน่นอน บางทีกะว่าจะทำงานชั้นหนึ่งให้เสร็จก็ทำไม่ได้ มีงานอย่างอื่นเข้ามาแทรก" เวลาจึงเป็นสิ่งที่กำหนดไม่ได้แน่นอน แม้แต่เวลาในการทำงานประจำในแต่ละวันของครูพยาบาลก็มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จะเห็นได้ว่าบางครั้งเวลาที่กำหนดเป็นชั่วโมงการสอนของครูพยาบาลจำเป็นต้องงด เพื่อใช้เวลาดังกล่าวไปทำกิจกรรมอื่น และเพื่อให้สอนให้ทันตามเนื้อหา ครูพยาบาลจึงจำเป็นต้องสอนนอกเวลา รวมไปถึงการสอนในวันหยุดราชการ ซึ่งพบได้บ่อยครั้งในวิทยาลัยพยาบาล เนื่องจากเวลาปกติถูกนำไปใช้ในกิจกรรมอื่น ซึ่งการสอนนอกเวลาดังกล่าว ครูพยาบาลทำด้วยความตั้งใจในตนเอง มิได้มีเงินค่าตอบแทนใด ๆ เป็นการทำให้งานเสร็จทันเวลาเท่านั้น

เวลาในการปฏิบัติงานในแต่ละวันก็มิได้มีการกำหนดเป็นช่วงเวลาที่ชัดเจน จะมีกำหนดที่ชัดเจนก็เฉพาะการกินสัปดาห์ปฏิบัติบนหอผู้ป่วยในวันจันทร์และวันอังคารเท่านั้น สำหรับการปฏิบัติงานของครูในวิทยาลัยพยาบาลจะไม่มีการกำหนดตารางการทำงานของตนเองอย่างเป็นทางการที่ตายตัว จึงพบว่าครูพยาบาลบางคนมาถึงที่ทำงานตั้งแต่ 07.00 น. และเริ่มงานเลย บางคนมาเข้าแต่อ่านหนังสือพิมพ์ รับประทานอาหาร จนถึง 09.00 น. ในเวลากลางวันอาจมีครูรับประทานอาหารเวลา 11.30 น. หรือบางคนอาจรับประทานอาหารเมื่อเวลา 13.00 น.ไปแล้ว ทั้งนี้ครูหลายคนกล่าวว่า "เวลาชั้กับงานที่ทํา จะกำหนดเวลาที่แน่นอนไม่ได้ บางวันอาจจะทำงานหนักเพราะงานเร่ง" แม้แต่การประชุมของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งได้กำหนดให้มีการประชุมฝ่ายบริหารทุกวันอังคารที่ 1 และที่ 3 ของเดือน ประชุมหัวหน้าภาคทุกวันพฤหัสบดีที่ 3 ของเดือน และประชุมครูพยาบาลทุกวันศุกร์ที่ 3 ของเดือน ก็จะพบว่าการประชุมที่กล่าวมาก็มิได้เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะมีกิจกรรมอื่นที่เป็นภารกิจของหน่วยเหนือแทรกเข้ามา ทำให้ต้องงดประชุม หรือบางครั้งมีการเลื่อนประชุมให้เร็วขึ้นเนื่องจากมีเรื่องสำคัญหรือมีงานที่จะต้องดำเนินการในช่วงเวลานั้น ๆ เข้ามา จึงเห็นได้ชัดเจนว่าเวลาของสถาบันเป็นไปตามภารกิจและงานที่ต้องกระทำ มิได้ยึดเวลาเป็นกำหนดนัดหมายที่แน่นอน

2.3.3 การเน้นเวลาในอดีตและปัจจุบันมากกว่าอนาคต

เวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน การให้ความสำคัญของเวลาในแต่ละช่วงจะมีผลต่อการดำเนินงานของสมาชิกในองค์กรต่างกัน จากการศึกษาการเน้นเวลาหรือให้ความสำคัญกับช่วงเวลาของสมาชิกในสถาบัน จะพบว่าสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลจะเน้นในอดีตและในปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ ดังจะเห็นได้จากการดำเนินกิจกรรมหรือรูปแบบการประพฤติปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้น มักจะมีข้ออ้างที่พบได้บ่อย คือ "เมื่อก่อนก็ทำมาอย่างนี้" ครูผู้อาวุโสจะผูกพันอยู่กับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ของสถาบันที่เกิดขึ้นในอดีต มีจุดเล้าเรื่องราวต่าง ๆ เป็นอุทาหรณ์ในการทำงานหรือการดำเนินชีวิตของสมาชิกปัจจุบัน มีการพูดถึงเสมอถึงการร่วมมือร่วมใจกันของครูสมัยก่อน เช่น "เมื่อก่อนเรามีคนน้อยแต่ก็มีความสุข ทุกคนช่วยกันทำงาน หรือมักกล่าวว่า "ครูสมัยก่อนทำงานทุกอย่าง ทุกคนมีน้ำใจ" แม้ว่าในปัจจุบันมีครูมากขึ้น มีการขยายและแยกห้องทำงาน มีการแบ่งภาคและฝ่ายชัดเจนขึ้น แต่ครูหลายคนพยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งภาพหรือบรรยากาศเดิมของสถาบัน เช่น การที่ครูยังอยู่รวม ๆ กัน อยู่ในห้องใหญ่

และช่วยกันทำงาน มีการพูดถึงด้วยความภาคภูมิใจในอดีตที่พยาบาลที่จบจากสถาบันแห่งนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนทำงานเก่ง สู้งาน ซึ่งการพูดลักษณะดังกล่าวเพื่อชี้ให้นักเรียนในปัจจุบันให้เกิดความขยันในการทำงาน นอกจากนี้ ในการรับน้องของนักเรียนพยาบาล มีกิจกรรมหลายอย่างที่กระทำขึ้น แม้ครูจะบอกว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม ก็ได้รับคำตอบจากนักเรียนว่า "รุ่นหนูก็โดนมาอย่างนี้ทั้งนั้น ไม่มีใครเป็นอะไรเลย" จะไม่เห็นครูพยาบาลหรือสมาชิกในสถาบันพูดถึงอนาคตว่าต่อไปในอนาคตจะทำอะไรหรือจะพัฒนาไปในทิศทางไหน การวางแผนที่เคยดำเนินการมาจะไม่มี การวางแผนระยะยาว จะเป็นการวางแผนเฉพาะปี ซึ่งเป็นแผนในปัจจุบันและเป็นแผนประจำปี สมาชิกหลายคนยอมรับว่า "การใช้เวลายังขาดการวางแผน แต่ละคนจะกำหนดแผนงานเฉพาะบุคคล อาจกำหนดไว้ในใจ โดยความตั้งใจหรือเป็นการกำหนดแผนระยะสั้น ๆ ในการดำเนินงานของตน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโดยภาพรวมของวิทยาลัยพยาบาล ที่มิได้มีการกำหนดแผนระยะยาวไว้ก่อน ดังนั้นบุคลากรจึงไม่มีแนวทางที่จะปฏิบัติหรือวางแผนของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับแผนหลักของวิทยาลัย"

ในปัจจุบันวิทยาลัยพยาบาลเริ่มมีการมองไปในอนาคต ครูคนหนึ่งกล่าวว่า "เดี๋ยวนี้เราเริ่มมีแผนงานพิเศษ เช่น แผนพัฒนาบุคลากร แผนการจัดประชุม หรือแม้แต่ งานวิจัย ซึ่งเมื่อเริ่มมีแผน เราก็มารู้ว่าต่อไปเราจะทำอะไร ถือว่าเป็นการเริ่มมองอนาคตมากขึ้น" แต่ก็พบว่าในแต่ละภาคยังไม่สามารถกำหนดแผนงานที่เป็นรูปธรรมได้ชัดเจน - บางภาคจะกล่าวว่า "เขียนแผนเพื่อให้มีแผน แต่ยังไม่รู้จะทำได้หรือไม่"

2.4 การพิจารณาความจริงเกี่ยวกับพื้นที่

ลักษณะของความจริงเกี่ยวกับพื้นที่ในวิทยาลัยพยาบาล พบประเด็นสำคัญดังนี้

2.4.1 วิทยาลัยพยาบาลมีขอบเขตหรืออาณาเขตเฉพาะ นักเรียนถูกจำกัดพื้นที่ โดยวิทยาลัยพยาบาลมีทำเลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของกรมแพทย์และโรงพยาบาลในสังกัดเดียวกัน โดยมีรั้วรอบบริเวณโรงพยาบาล อาคารของวิทยาลัยพยาบาลเป็นอาคาร 2 หลัง ขอบเขตด้านหน้าติดถนนภายในโรงพยาบาล ด้านหลังติดรั้วโรงพยาบาล ด้านข้างด้านหนึ่งติดหอพักพยาบาล อีกด้านหนึ่งเป็นสนามหญ้าติดต่อหอพักแพทย์ สำหรับด้านข้างสองด้านดังกล่าวได้จัดทำเป็นรั้วลาดหนามกันเป็นอาณาเขตเฉพาะของวิทยาลัยพยาบาล แม้ว่าวิทยาลัยพยาบาลจะอยู่ในพื้นที่เดียวกับอาคารอื่นของกรมแพทย์และของโรงพยาบาล แต่วิทยาลัยพยาบาลมีลักษณะขอบเขตพื้นที่เฉพาะต่างกับ

หน่วยอื่น ๆ อาคารด้านหน้าของวิทยาลัยซึ่งติดถนน มีลักษณะตัวอาคารที่ตั้งความยาวขนานกับถนน มีประตูทางออกประตูเดียว จึงเปรียบเสมือนกำแพงกั้นอาณาเขตของวิทยาลัยพยาบาลไว้ นักเรียนพยาบาลจะถูกจำกัดพื้นที่อยู่ในวิทยาลัย ยกเว้นเวลาชั้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยและเวลาไปรับประทานอาหาร ซึ่งต้องเดินแถวไปรับประทานอาหารพร้อมกัน นอกเหนือจากการฝึกดังกล่าว นักเรียนจะออกนอกบริเวณอาณาเขตของวิทยาลัยพยาบาลมิได้ จะถือเป็นการผิดระเบียบ อาณาเขตภายในของวิทยาลัยพยาบาลมีการแบ่งเป็น 2 ชั้น ชั้นนอกหรืออาคารด้านหน้าคือ อาคารเรียน ซึ่งแต่เดิมอาคารหลังชั้นล่างเป็นอาคารเรียน ชั้นบน 2 ชั้นเป็นที่พักของนักเรียนพยาบาล ดังนั้นบุคคลภายนอกจึงเข้าได้เฉพาะชั้นล่างเท่านั้น ชั้น 2 - 3 ถือเป็นที่หวงห้าม สำหรับในปัจจุบัน อาคารด้านหน้าได้ปรับปรุงเป็นอาคารเรียนทั้งหมด โดยย้ายที่พักนักเรียนไปไว้อาคารด้านหลังซึ่งก่อสร้างใหม่ อย่างไรก็ตาม อาคารเรียนก็ยังคงมีลักษณะที่มีใช้สถานที่สาธารณะที่บุคคลภายนอกจะไปใช้พื้นที่ได้จะชนได้เฉพาะครูผู้สอน โดยด้านล่างของอาคารเรียนจะมีเจ้าหน้าที่คนงานนั่งอยู่ประจำ เมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาในบริเวณอาคารจะได้รับการซักถาม สำหรับผู้ที่มีใช้ครูผู้สอน จะอยู่ได้เฉพาะในบริเวณพื้นที่ด้านล่างเท่านั้น บุคคลภายนอกจะขึ้นต้องขออนุญาต จะพบว่าถ้ามีบุคคลแปลกหน้าหรือญาตินักเรียนขึ้นไปชั้นบน จะมีการซักถามกันว่า "ขึ้นไปได้อย่างไร" ซึ่งถือเป็นของแปลกหรือผิดปกติที่จะมีบุคคลภายนอกขึ้นไปบนอาคาร ทั้งนี้ครูพยาบาลกล่าวว่า "ที่นี้เคยเป็นหอพัก ความรู้สึกของครูที่นั้นก็ยังคงคิดว่าเป็นหอพักอยู่ ประกอบกับชั้นบนยังมีห้องพักครูอยู่ จึงจำเป็นต้องเข้มงวดเรื่องบุคคลภายนอก" อาคารด้านหน้านอกเวลาราชการจะปิด แม้นักเรียนพยาบาลก็สามารถเข้ามาใช้สถานที่ได้

ในส่วนของอาคารด้านหลังซึ่งใช้เป็นที่พัก บุคคลภายนอกจะเข้าได้เฉพาะห้องโถงด้านล่าง ซึ่งใช้เป็นที่พบญาติสำหรับนักเรียนพยาบาล โดยจะพบได้เฉพาะในบริเวณเท่านั้น นักเรียนพยาบาลที่ไปพบญาตินอกวิทยาลัยพยาบาลโดยตั้งใจ จะถือว่าผิดระเบียบ ดังนั้นการกำหนดอาณาเขตหรือขอบเขตเฉพาะ จึงเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดของนักเรียนอีกด้วย

แม้ว่าวิทยาลัยพยาบาลจะมีขอบเขตของอาคารที่ค่อนข้างชัดเจน แต่ถ้าพิจารณาที่ตั้งแล้วก็ถือว่าอยู่ในบริเวณเดียวกับโรงพยาบาลที่ใช้เป็นสถานฝึกงานของนักเรียน อย่างไรก็ตาม พบว่านักเรียนพยาบาลซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ประจำ มีระเบียบเกี่ยวกับการอยู่หอพัก โดยนักเรียนและผู้ปกครองจะมารับทราบในวันมอบตัวนักเรียน ซึ่งนักเรียนจะกลับบ้านเฉพาะในวัน

หยุดที่มีไว้เวรกันปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ขณะที่อยู่วิทยาลัย การออกนอกบริเวณวิทยาลัยจะได้ เฉพาะในกรณีที่จะขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย การออกไปรับประทานอาหาร ณ โรงอาหารที่อยู่ นอกบริเวณวิทยาลัยพยาบาล สำหรับการออกนอกบริเวณโรงเรียนที่นอกเหนือจากเส้นทางดังกล่าว นักเรียนจะต้องขออนุญาตครูเวรหรือครูฝ่ายปกครอง นอกจากนี้ หลังเวลา 18.00 น. นักเรียน จะไม่มีสิทธิออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยมิได้รับอนุญาต นักเรียนหลายคนพูดว่า "อยู่ที่นั่นรู้สึก เหมือนอยู่ในคุก ไม่มีสิทธิออกไปไหนแม้แต่ในโรงพยาบาล" การที่นักเรียนจะออกจากหอได้โดย มิใช่เวรหยุด จะต้องมึเหตุผลเพียงพอจึงจะได้รับอนุญาตจากครูฝ่ายปกครอง ทั้งนี้วิทยาลัยได้มีการ กำหนดบทลงโทษสำหรับการออกนอกบริเวณวิทยาลัยโดยมิได้รับอนุญาต มีทั้งการตัดคะแนนความ ประพฤติและการกักบริเวณ และก็พบว่านักเรียนจำนวนมากไม่ยอมที่ถูกลงโทษในกรณีนี้ การจำกัดพื้นที่ ของนักเรียน ครูหลายคนคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะ "นักเรียนเป็นผู้หญิง ออกไปข้างนอกก็มีแต่ จะเสียหาย โรงเรียนรับปากจากผู้ปกครองไว้ก็ต้องดูแลให้ดี" ในขณะที่นักเรียนคิดว่าตนเองโตพอ ที่จะดูแลตนเองได้ ดังนั้น การจำกัดสิทธิในการใช้พื้นที่หรือการออกนอกบริเวณวิทยาลัยพยาบาล จึงเป็นปัญหาในการปกครองนักเรียนที่สำคัญ แม้ว่าการถูกจำกัดพื้นที่ จะเป็นข้อตกลงเบื้องต้น ตั้งแต่แรกเข้ามาเป็นนักเรียนพยาบาล เป็นที่รับรู้ทั้งตัวนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนแล้วก็ตาม การถูกจำกัดพื้นที่ของนักเรียนเป็นที่มาของคำทักทายเป็นเสมอเมื่อครูพบนักเรียน คือ "ไปไหนมา" ซึ่งเสมือนเป็นการตรวจสอบนักเรียนว่าออกนอกสถานที่ที่ควรอยู่หรือไม่ นักเรียนหลายคนกล่าวถึง การจำกัดพื้นที่ว่า "ทำให้รู้สึกอึดอัดเหมือนหนีออกจากหอพัก ซึ่งบางทีก็ไม่รู้จะไปไหนแต่ก็ไม่อยากอยู่ เพราะรู้สึกอึดอัด ไม่มีอิสระ" และพูดกันว่า "อยู่หอพักไม่เหมือนบ้าน มีแต่ข้อห้าม อึดอัด" ซึ่ง ความรู้สึกนี้มีผลทำให้นักเรียนไม่รู้สึกรักและเป็นเจ้าของสถานที่

2.4.2 การใช้พื้นที่จะเกี่ยวข้องกับระบบอาวุโสในลักษณะที่หนึ่งบอกตำแหน่ง

ระบบอาวุโสภายในวิทยาลัยพยาบาลเป็นสิ่งที่ยอมรับว่ายังคงมี

อิทธิพลต่อวิถีชีวิตของสมาชิกในสถาบันในหลาย ๆ ลักษณะ และระบบอาวุโสยังมีความเกี่ยวข้องกับ สัมพันธ์กับการใช้พื้นที่วิทยาลัยพยาบาลอีกด้วย ซึ่งเห็นได้ ทั้งที่เกี่ยวกับครูและนักเรียน

สิทธิในการจัดหรือการใช้สถานที่ของครู มีการกล่าวกันว่า "ผู้มี อำนาจในการกำหนดพื้นที่ ส่วนใหญ่ก็ครูอาวุโส นั่นแหละที่จะตัดสินใจว่าห้องไหนทำอะไร" ซึ่งตรงกับ คำบอกเล่าของครูคนหนึ่งว่า "แม้ว่าจะมีการประชุมในการจัดห้องภายหลังการย้ายหอพักของ

นักเรียนไปฝึกใหม่ และมีการปรับปรุงอาคารเก่าเป็นอาคารที่ทำการทั้งหมด แต่ในการประชุมก็จะมีแต่ผู้อาวุโสที่แสดงความคิดเห็นเรื่องการให้ห้อง ครูเด็ก ๆ ก็จะทำตามที่ถูกกำหนด" สำหรับการจัดห้องพักครู จะพบว่าครูอาวุโสส่วนใหญ่จะนั่งด้านใดด้านหนึ่งของห้อง จะจัดโต๊ะนั่งเดี่ยว โดยนั่งหันหน้าเข้าหาโต๊ะครูเด็ก ๆ ที่อาจจะจัดโต๊ะเป็นคู่ ๆ หรือเรียงกันอยู่ พื้นที่อาณาบริเวณที่จัดไว้สำหรับผู้อาวุโสจะมีมากกว่า ครูอาวุโสจะมีโต๊ะบริการสำหรับวางอุปกรณ์ต่าง ๆ มากกว่าครูคนอื่น ๆ ในการจัดที่นั่งของครูภายในห้องพัก จะสังเกตเห็นว่าลักษณะโต๊ะนั่งและท่าเลขาจะบอกได้ว่าใครอาวุโสในห้อง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า "ที่นั่งบอกตำแหน่ง" ทั้งนี้ ในการจัดห้องทำงานยังมีการแบ่งเป็นฝ่ายเป็นภาค หัวหน้าฝ่าย หัวหน้าภาคจะนั่งอยู่ในห้องเดียวกับลูกน้องฝ่ายหรือลูกน้องภาค ซึ่งมีลักษณะของการควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง

นอกจากสิทธิในการใช้พื้นที่ดังกล่าวแล้ว ระบบอาวุโสยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการจัดที่นั่งในที่ประชุมของวิทยาลัยพยาบาล ในการประชุมแต่ละครั้งมักมีคำถามว่า "ใครเข้าประชุมบ้าง" คำถามดังกล่าวเป็นคำถามที่เกิดขึ้นเพื่อกำหนดที่นั่งในที่ประชุม สมาชิกจะกำหนดเก้าอี้แต่ละตัวว่าใครจะนั่งตรงไหน และตนเองจะนั่งในตำแหน่งใด การกำหนดที่นั่งนี้จะเน้นเฉพาะในระดับอาวุโส โดยเฉพาะผู้อาวุโสที่มีตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นผู้บริหารอย่างเป็นทางการ ส่วนในกลุ่มเด็ก ๆ มิได้เน้นการจัดลำดับที่ในการนั่งมากนัก การกำหนดตำแหน่งของการนั่งตามลำดับอาวุโสถือเป็นมารยาทของทหาร บางครั้งพบว่าครูบางคนนั่งในตำแหน่งหนึ่งไปแล้ว แต่เมื่อมีผู้อาวุโสสูงกว่าเดินเข้ามา ครูผู้มีอาวุโสน้อยกว่าจะลุกขึ้นหาที่นั่งใหม่ เพื่อยกที่นั่งในตำแหน่งเดิมให้ผู้อาวุโสกว่านั่ง

การกำหนดสถานที่หรือพื้นที่ตามลำดับอาวุโส มิได้เกิดเฉพาะในกลุ่มครูเท่านั้น แม้แต่ในกลุ่มนักเรียนก็มีการแบ่งพื้นที่กันอย่างเห็นได้ชัด นักเรียนรุ่นน้องไม่มีสิทธิเข้าไปในห้องรุ่นพี่ นอกจากพี่จะเรียก และเมื่อพี่ห้องใดเรียกน้องเขาพบ น้องไม่มีสิทธิที่จะมองเข้าไปในห้องพี่คนอื่น ๆ สำหรับการนั่งโต๊ะ ถ้าพี่นั่งอยู่โต๊ะใด น้องจะไม่มีสิทธินั่งโต๊ะนั้น และการแสดงถึงอำนาจของรุ่นพี่ที่มีต่อรุ่นน้องที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่อีกประการ คือ ถ้าพี่ยืนอยู่ที่ใด น้องจะเดินผ่านต้องกล่าวขออนุญาตพี่ก่อนทุกครั้ง "พี่คะ ขออนุญาตผ่านค่ะ" การกำหนดสิทธิในการใช้พื้นที่ของนักเรียนจะเป็นลักษณะของการใช้อำนาจมากกว่าที่จะถือเป็นมารยาท เพราะถ้าน้องไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ตั้งขึ้นก็จะถูกลงโทษ สิ่งนี้นักเรียนพยาบาลประพฤติปฏิบัตินั้น พบว่าจะเป็นการเลียนแบบมาจากสถาบันการศึกษาทางทหารอื่น ๆ ที่จะมีลักษณะเดียวกัน คือ "น้องกลัวพี่มากกว่ากลัวครู"

อย่างไรก็ตาม การประพจน์ปฏิบัติดังกล่าว ครูที่จบจากวิทยาลัยพยาบาล มาก่อนกล่าวว่า "ก็เป็นสิ่งที่ติดตัวมาถึงปัจจุบัน คือ เกรงใจรุ่นพี่ พลโตขึ้นก็เป็นความเกรงใจ ไม่ใช่ความกลัวเหมือนตอนเด็ก ๆ"

2.4.3 การทำงานเน้นการอยู่ประจำที่หรือการอยู่สำนักงาน

สถานที่ปฏิบัติงานของสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาล ส่วนใหญ่จะอยู่ที่อาคารเรียนซึ่งถือเป็นสถานปฏิบัติงานหลักเป็นประจำวัน นอกจากในภารกิจการสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย ที่ครูพยาบาลจะต้องขึ้นบนหอผู้ป่วยที่นักเรียนพยาบาลชั้นฝึกปฏิบัติ สมาชิกถือว่าเวลาราชการหรือเวลาปฏิบัติงาน "จะต้องนั่งประจำโต๊ะทำงาน" การออกนอกบริเวณวิทยาลัยพยาบาล จะต้องมีการบอกกล่าวให้ทราบ โดยส่วนใหญ่จะมีการบอกกับผู้อาวุโสที่นั่งอยู่ในห้อง ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า "การบอกก็คือการขออนุญาต เพราะถ้าไปไหนไม่บอกก็จะมีคำถามว่าไปไหน ไม่เห็นที่โต๊ะ" สำหรับการออกนอกบริเวณวิทยาลัยพยาบาลที่ยังไม่พ้นเขตโรงพยาบาล ยังไม่ถือเป็นการออกนอกบริเวณอย่างแท้จริง การออกนอกบริเวณอย่างแท้จริง คือ พ้นจากเขตโรงพยาบาลออกไป การออกในลักษณะนี้ได้กำหนดให้มีการขออนุญาตโดยการเขียน "ใบลาชั่วคราว" ไว้ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าโดยระเบียบปฏิบัติแล้ว ครูพยาบาลจะต้องอยู่ในสำนักงานในตลอดช่วงเวลาราชการ ครูพยาบาลมิได้มีอิสระที่จะออกไปนอกบริเวณ จะต้องมีการแจ้งหรือขออนุญาต สำหรับการออกนอกบริเวณทุกครั้ง โดยจะมีการกล่าวถึงการนั่งโต๊ะทำงานว่า "งานของครูพยาบาลก็คือ การสอนและให้คำปรึกษาแนะนำ การสอนในห้องและสอนบนหอผู้ป่วยแล้วก็มิใช่จะเสร็จสิ้น ถ้าครูไม่อยู่ประจำโต๊ะทำงาน นักเรียนจะขอคำปรึกษาได้ที่ไหน" การนั่งโต๊ะประจำสำนักงาน นอกจากจะเป็นการเสริมภารกิจให้สมบูรณ์แล้ว ยังถือเป็นระบบควบคุมเพื่อให้การปฏิบัติงานได้เต็มเวลา อีกทั้งยังง่ายต่อการเรียกหาเพื่อปฏิบัติภารกิจเร่งด่วนบางอย่าง ซึ่งพบว่างานของวิทยาลัยพยาบาลจะมีงานจริงเป็นงานที่มาจากหน่วยเหนือ โดยมีได้อยู่ในแผนปฏิบัติการประจำวันของสถาบันอยู่เสมอ ซึ่งงานในลักษณะนี้จะมีการระดมกำลังมาช่วยกันดำเนินการ มีการเรียกในลักษณะระดมพล "ครู.. ครู.. ไปไหนกันหมด" และถ้าเรียกหาไม่พบใครก็มักถามว่า "บอกไว้.....ลาไว้หรือเปล่า" ดังนั้นความจริงเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ประการหนึ่งของสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลก็คือ "ในเวลาราชการเน้นการทำงานประจำในที่ทำงาน"

โดยสรุปคติฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับความจริงและความถูกต้อง ซึ่งจะพิจารณาสู่สิ่งที่สมาชิก
 ในสถาบันรับรู้ว่าเป็นความจริงของสถาบัน เกณฑ์ในการตัดสินความจริงและความถูกต้อง ตลอดจน
 ลักษณะของความจริงที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ โดยพบว่าความเป็นจริงและสิ่งที่ถือเป็นความถูก
 ต้องนั้น จะเกี่ยวกับระบบทหารในวิทยาลัยพยาบาล การปกครองเน้นวินัยตามระบบทหาร คำสั่ง
 ผู้บังคับบัญชาถือเป็นความถูกต้องที่ต้องปฏิบัติเชื่อฟัง นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับระบบอาวุโส ซึ่งพบว่าผู้
 อาวุโสสูงกว่าย่อมมีสิทธิเหนือผู้ที่อาวุโสน้อย และระบบอาวุโสยังเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความก้าวหน้า
 ของสมาชิกในสถาบัน ลักษณะความจริงและความถูกต้องอีกประการคือ การเป็นครูพยาบาลต้องม
 ความเสียสละ ในส่วนของนักเรียนพยาบาล พบความจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนักเรียนพยาบาล
 ว่าจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี และที่สำคัญเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องช่วยเหลือในกิจกรรมของสถาบัน
 เพื่อเป็นการตอบแทนสถาบัน ความจริงประการสุดท้ายที่พบได้ชัดเจน คือ ความตั้งใจในการเข้า
 มาเป็นนักเรียนพยาบาลลดลง ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินความถูกต้องที่ใช้ในวิทยาลัยพยาบาล
 พบเกณฑ์ที่สำคัญที่เป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิก คือ กฎระเบียบที่ใช้ตัดสินการกระทำและแบบแผนที่เคย
 ประพฤติปฏิบัติ การกระทำใด ๆ ก็ตาม นักเรียนไม่มีสิทธิลองผิดลองถูก ต้องฝึกให้ทำได้ถูกต้อง
 เสมอ นอกจากนั้นความถูกต้องยังยึดตามประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา และเกณฑ์ที่เป็นประเพณี
 นิยมที่ยึดถือเป็นความถูกต้อง จะเกี่ยวข้องกับการทำความเคารพตามประเพณีไทย ภาษาพูดบางคำ
 ที่ใช้กันอยู่ในสถาบัน คือ โรงเรียน คุณครู และนักเรียน ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสถาบันและความถูก
 ต้องตามผู้มีอำนาจเหนือกว่าหรือผู้บังคับบัญชา

สำหรับความจริงที่เกี่ยวข้องกับเวลาและพื้นที่ พบว่าในส่วนของ
 เวลา สมาชิกพิจารณาเกี่ยวกับความจริงของเวลาว่าเวลาเป็นเครื่องบ่งบอกกำหนดการเปลี่ยนแปลง
 ได้ตามสภาพ โดยการกำหนดตามปฏิทินการศึกษาและเวลาของวิทยาลัยพยาบาลขึ้นอยู่กับภารกิจ
 และงานมิได้มีการกำหนดแผนแน่นอน อีกทั้งวิทยาลัยพยาบาลยังผูกพันกับเวลาในอดีตและปัจจุบัน
 มากกว่าอนาคต ความจริงด้านสุดท้าย คือ ความจริงเกี่ยวกับพื้นที่ ซึ่งพบว่าวิทยาลัยพยาบาลมี
 การกำหนดขอบเขตเฉพาะ ซึ่งนักเรียนถูกจำกัดสิทธิในการใช้พื้นที่สิทธิในการใช้พื้นที่มีความสัมพันธ์
 เกี่ยวกับระบบอาวุโส และการทำงานยังเน้นที่จะต้องอยู่ประจำที่

3. ทัศนคติเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล

จากการศึกษาถึงทัศนคติเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิก แบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญ คือ ลักษณะทั่วไปของสมาชิกในสถาบัน ลักษณะของสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับ และลักษณะความต้องการของสมาชิก โดยมีรายละเอียดของข้อค้นพบ ดังนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปของสมาชิกในสถาบัน

3.1.1 ลักษณะสำคัญของครูพยาบาล

การรับรู้ถึงลักษณะของครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล ประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

(1) "ครูของวิทยาลัยพยาบาล มี 2 กลุ่ม ครูผู้ใหญ่ กับครูเด็ก"

ครูของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งมีทั้งสิ้นจำนวน 50 คน มีการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ตามการรับรู้ของสมาชิกโดยทั่วไป ทั้งนี้การแบ่งกลุ่มดังกล่าว มิใช่การแบ่งอย่างเป็นทางการหรือเป็นการแบ่งกลุ่มจากการแตกแยก แต่เป็นการแบ่งตามความรู้สึกและการรับรู้ของสมาชิกของสถาบัน คือ แบ่งเป็นกลุ่ม "ครูผู้ใหญ่" และกลุ่ม "ครูเด็ก" เกณฑ์การแบ่งครูผู้ใหญ่โดยส่วนใหญ่จะใช้ตามชน-ธรรมเนียมทจาร ซึ่งถือขึ้นสศพันโทหรือนาวาโทขึ้นไปถือเป็นทหารอาวุโส ซึ่งนายทหารกลุ่มนี้อาจได้รับสิทธิพิเศษบางประการ อย่างไรก็ตาม "ครูผู้ใหญ่" ของวิทยาลัยพยาบาลก็มีได้ถือเฉพาะเกณฑ์ชั้นยศแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะมีการแบ่งตามคุณลักษณะอื่นอีกตามที่ครูบางคนกำหนด คือ "เป็นครูมานานเกิน 10 ปี" และส่วนใหญ่จะเคยเป็นครูของกลุ่มครูเด็ก ๆ ในวิทยาลัยพยาบาลมาก่อน หรืออาจอยู่ในตำแหน่งบริหารในฝ่ายต่าง ๆ กลุ่มครูผู้ใหญ่ในสถาบันจะเป็นเสมือนที่ปรึกษาให้กับกลุ่มครูเด็ก ๆ และครูเด็ก ๆ ก็จะไม่เคารพเชื่อฟังครูผู้ใหญ่ ในการประชุมของสถาบันจะพบว่า ครูเด็ก ๆ จะแบ่งตัวเองไปนั่งทำสโต๊ะประชุม ทางด้านหัวโต๊ะจะถูกเก็บไว้ให้ "ครูผู้ใหญ่" นั่ง และการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมก็มักจะมาจาก "ครูผู้ใหญ่" เป็นส่วนใหญ่ ในเวลาว่างงานของวิทยาลัยพยาบาล จะมีการแบ่งงานระหว่าง "ครูผู้ใหญ่" และ "ครูเด็ก" โดย "ครูเด็ก" จะทำงานที่ต้องออกแรงใช้แรงงาน "ครูผู้ใหญ่" จะคอยกำกับดูแล อีกทั้งการบริการต่าง ๆ "ครูเด็ก ๆ" จะเป็นผู้ให้บริการ เช่น การตักอาหาร การเสิร์ฟน้ำหรืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ "ครูผู้ใหญ่" หลายคนจะพูดว่า "ก็เป็นวัฏจักรที่หมุนเวียนกันไป เมื่อก่อนเราก็อำอย่างนี้ ก็เหมือนเป็นหน้าที่ของครูเด็ก ๆ นั่นแหละ" การแบ่งกลุ่มครูจะมีผลถึงการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในวิทยาลัยพยาบาลด้วย

(2) วิทยาลัยพยาบาลจะได้รับการคัดเลือกจากบุคคลที่เรียนดี หรือจะ
ต้องมีลักษณะเด่นอย่างใดอย่างหนึ่ง

การที่จะคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลจะ
มีการพิจารณาร่วมกันระหว่างครูในวิทยาลัยพยาบาล ปัจจัยสำคัญที่ได้รับการคัดเลือก คือ เรียนอยู่
ในเกณฑ์ดี จนเป็นที่พูดกันว่า "คนเรียนเก่งเท่านั้นที่จะอยู่วิทยาลัยได้" แม้แต่ในกลุ่มนักเรียน
พยาบาลก็จะมีการคาดเดากันว่าใครจะได้รับเลือกให้เป็นครูของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งจะพิจารณา
ถึงผู้ที่สอบได้ที่ 1 ว่าเป็นคนที่น่าจะได้เข้ามาเป็นครู ผู้บริหารของวิทยาลัยพยาบาลกล่าวว่า
"ก็ต้องพิจารณาคณะเรียนดีไว้ก่อน อย่างน้อยคะแนนเฉลี่ยต้องสูงพอที่จะศึกษาในระดับปริญญาโทได้
เพราะเราต้องพัฒนาคน" ดังนั้นในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นครูพยาบาล สิ่งสำคัญที่ถูกนำมา
พิจารณา คือ ใบระเบียบการศึกษา จะเห็นได้จากการประชุมในการคัดเลือก สิ่งแรกที่รายงานคือ
ผลการเรียน ว่าบุคคลนั้นได้ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่าไร การเลือกบุคคลเข้ามาเป็นครูพยาบาลนั้น
นอกจากจะเลือกจากบุคคลที่เรียนดีแล้ว ยังอาจมีคุณสมบัติเด่นด้านอื่นอีกบางประการที่จะได้รับการ
เลือก เช่น ระเบียบร้อยมีความประพฤติดี ช่วยเหลือกิจกรรม หรืออาจเป็นนักกีฬา หรือมีความ
สามารถเฉพาะตัวบางด้าน ครูพยาบาลในระดับบริหารกล่าวว่า "เป็นลักษณะเฉพาะตัวที่เราต้อง
การเพื่อทำงานเฉพาะด้าน เช่น มาทำงานด้านปกครอง ก็ต้องคุณระเบียบร้อย มาคุมกีฬา ก็ต้อง
เอาจักกีฬาหน่อย" ดังนั้นจึงพบว่าครูบางคนที่มีได้มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์เรียนดีนัก แต่มีลักษณะ
เด่นด้านอื่น ๆ อย่างไอก็ตาม การเรียนดีก็ยังเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด
เพราะถ้ามีการบรรจุครูที่มีผลการเรียนไม่ดีนักเข้ามา จะมีการถามกันทั้งในวิทยาลัยพยาบาลและ
นอกวิทยาลัยพยาบาลว่า "คนนี้เข้ามาได้อย่างไร เรียนไม่เห็นค่อยดีเลย" ดังนั้นการเรียนดีจึง
เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของครูพยาบาล

(3) ครูพยาบาลเป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง ตั้งใจทำงาน

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งที่สมาชิกของสถาบันกล่าวถึงครูพยาบาล
ของวิทยาลัยพยาบาล คือ ความรับผิดชอบและการทำอะไรต้องทำให้เรียบร้อย โดยมีการกล่าวว่า
"แม้ภาระงานของครูพยาบาลจะมีมากมาย ทั้งภารกิจตามบทบาทหน้าที่และภารกิจพิเศษอื่น ๆ
แต่เมื่อได้รับมอบหมายอะไรแล้ว ครูพยาบาลก็ต้องทำเต็มที่ ต้องรับผิดชอบและทำให้ดีที่สุด" ครู
พยาบาลคนหนึ่งกล่าวว่า "หน่วยอื่นเขาก็จะบอกเลยว่า งานอะไรที่ให้วิทยาลัยพยาบาล ทำละก็

สบายใจ ทำได้ทุกอย่าง ครูเรามีความรับผิดชอบ" นอกจากครูพยาบาลจะรับผิดชอบให้งานเสร็จแล้ว งานที่ได้รับมอบหมายนั้นจะต้องเรียบร้อยสมบูรณ์ด้วย คำพูดที่ได้ยินเสมอ คือ "อย่าให้ใครเถาว่าได้" ในการจัดงานต่าง ๆ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้า เช่น พิธีเปิดการศึกษา และการแจกทุนการศึกษา ครูจะนัดหมายนักเรียนทั้งหมดมาเตรียมตัวก่อนวันพิธี แม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่จะเคยผ่านพิธีมาแล้ว และก่อนเวลางานในวันพิธีก็ยังมีเวลาฝึกซ้อมทำความเข้าใจ แต่ครูของวิทยาลัยพยาบาลเห็นพ้องต้องกันว่าควรมาทำการฝึกซ้อมก่อน 1 วัน ในเวลา 18.30 ถึง 20.00 น. แม้เป็นเวลานอกเวลาราชการ แต่ครูที่รับผิดชอบก็มาโดยพร้อมเพรียงกัน ครูหลายคนพูดว่า "ซ้อมให้เรียบร้อยเสียก่อนเพื่อความสบายใจ นักเรียนถึงแม้จะเคยปฏิบัติแล้ว แต่ก็ควรต้องซ้อม จะได้ไม่หลง ๆ ลืม ๆ" การทำงานต่าง ๆ ผู้ที่ได้รับมอบหมายจะต้องพยายามทำให้เสร็จไม่ว่าจะเป็นนอกเวลาราชการหรือในเวลา จึงพบเสมอที่ครูมาเตรียมการก่อนเวลาราชการหรือนอกเวลาราชการ เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จเรียบร้อยไปได้ด้วยดี ความรับผิดชอบจะเป็นความคาดหวังของสมาชิกในสถาบัน ในขณะที่บุคคลภายนอกมักจะกล่าวชมเชยว่าครูพยาบาลรับผิดชอบ แต่ในสถาบันเอง ความรับผิดชอบจะถูกนำมาพูดในเชิงกระตุ้นอยู่เสมอ ทั้งในการประชุมครูและการอบรมนักเรียน เช่น "ทุกคนต้องรับผิดชอบต่อในงานที่ได้รับมอบหมาย" โดยจะเน้นว่าการรับผิดชอบนั้นมีได้หมายถึงตัวเอง แต่หมายถึงสถาบัน

ทั้งนี้เกี่ยวกับความรับผิดชอบและความเรียบร้อยนั้น เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาในหมู่สมาชิกพยาบาลโดยทั่วไป ได้มีการกำหนดถึงคุณสมบัติสำคัญของพยาบาลไว้ว่า "คือ ความรับผิดชอบ และถือว่าความรับผิดชอบคือหัวใจของพยาบาล.... ถ้าพยาบาลขาดความรับผิดชอบแล้ว ย่อมก่อให้เกิดอันตรายอย่างถึงต่อผู้รับบริการ" ดังนั้นในการสอนนักเรียนพยาบาล ครูพยาบาลทุกคนจึงพยายามที่จะสร้างคุณลักษณะนี้ให้กับนักเรียน และรวมไปถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสิ่งของที่ประพฤติปฏิบัติด้วย

(4) ครูพยาบาลมีลักษณะคล้อยตามและทำงานตามสิ่ง

ลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมครูที่สมาชิกของสถาบันรับรู้ร่วมกันอีกประการ คือ "การคล้อยตาม" ที่พบเห็น คือ การไม่โต้แย้ง ยอมรับโดยุษุณี หรือการเชื่อฟัง ทั้งนี้จะกล่าวกันว่าเพราะครูพยาบาลเป็นข้าราชการทหาร การเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ เป็นวินัยซึ่งต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จะพบว่าการประชุมครูของ

วิทยาลัยพยาบาล แม้ผู้บริหารจะกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น จะมีคนแสดงความคิดเห็นน้อยมาก โดยเฉพาะครูเด็ก ๆ จะเป็นผู้ฟังและปฏิบัติตามเป็นส่วนใหญ่ และแม้ว่าบางครั้งจะมีการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม แต่เมื่อมีครูอาวุโสเสนอความคิดเห็น ก็มักจะคล้อยตามความคิดเห็นของผู้อาวุโส จะไม่มีการอภิปรายโต้แย้ง ทั้งนี้ นอกจากจะพิจารณาว่าเป็นเรื่องของระบบบริหาร ซึ่งถือคำสั่งผู้บังคับบัญชาเป็นสิ่งสำคัญแล้ว ยังเป็นเพราะสาเหตุของการเป็นครูเป็นศิษย์กันมาก่อน ในระหว่างครูเด็กกับครูผู้ใหญ่ จึงทำให้เกิดความ "เกรงใจ" ไม่กล้าโต้แย้ง โดยเฉพาะเมื่อครูผู้ใหญ่แสดงความคิดเห็น ซึ่งมีครูเด็กคนหนึ่งกล่าวว่า "การแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับท่านก็เหมือนการโต้แย้ง มันเหมือนกับว่าเราไม่ให้ความเคารพ ท่านจะมองเราว่าพลเป็นครูเหมือนกันแล้วจะเก่งเกินครู" ดังนั้นความเป็นครูกับศิษย์จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมคล้อยตาม

นอกจากนั้น การสร้างสมนิสัยจากการเรียนการสอน ก็อาจมีส่วนทำให้เกิดลักษณะการคล้อยตามในครูของวิทยาลัยพยาบาล ทั้งนี้เพราะครูวิทยาลัยพยาบาลส่วนใหญ่วุฒิจบการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลมาทั้งสิ้น และจากการสังเกตรูปแบบการเรียนการสอนของสถาบันจะมีลักษณะการสอนในรูปแบบดั้งเดิม (traditional) คือ ส่วนใหญ่เป็นการบอกให้ทำตามมากกว่าที่จะให้คิดว่าจะทำไมต้องทำอย่างนั้น ซึ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว จึงอาจทำให้เกิดพฤติกรรมคล้อยตาม ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ครูคนหนึ่งกล่าวว่า "ครูเราถูกฝึกมาไม่รู้จักใช้เหตุผล..เป็นนักเรียนก็ถูกฝึกให้ทำตามครูบอก พอเป็นครูก็ถูกฝึกให้ทำตามผู้บังคับบัญชาเท่านั้น"

(5) ครูเป็นผู้มีระเบียบเรียบร้อย ทำอะไรต้องสมบูรณ์แบบ

(perfectionist)

ลักษณะของผู้มีระเบียบ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับทั้งระเบียบในการทำงาน คือ การทำงานเรียบร้อย เป็นขั้นตอนเป็นระบบดี และความเป็นระเบียบในเรื่องการแต่งกาย ซึ่งแสดงออกถึงบุคลิกภาพของบุคคล ระเบียบเรียบร้อยในความเป็นอยู่ บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าว เป็นสิ่งที่สมาชิกในสถาบันให้การยอมรับ โดยจะมีการกล่าวขวัญในลักษณะของการยกย่อง และจะนำไปกล่าวเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น จะเห็นได้จากการยกย่องครูพยาบาลที่เกษียณอายุราชการไปแล้ว 2 คน ซึ่งมีคุณลักษณะที่เหมือนกันที่สำคัญประการหนึ่ง คือ "เป็นคนมีระเบียบ" โดยกล่าวถึงลักษณะความมีระเบียบว่า "ท่านจะจับทุกจุด ต้องเรียบร้อยไปหมด" ความเป็นระเบียบเป็นลักษณะของการทำตามขั้นตอน มีแบบมีแผนอย่างสมบูรณ์แบบ จะขาดตกบกพร่องอย่างใดไม่ได้ การทำงานต้องเรียบร้อย

ทุกขั้นตอน ถ้ามีส่วนใดส่วนหนึ่งไม่เรียบร้อย จะรู้สึกไม่สบายใจ เช่น ในพิธีการเปิดการศึกษา การเตรียมการทุกอย่างพร้อมแล้ว แต่เมื่อพบว่าดอกไม้ที่โต๊ะประธานเหี่ยว ครูผู้จัดจะวิตกกังวล และจะพยายามหาทางเปลี่ยนดอกไม้

ความเป็นผู้มีระเบียบ ดูเหมือนจะมีการสั่งสมสืบต่อกันมาในหมู่วิชาชีพพยาบาล โดยครูผู้สอนจะเน้นถึง "ความมีระเบียบ เรียบร้อย สวยงาม" ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ การพยาบาลที่นอกเหนือจากความปลอดภัยและความสุขสบายของผู้ป่วย ดังนั้นในสถาบันการศึกษาพยาบาล ความเป็นผู้มีระเบียบจึงถือว่าเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่ง และยังคงมีการถ่ายทอดคุณลักษณะนี้ไปยังนักเรียนพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ในการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาล จะเห็นว่าครูพยาบาลจะเน้นแม้การพับผ้า ที่จะต้องมีมุม เรียบร้อย อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ต้องวางอย่างเป็นระเบียบสวยงาม ครูหลายคนในวิทยาลัยพยาบาลจะได้รับการยอมรับในความเรียบร้อยในการทำงาน มีการนำมากล่าวชมเชยในลักษณะสั้นๆ เช่น "ถ้าให้ครูคนนี้ทำงานแล้วละก็ ไว้วางใจได้ ทำงานเรียบร้อย ไม่ต้องตรวจสอบมาก" ผู้ที่ทำงานไม่เรียบร้อยก็มักจะไม่ได้รับความไว้วางใจในการทำงาน ในการแต่งตั้งกรรมการต่าง ๆ สำหรับผู้ที่ทำงานไม่เรียบร้อย ก็จะถูกจัดคู่ให้อยู่กับผู้ที่ทำงานเรียบร้อยเสมอ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยนอกจากจะเป็นเรื่องของการทำงานแล้วยังเกี่ยวกับการแต่งกายและบุคลิกภาพด้วย ทั้งนี้สมาชิกถือว่าวิชาชีพของพยาบาลที่ต้องเน้นบุคลิกภาพที่เรียบร้อย เพื่อเป็นที่ศรัทธาแก่ผู้พบเห็น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูพยาบาลซึ่งถือเป็นแบบอย่างของนักเรียน การที่จะเน้นความเป็นระเบียบในนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ก็ได้ ครูพยาบาลต้องทำตัวเป็นตัวอย่าง ครูคนใดที่ไม่มีระเบียบก็มักจะได้รับคำกล่าวจากครูอาวุโส เพื่อให้มีการปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น สำหรับในนักเรียน ความเรียบร้อยต่าง ๆ จะถูกควบคุมโดยครู ทั้งในเรื่องการทำงานต้องเรียบร้อย การแต่งกายต้องสะอาดถูกระเบียบ และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในความเป็นอยู่ในหอพัก ทางวิทยาลัยได้จัดให้มีรางวัลให้กับผู้ที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อกระตุ้นให้กระทำอย่างต่อเนื่อง ตรงกันข้าม นักเรียนที่ไม่เรียบร้อยทั้งเรื่องแต่งกายและหอพัก ก็จะได้รับโทษตามความเหมาะสมด้วย

3.1.2 ลักษณะของนักเรียนพยาบาล

นักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล ประกอบด้วยนักเรียน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต และหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับต้น นักเรียนพยาบาลทั้งสองหลักสูตรเป็นนักเรียนอยู่ประจำหอพักทั้งหมด การปกครองดูแลใช้ระเบียบทหารโดยอนุโลมในการศึกษาถึงคดีฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกในสถาบัน พบลักษณะของนักเรียนดังต่อไปนี้

- (1) นักเรียนยังเป็นที่ต้องการการควบคุมดูแล ไม่กล้าคิดและแสดงออก โดยเฉพาะต่อหน้าครู

แม้ว่าวิทยาลัยพยาบาลจะเป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้เรียนควรมีวุฒิภาวะในการดูแลตนเองได้ในระดับหนึ่ง แต่สำหรับผู้เรียนของวิทยาลัยพยาบาลยังได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับเด็กนักเรียนที่ยังไม่มีวุฒิภาวะพอที่จะดูแลตนเองได้ ผู้เรียนยังถูกเรียกว่า "เด็กนักเรียน" แทนที่จะเรียก "นิสิต" หรือ "นักศึกษา" เช่นสถาบันในระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบของกองทัพว่าด้วยการศึกษาจะกำหนดให้เรียก "นักเรียน" แต่ครูของวิทยาลัยพยาบาลส่วนใหญ่จะเรียก "เด็กนักเรียน" ซึ่งสรรพนามดังกล่าวเป็นจุดสำคัญของการสร้างความรู้สึกให้กับผู้เรียนว่ายังเป็นเด็กอยู่ นักเรียนจะกล่าวว่า "อยู่ที่นี้พวกเราเป็นเด็กเสมอ จะทำอะไรครูก็จะคิดให้เราทำ" และการที่นักเรียนพยาบาลเป็นนักเรียนประจำหอพักทั้งหมด การเข้าอยู่หอพักครั้งแรกในปี 1 นั้น จะต้องให้ผู้ปกครองมาทำการมอบตัวเพื่อให้อยู่ในการปกครองดูแลของวิทยาลัย ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัดในโรงเรียน ซึ่งกฎระเบียบก็คือการควบคุมตนเอง ทั้งนี้จะมีการควบคุมหลายลำดับขั้นตามสายการบังคับบัญชา รวมทั้งนักเรียนรุ่นพี่ที่อาวุโสกว่า โดยนักเรียนยิ่งชั้นเล็กยิ่งต้องถูกควบคุมมาก ทำให้นักเรียนไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเป็นอิสระ นักเรียนจะได้รับการควบคุมดูแลในลักษณะเด็ก อาทิเช่น การที่นักเรียนจะออกนอกวิทยาลัยไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางวิทยาลัยพยาบาลจะต้องจัดครูไปคุมทุกครั้ง ไม่ว่านักเรียนจะไปคนเดียวหรือไปกลุ่มก็ตาม ครูอาวุโสกล่าวว่า "จะให้เด็กไปเองได้อย่างไร ถ้ามีปัญหาอะไรใครจะช่วยแก้ปัญหา" นอกจากการควบคุมภายนอกแล้ว ก็ยังถูกควบคุมแม้จะอยู่ในหอพัก มีการกำหนดเวลานอน เวลาคุุโทรทัศน์ จะมีครูเดินตรวจดูความพร้อมเรียบร้อยภายในหอพักของนักเรียนเป็นเวลาทุกวัน ทั้งนี้นอกจากจะดูแลนักเรียนแล้ว สิ่งสำคัญที่ครูกล่าวถึงการตรวจตราก็คือ "ความพร้อม เรียบร้อย เราต้องฝึกนักเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยด้วย"

การดูแลในลักษณะดังกล่าว เป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่เริ่มเปิดโรงเรียน ในยุคแรกผู้ที่เข้ามาเป็นนักเรียนพยาบาลเป็นผู้สำเร็จการศึกษา ม.ศ. 3 ซึ่งถือว่าเป็นเด็ก แม้ในปัจจุบันมีครูบางคนจะเสนอว่าน่าจะปล่อยให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง ให้อิสระแก่นักเรียนบ้าง โดยให้เหตุผลว่านักเรียนในปัจจุบันมีวุฒิภาวะสูงกว่าในอดีต และถือเป็นการฝึกการรับผิดชอบ เพราะเมื่อจบการศึกษาออกไปก็จะเป็นบัณฑิต ต้องดูแลผู้อื่นอยู่แล้ว แต่ก็ได้รับการคัดค้านจากครูผู้ใหญ่ของวิทยาลัยพยาบาล โดยมีความเชื่อว่า "นักเรียน ก็คือ เด็ก" เด็กควรได้รับการควบคุม และมีการกล่าวว่า "ขนาดควบคุมยังผิดขนาดนี้ ถ้าไม่ควบคุมก็จะทำอะไรผิดระเบียบอีกมากมาย" นอกจากนี้จะถือเป็นการควบคุมดูแลแล้ว ยังถือว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนคือ ความรับผิดชอบของสถาบัน "ถ้ามีนักเรียนไปทำผิดที่ไหน วิทยาลัยก็จะถูกว่าทุกที่ว่าดูแลนักเรียนอย่างไร" ดังนั้นการปฏิบัติการควบคุมจึงยังเป็นสิ่งที่พบอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล ตามความเชื่อของครูฝ่ายปกครองและครูอาวุโสของวิทยาลัย นอกจากนี้ครูฝ่ายปกครองยังถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่จะปกครองดูแลนักเรียน เพราะได้รับมอบจากผู้ปกครองนักเรียนเมื่อครั้งการมอบตัวเข้าศึกษาอีกด้วย ซึ่งการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดดังกล่าว ประกอบกับการบังคับบัญชาในระบบทหาร เป็นผลทำให้นักเรียนของวิทยาลัยพยาบาลไม่ค่อยกล้าคิดหรือกล้าแสดงออกนัก โดยเฉพาะต่อหน้าครู ครูหลายคนกล่าวว่า "นักเรียนของเราไม่ค่อยกล้าแสดงออกนัก เรื่องเล่น ๆ นะได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องเป็นราว มักไม่ค่อยเอาเท่าไร... และทำอะไรตาม ๆ เขาก็ได้ แต่อะไรใหม่ ๆ ที่เป็นความคิดริเริ่ม นักเรียนเราซึ่งไม่มี" อย่างไรก็ตาม การไม่กล้าคิดไม่กล้าแสดงออกของนักเรียนนั้นจะสังเกตเห็นว่าจะเกิดขึ้นเฉพาะเมื่ออยู่ต่อหน้าครูเป็นส่วนใหญ่ สำหรับในบางโอกาสที่ทางวิทยาลัยพยาบาล ปล่อยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมบางอย่างด้วยตนเอง เช่น การจัดการแข่งขันกีฬาของนักเรียน จะพบว่านักเรียนจะมีความคิดริเริ่มและสามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของครูหลายคนว่า "นักเรียนทำได้ดีมาก" รวมทั้งการเข้าร่วมในการแข่งขันในกิจกรรมภายนอก ที่นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นเอง นักเรียนจะแสดงความสามารถจนเป็นที่ยอมรับทั้งการพูดและการแสดงออก มักได้รับรางวัลกลับมาเสมอ แต่สำหรับในวิทยาลัยต่อหน้าครู นักเรียนมักไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น จะรอคำสั่งครูอยู่เสมอ การที่นักเรียนไม่กล้าแสดงออกซึ่งเหตุผลหรือความคิดริเริ่มต่าง ๆ ต่อหน้าครูนั้น เป็นผลมาจากการยึดมั่นในวินัยทหาร ซึ่งถือว่าผู้น้อยต้องเชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาเป็นหลัก นักเรียนส่วนหนึ่งกล่าวในลักษณะเดียวกันว่า "เหตุผลที่สู้นัยทหารไม่ได้ การแสดงเหตุผลของเราอาจผิดวินัยก็ได้" ดังนั้นนักเรียนจึงมักยอมและปฏิบัติตามคำสั่งของครู

และดูเหมือนจะยอมรับในการควบคุม สิ่งที่น่าเรียนแสดงออกในรูปของพฤติกรรม ก็คือ เรียบร้อย เชื้อห่าง และมีวินัย แต่เมื่อมีโอกาสที่จะเป็นอิสระจากการควบคุมของครู นักเรียนก็จะแสดงออกอย่างเต็มที่ จนทำให้ครูหลายคนคิดว่า "เพราะไม่ควบคุมจึงเป็นเช่นนั้น"

(2) "ความเป็นเด็กต่างจังหวัด"

นักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มิถุนีลาเนาอยู่ต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ โดยพบว่านักเรียนที่มิถุนีลาเนาอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑลเพียงประมาณร้อยละ 20 เท่านั้น "คนต่างจังหวัดยังคงนิยมเรียนพยาบาลมากกว่าคนในกรุงเทพฯ" โดยเหตุผลที่หลายคนกล่าวถึงคือ "เด็กกรุงเทพฯรู้ข้อมูลข่าวสารมาก มีทางเลือกมากกว่า และมีกนิยมอาชีพที่สะดวกสบายและปลอดภัยมากกว่า" ครูคนหนึ่งกล่าวและเล่าให้ฟังว่า ในช่วงการรับสมัครซึ่งวิทยาลัยพยาบาลดำเนินการเองนั้น จะมีเด็กนักเรียนจากต่างจังหวัดจำนวนมาก มีการเข้าเหมารถเพื่อมาสมัครสอบ บางแห่งครูแนะแนวนำมาเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ พร้อม ๆ กัน และเมื่อสอบเข้ามาได้ จะมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและกัน จะมีกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเด็กสัตหีบ กลุ่มเด็กอีสาน กลุ่มเด็กใต้ ความเป็นเด็กต่างจังหวัดที่เข้ามาอยู่กรุงเทพ ทำให้เด็กต้องมีการปรับตัว อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "ความที่เขาต้องปรับตัว ทำให้เด็กพวกนี้ไม่ค่อยเรียกร้องอะไร จะปกครองง่าย เรียบ ๆ เพราะไม่ค่อยกล้า" นักเรียนที่มาจากต่างจังหวัดจะค่อนข้างอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งเรื่องของความเป็นอยู่ในลักษณะ "ไม่เรื่องมาก ให้ทำอะไรก็ทำ" จึงเป็นผลให้นักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลโดยภาพรวมเป็นเด็กที่ว่าง่าย

นอกจากนั้น ความเป็นเด็กต่างจังหวัดทำให้ช่วงของวันหยุดโดยเฉพาะที่มีวันหยุดติดต่อกันหลายวันมีความสำคัญกับนักเรียนพยาบาลค่อนข้างมาก เพราะหมายถึงการได้กลับบ้าน ความต้องการของนักเรียนคือต้องการกลับบ้าน นักเรียนส่วนใหญ่จะพยายามขอเวรหยุดติดต่อกันเพื่อกลับบ้าน และการจัดเวรฝึกปฏิบัติงานของครูพยาบาลก็มักคำนึงถึงการกลับบ้านต่างจังหวัดของนักเรียนด้วย การได้หยุดหลายวันจึงมีความสำคัญกับเด็กนักเรียนซึ่งส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด ดังนั้น การลงโทษนักเรียนพยาบาลโดยการกักบริเวณในช่วงวันหยุดจึงเป็นสิ่งที่นักเรียนกลัวมากกว่าการตัดคะแนนความประพฤติ แม้ว่าการตัดคะแนนความประพฤติจะเป็นผลต่อการจัดอันดับผลการสอบก็ตาม แต่ก็มีได้เป็นผลที่เกิดทันตาเห็น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตที่มีได้เกิดขึ้นทันทีเหมือนการกักบริเวณซึ่งทำให้ออกกลับบ้าน

3.2 ลักษณะสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับ

การพิจารณาลักษณะสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับ เป็นการมองคุณลักษณะส่วนบุคคลของสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับ ยกย่อง ถือเป็นเกณฑ์ของวิทยาลัย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่ากับลักษณะดังกล่าว จากการศึกษาวิจัยค้นพบ ดังนี้

3.2.1 ลักษณะของครูที่เป็นที่ยอมรับ

(1) ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ การไม่เินงดูตาย

คุณลักษณะในกลุ่มแรกที่สมาชิกให้ความสำคัญ ถือว่าคุณลักษณะดังกล่าวจะเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ๆ ในสถาบัน คือ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ซึ่งจะพบว่าการทำงานในวิทยาลัยพยาบาล แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการแบ่งฝ่ายแบ่งภาคกันชัดเจนแล้วก็ตาม การทำงานยังคงเป็นลักษณะของการช่วยเหลือกันทำอยู่ ทั้งนี้แต่เดิมวิทยาลัยพยาบาลมีคนไม่มากนัก ไม่มีการแบ่งงานกันเป็นหลายลักษณะอักษร นอกจากครูประจำชั้น การทำงานโดยส่วนใหญ่ "จะมีลักษณะของการช่วยกันทำคนละไม้คนละมือเพื่อให้งานสำเร็จลงไปได้" ครูอาวุโสเกือบทุกคนจะพูดถึงบรรยากาศเก่า ๆ ที่ทุกคนมาช่วยกันทำงาน ในปัจจุบัน เมื่อการแบ่งฝ่ายชัดเจน ประกอบกับจำนวนคนที่มากขึ้น การทำงานจะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่เป็นหลายลักษณะอักษร แบ่งความรับผิดชอบกันออกไป แต่ครูของวิทยาลัยพยาบาลส่วนใหญ่ซึ่งมักเป็นครูอาวุโส ยังคงติดอยู่กับบรรยากาศการทำงานในรูปแบบเดิม ซึ่งทำให้ครูกลุ่มนี้จะมองว่า "เดิมนั้นครูไม่ค่อยช่วยเหลือกัน จะทำงานต่างคนต่างทำมากขึ้น ไม่เหมือนเมื่อก่อน ทุกคนจะช่วยกันทำดี"..... และมักมีคำพูดว่า "เดิมนั้นคนมีน้ำใจน้อยลง" ซึ่งถ้าใครยังมีการปฏิบัติเช่นเดิมจะเป็นที่ยอมรับ ได้รับคำชมว่าเป็นคนดี และจะมีการว่ากล่าวกันทั้งต่อหน้าและลับหลังถึงการไม่ "ช่วยเหลือร่วมมือร่วมใจ" กันทำงาน นอกจากนี้คุณลักษณะของความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ไม่เินงดูตายนี้ ยังถือเป็นเกณฑ์ข้อหนึ่งสำหรับการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นครูของวิทยาลัยพยาบาล โดยพิจารณาจากพฤติกรรมในขณะเป็นนักเรียนพยาบาลว่า "ช่วยเหลือกิจกรรมของวิทยาลัยหรือไม่" โดยมีการกล่าวถึงคุณสมบัติที่ต้องการว่า "ไม่จำเป็นต้องเรียนเก่งมากก็ได้ แต่ขอให้มีความน้ำใจช่วยเหลือคนอื่นบ้างแล้วกัน" และสมาชิกอีกคนซึ่งกล่าวถึงการเลือกคนว่า "เก่ง แต่ selfish ก็ไม่เอานะ จะต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมด้วย" ครูที่บรรจุเข้ามาอยู่วิทยาลัยใหม่ จะได้รับการชี้แนะจากครูอาวุโสเสมอว่า "มีอะไรก็ ช่วยกันทำไม่ต้องให้เอ้าปากเรียม"

เกณฑ์ดังกล่าวนอกจากจะใช้คัดเลือกบุคคลเข้าเป็นครูพยาบาลแล้ว ยังใช้ในการพิจารณาคุณลักษณะของนักเรียนที่จะได้ทุนการศึกษาด้วย โดยมีข้อกำหนดในการให้ทุนนักเรียนที่ชัดเจนว่า "ต้องเป็นผู้ที่ช่วยเหลือในกิจกรรมของสถาบัน" อีกทั้งในการประเมินความเหมาะสมในนักเรียนพยาบาลทหาร ซึ่งนักเรียนพยาบาลทุกคนจะได้รับการประเมินจากครูและจากเพื่อน ๆ คะแนนที่ได้จากการประเมินนี้ ส่วนหนึ่งจะถือเป็นคะแนนความประพฤตินักเรียน ซึ่งจะมีผลในการจัดลำดับที่ของการสอบของนักเรียนพยาบาลทหาร คะแนนความเหมาะสมดังกล่าวก็จะมีคุณลักษณะของ "ความมีน้ำใจ" เป็นคุณลักษณะสำคัญรวมอยู่ด้วย

(2) "ไม่ต้องเก่งมาก แต่มีความรับผิดชอบ"

ความรับผิดชอบ คือคุณลักษณะอีกประการหนึ่ง ซึ่งสมาชิกถือว่าบุคคลที่จะเป็นที่ยอมรับในสถาบันต้องมีคุณลักษณะนี้ การให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบเป็นผลมาจากการประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะกล่าวถึงกันเสมอ เพราะถือว่า "ถ้าไม่สามารถรับผิดชอบต่องานและต่อตัวเองได้แล้ว จะไปรับผิดชอบต่อคนอื่นได้อย่างไร" และความรับผิดชอบในงานของพยาบาลถือว่ามีความสำคัญ เพราะ "ความรับผิดชอบที่พยาบาลมีนั้น หมายถึงชีวิตมนุษย์ ถ้าพยาบาลขาดความรับผิดชอบแล้ว คงเป็นพยาบาลไม่ได้" ซึ่งทั้งสองประโยคนั้นเป็นคำกล่าวของครูอาวุโสของสถาบันเกือบทุกคน การให้การยอมรับในสมาชิกที่มีความรับผิดชอบนั้นเห็นได้ชัดเจนในสถาบัน ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะเป็นที่กล่าวถึงเมื่อจะมีการมอบหมายงานใด ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้ทำงานต่าง ๆ เมื่อมีการแต่งตั้งกรรมการต่าง ๆ บางครั้งก็จะมีข้อขัดแย้งกันอยู่บ้างในกลุ่มกรรมการ เรื่องการตั้งคนทำงานในกรรมการแต่ละชุด จะมีการพูดกันว่า "แหม ชุดนั้นเอาคนดี ๆ ไปหมด" ซึ่งเป็นที่รับรู้กันว่าคนดี ๆ นั้นเป็นผู้มีความรับผิดชอบ สำหรับความหมายของความรับผิดชอบนั้น สมาชิกทั่วไปจะกล่าวถึง "การรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายให้เรียบร้อย รับผิดชอบให้เสร็จทันเวลา เต็มใจและตั้งใจทำงาน"

นอกจากนั้น ความรับผิดชอบยังเป็นคนสมบัติที่ใช้ทดแทนความเก่งหรือเรียนดีได้ สำหรับการเลือกบุคลากรเข้าเป็นครูของสถาบัน โดยส่วนใหญ่จะเลือกคนที่เรียนดี คะแนนสูง แต่พบว่ามีการบางคนคะแนนอยู่ในเกณฑ์ไม่สูงนัก แต่ได้รับการเลือกด้วยเหตุผลในการเลือก คือ "เป็นคนที่มีความรับผิดชอบดี"

(3) ความจริงใจกับบุคคลอื่น ไม่พูดมาก

ลักษณะของความจริงใจที่สมาชิกในสถาบันพูดถึงมักจะเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกของการพูดว่ากล่าวตักเตือน "คนไม่จริงใจก็จะว่ากันลับหลัง ไม่ได้หวังดี และตั้งใจที่จะช่วยหรือพัฒนาคนอื่นอย่างจริงใจ" สมาชิกท่านหนึ่งกล่าวว่า จากการศึกษาพบว่าเมื่อให้สมาชิกยกตัวอย่างบุคคลที่ชื่นชอบในสถาบันและถามถึงเหตุผล จะได้รับคำตอบว่า "พี่เขาจะเป็นคนเฉย ๆ ทำงานไปไม่ว่าใคร" หรืออีกคนหนึ่งซึ่งมีลักษณะ คือ "ก็ว่ากันตรง ๆ ว่าถูกไม่ถูกอย่างไรแล้วก็จบ ไม่ต้องเอาไปพูดลับหลัง" พฤติกรรมการพูดลับหลัง เป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ในวิทยาลัยพยาบาล แม้ว่าสมาชิกหลายคนจะเห็นว่า "เป็นธรรมชาติของสังคมที่มีแต่ผู้หญิงทำงานด้วยกัน ซึ่งผู้หญิงมักไม่ค่อยกล้าพูดต่อหน้า" แต่สมาชิกหลายคนก็พูดว่า "ถ้าในวิทยาลัยเรามีคนจริงใจและหวังดี พูดกันต่อหน้ามากกว่าว่ากล่าวนินทากัน ก็คงจะทำให้เกิดความเข้าใจและพัฒนาได้มากกว่านี้"

อย่างไรก็ตาม การพูดลับหลังซึ่งสมาชิกในสถาบันถือว่าแสดงออกถึงความไม่จริงใจนั้น นอกจากสมาชิกจะพิจารณาได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดโดยธรรมชาติของสังคมผู้หญิงแล้ว ยังพิจารณาว่าอาจเป็นโดยลักษณะของวิทยาลัยพยาบาลที่มีการปกครองบังคับบัญชาโดยคำนึงถึงอาวุโสยศ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรม "การไม่กล้าพูดกันต่อหน้า" เพราะอาจเกิดความเกรงกลัวกันในระบบอาวุโส และอีกประการคือ การที่เคยเป็นครูกับศิษย์กันมาก่อน อาจทำให้เกิดความเกรงใจในระบบ "ครู-ศิษย์" จึงเป็นเหตุส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการพูดกันลับหลังซึ่งสมาชิกถือว่าเป็นพฤติกรรมการแสดงออกซึ่งความไม่จริงใจและไม่ต้องการให้มีในสถาบัน สมาชิกคนใดมีลักษณะเช่นนี้ ก็จะไม่ได้รับการยอมรับ ส่วนสมาชิกที่มีความจริงใจ คือ ไม่ค่อยว่ากล่าวใครลับหลัง ก็จะเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมนจากสมาชิกคนอื่น ๆ

ลักษณะสำคัญของสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับในสถาบันที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเห็นเด่นชัดคือ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ ความจริงใจกับบุคคลอื่น ลักษณะดังกล่าวมีข้อน่าสังเกตว่าจะเป็นลักษณะที่ค่อนข้างเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะสำคัญของวิชาชีพพยาบาลมากกว่าคุณลักษณะที่สำคัญของระบบทหาร อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกในสถาบันรับรู้ถึงสภาพความเป็นพยาบาลมากกว่าการเป็นทหาร ทั้งนี้เพราะการทำงานต้องใช้วิชาชีพพยาบาลตลอดเวลา การเป็นทหารเป็นเพียงการใช้ระบบบริหารเท่านั้น ก็ได้

3.2.2 ลักษณะของนักเรียนที่เป็นที่ยอมรับ

ลักษณะของนักเรียนของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งสมาชิกของสถาบันให้การยอมรับ มีลักษณะสำคัญดังนี้คือ

(1) ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือในกิจกรรมของสถาบัน

โดยที่วิทยาลัยพยาบาลมีภารกิจหลายด้านที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน อันได้แก่ ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการสนองนโยบายของหน่วยเหนือ ซึ่งเป็นต้นสังกัดของสถาบัน รวมทั้งองค์ครวิชาชีพและสถาบันการศึกษาที่วิทยาลัยพยาบาลเข้าเป็นสถาบันสมทบ ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลจึงมีกิจกรรมพิเศษที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมจำนวนมากจนเกิดการพูดกันภายในสถาบันว่า "วิทยาลัยพยาบาลและการแสดง" หรือ "สถาบันการศึกษาพยาบาลและกิจกรรม" ซึ่งภารกิจดังกล่าวจำเป็นต้องใช้นักเรียนพยาบาลเป็นสำคัญ การมีน้ำใจ ช่วยเหลือในกิจกรรมของสถาบันของนักเรียน จึงเป็นความต้องการของอาจารย์ ซึ่งการช่วยเหลือมิใช่เพียงแต่กิจกรรมที่ได้รับการร้องขอเท่านั้น หมายถึงการเสนอตัวเพื่อช่วยเหลือในกิจกรรมอื่น ๆ ของสถาบัน อาจารย์หลายคนจะกล่าวชมนักเรียนที่เข้ามาอาสาทำงานที่อาจารย์ทำอยู่ เช่น การเข้ามาช่วยจัดดอกไม้เมื่อมีงานพิธีในวิทยาลัย การช่วยจัดสถานที่และอื่น ๆ โดยมีต้องเรียกร้องขอความช่วยเหลือ อีกทั้งในการพิจารณาทุนการศึกษาหรือรางวัลให้กับนักเรียนทุกครั้ง ข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาประการหนึ่งคือ "เป็นคนมีน้ำใจ มีงานอะไรมาช่วย.. หรือ..เห็นหน้าบอขอเวลาทำงาน" สำหรับคนที่ไม่เคยมาช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ก็มักจะมีผู้แสดงความไม่เห็นด้วยเมื่อจะให้รางวัลหรือทุนการศึกษา อีกทั้งในการพูดหน้าแถวนักเรียนประจำสัปดาห์ของผู้บริหาร จะพบว่าบ่อยครั้งมีการกล่าวชมเชยผู้ช่วยเหลือกิจกรรมของสถาบัน

สำหรับการยอมรับในหมู่นักเรียน แม้ว่าบางครั้งจะมีการกล่าวกันว่า คนที่มาอาสาสมัครทำงานของสถาบันบางคนจะเป็นพวก "ทำงานเอาหน้า" แต่เมื่อมีการให้คะแนนความเหมาะสมในหมู่เพื่อน คนที่ช่วยเหลืองานโรงเรียนส่วนใหญ่ก็จะได้คะแนนความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์สูง ที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีน้ำใจและช่วยเหลือสถาบันยังเป็นที่ยอมรับกันในหมู่สมาชิกของสถาบัน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อความจริงที่ค้นพบในวิทยาลัยที่ว่า นักเรียนมีหน้าที่ช่วยเหลือกิจกรรมของสถาบันเพื่อเป็นการตอบแทน

(2) การอยู่ในภาวะเบียบ

ความจริงที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์ตัดสินความถูกต้องประการหนึ่งของ วิทยาลัยพยาบาล คือ ภาวะเบียบ ทั้งนี้โดยที่วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันทหาร ภาวะเบียบจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งรวมไปถึงวินัยทหาร อันเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องยึดถือเป็นระเบียบปฏิบัติ นักเรียนที่อยู่ในภาวะเบียบของสถาบันไม่ถูกตัดแค้นหรือลงโทษโดยวิธีอื่นใด จึงเป็นนักเรียนที่ได้รับการยอมรับ ในการประเมินผลเพื่อเลื่อนชั้นในแต่ละปีมิได้ใช้เกณฑ์เฉพาะคะแนนในรายวิชาเท่านั้น แต่จะรวมถึงคะแนนความประพฤติด้วย คะแนนความประพฤติหมายถึงคะแนนที่กำกับความมีระเบียบ ปฏิบัติตามภาวะเบียบและวินัยทหาร คะแนนความประพฤตินอกจากจะถูกนำมาใช้ในการพิจารณา เกี่ยวกับทุนและรางวัลต่าง ๆ ที่นักเรียนจะได้รับ ยังเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับที่ในการแต่งตั้งยศ เมื่อสำเร็จการศึกษาอีกด้วย อีกทั้งในแต่ละปีจะมีการยกย่องผู้ที่ไม่ถูกตัดคะแนนความประพฤติ ตลอดจนประพฤตินอยู่ในระเบียบ โดยจัดให้มีรางวัลความประพฤติดี เชื่อมสำหรับนักเรียนแต่ละชั้น และทำพิธีมอบรางวัล ซึ่งทำเป็นโล่รางวัลในพิธีเปิดการศึกษาประจำปี นอกจากนั้น การคัดเลือก หัวหน้าชั้นหรือนายตอนที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลนักเรียน แม้ว่าจะเป็นการเลือกโดยนักเรียน แต่จะพบว่าเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งซึ่งนักเรียนใช้พิจารณา คือ ต้องไม่ใช่ผู้ที่ทำตัวผิดระเบียบอยู่เรื่อย ๆ

3.3 ลักษณะของความต้องการของสมาชิกในสถาบัน

ในเรื่องของลักษณะของความต้องการของสมาชิก อาจแบ่งได้ตามลักษณะ กลุ่ม คือ กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน และในลักษณะของความต้องการที่สำคัญตามการรับรู้ของสมาชิก คือ

3.3.1 ลักษณะความต้องการของสมาชิกกลุ่มครู

จากการศึกษาถึงความต้องการของสมาชิกในกลุ่มครู จะพบความต้องการที่เห็นได้ชัดเจน 2 ประการ คือ ความต้องการความก้าวหน้า สำหรับครูใหม่ และความต้องการทำงานให้ได้ผลดีให้สถาบันเป็นที่ยอมรับ สำหรับครูเก่า ซึ่งรายละเอียดของความ ต้องการดังกล่าวมีดังนี้ คือ

(1) ความต้องการความก้าวหน้า

การเข้ามาเป็นครูของวิทยาลัยพยาบาลนั้น ความต้องการประการ สำคัญที่พบในสมาชิกส่วนใหญ่คือ ความต้องการความก้าวหน้า จะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าวิทยาลัย พยาบาลกำลังอยู่ในยุคพัฒนา การรับครูใหม่เข้ามาเพื่อให้ได้ตามเกณฑ์สภาการพยาบาลทางด้าน

จำนวน และในขณะเดียวกันก็ต้องมีการเพิ่มทางด้านวุฒิการศึกษาของครูให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่นกัน ดังนั้นการเข้ามาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล ก็คือ "โอกาสของการไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท" ดังนั้นครูที่สมัครใจเข้ามาอยู่โดยส่วนใหญ่จึงมุ่งหวังว่าเมื่อเข้ามาแล้ว จะได้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ซึ่งหมายถึงความก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพที่จะมีในอนาคต เพราะถ้าไม่เรียนต่อก็คงต้องเป็นพยาบาลประจำการและปฏิบัติงานเข้าเวรไปตลอด โดยที่โอกาสจะก้าวหน้าในด้านยศก็จะน้อยกว่าการบรรจุในตำแหน่งครูพยาบาล เพราะสามารถก้าวหน้าขึ้นเป็นหัวหน้าภาค หัวหน้าฝ่ายได้ในหลายตำแหน่ง แต่ทางฝ่ายการพยาบาลจะขึ้นได้ก็เพียงตำแหน่งหัวหน้าตึก

การเข้ามาบรรจุเป็นครูของวิทยาลัยพยาบาลจะเป็นการเลือกแล้วระหว่างความต้องการ 2 ด้าน คือ ความต้องการเงิน กับความก้าวหน้า ซึ่งจะเป็นความแตกต่างระหว่างการเป็นพยาบาลประจำการกับการเป็นครูพยาบาล ทั้งการเป็นพยาบาลประจำการจะมีโอกาสที่จะหารายได้พิเศษจากการเฝ้าไข้พิเศษ หรือการอยู่เวรนอกเวลาในโรงพยาบาลเอกชน เพราะพยาบาลประจำการจะสามารถสับเปลี่ยนเวรเพื่อไปทำงานเอกชนได้ การเป็นครูพยาบาลซึ่งโอกาสในการทำงานพิเศษจะมีได้น้อย เพราะลักษณะงานและเวลาจะไม่เอื้อต่อการไปทำงาน จะเห็นได้ว่าครูพยาบาลส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสไปเฝ้าไข้พิเศษ หรือทำงานในโรงพยาบาลเอกชน และทั้งนี้เป็นสิ่งที่ปฏิบัติสลับต่อกันมากที่ครูพยาบาลมักไม่ไปเฝ้าไข้ ซึ่งนอกจากจะเกี่ยวกับเวลาแล้วยังอาจเป็นเพราะการที่ครูพยาบาลจะไปเฝ้าไข้พิเศษก็เกรงว่าจะไปพบนักเรียน แม้จะจบไปแล้วก็ตาม ที่ชนปฏิบัติงานอยู่บนหอผู้ป่วย ทำให้เสียภาพพจน์ เพราะครูต้องไปเป็นลูกน้องเวรในขณะที่เฝ้าไข้ ซึ่งคำนิยามดังกล่าวจึงทำให้ครูพยาบาลมักไม่ไปเฝ้าไข้พิเศษ ดังนั้นการเป็นครูพยาบาลจึงเป็นการเลือกเอาความก้าวหน้าแทนการเลือกเงิน ซึ่งเมื่อเข้ามาเป็นครูพยาบาลแล้ว ความคาดหวังประการแรกก็คือ การได้ศึกษาต่อและผู้ที่เข้ามาใหม่ทุกคนจะมีการเตรียมตัวสำหรับเรียนต่อในโอกาสต่อไป

ความก้าวหน้าดังกล่าว ก็คือ ความมั่นคงในการทำงานในอนาคต อันหมายถึงโอกาสของการเลื่อนยศและตำแหน่งที่มีมากกว่า โดยถือเป็นการต้องการที่สูงขึ้นกว่าความต้องการเงิน

(2) ความต้องการให้สถาบันได้รับการยอมรับ

ในครูพยาบาลส่วนใหญ่ที่เข้ามาเป็นครูพยาบาล จะปฏิบัติงานอยู่ในระยะเวลา 1 - 2 ปี ก็จะมีสิทธิ์ไปเรียนปริญญาโทต่อ และภายหลังเรียนจบแล้วจึงกลับเข้ามาเป็นครูพยาบาลตามเดิม ครูในกลุ่มนี้และครูที่อยู่ในวิทยาลัยพยาบาลมาก่อน จะถือว่าได้ผ่านขั้นตอนของความต้องการความก้าวหน้ามาแล้ว และเมื่อถามถึงความต้องการของครูกลุ่มนี้พบว่า ครูที่ยังไม่อาวุโสมากนักและผ่านการศึกษาในระดับปริญญาโทมาแล้ว จะต้องการทำงานให้เต็มศักยภาพ "อยากให้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนและโรงเรียน" จะเห็นได้ว่าครูกลุ่มนี้จะมีภาวะกระตือรือร้นในการทำงาน จะหยุดที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อการศึกษาต่อ แต่จะคิดงานต่าง ๆ โดยใช้ความรู้ที่ได้เรียนมา เป็นกลุ่มที่จะมีงานเสนอผู้บริหารเพื่อการปรับปรุงอยู่เสมอจนเป็นที่กล่าวกันว่า "ครูจบใหม่ ๆ งานสูงไม่ว่า ขอให้ได้ทำแล้วกัน" หรือมีการกล่าวกันว่าเข้าลักษณะ "ร้อนวิชา" คือ อาจจะได้อาศัยความรู้ที่เรียนมาให้มากที่สุด โดยพยายามที่จะหาแนวคิดต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงงานให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งครูกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ค่อนข้างใหญ่สำหรับวิทยาลัยพยาบาล จึงทำให้เห็นว่า "ครูของวิทยาลัยพยาบาลมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มุ่งมั่น" อันถือเป็นจุดเด่นของวิทยาลัยพยาบาล

นอกจากความต้องการที่จะใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สถาบันแล้ว ความต้องการในลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นความต้องการโดยภาพรวมของครูในวิทยาลัยพยาบาลก็คือ ต้องการงานให้ดีที่สุดเพื่อสถาบัน ทั้งนี้ด้วยความคิดว่าสถาบันยังดีต่อกว่าสถาบันอื่น และอยากให้สถาบันเป็นที่ยอมรับ ถ้าทุกคนช่วยกันทำงานให้สถาบันเป็นที่ยอมรับ ครูก็จะเป็นที่ยอมรับไปด้วย ดังนั้นการทำงานก็เพื่อเป้าหมายให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

3.3.2 ลักษณะความต้องการของสมาชิกในกลุ่มนักเรียน

โดยลักษณะความต้องการของนักเรียนประกอบด้วยความต้องการที่จะจบการศึกษา ความต้องการความเป็นอิสระ ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ความต้องการที่จะจบการศึกษา เพื่อทำงานให้ได้มาซึ่งเงิน

ถือเป็นธรรมชาติที่นักเรียนทุกคนที่เข้ามาเรียนแล้วต้องการที่จะจบการศึกษาออกไป การจบการศึกษาจะเป็นจุดของความเริ่มต้นของการดำเนินชีวิตอีกขั้นหนึ่งจากการศึกษาพบว่า เป้าหมายของความต้องการจบการศึกษาของนักเรียนพยาบาล

ของวิทยาลัยพยาบาลนั้นส่วนใหญ่คือ "ทำงานเพื่อให้ได้เงิน" กลุ่มนี้เข้ามาเป็นนักเรียนพยาบาลด้วยความคาดหวังว่า "จบแล้วจะมีอาชีพที่แน่นอน... มีรายได้อีกเลี้ยงครอบครัว" ทั้งนี้อาจมีส่วนมาจากค่านิยมของสังคมต่อการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลข้อหนึ่งที่ค่อนข้างเด่นชัด "เป็นวิชาชีพที่มีโอกาสหาเงินได้สะดวก" และจากการที่วิทยาลัยพยาบาลได้ศึกษาถึงปัจจัยของการเข้าเรียนพยาบาลของนักเรียนพยาบาลในสถาบัน พบว่ามีส่วนใหญ่ "ผู้ปกครองให้มาเรียน เพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง มีงานทำแน่นอน และมีรายได้อีกสูง" อีกทั้งนักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลจำนวนมากที่มาจากต่างจังหวัด ครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรม และมีฐานะไม่ดีนัก ดังนั้นการทำงานมีรายได้อีกจึงเป็นความหวังทั้งของตนเองและของครอบครัว นอกจากนี้ ในสภาพสังคมของกรมแพทย์ จะพบว่ารุ่นพี่ที่จบการศึกษาออกไปจะมีงานทำทั้งในโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชน อันนำมาซึ่งรายได้ และมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การมีรถขับ การมีเครื่องประดับและเครื่องแต่งตัวต่าง ๆ ซึ่งค่านิยมและสิ่งที่พบเห็นดังกล่าวจึงเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้นักเรียนอยากเรียนให้จบ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทำงานและหาเงินได้เช่นเดียวกับรุ่นพี่ ๆ

(2) ความต้องการการเป็นอิสระ

นักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลเป็นนักเรียนที่อยู่ประจำหอพักทั้งหมด ประกอบกับการเป็นนักเรียนพยาบาลทหารที่มีการปกครองอยู่ภายใต้กฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งทำให้นักเรียนถูกควบคุมและขาดความเป็นอิสระจากที่เคยได้รับ เพราะสภาพในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ นักเรียนมัธยมตอนปลายที่จะก้าวขึ้นสู่การเป็นนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยทั่วไปจะได้รับการยอมรับว่ามีฐานะพอสมควร ที่มีความอิสระในการดูแลตนเองได้ การเข้ามาเป็นนักเรียนพยาบาลถือเป็นการลดความเป็นอิสระ ความเป็นตัวของตัวเอง เพราะจะต้องเข้าสู่ระบบการควบคุมภายใต้การปกครองของครู ซึ่งยึดถือกฎระเบียบของโรงเรียนและกฎระเบียบทหารในการปกครองดูแล นอกจากนี้ยังถูกควบคุมดูแลโดยระบบอาวุโส คือ รุ่นพี่ที่จะคอยควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบประเพณีของวิทยาลัยที่เคยปฏิบัติ นักเรียนพยาบาลหลายคนกล่าวว่า "อยู่โรงเรียนจะถูกควบคุมหมด เวลาจะนอน เวลาตื่นนอนต้องเก็บที่นอน ทำความสะอาดห้อง กินข้าวก็ต้องเป็นเวลา เดินไปกินพร้อมกัน กินอาหารก็มีที่เฉพาะ ที่นั้นกินได้ ที่นั้นกินไม่ได้ รู้สึกทุกอย่างถูกควบคุมไปหมด" ดังนั้นเมื่อถามถึงความต้องการ จึงได้รับคำตอบจากนักเรียนส่วนใหญ่ว่า "ต้องการความเป็นอิสระ" และมีคำพูดของนักเรียนว่า "ก็ทราบว่าราระเบียบมี

ความจำเป็น แต่น่าจะให้หนุมืออิสระบ้าง พวกหนูโตกันแล้ว เวลาทำงานก็ต้องมีความรับผิดชอบ แต่ทำไมจะต้องควบคุมกันมาก" และสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการเป็นอิสระได้อย่างชัดเจน คือ ความรู้สึกต่อการลงโทษ ซึ่งนักเรียนจะกลัวการถูกลงโทษโดยการกักบริเวณมากกว่าการตัดคะแนน แม้ว่า การตัดคะแนนจะมีผลต่อลำดับที่ในการสอบ แต่บางครั้งนักเรียนจะต่อรองขอให้ตัดคะแนนแทนการกักบริเวณ เพราะ "ขอให้ได้ออกไปเป็นอิสระบ้าง"

โดยสรุปคตินัยเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกในสถาบัน ซึ่งเป็นการรับรู้ของสมาชิกในสถาบันเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของสมาชิก ลักษณะที่เป็นที่ยอมรับ ตลอดจนความต้องการของสมาชิกในสถาบัน โดยแบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มครู นักเรียน จากการศึกษาพบว่า ในส่วนของครู จะมีการแบ่งครูออกเป็นครูผู้ใหญ่กับครูเด็ก ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งอายุการทำงาน อาวุโสยศ และตำแหน่งหน้าที่ ครูพยาบาลจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ คือ เรียบดี หรือไม่เช่นนั้นก็จะต้องมีลักษณะเด่นอย่างใดอย่างหนึ่ง และครูของวิทยาลัยพยาบาลจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ตั้งใจทำงาน นอกจากนั้นพบว่าครูของวิทยาลัยพยาบาลเป็นผู้ทำงานในลักษณะคล้อยตาม และทำงานตามสั่ง และลักษณะประการสุดท้าย คือ ทำอะไรต้องทำให้เรียบร้อย เป็นพวก perfectionist สำหรับลักษณะของนักเรียน จะพบว่านักเรียนยังเป็นเด็กที่ต้องการการควบคุมดูแล จะไม่ค่อยมีความคิดริเริ่ม ไม่กล้าแสดงออกโดยเฉพาะต่อหน้าครู และเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กต่างจังหวัด

สำหรับลักษณะของสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับในสถาบัน พบว่าสมาชิกจะให้การยอมรับบุคคลในกลุ่มครู คือ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีความรับผิดชอบ อาจไม่เก่งมากก็ได้ และมีความจริงใจต่อผู้อื่น

และประเด็นสุดท้ายที่เกี่ยวกับลักษณะของสมาชิก คือ ความต้องการของสมาชิก พบว่าในกลุ่มครู จะมีความต้องการก้าวหน้า โดยเฉพาะในครูที่เข้ามาใหม่ ความต้องการอื่น ๆ คือ ความต้องการทำงานเพื่อสถาบัน ต้องการการยอมรับ สำหรับนักเรียน ต้องการจบการศึกษา ทำงานได้เงิน ต้องการความเป็นอิสระ

4. คติฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของแบบแผนการกระทำของสมาชิก

ซึ่งประกอบด้วยลักษณะสำคัญ คือ งานที่ได้รับมอบหมายทุกอย่างต้องทำได้ การทุ่มเทในการทำงาน การเรียนการสอนปรับตามกิจกรรมภายนอก การทำงานเพื่อรักษาหน้า การร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน และการทำงานแบบเน้นรายละเอียด ซึ่งคติฐานในการทำงานตามการรับรู้ของสมาชิกดังกล่าว สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

4.1 "ทำทุกอย่างที่ได้รับมอบหมาย" และทำให้ได้ดีเพื่อรักษาหน้าและความอยู่รอดของสถาบัน

ลักษณะสำคัญของการทำงานของครูพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล คือ การทำงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้นอกจากภารกิจที่มีการกำหนดไว้ในเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลแล้ว ซึ่งเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและภารกิจในฐานะสถาบันอุดมศึกษา ยังมีการกล่าวถึงภารกิจอีกประการหนึ่งของวิทยาลัยพยาบาล คือ "ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย" ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยเหนือที่ได้รับมอบหมาย พบว่าบ่อยครั้งงานที่ได้รับมอบหมายนั้นจะไม่เกี่ยวข้องกับงานประจำหรืองานในสายวิชาชีพการพยาบาลนัก เช่น การให้วิทยาลัยพยาบาลรับผิดชอบในการจัดหาของขวัญและจัดงานปีใหม่ของกรมแพทย์ การจัดงานลอยกระทง จัดงานเทศกาลพระเกี้ยวต่าง ๆ ตลอดจนการจัดการแสดงในงานพิธีต่าง ๆ ของกองทัพ และร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ด้วยเหตุที่ว่าวิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันที่มีนักเรียนหญิงแห่งเดียวในกองทัพที่สังกัด จึงได้รับการร้องขอจากหน่วยต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยงานที่ได้รับมอบหมายดังกล่าว แม้ว่าสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลจะไม่เต็มใจที่จะกระทำนัก ครูหลายคนจะมีคำถามว่า "อีกแล้วหรือ ปฏิเสธไม่ได้หรือ" และจะได้รับคำตอบจากผู้บังคับบัญชาว่า "ไม่สามารถปฏิเสธได้" ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติตามสำเร็จลุล่วง ด้วยความเป็นสถาบันทหาร จึงไม่สามารถที่จะปฏิเสธหรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งได้ เพราะอาจถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยทหารในข้อที่ว่า "คือ ชัดชิ่ง หลีกเลียง หรือ ละเลย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน" สมาชิกหลายคนของวิทยาลัยพยาบาลจะกล่าวถึงสถาบันว่า "ทำไม่ได้...ไม่มี" และพบว่างานเกือบทุกงานของหน่วยต้นสังกัดจะต้องมีสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกครั้ง ไม่บทบาทใดก็บทบาทหนึ่ง และงานที่

ได้รับมอบหมายทุกอย่าง เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องพยายามทำให้สำเร็จ และเมื่อต้องกระทำก็จะกระทำเต็มความสามารถ ด้วยจะมีการบอกกล่าวกันว่า "อ่าทั้งไรก็ต้องรักษาหน้าของวิทยาลัยพยาบาลเอาไว้" และมักจะมีการเปรียบเทียบผลงานในส่วนที่วิทยาลัยรับผิดชอบกับที่หน่วยอื่นรับผิดชอบอยู่เสมอ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย พบว่าหลายครั้งกระทบกระเทือนต่อภารกิจประจำของวิทยาลัยพยาบาล คือ การเรียนการสอน ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลต้องปรับภารกิจที่ปฏิบัติอยู่ให้สอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น มีการเลื่อนการสอน มีการปรับตารางสอนการเรียน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ลุล่วงสำเร็จไปได้ จนมีคำพูดที่ครู่ในวิทยาลัยพยาบาลพูดกันว่า "การงดชั่วโมงเรียน ดูเหมือนจะง่ายกว่าการปฏิเสธผู้ใหญ่ที่ชวนนักเรียนไปร่วมกิจกรรม"

ความจำเป็นที่ต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงนั้น นอกจากจะเป็นการทำตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนแล้ว ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็น คือ "ความอยู่รอดของสถาบัน" ซึ่งทั้งผู้บริหารและครูอาวุโสจะมีความเห็นว่า "การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ คือความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของสถาบัน วิทยาลัยเรายังต้องพึ่งพาหน่วยเหนือและหน่วยอื่น ๆ อยู่มาก บางครั้งการนำนักเรียนออกไปก็เพื่อเป็นการแสดงตัวให้ผู้ใหญ่ยอมรับในสถาบัน" ความอยู่รอดและการยอมรับดังกล่าวจึงหมายถึง การได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากหน่วยต่าง ๆ อีกทั้งลักษณะการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาลมิได้มีลักษณะเบ็ดเสร็จในตนเอง ต้องขอรับการสนับสนุนจากกรมกองต่าง ๆ ในกองทัพเสมอ การให้การช่วยเหลือหน่วยงานอื่นจึงเป็นการทดแทนหรือการแสดง "มิตรจิตมิตรใจต่อกัน"

การทำงานในวิทยาลัยพยาบาล แม้จะมีบุคลากรไม่มากนัก แต่ทุกคนก็พยายามที่จะช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของสถาบันลุล่วงไปได้ สมาชิกในสถาบันพูดกันว่า "ครูของเราทุ่มเทกับงานมาก มีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริง และเอาจริงเอาจังกับการทำงาน" แม้จะเป็นการทำตามคำสั่ง แต่ก็จริงจัง เพื่อให้ผลงานออกมามีประสิทธิภาพ ซึ่งการทุ่มเทให้กับงานของสมาชิกในสถาบันนั้นสอดคล้องกับหลักในการทำงานที่สมาชิกในสถาบันยึดเป็นแนวทางในการทำงาน คือ "ทำงานเต็มความสามารถที่มีอยู่" และ "ทำงานในหน้าที่ให้ดีที่สุด" นอกจากนั้น เมื่อถามถึงบุคคลที่ควรยกย่องสรรเสริญในลักษณะของวีรสตรีในสถาบัน พบว่าสมาชิกในสถาบันกล่าวถึงครูอาวุโสท่านหนึ่งว่า "ท่านจะสอนทุกอย่างตั้งใจและทุ่มเทในการทำงานมาก ไม่เคยคิดว่าอะไรทำไม่ได้"

การทุ่มเทในการทำงานของครูในวิทยาลัยพยาบาล เป็นความพยายามทำงานให้สำเร็จ วิทยาลัยพยาบาลต้องทำหน้าที่ในหลายด้าน เพื่อให้งานของวิทยาลัยดำเนินไปได้ด้วยความรู้สึกที่ว่า "วิทยาลัยเราเล็กกว่าสถาบันอื่น คนน้อยกว่า" และความพยายามที่จะผลักดันให้วิทยาลัยพยาบาล "มีผลงานที่ทัดเทียมสถาบันอื่น" จึงเป็นแรงผลักดันประการหนึ่งที่ทำให้ครูทุกคนทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่ เพราะผลงานนั้นก็คือ การได้รับการยอมรับ และคือหน้าตาของสถาบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกทุกคนเห็นพ้องต้องกัน

4.2 การทำงานแบบร่วมมือร่วมแรงให้งานเสร็จ

วิทยาลัยพยาบาลมีภารกิจหลักสำคัญคือ การจัดการเรียนการสอน ซึ่งในปัจจุบันจะแบ่งเป็นภาคต่าง ๆ 9 ภาค ครูแต่ละคนก็จะประจำภาค และจัดการเรียนการสอนในภาคของตนเอง นอกจากภารกิจหลักทางการสอนของครูพยาบาลดังกล่าว ครูพยาบาลยังมีภารกิจที่จะต้องสนองนโยบายของหน่วยเหนือ หรือให้การสนับสนุนหน่วยนอกที่เกี่ยวข้องและองค์กรวิชาชีพอีกด้วย ในอดีตเป็นที่กล่าวกันว่า "ครูพยาบาลของเรามีจำนวนไม่มากนัก เมื่อมีงานเข้ามาในครั้งนั้นเราทุกคนช่วยกันทำงาน มีงานอะไรเข้ามาเราก็ช่วยกันทุกคน เรารักกันดี ช่วยเหลือกัน" อีกทั้งในขณะนั้นห้องทำงานครูจะมีเพียง 2 ห้อง ซึ่งอยู่ติดกัน ครูทุกคนจะรวมตัวกันอยู่เพียง 2 ห้องนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อมีงานอะไร ครูทุกคนก็จะเห็น และจะมาช่วยกัน ทำในลักษณะคนละไม้คนละมือ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไป อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันแม้ว่าครูพยาบาลจะเพิ่มจำนวนขึ้น มีการขยายห้องทำงานออกไปอีกหลายห้อง ลักษณะการทำงานแบบช่วย ๆ กันทำดังกล่าวก็ยังคงพบเห็นได้อยู่เสมอ เมื่อมีงานพิเศษขึ้นใดขึ้นหนึ่งเข้ามาในห้อง ครูที่อยู่ในห้องนั้น ๆ โดยส่วนใหญ่ก็จะต้องลุกขึ้นจากโต๊ะที่ทำงานมาช่วยเหลือ จะเห็นว่า แม้บางคนไม่มีความสามารถในการทำงานชิ้นนั้น ๆ ก็จะลุกขึ้นมาอย่างน้อยมาหยิบมาจับอะไรเล็กน้อย ซักถามหรือติชม ซึ่งจะเห็นได้ว่างานชิ้นหนึ่ง ๆ จะมีคนรุมล้อมอยู่หลายคน สมาชิกของสถาบันเห็นว่าการแสดงออกเช่นนั้นเป็นลักษณะของการแสดงออกซึ่งความมั่นใจ ไม่นิ่งดูดาย และมีการกล่าวถึงบุคคลบางคนที่จะนั่งทำงานของตนเองอยู่กับโต๊ะโดยมิได้ลุกขึ้นมาร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มดังกล่าวว่า "เป็นคนไม่มั่นใจ" และยังมีกรว่ากล่าวตักเตือนครูเด็ก ๆ ที่เข้ามาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลใหม่ ๆ เกี่ยวกับการแสดงน้ำใจช่วยเหลือกันทำงาน ครูอาวุโสท่านหนึ่งเรียกครูเด็ก ๆ ไปว่ากล่าวตักเตือนภายหลังเสร็จสิ้นงาน ๆ หนึ่งของวิทยาลัยว่า "มิใช่ทำงานในหน้าที่รับผิดชอบของตนเองให้เสร็จสิ้นเท่านั้น จะต้องมีการช่วย

เหลือและแสดงน้ำใจ ใครทำอะไรก็ควรเข้าไปช่วยกันบ้าง คนละไม้คนละมือ" ลักษณะการทำงานแบบร่วมมือร่วมแรงกันในวิทยาลัยพยาบาล จะเห็นได้แม้ในการแต่งตั้งกรรมการจัดงานต่าง ๆ ซึ่งครูทุกคนจะมีชื่อเป็นกรรมการไม่ฝ่ายใดก็ฝ่ายหนึ่ง คือ ทุกคนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกกิจกรรมของสถาบัน แต่อาจหมุนเวียนหน้าที่กันไป และในการทำงานทุกคนจะมาช่วย ๆ กันทำ บางครั้งคนก็อาจจะมากกว่างาน ทั้งนี้พบว่าบางครั้งที่แต่งตั้งกรรมการโดยมิได้ใส่ชื่อครูทั้งหมดวิทยาลัย จะมีการทักท้วงว่า "ฉันไม่มีชื่อ" หรือ "ทำไมขาดชื่อครูคนนั้น" ซึ่งเป็นผลให้การแต่งตั้งกรรมการโดยทั่วไปจึงมีชื่อครูพยาบาลทุกคน และภาพการร่วมมือร่วมแรงกันทำงานจึงปรากฏให้เห็นได้เสมอ

การช่วยเหลือกันทำงานเป็นพฤติกรรมที่ยังคงประพฤติปฏิบัติกันอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล แม้สภาพทั่วไปในวิทยาลัยพยาบาลจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ทั้งจำนวนครูพยาบาล ทั้งอาคารสถานที่ แต่ในส่วนของความรู้สึกและการยอมรับยังคงไม่เปลี่ยนแปลง คือ "คนดีคือคนที่ช่วยเหลือมีน้ำใจกับคนอื่น" คนที่ไม่ช่วยเหลือ แยกตัวทำงานคนเดียวก็จะไม่ได้รับการยอมรับในสังคมของวิทยาลัยพยาบาล

4.3 ครูพยาบาลทำงานหนักแม้รับผิดชอบหลายหน้าที่ แต่ไม่เครียดในการทำงาน

เป็นที่รับรู้และนำมากล่าวกันอยู่เสมอว่า "ครูพยาบาลงานหนัก" แม้ในการคัดเลือกครูคนใหม่เข้ามาทำงาน สิ่งที่ผู้บริหารจะพูดให้ผู้ที่เข้ามาเป็นครูฟังว่า "ทราบใช้ไหมว่าครูที่นี้ต้องทำงานหนัก" ซึ่งทำให้บุคลากรของวิทยาลัยยอมรับในสภาพดังกล่าวมาตั้งแต่เริ่มเข้ามาทำงาน การทำงานหนักของครูพยาบาลจะเห็นได้จากการที่ครูพยาบาลต้องมีภาระหลายด้าน ทั้งที่เป็นภารกิจของสถาบันและภารกิจที่ต้องให้ความช่วยเหลือกับหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับภารกิจหลักของสถาบันคือ ภารกิจด้านการเรียนการสอน ครูพยาบาลจะมีการสอนทั้งในชั้นเรียน และต้องสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย สัปดาห์ละประมาณ 2 - 3 วัน มีการพูดกันว่า ครูพยาบาลต้องใช้ทั้งสมองและแรงงาน เพราะในการสอนนั้นต้องลงมือปฏิบัติไปกับนักเรียนด้วย และงานของครูพยาบาลมิใช่จะเฉพาะในช่วงเวลา 7 - 8 ชั่วโมงเท่านั้น เนื่องจากการสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยนั้น นอกจากการลงมือปฏิบัติกับนักเรียนเต็มเวลาแล้ว ยังต้องทำการตรวจรายงาน กรณีศึกษาของนักเรียนอีกด้วย ทั้งนี้ได้มีการเปรียบเทียบกันถึงการทำงานของพยาบาลประจำการและครูพยาบาลว่า พยาบาลประจำการจะชันทำงาน 8 ชั่วโมง หลังจากนั้นก็ถือเป็นการสิ้นสุดหน้าที่ แต่สำหรับครูพยาบาลยังไม่เสร็จสิ้นหน้าที่ ยังมีภาระงานต่อเนื่องทั้งการเตรียมการสอนและการตรวจรายงาน

เพื่อประเมินการเรียนของผู้เรียน ซึ่งมักต้องใช้เวลานอกเวลาราชการในการดำเนินงาน อีกทั้งยังต้องอยู่เวรหอพักนอกเวลาราชการเพื่อทำหน้าที่ปกครองดูแลนักเรียนในหอพักอีกด้วย

งานของครูพยาบาลของวิทยาลัย มิใช่เฉพาะการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นงานด้านวิชาการในแต่ละภาคที่ต้องรับผิดชอบ แต่ยังต้องทำหน้าที่ในฝ่ายต่าง ๆ ของวิทยาลัย ทั้งฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริการ และฝ่ายธุรการ พบว่าครูแต่ละคนจะต้อง "สวมหมวก 2 ใบ" คือ มีหน้าที่รับผิดชอบทั้งทางด้านวิชาการในภาคต่าง ๆ ตามความถนัด และต้องทำหน้าที่ประจำในฝ่ายต่าง ๆ ไม่ฝ่ายใดก็ฝ่ายหนึ่ง จนเป็นที่กล่าวกันในสถาบันว่า "ครูของเราเป็นทั้งครู เสมียน และคนงานไปในตัว" เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ เสมียนธุรการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการของวิทยาลัยพยาบาลมีไม่เพียงพอ สำหรับเจ้าหน้าที่เสมียนและธุรการ จะมีเฉพาะส่วนกลางของวิทยาลัยเพียง 6 คนเท่านั้น โดยในแต่ละภาควิชาจะไม่มีเสมียนประจำ ดังนั้นจึงพบได้เสมอว่า ครูพยาบาลพิมพ์งานต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะป็นหนังสือราชการหรือเอกสารการสอน และจะกล่าวว่า "ถ้ารอเสมียนพิมพ์ ก็จะไม่ทันการ" และครูพยาบาลหลายคนจะมีการใช้คอมพิวเตอร์ และหาซื้อเครื่องมาใช้เป็นการส่วนตัวเพื่อใช้ในกิจกรรมดังกล่าว

นอกจากงานด้านธุรการแล้ว ยังพบว่าครูพยาบาลยังต้องดำเนินการเองในงานด้านบริการต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะวิทยาลัยพยาบาลไม่มีเจ้าหน้าที่บริการ ดังนั้นจึงเห็นครูพยาบาลจะต้องดูแลอาคารสถานที่ เครื่องสำธารณูปโภคต่าง ๆ ครูพยาบาลต้องคิดงบประมาณเพื่อเสนอความต้องการในการซ่อมแซมอาคาร ต้องเป็นกรรมการเบิกของ เป็นกรรมการตรวจรับงาน แม้ว่าในชั้นการดำเนินการจริง ๆ จะขอรับการสนับสนุนการซ่อมบำรุงจากหน่วยอื่น ๆ แต่ครูพยาบาลก็ต้องทำหน้าที่ประสานควบคุมดูแลตรวจตราด้วยตนเอง ซึ่งครูฝ่ายบริการจะกล่าวว่า "จากที่ไม่เคยรู้เรื่องท่อน้ำประปา เรื่องไฟฟ้า เรื่องหลังคา ก็เลยมารู้เรื่องนี่ เพราะต้องทำ" งานรับผิดชอบของครูพยาบาลมิใช่มีเพียงที่กล่าวมา ยังรวมไปถึงงานที่จะต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายนอกและภายใน จากการที่วิทยาลัยพยาบาลมิได้ปล่อยให้นักเรียนออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำพัง จึงทำให้ครูพยาบาลต้องมีการเพิ่มขึ้นในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการทำงานของครูพยาบาลจะเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นงานที่หนักและทำงานในหลายหน้าที่ แต่ก็พบว่าการทำงานเฉพาะในด้านการสอนเท่านั้นที่จะเป็นงานเฉพาะบุคคล แต่สำหรับงานด้านอื่น ๆ จะเป็นการทำงานแบบ "ร่วมมือร่วมแรงกันทำ" ซึ่งพบว่าการทำงานในลักษณะดังกล่าวจะไม่เคร่งเครียดนัก มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันโดยเฉพาะผู้ที่มิ

สัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน จะพบว่าคนสนิทใกล้ชิดกันก็จะมาช่วยกันทำงาน มีเสียงพูดคุย และมีลักษณะสนุกสนานในการทำงาน มีการพูดกันว่า "ทำงานหนัก ถ้าเครียดอีกคงจะแย่" จึงพบว่าการทำงานร่วมกันเป็นความสุขของสมาชิกในสถาบัน อีกทั้งพบว่าหลายครั้งที่มีการทำงานที่สมาชิกมาร่วมกันทำจำนวนมาก ผู้บริหารจัดอาหารหรือของว่างและเครื่องดื่มมาสนับสนุน เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน หรือบางครั้งสมาชิกในกลุ่มก็จะจัดหากันมาเอง ดังนั้นการทำงานและการรับประทานอาหารหรือขนมจึงเป็นภาพที่พบร่วมกันได้เสมอ และสมาชิกถือว่าเป็นการผ่อนคลายความเครียดทางหนึ่งในการทำงาน

4.4 การสอนยังคงใช้รูปแบบเดิม คือมีครูเป็นศูนย์กลาง และป้อนเนื้อหาวิชาให้กับผู้เรียน

ภารกิจในการจัดการเรียนการสอนอันเป็นภารกิจหลักของวิทยาลัยพยาบาล แม้ว่าวิทยาลัยพยาบาลจะจัดเป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา ซึ่งควรมีรูปแบบการสอนที่พัฒนาผู้เรียนให้ได้คิด แต่จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูพยาบาล ยังคงยึดรูปแบบเก่า (traditional) ในการสอน โดยมีลักษณะของการมีครูเป็นศูนย์กลาง (teacher centered) ผู้เรียนเป็นผู้ตาม (passive) ครูเป็นผู้ให้ความรู้ นักเรียนคือผู้รับ ครูจะยึดหลักสูตรหรือคำอธิบายรายวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตร โดยเห็นว่า "จัดให้ครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร.. แต่เนืเวลา ก็แทบจะไม่พอ ถ้าจะเพิ่มเติมอะไรเข้าไปอีก เดียวในหลักสูตรก็ไม่ครบ" ทั้งนี้ครูแต่ละคนจะถือหลักสูตรเป็นคัมภีร์ในการสอนพิจารณาตามหัวข้อที่กำหนดในหลักสูตร โดยมีได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ภายนอก วิธีการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ยังคงใช้แบบบรรยายเป็นหลัก มีการใช้แผ่นใสประกอบคำบรรยายโดยการใช้แผ่นใส จะมีลักษณะเดียวกับการบอกจหรือการจดตามครูบนกระดาน ทั้งนี้พบว่าครูหลายคนจะเขียนเนื้อหาที่จะสอนลงในแผ่นใส ในขณะที่สอนก็จะฉายแผ่นใสและนักเรียนจะจดตาม โดยครูผู้สอนจะกล่าวว่า "นักเรียนของเราจด lecture ไม่เป็น ถ้าไม่ใช้วิธีการนี้ นักเรียนก็คงจดไม่ทัน" อีกทั้งครูยังมีความเชื่อว่า นักเรียนไม่สามารถไปศึกษาค้นคว้าได้ครบตามที่ครูอยากให้นักเรียนได้รับ ครูจึงจำเป็นต้องป้อนให้นักเรียน ซึ่งในการสอนด้วยวิธีการดังกล่าว ทำให้นักเรียนเกิดความเคยชิน ดังนั้นเมื่อครูคนใดที่มีแผ่นใสหรือเอกสารคำสอนแจก นักเรียนก็จะไม่สามารถจดคำบรรยายได้ และมักเรียกร้องให้ทำแผ่นใสหรือเอกสารคำสอนแจก แม้ว่าครูบางคนจะจัดให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ก็จะเป็น

ลักษณะการกำหนดหัวข้อให้นักเรียนค้นคว้า การอภิปรายมีการนำมาใช้บ้าง แต่เฉพาะวิชาที่กำหนด เช่น วิชาการสัมมนาทางการพยาบาล

การสังเกตบรรยากาศในชั้นเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่จะนั่งประจำที่ การเรียนเป็นแบบผู้เรียนรับฟัง แม้ว่าครูบางคนจะให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แต่จะเป็นลักษณะของครูถามนักเรียนตอบมากกว่า การแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางพบได้น้อย ทั้งนี้เพราะครูพยายามที่จะให้เนื้อหาแก่นักเรียนให้มากที่สุด ด้วยเกรงว่านักเรียนจะได้ไม่ครบ ดังนั้นเวลาที่จะใช้สำหรับการแสดงความคิดเห็นจึงลดน้อยลง สำหรับการให้เนื้อหาวิชาอย่างเต็มที่มากมายนี้ มีครูหลายคนพูดว่า "ครูที่จบปริญญาโทมา ก็จะสอนให้นักเรียนเป็นปริญญาโทด้วย" จึงทำให้เวลาไม่พอสำหรับการสอนนักเรียน

การเรียนการสอนทางการพยาบาลจะมีรูปแบบการเรียนการสอนที่สำคัญอีกลักษณะหนึ่ง ที่จะก่อให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงานทางการพยาบาล คือ การสอนภาคปฏิบัติ ในวิชาทางการพยาบาล จะมีทั้งภาคทฤษฎีซึ่งมีการสาธิตการฝึกทดลองในห้องปฏิบัติการและการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย รูปแบบการสอนที่ใช้จะอยู่จะเป็นรูปแบบที่เคยใช้กันมาโดยตลอดสำหรับการเรียนวิชาการพยาบาล คือ การสาธิตการปฏิบัติการให้นักเรียนดู และให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกปฏิบัติต่อหน้าครูในห้องฝึกปฏิบัติการพยาบาล ก่อนที่จะขึ้นไปฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วย แม้ว่าในปัจจุบันหลักสูตรได้เปลี่ยนแปลงไป จำนวนหน่วยกิตลดลง มีการเน้นในวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาตรฐานตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต แต่ครูพยาบาลก็ยังเห็นว่า "วิธีการสอนแบบเดิมคงทำไม่ได้ เพราะเราคงไม่สบายใจถ้านักเรียนขึ้นไปปฏิบัติกับคนไข้โดยยังไม่มีประสบการณ์มาก่อน" ดังนั้น จะเห็นว่าสำหรับวิชาการพยาบาลซึ่งเวลาลดน้อยลง ไม่เพียงพอในการสอน โดยเฉพาะในการฝึกปฏิบัติของนักเรียน ครูหลายคนจะใช้เวลานอกราชการเพื่อให้นักเรียนมาทดลองฝึกปฏิบัติการพยาบาลในห้องปฏิบัติการพยาบาล และในการปฏิบัติแต่ละครั้ง ครูจะดูแลอย่างใกล้ชิด จะให้ความสำคัญกับขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน (step by step) อย่างเคร่งครัด แม้ว่าครูส่วนใหญ่จะพบว่า เมื่อขึ้นไปฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วย ขั้นตอนหลายอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแล้ว เนื่องจากปัจจัยทางด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ บนหอผู้ป่วยที่มีได้เอื้ออำนวย แต่ครูของวิทยาลัยพยาบาลก็ยังเห็นว่า "การสอนก็ต้องทำตามขั้นตอนที่ถูกต้องที่ควรจะเป็น แต่เวลาไปทำจริง ๆ นั้น ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง" การเรียนการสอนไม่ได้ใช้วิธีการที่จะกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดด้วยเหตุด้วยผล แต่จะเป็นการกำหนดวิธีการที่ถูกต้องให้นักเรียนได้ทำตาม ด้วยความคิดที่ว่า "คนไข้ไม่ใช่เครื่องลงมือทดลองที่จะทำให้

นักเรียนคิดเองว่าทำอะไร ดังนั้นประสบการณ์ที่ผ่านมาของครูที่ได้ตรวจสอบแล้วว่าถูกต้อง จึงเป็นสิ่งที่คุณครูต้องปฏิบัติตาม"

สำหรับนักเรียนพยาบาล ถึงแม้ว่าจะเป็นนักเรียนในระดับอุดมศึกษา แต่นักเรียนพยาบาลก็ยังคงถูกมองว่าเป็นเด็กที่ยังคงต้องมีการควบคุม ดังนั้นในการเข้าห้องเรียนซึ่งมีการตรวจสอบจำนวนหรือเช็คชื่อในการเข้าห้องเรียน การขาดเรียนต้องแจ้งให้ครูทราบ มิฉะนั้นจะถูกพิจารณาโทษ

4.5 การไม่กล้าพูดว่ากล่าวหรือวิจารณ์ต่อหน้า

การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล โดยเฉพาะในกลุ่มครูพยาบาล ปรากฏการณ์หนึ่งที่พบได้บ่อย คือ "การวิจารณ์ลับหลัง" ซึ่งมีใช้แต่เพียงการว่ากล่าวในเรื่องส่วนตัวเท่านั้น แต่รวมไปถึงการวิจารณ์หรือการแสดงความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งมักจะไม่ได้แสดงความคิดเห็นต่อหน้า ซึ่งพบได้ทั้งในกลุ่มครูอาวุโสและครูเด็ก จะมีการฝากความคิดเห็นจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง แม้ในการประชุมของวิทยาลัย ซึ่งเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น จะพบว่าสมาชิกไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น แต่จะแสดงความคิดเห็นภายหลัง โดยจะมีการกล่าวว่า "เขาเป็นครูเรามาก่อน การที่เราจะแสดงอะไรที่ขัดแย้งในที่ประชุม ก็จะเป็นการฉีกหน้า สู้ออกมาพูดที่หลังดีกว่า" แต่ทั้งนี้การพูดที่หลังก็มีใช้การพูดกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง มักเป็นการพูดกับผู้ที่อาวุโสหรือผู้ที่มีอำนาจสูงขึ้นไปที่อีกระดับหนึ่ง เช่น บอกผู้อำนวยการให้ทราบ แล้วแต่ผู้อำนวยการจะจัดการอย่างไร และใช้อำนาจระดับสูงนั้นลงมาจัดการตามลำดับ นอกจากเกรงใจในความเป็นครูกันมาก่อน การเป็นพี่เป็นน้องก็เข้ามามีอิทธิพลต่อการพูดวิจารณ์แสดงความคิดเห็นหรือการว่ากล่าวกันต่อหน้า เมื่อมีเรื่องไม่เห็นด้วยก็มักจับกลุ่มพูดกันลับหลัง และมักจะให้ผู้อาวุโสว่าหาวิธีการ "ค่อย ๆ บอก" ครูหลายคนกล่าวว่า "ความเป็นพี่เป็นน้องที่กลัวกันมาตั้งแต่เป็นนักเรียน ทำให้เราไม่ค่อยกล้าพูด" อย่างไรก็ตาม บางครั้งยังพบว่าแม้ผู้อาวุโสว่าก็มักกลัวว่ากล่าวตักเตือน เมื่อพบว่าผู้อาวุโสเห็นว่าทำไม่ถูกต้อง แต่จะมีการ "พูด-บัน แต่ไม่บอกให้แก้ไข" บ่อยครั้งที่ จะพบว่ามีคนนำไปบอกผู้บริหารของสถาบันขอให้ "ช่วยจัดการที" ครูพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลจะมีลักษณะของการหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้า เมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่จะมีการจับกลุ่มเพื่อหาแนวร่วม และหาผู้ที่มีอำนาจหรืออาวุโสเหนือกว่าเข้ามาจัดการ

4.6 ครูมีความคาดหวังว่านักเรียนต้องมีวินัย ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบอย่างเคร่งครัด

วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันทหารที่เน้นในเรื่องวินัย และนักเรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ จะมีคำกล่าวของครูและผู้บริหารสถาบันในการพูดกับนักเรียนในโอกาสต่าง ๆ เสมอว่า "นักเรียนต้องมีวินัย อยู่ในกฎระเบียบ" ความคาดหวังของครูต่อความมีระเบียบวินัยของนักเรียน เห็นได้ชัดเมื่อมีการทำผิดกฎระเบียบต่าง ๆ มักจะได้ยินคำถามว่า "ทำไมนักเรียนถึงเป็นอย่างนี้ นักเรียนจะต้องรู้จักกฎระเบียบนี้" และครูมักไม่พอใจในระเบียบวินัยของนักเรียนเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับนักเรียนพยาบาลในอดีต แม้ว่าในปัจจุบันเมื่อนำนักเรียนพยาบาลไปร่วมงานกับสถาบันอื่น และได้รับคำชมอยู่เสมอเรื่องระเบียบวินัย แต่ครูก็มักจะแสดงความไม่พึงพอใจในพฤติกรรมบางอย่างของนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามระเบียบของสถาบัน ซึ่งสถาบันอื่นอาจไม่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น การจัดระเบียบแถวเข้า นอกจากนั้น ครูพยาบาลมักกล่าวถึงเอกลักษณ์และสิ่งที่สถาบันได้รับความนิยมนอกให้นักเรียนฟังอยู่เสมอว่า "การเป็นสถาบันทหารที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อยู่ในวินัย" ความคาดหวังว่านักเรียนต้องมีวินัย ทำให้ครูค่อนข้างเข้มงวดในกฎระเบียบต่าง ๆ กับนักเรียน ทั้งเมื่ออยู่ในสถาบันและเมื่อออกนอกสถาบัน จนนักเรียนพูดกันว่า "ครูต้องการให้อยู่ในกฎระเบียบเหมือนที่ครูเคยเป็นสมัยก่อน ทั้งที่อะไรเปลี่ยนไปตั้งหลายอย่าง แต่ที่ไม่เปลี่ยนไปเลย โดยเฉพาะเรื่องกฎระเบียบ เราเลขถูกเข้มงวดมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันอื่น" และพบว่าครูยังอาวุโสยิ่งคาดหวังสูงกว่าครูเด็ก ๆ ดังนั้นบางครั้งครูเด็กก็พลอดถูกติเตียนไปด้วย เมื่อมีคอรระมัดระวังหรือควบคุมดูแลนักเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบและมีวินัย

โดยสรุปคติฐานเบื้องต้นของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล เกี่ยวกับธรรมชาติของการกระทำของสมาชิก พบว่ามีลักษณะสำคัญ คือ งานที่ได้รับมอบหมายทุกอย่างต้องทำได้ และการทำงานจะทุ่มเทให้กับงานที่ได้รับมอบหมายนั้น อีกทั้งยังมีลักษณะของการทำงานแบบร่วมมือร่วมแรงเพื่อให้งานลุล่วงไปได้ และถ้าพิจารณาการทำงานแล้วเป็นที่ยอมรับกันว่าครูของวิทยาลัยพยาบาลทำงานหนัก รับผิดชอบหลายหน้าที่ แต่ก็ไม่เครียดในการทำงาน ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการสอนจะพบว่าสมาชิกยอมรับว่าการสอนยังคงใช้รูปแบบเดิมที่มีครูเป็นศูนย์กลาง ป้อนเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียน และในการทำงานร่วมกัน จะพบว่าครูพยาบาลมักไม่ค่อยกล้าพูดว่ากล่าวหรือวิจารณ์ข้อความจริงต่าง ๆ ต่อหน้า และธรรมชาติของการกระทำของสมาชิกประการสุดท้ายคือ ครูจะคาดหวังว่านักเรียนจะต้องมีวินัย ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบอย่างเคร่งครัด

5. หลักฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในสถาบัน

จากการศึกษาได้แบ่งประเด็นเกี่ยวกับลักษณะสัมพันธ์ภาพไว้ 2 ประเด็น คือ ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในสถาบัน และความผูกพันและยึดเหนี่ยวในสถาบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล

ในการพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในสถาบัน จะพบว่ามีลักษณะสำคัญ ซึ่งแยกตามกลุ่มสมาชิกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครู มีลักษณะ ครู-ศิษย์ และ พี่-น้อง

วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นหน่วยงานราชการ โดยมีสังกัดอยู่กับกระทรวงกลาโหม ดังนั้นโดยลักษณะของโครงสร้างระบบบริหารงานย่อมมีลักษณะเป็นระบบราชการที่มีสายบังคับบัญชาตามระดับชั้น ครูของวิทยาลัยพยาบาลซึ่งจะบรรจุอยู่ตามตำแหน่งต่าง ๆ จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยระบบงานตามสายบังคับบัญชา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าครูของวิทยาลัยพยาบาลจะอยู่ในระบบราชการ ซึ่งควรมีความสัมพันธ์กันในระบบตามสายงาน แต่จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูในวิทยาลัยพยาบาล จะมีลักษณะเฉพาะที่มีใช้ตามตำแหน่งหน้าที่หรือสายบังคับบัญชาอย่างแท้จริง ครูหลายคนในวิทยาลัยพยาบาลเห็นพ้องต้องกันว่า "ก็มีใช้ผู้ร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาเสียทีเดียว เราไม่ได้คิดว่าเป็นแค่เจ้านายกับลูกน้อง" มิได้สัมพันธ์กันเฉพาะในหน้าที่การงาน แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวที่พบเห็นจะมีลักษณะของความเป็น "ครู" กับ "ศิษย์" โดยเฉพาะในกลุ่มครูผู้ใหญ่กับกลุ่มครูเด็ก และจะมีลักษณะของ "ความเป็นพี่เป็นน้อง" ในกลุ่มครูที่มีอาวุโสใกล้เคียงกัน ความสัมพันธ์ในลักษณะ "ครู" กับ "ศิษย์" จะเห็นได้จากการใช้สรรพนามแทนตัวครูผู้ใหญ่ว่า "ครู" ซึ่งแม้ว่าในระบบทนายธรรมเนียมประเพณีอย่างหนึ่ง คือการเรียกนายทนายผู้ใหญ่ว่า "ครู" แต่สำหรับการใช้สรรพนาม "ครู" เพื่อการเรียกครูผู้ใหญ่ในวิทยาลัยพยาบาลนั้น จะมีใช้เป็นการเรียกตามขนบธรรมเนียมประเพณีทนาย แต่เป็นการเรียกเพราะการยอมรับตามสภาพที่เคยเป็น "ครู" หรือเป็น "ผู้สอน" มาก่อน ทั้งนี้โดยที่ครู

ของวิทยาลัยพยาบาล ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาล แห่งนี้ทั้งสิ้น (ยกเว้น ครูอาวุโสเพียง 4 คนเท่านั้นที่จบจากสถาบันอื่น แต่ก็เป็นผู้ที่อยู่ในวิทยาลัยแห่งนี้มาเป็นระยะเวลายาวนานแล้วทั้งสิ้น) และครูรุ่นหลัง ๆ ก็มักจะเคยอยู่ในฐานะที่เป็นศิษย์ของครูอาวุโสมาแล้วเกือบทั้งสิ้น ดังนั้นความรู้สึกผูกพันในฐานะความเป็นครูกับนักเรียนจึงต่อเนื่องมา แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทไปแล้วก็ตาม ครูคนหนึ่งมีความเห็นว่าเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับคำนิยมของคนไทยที่ยังให้คุณค่าของความเป็นครู ไม่ว่าจะครูท่านนั้นจะเป็นผู้สอนอยู่ในอดีตหรือในปัจจุบันก็ตามก็ยังคงความเป็นครูอยู่ และได้กล่าวถึงความรู้สึกของความ เป็นครูเป็นศิษย์กันมาก่อนว่า "ก็เคยให้ความเคารพ เชื่อฟังมาก่อน เด็ดวินัยก็ยังคงเป็นอย่างนั้น ก็รู้สึกว่าท่านยังเป็นครูอยู่" แม้ว่าในปัจจุบันจะมีฐานะเป็นผู้ร่วมงานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงประพฤติปฏิบัติในลักษณะของการให้ความเคารพ เชื่อฟังในลักษณะของครูกับศิษย์อยู่

การให้ความเคารพเชื่อฟัง ในฐานะ "ครูกับศิษย์" ดังกล่าวส่งผลถึงพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะของการยอมรับในการควบคุม การยอมตามที่บอก การให้ความเคารพ ความเกรงใจ ไม่กล้าโต้แย้งหรือการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป จะพบว่าครูอาวุโสที่วิทยาลัยมักจะเป็นที่รวมของครูรุ่นหลัง ๆ ที่มีอะไรก็จะมาปรึกษาหารือ ขอคำแนะนำ และครูเด็ก ๆ ก็มักจะเชื่อฟัง ไม่ได้โต้แย้งข้อเสนอนั้น แม้บางครั้งไม่เห็นด้วยนัก ก็มักไม่กล้าพูดต่อหน้า และบางครั้งที่มีการพูดโต้แย้งความคิดเห็นกัน ก็จะพบว่าครูเด็กหรือครูอาวุโสน้อยจะแสดงความรู้สึกไม่สบายใจที่ "เถียงครู" ซึ่งพฤติกรรมการโต้แย้งพบได้ไม่บ่อยนัก ความสัมพันธ์ยังคงเป็นครู-ศิษย์ กันอยู่อย่างเห็นได้ชัดเจน

ความสัมพันธ์ในลักษณะครูกับศิษย์ของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งพบได้จากกลุ่มครูอาวุโสกับครูเด็ก ทั้งนี้สำหรับความสัมพันธ์โดยทั่วไปอีกลักษณะหนึ่งที่พบได้ในวิทยาลัยพยาบาล คือ "ความเป็นพี่เป็นน้อง" โดยความเป็นพี่เป็นน้องดังกล่าว เป็นการยอมรับในลักษณะของอาวุโสรุ่นและอายุ มากกว่าการนับอาวุโสตามยศทหาร แม้ว่าสมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลจะมียศทางทหารเป็นเครื่องกำหนดลำดับชั้น แต่จะพบว่าในความเป็นพี่เป็นน้องนั้น มิได้ยึดระบบชั้นยศเป็นสำคัญแต่เพียงอย่างเดียว เพราะความสัมพันธ์ตามชั้นยศมาที่หลังความเป็นพี่เป็นน้องในระบบรุ่น ดังจะเห็นได้จากผู้ที่อาวุโสสมมากกว่าอาจไหว้วานทำความเคารพ และเรียกผู้มีอาวุโสศน้นออกกว่า "พี่" เพราะ "พี่" ที่ศน้นออกกว่านั้นจบรุ่นก่อน แต่มีจังหวะการเลื่อนชั้นยศช้ากว่า นอกจากนั้นในการจัดลำดับตำแหน่งต่าง ๆ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีทหารจะมีการเรียง

ตามลำดับชั้นยศเสมอ แต่สำหรับกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในวิทยาลัยที่มีได้เป็นพิธีการนัก จะพบว่า การ
 เรื่องลำดับต่าง ๆ จะมีการให้เกิดคติกันในฐานะอาวุโสรุ่น เช่น มีการเชิญให้รุ่นพี่ที่อาวุโสชั้นน้อย
 กว่า นั่งแถวหน้าหรือยืนแถวหน้าในลำดับก่อนรุ่นน้องที่อาวุโสสูงกว่า

ความสัมพันธ์ในลักษณะพี่น้องของครูพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล

สืบเนื่องจากการสำเร็จการศึกษาจากสถาบันเดียวกัน ส่วนใหญ่จึงมีความสัมพันธ์กันในลักษณะรุ่นพี่
 รุ่นน้องที่ใกล้ชิดโดยยึดถือระบบอาวุโส (seniority) ที่ยังคงมีอยู่อย่างเข้มแข็งขณะเป็นนักเรียน
 ซึ่งน้องจะให้ความเคารพในรุ่นพี่ ยอมตาม และรุ่นพี่ก็จะช่วยเหลือรุ่นน้อง ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะ
 พี่น้องในวิทยาลัยพยาบาลนี้ ครูหลายคนของวิทยาลัยพยาบาลกล่าวถึงข้อดีของความสัมพันธ์นี้ว่า
 "ในความเป็นพี่เป็นน้องกันนี้ ทำให้เรามีความรักใคร่และมีความเชื่ออาทรต่อกัน ช่วยเหลือกัน"
 และ "เวลามีปัญหาในโรงเรียนก็เป็นปัญหาที่ไม่รุนแรงนัก แล้วเราก็ช่วยกันแก้ได้ เพราะมีความ
 รู้สึกว่าเราเป็นพี่น้องกันจบจากสถาบันเดียวกันมา" ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูของวิทยาลัย
 พยาบาล ซึ่งมีลักษณะของการ "เป็นครู-ศิษย์" และ "การเป็นพี่เป็นน้อง" นั้น มีส่วนทำให้เกิด
 ความรักกันในหมู่สมาชิกครู ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า "บุคลากรที่ค่อนข้างรักกัน... ความเป็นครูบา
 อาจารย์ พี่น้อง ทำให้เราแค้นกันในความรู้สึก ซึ่งทำให้เกิดความสุขในการทำงาน"

นอกจากความสัมพันธ์ในระหว่างครูกับครูจะมีลักษณะของ "ครูกับ
 ศิษย์" และ รุ่นพี่รุ่นน้องแล้ว" ยังอาจเห็นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิด
 เกิดกลุ่มในสถาบัน การรวมกลุ่มถือเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งในสังคมมนุษย์ ในวิทยาลัยพยาบาลที่ถือ
 เป็นสังคมสังคมหนึ่ง จึงมีการแบ่งกลุ่มบ้างเป็นธรรมดา ลักษณะการแบ่งกลุ่มของสมาชิกในวิทยาลัย
 พยาบาล มีทั้งการแบ่งตามความสัมพันธ์ส่วนตัว และการแบ่งกลุ่มตามภาระหน้าที่ของงาน ลักษณะ
 กลุ่มที่ชัดเจน คือ

(1) "กลุ่มชอบสนุกด้วยกัน" กลุ่มนี้จะมีลักษณะของความใกล้ชิด
 สนุกสนมกัน มีนิสัยใจดีเคียง มีการพูดคุยกันตลกชอบสนุกสนานรื่นเริง มีการนัดหมายกันรับประทานอาหาร
 อาหารตามร้านต่าง ๆ

(2) "กลุ่มใกล้ชิด" ลักษณะกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น อยู่หอ
 เดียวกัน ทำงานห้องเดียวกัน ก็จะสนิทสนมกันมากกว่า หรือเป็นกลุ่มที่ทำงานอยู่ภาควิชาเดียวกัน

(3) "กลุ่มตามวัย" หรือ กลุ่มที่พูดคุยกันเรื่องเดียวกัน และปัจจัยที่
 เข้ากลุ่มกันตามวัยนี้ ยังรวมทั้งการจบรุ่นเดียวกัน

ลักษณะของการเข้ากลุ่มของสมาชิก ของวิทยาลัยพยาบาล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการเข้ากลุ่มหรือการรวมตัวกันที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องงานมากนัก เป็นกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการรวมตัวกันในกลุ่มของนิสัยและลักษณะส่วนตัว ซึ่งแสดงออกถึงความต้องการพวกพ้อง การรวมตัวกันในการทำงานจะมีลักษณะที่ไม่ถาวร เมื่อเสร็จสิ้นงานแล้วก็สลายเข้ากลุ่ม ลักษณะส่วนตัวดังกล่าว

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียนของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล พบว่าความสัมพันธ์จะมีลักษณะของการเป็นผู้ปกครอง เป็นแม่-ลูก ที่เน้นระเบียบวินัย

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล จะมีความใกล้ชิดกันค่อนข้างมาก มิใช่เพียงความสัมพันธ์ในการสอนเท่านั้น ครูอาวุโสคนหนึ่งกล่าวว่า "สมัยก่อนครูใกล้ชิดกับนักเรียน ผูกพันกันมาก เพราะครูคนหนึ่งต้องทำหน้าที่ทั้งด้านปกครองสอนหนังสือ ควบคุมระเบียบวินัย เป็นครูเวรของหอพัก ซึ่งจะรู้ทุกอย่าง" และในปัจจุบันแม้ว่าอาคารเรียนจะแยกจากอาคารหอพักนักเรียน แต่โดยบทบาทหน้าที่และภารกิจของครูก็มีใช้แต่ทำหน้าที่ในการสอนแต่เพียงอย่างเดียว ครูของวิทยาลัยพยาบาลยังต้องทำหน้าที่ครูฝ่ายปกครอง ซึ่งมีหน้าที่ในการปกครองดูแลความเป็นอยู่ ความสะอาดสบายและการเจ็บป่วย ตลอดจนระเบียบวินัยของนักเรียนพยาบาลด้วย นอกจากครูฝ่ายปกครองที่จะทำหน้าที่นี้โดยประจำแล้ว ครูฝ่ายอื่น เช่น ฝ่ายศึกษา ฝ่ายบริการ และฝ่ายธุรการ ก็ยังต้องหมุนเวียนกันเข้าเวรประจำวันเพื่อดูแลนักเรียนในหอพัก จะเห็นได้ว่าครูทุกคนของวิทยาลัยพยาบาลจะมีหน้าที่ในการดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียนด้วย และที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดระหว่างครูกับนักเรียน คือ การที่ครูพยาบาลหลายคนอยู่หอพัก

ด้วยบทบาทดังกล่าว ครูจึงเปรียบเสมือนผู้ปกครองดูแลนักเรียน โดยที่ครูจะมองนักเรียนว่ายังเด็ก ยังไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ดังนั้นครูจึงแสดงบทบาทในลักษณะของการควบคุมดูแลนักเรียนในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งมีลักษณะเหมือนผู้ปกครองหรือพ่อแม่ที่ดูแลลูก ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า "นักเรียนก็เหมือนลูกนั่นแหละ เป็นลูกที่พ่อแม่เขาฝากมาให้เราดูแล"

นอกจากครูจะรู้สึกว่านักเรียนเหมือนลูกที่ต้องใส่ใจดูแลตลอดเวลา จะพบว่าครูอาวุโสหลายคนจะเรียกนักเรียน โดยใช้สรรพนามแทนว่า "ลูก" และนักเรียนก็จะรู้สึกว่าครูอาวุโสเปรียบได้เหมือน "แม่" นักเรียนบางคนจะเรียกครูที่มีอาวุโสว่า "คุณแม่" อีกด้วย โดยการเรียกคุณแม่นี้ พบว่ามีการเรียกครูอาวุโสที่ทำหน้าที่ครูฝ่ายปกครองว่าคุณแม่มาตั้งแต่นักเรียนพยาบาลรุ่น 1 เมื่อคุณแม่ท่านแรกเกษียณอายุไป ก็มีการเรียกคุณแม่คนอื่น ๆ ต่อมา

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจะมีลักษณะเหมือนผู้ใหญ่ปกครองเด็ก หรือเหมือนพ่อแม่ปกครองลูก แต่ด้วยวิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันทหาร ดังนั้น การปกครองจึงต้องมีระเบียบวินัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่เบี่ยงเบนออกไปบ้าง นักเรียนต้องปฏิบัติอยู่ในระเบียบวินัยและกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การปกครองจะเป็นลักษณะทำตามสั่งตามลำดับชั้น "เมื่อผู้ใหญ่สั่งมา ก็สั่งต่อมายังนักเรียนอีกต่อหนึ่ง.." ครูท่านหนึ่งกล่าว ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแม้จะเหมือนกับพ่อแม่ปกครองลูกก็จริง แต่เป็นลักษณะของการใกล้ชิดดูแลนักเรียนจะอยู่ในสายตาดูตลอดเวลา ไม่ว่าจะกิจกรรมใด ๆ ซึ่งการอยู่ในสายตาก็เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ "นักเรียนที่เหมือนลูก แต่เป็นลูกที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบไม่ได้... ต้องถูกทำโทษ"

การใช้กฎระเบียบในการปกครองดูแลนักเรียนโดยที่มีครูคอยกำกับอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ในลักษณะที่ครูมองนักเรียนว่า "ยังเด็ก... ยังปล่อยไม่ได้ คอยควบคุมไม่ให้ทำผิด" ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าขาดความเป็นตัวของตัวเอง ต้องปฏิบัติตามครูอยู่เสมอ นักเรียนจะกล่าวว่า "นักเรียนต้องฟังครู ไม่มีสิทธิ์มีเสียง ไม่มีประชาธิปไตย" ดังนั้นเมื่ออยู่ต่อหน้าครู นักเรียนก็จะพยายามทำตามสิ่งที่ครูบอก แต่เมื่อพ้นสายตากรุแล้ว นักเรียนก็มักจะทำตามใจตัวเอง แม้ว่าบางอย่างจะผิดระเบียบก็ตาม ซึ่งถ้าครูพบเห็นก็จะถูกลงโทษ นักเรียนคนหนึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเช่นนี้ว่า "เหมือนตำรวจกับผู้ร้าย คือ ถ้าพบเห็นทำผิดก็จับ ถ้าไม่พบเห็นก็ปล่อยไป"

5.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน

นักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล ประกอบด้วยนักเรียนพยาบาล 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับต้น ในปีการศึกษา 2538 มีนักเรียนทั้งสิ้น 308 คน ซึ่งนักเรียนทั้ง 2 หลักสูตรเป็นนักเรียนที่อยู่

ประจำหอพัก จึงมีความใกล้ชิดกันค่อนข้างมาก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงคติฐานเบื้องต้นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน พบประเด็นที่สำคัญ คือ การใช้อำนาจตามระบบอาวุโส "รุ่นน้องยอมรับในอำนาจรุ่นพี่" ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนชั้นติดกัน โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ตามระบบอาวุโส ยอมรับในอำนาจของรุ่นพี่

นักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลเป็นนักเรียนที่ต้องอยู่ประจำหอพักทั้งหมด นักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วิทยาลัยพยาบาลกำหนดไว้ โดยมีครูฝ่ายปกครองและครูที่ทำหน้าที่ครูเวรประจำวันคอยกำกับดูแล นอกจากนี้วิทยาลัยพยาบาลยังได้ออกระเบียบของวิทยาลัยพยาบาล เกี่ยวกับนักเรียนปกครอง (นปค.) ขึ้นเมื่อปี 2537 เพื่อให้นักเรียนได้รับการแต่งตั้งเป็นนักเรียนปกครอง ทำหน้าที่ช่วยกำกับดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของนักเรียนพยาบาล และมีอำนาจในการว่ากล่าวตักเตือนและรายงานต่อครู นักเรียนปกครองจะประกอบด้วยตัวแทนนักเรียนปี 4 ทำหน้าที่นายตอน 5 ตอน และตัวแทนนักเรียนแต่ละชั้นปีทำหน้าที่ประสานงาน ซึ่งจะเห็นว่ามิใช่ นักเรียนอาวุโสทุกชั้นปีจะมีอำนาจในการปกครองดูแลนักเรียนชั้นรองลงมาได้ทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ครูฝ่ายปกครองกล่าวว่า เป็นความพยายามของทางวิทยาลัยพยาบาล ที่จะจัดระบบการปกครองให้อยู่ในระบบที่สามารถติดตามควบคุมได้ แต่จะเห็นว่า การใช้อำนาจของรุ่นพี่ตามระบบอาวุโสที่เคยใช้อยู่ ในการที่จะปกครองดูแลสิ่งต่าง ๆ แก่นักเรียนชั้นรองลงมายังมีอยู่อย่างเข้มแข็ง โดยรุ่นพี่ทุกคนจะมีอำนาจสามารถที่จะว่ากล่าวลงโทษรุ่นน้องเมื่อทำในสิ่งที่รุ่นพี่เห็นว่าไม่ถูกต้อง มีการแสดงออกถึงการใช้อำนาจของรุ่นพี่ และเป็นประเด็นที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่เปิดสถาบันคือ "การข่มน้อง" พี่ ๆ จะพูดถึงการข่มน้องว่าเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาในวิทยาลัยพยาบาล นอกจากจะเป็นการบอกกล่าวถึงระเบียบปฏิบัติที่ควรปฏิบัติแล้ว จะเห็นว่าระบบการข่มน้องดังกล่าวส่วนหนึ่งจะเป็นการแสดงตนของรุ่นพี่เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เพราะเหตุผลหนึ่งที่พบได้บ่อยสำหรับการถูกข่ม คือ การจำชื่อรุ่นพี่ไม่ได้ ซึ่งน้องจะต้องถูกลงโทษ โดยการคิดชื่อรุ่นพี่ และให้รุ่นพี่ทุกคนเซ็นชื่อรับทราบในผลงานที่ทำมาส่ง นอกจากนั้นแล้ว พี่ยังอาจเรียกน้องไปว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งการเรียกน้องเข้าไปพบกลุ่มพี่ในห้องของพี่ ซึ่งเรียกขบวนการนี้ว่า "การเคาะล็อก" โดยน้องจะต้องเคาะล็อกพร้อมรายงานตัวจนกว่าพี่จะอนุญาตให้เข้าห้อง เพื่อให้รุ่นพี่ว่ากล่าวตักเตือน และการที่น้องเข้าไปพบพี่ในห้องของพี่ซึ่งเป็นห้องรวม ก็จะเป็นการรวมพลังของรุ่นพี่ที่จะทำให้รุ่นน้องรู้สึกถึง

อำนาจของรุ่นพี่มากขึ้น แม้ว่ารุ่นพี่จะไม่ได้ว่ากล่าวรุนแรง หรือกระทำการลงโทษอะไร แต่รุ่นน้อง จะรู้สึกถึงอิทธิพลของพลังกลุ่มของพี่ ทำให้เกิดความเกรงกลัวในอิทธิพลนั้น

ระบบการช่อม็อบดังกล่าว ถึงแม้จะเป็นระบบที่มีผู้มีอิทธิพลในระบบ แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ขัดถือปฏิบัติมาโดยตลอด และเป็นที่ยอมรับในหมู่นักเรียนพยาบาล เป็นการจัดระเบียบ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสถาบัน แม้ว่าบางคนจะไม่เห็นด้วยนักกับระบบนี้ แต่ไม่มีใครแสดง ปฏิกริยาโต้แย้งทั้งในรุ่นพี่และรุ่นน้อง เพราะการโต้แย้งจะทำให้ได้รับปฏิกริยาจากสมาชิกส่วนใหญ่ รุ่นพี่ที่ไม่เห็นด้วยคนหนึ่งกล่าวว่า "ก็เป็นเรื่องเฉพาะตัว เราไม่เห็นด้วยก็ไม่ต้องทำ ก็หลบไป เพราะส่วนใหญ่เขาเห็นว่าสิ่งนั้นทำให้น้องเกิดความอดทน" การช่อม็อบดังกล่าวจะถือเป็น ประเพณีนิยมที่รุ่นพี่เห็นว่า "ก็ทุกปีก็ทำกันมา ไม่เคยเห็นน้องคนไหนเป็นอะไร" และถือว่าการที่ น้องได้รับแรงกดดัน จะทำให้เกิดความรู้สึกอดทนและเกิดพลังกลุ่ม ทำให้มีความรักกันในรุ่น รุ่นน้อง ส่วนใหญ่ก็จะยอมตามอำนาจรุ่นพี่ ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการยอมรับเข้ากลุ่ม ด้วยว่าเคยมีรุ่นน้องบาง คนที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งรุ่นพี่ สิ่งที่ได้รับก็คือ รุ่นพี่รวมตัวกันไม่รับน้องคนดังกล่าว เข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ และเพื่อน ๆ ก็ไม่กล้าที่จะช่วยเหลือ ดังนั้นน้อง ๆ จึงยังคงต้องยอมตามอำนาจรุ่นพี่ต่อไป การใช้อำนาจตามระบบอาวุโส บางครั้งพบว่าก่อให้เกิดผลต่อการเรียนของรุ่นน้อง เช่น รุ่นพี่ เรียกน้องไปพบ จาก 2 ทุ่ม ถึง 4 ทุ่ม และจาก 6 โมงเช้า ถึง 8 โมงเช้า หรือการให้คัดข้อ หลายร้อยจบ ซึ่งการกระทำดังกล่าวแม้ว่าจะมิได้เป็นการยอมรับในกลุ่มครู รวมทั้งได้มีการสั่งห้าม มิให้ช่อม็อบในกิจกรรมที่ทำให้เสียเวลาในการเตรียมตัว เรียนและรบกวนจิตใจรุ่นน้อง แต่ก็พบว่า การช่อม็อบก็ยังคงอยู่ เพราะพี่กับน้องก็ยังคงอยู่ร่วมกันในหอพัก มีความใกล้ชิดกันอยู่ตลอดเวลา จึงยังคงมีการช่อม็อบอยู่ โดยที่รุ่นน้องที่โดนช่อม็อบมักจะไม่นับครู นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า "ครูไม่ได้อยู่กับหนูตลอดเวลา หนูต้องอยู่กับพี่มากกว่าอยู่กับครู" ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลกลุ่มที่เข้ามามี บทบาทต่อพฤติกรรมของนักเรียน มีครูหลายคนกล่าวว่า "นักเรียนที่นี้จะกลัวพี่มากกว่ากลัวครู" ดังนั้นการ "ช่อม็อบ" จึงยังคงเกิดอย่างต่อเนื่องในหมู่ของนักเรียน เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะ หนึ่งที่เป็นการแสดงออก ถึงระบบอาวุโสในระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง

(2) รุ่นพี่รุ่นน้องที่ใกล้ชิดกันหรือขึ้นปีติดกัน มักขัดแย้งกัน

พฤติกรรมที่พบเห็นในความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน

ซึ่งแม้จะมีระบบอาวุโสตามลำดับชั้น แต่จะพบว่านักเรียนในชั้นติดกันมักจะมี ความขัดแย้งและไม่ลง

รอยกันนี้ ทั้งนี้ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะยังไม่เกิดขึ้นกับนักเรียนในชั้นปีที่ 1 กับปีที่ 2 แต่จะเริ่มมีความรู้สึกขัดแย้งกันในช่วงปีที่ 2 กับปีที่ 3 หรือปีที่ 3 กับปีที่ 4 แม้ว่าบทบาทในการรื้อน้องปีที่ 1 จะมีมากที่สุดในช่วงชั้นปีที่ 2 แต่ก็พบว่านักเรียนที่ยังอยู่ชั้นปีที่ 1 มักจะอยู่ในสภาพยอมตาม ไม่กล้าต่อต้านหรือขัดแย้งในระบบอาวุโสของชั้นปีที่ 2 นักเรียนปี 1 ส่วนใหญ่จะกล่าวว่า "เราชั้นเล็กสุดก็ไม่มีสิทธิโต้แย้งอะไรอยู่แล้ว" ความรู้สึกขัดแย้งและมองเห็นว่าการกระทำของรุ่นพี่ไม่ถูกต้องมักจะเริ่มเกิดขึ้นในชั้นปีที่ 2 โดยจะรู้สึกกับรุ่นพี่ชั้นสูงขึ้นไป ครูของวิทยาลัยพยาบาลสังเกตว่า "พอชั้นปีที่ 2 ก็จะถูกกลับมาใช้อำนาจกับรุ่นน้อง ในขณะที่ปีที่ 2 ก็ชั้นปีที่ 3 ก็อยากจะถูกทั้งปี 2 และปี 1 ใหม่ ก็เลยมักจะขัดแย้งกันอยู่บ้าง" อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะของความรู้สึกไม่ถูกใจ ไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมบางอย่างเท่านั้น แต่ในลักษณะของการใช้อำนาจตามอาวุโสแล้ว ก็ยังไม่หมดไป ยังคงมีความเกรงใจถ้ารุ่นพี่จะสั่ง ก็พบว่ารุ่นน้องยังคงปฏิบัติตามแม้จะเป็นไปด้วยความไม่เต็มใจก็ตาม ซึ่งความขัดแย้งจะเกิดเฉพาะชั้นปีติดกันเท่านั้น สำหรับปีห่างกัน จะพบว่าสัมพันธ์ภาพที่ติดต่อกัน เช่น จะเห็นว่า เมื่อปี 4 สำเร็จการศึกษา รุ่นน้องที่เต็มใจจะไปช่วยงานจะเป็นชั้นปีที่ 1 กับ ปีที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ สำหรับชั้นปีที่ 3 จะมีเฉพาะผู้ที่มีความใกล้ชิดเป็นการส่วนตัวเท่านั้นที่จะไปร่วมงาน

5.2 ความผูกพันและสิ่งยึดเหนี่ยวในสถาบัน

5.2.1 ความผูกพันหรือสิ่งยึดเหนี่ยวสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาลให้มีความสัมพันธ์กัน ที่เห็นได้ชัดเจนคือ "การจบจากสถาบันเดียวกัน การเป็นลูกหม้อ"

การจบจากสถาบันเดียวกันหรือที่เรียกว่า "ลูกหม้อ" ของสมาชิกส่วนใหญ่ของสถาบัน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สมาชิกมีความรักใคร่ผูกพันกัน ทั้งนี้วิทยาลัยพยาบาล ซึ่งมีครูทั้งสิ้น 51 คน มีผู้จบจากสถาบันอื่นเพียง 4 คน ซึ่งเป็นครูที่อยู่ในวิทยาลัยพยาบาลมานาน คือ 26 ปี, 19 ปี และ 13 ปี ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 4 คนเป็นครูระดับอาวุโสที่ทำการสอนครูที่อยู่ในวิทยาลัยพยาบาลมาแล้วเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ครูทั้ง 4 คนมิได้ถือเป็นการแตกแยกในสถาบัน อย่างไรก็ตาม ในงานต่าง ๆ ของสถาบัน เช่น งานรับน้อง จะมีการแสดงตัวของความเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องในสถาบันอยู่เสมอ อีกทั้งยังคงมีการต่อเนื่องความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง "พี่เถา-น้องเถา" มาโดยตลอด มีการให้ของขวัญกันระหว่างพี่น้องเถาเดียวกันในโอกาสต่าง ๆ การเป็นลูกหม้อกันมา

ทำให้มีความผูกพันกันฉันท์พี่น้องและเป็นครูเป็นศิษย์กันมาก่อน และการที่ครูส่วนใหญ่จะอยู่หอพักในวิทยาลัยพยาบาลจึงทำให้มีความใกล้ชิดกัน จะอยู่กันเหมือนครอบครัว มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทั้งในปัญหาการงานและปัญหาส่วนตัว โดยจะพบว่าครูของวิทยาลัยพยาบาลจะมีการพูดคุยและปรึกษาหารือกันอยู่เสมอในปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะถ้าเป็นครูซึ่งเคยเป็นพี่น้องเดียวกันมาก่อน จะมีความสนิมสนมกันเป็นพิเศษ

การจบจากสถาบันเดียวกันและเติบโตมาในสถาบัน ทำให้ครูได้เห็นความเปลี่ยนแปลง ปัญหา และการพัฒนาของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ครูท่านหนึ่งบอกว่า "การที่เกิดและโตมาจากที่นี่ ทำให้รักในสถาบัน... ที่นึกเสมือนบ้านเกิด ครูทุกคนจะถือว่าตนเองมีส่วนร่วมที่จะเป็นแรงผลักดันอยากให้อวิทยาลัยตลอดรอดฝั่ง" ดังนั้น ครูส่วนใหญ่จึงทุ่มเทแรงกายแรงใจให้กับงาน โดยไม่คำนึงถึงเวลา ครูหลายคนทำงานจนเย็นค่ำหรือแม้แต่มาทำงานวันหยุด โดยมีได้เรียกร้องหรือหวังผลตอบแทนใด ๆ

5.2.2 การผูกพันเพราะร่วมอยู่ในสถานการณ์เดียวกันที่จะต้องต่อสู้เพื่อพัฒนาสถาบัน

การที่สมาชิกรับรู้ว่าเป็นวิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันเล็กที่ยังไม่ทัดเทียมสถาบันอื่น ๆ ทำให้เกิดแรงผลักดันที่จะต่อสู้เพื่อพัฒนาวิทยาลัยให้ก้าวหน้าให้ทัน ทำให้สมาชิกทุกคนร่วมมือร่วมใจกัน ช่วยเหลือกันทุกวิถีทางที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา ทำให้สถาบันเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้จะเห็นว่าวิทยาลัยพยาบาลในปัจจุบันซึ่งมีจำนวนครูอยู่ 51 คน ในจำนวนนี้กำลังศึกษาต่ออยู่ถึง 14 คน ซึ่งครูที่อยู่วิทยาลัยทุกคนยินดีที่จะให้ไปเรียน แม้ว่าจะทำให้ครูที่อยู่ทำงานหนักขึ้น มีการกล่าวว่า "เรียนเร็วก็จบเร็ว จะได้มาช่วยโรงเรียน วิทยาลัยอื่นที่เขาสร้างก่อนเรา 5 ปี เขาหาว่าเราช้ากว่าเขาถึง 30 ปี ไปเรียนให้จบกลับมาจะได้ช่วยกันพัฒนา" นอกจากแรงกดดันภายนอกที่ทำให้สมาชิกวิทยาลัยรู้สึกไม่ทัดเทียมกับสถาบันอื่นแล้ว ภายในหน่วยงานเองซึ่งมีโรงเรียนอีกแห่ง คือ โรงเรียนชาย ซึ่งเปิดมาก่อนวิทยาลัยพยาบาลหลายสิบปี โดยปัจจุบันเปิดสอนนักเรียนจำพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรระดับต้น แต่เดิมมีเรื่องเล่าว่าทั้งสองโรงเรียนมีการแข่งขันกันอยู่ในที่ และจะหาโอกาสที่จะว่ากล่าวเมื่อมีอะไรผิดหรือบกพร่องอยู่เสมอ จนมียุคหนึ่งที่ผู้บริหารต้องเข้ามาพยายามสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่าง 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนหญิงกับโรงเรียนชาย ให้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินงาน แม้ว่าในปัจจุบันสัมพันธ์ภาพจะดีขึ้น แต่ก็ยังพบว่าการมี 2

โรงเรียนดังกล่าว เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันทำให้สมาชิกของสถาบันพยายามพัฒนาตนเอง เพราะถือว่าวิทยาลัยพยาบาลทั้งผลิตพยาบาลศาสตร์ในระดับปริญญาตรี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรและผลผลิตให้มีคุณภาพเหมาะสม เป็นที่ยอมรับภายในกรมแพทย์ ซึ่งความรู้ลึกที่จะต้องต่อสู้ เพื่อการพัฒนาสถาบันให้ก้าวหน้า ทำให้เกิดแรงยึดเหนี่ยวกันเองระหว่างบุคลากรในสถาบัน สมาชิกในสถาบันจะพูดอยู่เสมอด้วยความภูมิใจว่า โรงเรียนเราดีที่รักกัน ทุกคนจะช่วยกันทำงาน มีปัญหาส่วนตัวกันบ้าง แต่ทุกคนก็อยากให้สถาบันดี ฉะนั้นถ้าเป็นงานของโรงเรียนละก็ ทุกคนช่วยกันเต็มที่เสมอ

โดยสรุป มาตรฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสัมพันธภาพของสมาชิกในวิทยาลัยพยาบาล จะพบว่าในความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มครูด้วยกัน จะมีลักษณะของความเป็นครูกับศิษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มครูอาวุโสกับครูเด็ก สำหรับกลุ่มครูที่อาวุโสใกล้เคียงกันนั้น จะมีความเป็นพี่เป็นน้อง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน จะเห็นได้ชัดเจนว่าจะมีลักษณะการปกครองในครอบครัว การเป็นผู้ปกครอง เป็นแม่ลูกที่เน้นระเบียบวินัย สำหรับความสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนกับนักเรียน จะพบความสัมพันธ์ตามระบบอาวุโสที่ยอมรับในอำนาจของรุ่นพี่ แต่อย่างไรก็ตาม ระบบอาวุโสดังกล่าว จะพบความขัดแย้งกันในระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องในชั้นปีติดกันอยู่บ้าง และในประเด็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับความผูกพันและสิ่งยึดเหนี่ยวในสถาบัน พบว่าบุคลากรในสถาบันจะผูกพันยึดเหนี่ยวกันเพราะการที่จบจากสถาบันเดียวกัน ซึ่งถือเป็นลูกหม้อ รวมทั้งการที่เห็นว่า วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันเล็กที่ยังไม่ตัด ties กับสถาบันอื่น ทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกร่วมกันในการที่จะพัฒนาสถาบัน อันเป็นความผูกพันยึดมั่นต่อสถาบันที่เห็นได้ชัดเจน

สรุปวัฒนธรรมองค์การในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม

จากการศึกษาวัฒนธรรมองค์การโดยภาพรวม โดยพิจารณาจากคติฐานเบื้องต้นในมิติต่าง ๆ 5 มิติ ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม พบว่า ในมิติแรกที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ของสถาบันต่อสิ่งแวดล้อมในประการแรก เกี่ยวกับการมองเอกลักษณ์ของสถาบันซึ่งจะเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่าสมาชิกมองเอกลักษณ์ของสถาบันอย่างเด่นชัด คือ การเป็นสถาบันทหารที่มีวินัย มีการปกครองบังคับบัญชา และมีระเบียบอันแสดงออกถึงความเป็นทหาร เอกลักษณ์อีกประการหนึ่งคือ การเป็นสถาบันขนาดเล็กที่มีคุณภาพ สำหรับความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม พบว่าวิทยาลัยพยาบาลจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน อิทธิพลขององค์การวิชาชีพ คือ สภาการพยาบาล และสถาบันที่วิทยาลัยพยาบาลเข้าเป็นสถาบันสมทบ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน สำหรับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายใน พบว่าเกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพทั้งสภาพของอาคารเรียน และห้องพักอยู่อาศัยของบุคลากรของวิทยาลัย มีผลต่อการทำงานและความสัมพันธ์ของครูและนักเรียน

มิติที่สองของคติฐานเบื้องต้นเกี่ยวข้องกับความจริงและความถูกต้อง พบว่าสิ่งที่ถือว่าเป็นความจริงในสถาบันคือ การปกครองในระบบทหารที่เน้นวินัยและการเชื่อฟัง และระบบอาวุโส ซึ่งมีอิทธิพลต่อสิทธิของบุคคลในสถาบันและความก้าวหน้าของบุคคล ความจริงเกี่ยวกับบุคคล พบว่าการเป็นครูพยาบาลต้องเสียสละ สำหรับนักเรียนพยาบาล จะเน้นที่บุคลิกภาพ นอกจากนี้ยังพบว่า การเป็นนักเรียนพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล จะต้องทำหน้าที่ในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถาบัน และความจริงข้อสุดท้ายที่พบคือ อุดมการณ์ในการเข้ามาเป็นพยาบาลลง ในส่วนของความจริงเกี่ยวกับเวลา พบว่าวิทยาลัยพยาบาลให้ความสำคัญกับเวลาในฐานะเป็นสิ่งบอกกำหนดการ และเวลามีใช้สิ่งตายตัว มีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความสำคัญของงาน และจะเน้นเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบันมากกว่าการมองเวลาในอนาคต ความจริงอีกประการหนึ่ง เป็นความจริงทางด้านพื้นที่ ซึ่งพบว่าวิทยาลัยพยาบาลมีการกำหนดขอบเขตชัดเจน แม้จะอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกับโรงพยาบาลในสังกัดเดียวกันก็ตาม และนักเรียนจะถูกจำกัดพื้นที่เฉพาะในบริเวณที่สถาบันกำหนดการใช้พื้นที่จะเกี่ยวข้องกับระบบอาวุโส และสุดท้ายคือ การทำงานต้องเน้นการอยู่ประจำสำนักงาน

ในมิติที่ 2 ยังมีประเด็นเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินความถูกต้อง ซึ่งพบว่าวิทยาลัยพยาบาลจะเน้นกฎระเบียบของทหาร แบบแผนและประเพณีที่เคยประพฤติปฏิบัติกันมา และเกณฑ์ที่สำคัญอีกประการคือ

เกณฑ์ตามการตัดสินใจของผู้มีอำนาจเหนือกว่า มิติที่ 3 ของคตินฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกในสถาบัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ครูพยาบาล ซึ่งพบว่าครูของวิทยาลัยจะมีลักษณะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ครูผู้ใหญ่ และครูเด็ก โดยผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นครูจะต้องเป็นคนเรียนดี เรียบร้อย และช่วยเหลือกิจกรรมของสถาบัน และลักษณะเด่นของครูคือ มีความรับผิดชอบ ตั้งใจทำงาน แต่การทำงานจะเป็นการทำงานตามสั่ง คือมีลักษณะคล้อยตาม นอกจากนั้นยังมีลักษณะของการทำอะไรต้องสมบูรณ์เรียบร้อย ส่วนลักษณะของนักเรียน จะเป็นเด็กที่ต้องการการควบคุมดูแล ไม่กล้าคิดกล้าแสดงออก เป็นคนเรียบร้อย มีวินัย เชื่อฟัง และส่วนใหญ่เป็นเด็กต่างจังหวัด สำหรับลักษณะสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับ พบว่าครูที่เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ ไม่นิ่งดูดาย มีความรับผิดชอบ และจริงจัง จะได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น ส่วนนักเรียนที่เป็นที่ยอมรับจะต้องเป็นนักเรียนที่มีน้ำใจ ช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน และอยู่ในกฎระเบียบ ซึ่งในมิติที่ 3 นี้ยังได้ศึกษาถึงความต้องการของสมาชิกด้วย โดยพบว่าครูมีความต้องการความก้าวหน้าในชั้นยศ และความต้องการให้สถาบันได้รับการยอมรับ ส่วนนักเรียนจะต้องการเรียนให้จบเพื่อการทำงานมีเงินและความก้าวหน้า และต้องการเป็นอิสระ มิติที่ 4 ของคตินฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะการกระทำของสมาชิกในวิทยาลัย จะพบว่าครูพยาบาลจะทำงานทุกอย่างที่ได้รับมอบหมาย ทำได้ทุกอย่าง ท่วมเทในการทำงาน ทำงานแบบร่วมมือร่วมแรงกัน และทำงานหนักถ้าเทียบกับบุคลากรในหน่วยอื่น ๆ ทำงานในหลายหน้าที่ แต่จะทำงานอย่างไม่เครียด อีกทั้งการทำงานจะยึดรูปแบบเดิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ลักษณะสำคัญอีกประการคือ มักไม่ค่อยว่าหรือวิจารณ์ผู้อื่นต่อหน้า ในส่วนแบบแผนการกระทำของนักเรียนเห็นได้ชัดเจนคือ ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะเมื่ออยู่ต่อหน้าครู

สำหรับมิติสุดท้าย คือมิติที่ 5 ของคตินฐานเบื้องต้นในด้านความสัมพันธ์ของสมาชิก พบว่าครูกับครูด้วยกันจะมีความสัมพันธ์กันฉันครูกับลูกศิษย์ และพี่กับน้อง ในกลุ่มครูจะมีการแบ่งกลุ่มกันตามลักษณะเครือญาติในครอบครัว เป็นแม่กับลูกหรือพี่กับน้อง ความสัมพันธ์กลุ่มสุดท้ายคือ นักเรียนกับนักเรียน จะมีความผูกพันกันในฐานะจบจากสถาบันเดียวกัน อยู่ร่วมในสถานการณ์เดียวกัน จึงมีความรักและผูกพันที่จะช่วยพัฒนาสถาบัน

นอกจากการศึกษาวัฒนธรรมองค์การโดยภาพรวมแล้ว ยังได้ศึกษาถึงวัฒนธรรมองค์การที่แข็งหรือสอดคล้องต้องกัน และวัฒนธรรมที่อ่อนหรือมีความหลากหลาย ตลอดจนศึกษาถึงวัฒนธรรมที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบันตามความคิดเห็นของสมาชิกในสถาบันด้วย ซึ่งมีข้อค้นพบสรุปได้ คือ

วัฒนธรรมองค์การที่แข็งในวิทยาลัยพยาบาลมี 5 ประการ คือ วัฒนธรรมในลักษณะของความเป็นสถาบันทหาร การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในลักษณะของการอยู่ภายใต้การควบคุม ความรับผิดชอบในการทำงานของสมาชิก การเน้นความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม และการทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจ ส่วนวัฒนธรรมที่อ่อนหรือมีความหลากหลายนี้ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มีทั้งความสัมพันธ์ในระบบทหาร และความเป็นพี่น้อง ชนบทรวมเนียมที่ใช้ในสถาบันทั้งชนบทรวมเนียมทหารและชนบทรวมเนียมประเพณีของไทยโดยทั่วไป

วัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประกอบด้วย ความมีวินัยและการอยู่ร่วมกันในหอพัก สมาชิกมีศักยภาพ มีความรับผิดชอบ ลุยงาน และสมาชิกมีความรักและผูกพันในสถาบัน ความรู้สึกที่สถาบันเล็กต้องช่วยกันพัฒนา และวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประการสุดท้ายคือ การอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือการควบคุมมาตรฐานโดยองค์การวิชาชีพ และสถาบันที่เข้าสมทบ และวัฒนธรรมองค์การที่สมาชิกเห็นว่ามีส่วนที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนา คือ การปกครองบังคับบัญชาในระบบทหาร การยึดมั่นในระบบอาวุโส และการมีสมาชิกจบจากสถาบันเดียวกันทั้งหมด

กรณีศึกษาที่สอง : วัฒนธรรมองค์การในคณะพยาบาลศาสตร์

คณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันการศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นสถาบันที่ถือได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรีแห่งแรกในประเทศไทย โดยมีอายุครบ 100 ปี ในปี 2539 ทั้งนี้จากการศึกษาวัฒนธรรมองค์การในสถาบันดังกล่าว มีรายละเอียดจากข้อค้นพบซึ่งจะนำเสนอต่อไปนี้คือ

1. ศึกษารูปแบบต้นของความสัมพันธ์ของคณะพยาบาลศาสตร์กับสภาพแวดล้อม

จากการศึกษาพบลักษณะความสัมพันธ์ของคณะพยาบาลศาสตร์กับสภาพแวดล้อมดังต่อไปนี้

1.1 เอกลักษณ์ของคณะพยาบาลศาสตร์

เอกลักษณ์ของสถาบันเป็นสิ่งที่สมาชิกในสถาบันรับรู้ถึงลักษณะสำคัญของสถาบัน จากการศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ เอกลักษณ์ของสถาบันที่เป็นที่ยอมรับกันในหมู่สมาชิกของสถาบันและเป็นลักษณะสำคัญ คือ ความเป็นสถาบันเก่าแก่สถาบันแรกและเป็นผู้นำทางวิชาการตลอดจนมีสมาชิกที่ได้รับการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ความเป็นสถาบันเก่าแก่สถาบันแรกและเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพ

"คณะพยาบาลศาสตร์" ได้มีวิวัฒนาการมาจากโรงเรียนแพทยผดุงครรภ์และหญิงพยาบาล ซึ่งกำเนิดขึ้นโดยสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี พระบรมราชินีพันปีหลวงในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2439 แม้ว่าเมื่อแรกตั้งสถาบันจะมีได้ใช้ชื่อว่า โรงเรียนพยาบาล ก็ตาม แต่ก็เป็นที่รับรู้กันว่า "โรงเรียนผดุงครรภ์และหญิงพยาบาล" นั้น ตั้งขึ้นมาเพื่อผลิตพยาบาลทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วย ดังนั้นจึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสถาบันแห่งนี้ คือ สถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรีแห่งแรกที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นที่รับรู้โดยทั่วกันว่า สถาบันแห่งนี้เป็นสถาบันพยาบาลแห่งเดียวที่พระเจ้าแผ่นดินทรงโปรดเกล้าให้ตั้งขึ้น อันเป็นความภาคภูมิใจในหมู่สมาชิกในการที่จะกล่าวขวัญถึงประวัติความเป็นมาของสถาบัน ซึ่งมักมีคำพูดที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในการเป็นสถาบันเก่าแก่ เช่น "เราในฐานะสถาบันพยาบาลแห่งแรก เราในฐานะสถาบันชั้นนำ สถาบันที่ใหญ่ที่สุด" และผู้บริหาร

สถาบันได้กล่าวยืนยันในประเด็นนี้ว่า "เราเป็นสถาบันแห่งแรก และเราก็เป็นผู้บุกเบิกวิชาชีพมา โดยตลอด โดยถ้ามองไปในทุก ๆ จุดของการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพเราจะเป็นคนเริ่มมาตลอด ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรปริญญาตรีทางการพยาบาล หลักสูตรปริญญาโท และหลักสูตรต่อเนื่องนี้ เราก็เริ่มก่อน หรือแม้แต่หลักสูตรปริญญาเอกทางการพยาบาล" การเป็นสถาบันเก่าแก่ มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากจากสถาบันแห่งนี้ ได้กระจายไปตามสถาบันต่าง ๆ ไปเป็นผู้ว่า ไปสร้างและพัฒนาสถาบันเหล่านั้น ทำให้คณะพยาบาลศาสตร์เป็นเสมือนแม่แบบของสถาบันการพยาบาลหลายสถาบัน และการเป็นที่ยอมรับของสถาบันการศึกษายพยาบาลโดยทั่วไป เป็นสิ่งที่ผลักดันให้คณะพยาบาลศาสตร์ และสมาชิกในสถาบันต้องพยายามพัฒนาตนเอง และรักษาความเป็นหนึ่งของการยอมรับนั้นไว้ อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "ก็จะถูกกรอกหูมาโดยตลอดว่า โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนชั้นนำที่เปิดมาเป็นแห่งแรก และไม่มีสถาบันใดเกิดก่อนเรา ถ้าจะศึกษาประวัติการพยาบาลก็เริ่มต้นที่นั่นแหละ"

ความเป็นสถาบันชั้นนำ นอกจากจะเป็นสถาบันที่เก่าแก่แล้ว ยังเป็นผลมาจากการมีภารกิจมากกว่าสถาบันอื่น ๆ โดยคณะพยาบาลศาสตร์มีหลักสูตรที่รับผิดชอบในปัจจุบัน อยู่ 4 ระดับ คือ

ระดับปริญญาเอก 1 หลักสูตร

ระดับปริญญาโท 4 หลักสูตร

ระดับปริญญาตรี 3 หลักสูตร

หลักสูตรเฉพาะทาง ซึ่งเป็นหลักสูตรหลังปริญญา เพื่อผลิตผู้

ชำนาญการทางการพยาบาลในสาขาต่าง ๆ อีก 10 สาขาวิชา

และหลักสูตรนานาชาติ อีก 1 หลักสูตร

ซึ่งการเปิดหลักสูตรต่าง ๆ นี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของสถาบันที่จะสนองความต้องการของสังคมและวิชาชีพการพยาบาล เพราะจะเห็นว่าบางหลักสูตร เช่น หลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง เป็นโครงการร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขเพื่อพัฒนาบุคลากรของกระทรวงสาธารณสุข โดยมีได้มีบุคลากรในสังกัดเข้าศึกษาต่อเลย ผู้บริหารสถาบันกล่าวว่า "ถือเป็นความจำเป็นที่เราต้องทำหลักสูตรต่าง ๆ เพราะในฐานะคณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันผู้นำซึ่งต้องเป็นผู้ริเริ่ม" ทั้งนี้แม้ว่าอาจารย์ในคณะหลายคนจะพิจารณาว่า "บางที่เราก็ไม่พร้อม" แต่

โดยข้อสรุป อาจารย์เหล่านั้นก็จะลงความเห็น "แต่เราก็ต้องทำ เพราะความที่เราเป็นสถาบันหลัก" ซึ่งเมื่อเทียบกับสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่น ๆ พบว่า คณะพยาบาลศาสตร์แห่งนี้มีภารกิจมากที่สุด เป็นเหตุทำให้มีผู้ผ่านการศึกษาจากสถาบันหรือลูกศิษย์ลูกหาของสถาบันกระจายไปทั่ว จึงทำให้เกิดเครือข่ายอยู่ในสถาบันต่าง ๆ ทั่วไป นอกจากนี้จะเป็นสถาบันที่มีหลักสูตรมากที่สุดแล้ว การเป็นสถาบันใหญ่ ยังพิจารณาได้จากลักษณะอีกประการของสถาบัน คือ การมีสมาชิกของสถาบันมากที่สุด โดยมีบุคคลที่ทำหน้าที่อาจารย์พยาบาลรวมทั้งสิ้น 196 คน และมีนักศึกษาทั้งสิ้นประมาณ 1,400 คน (ปีการศึกษา 2538) ซึ่งนับได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีนักศึกษามากที่สุดในบรรดาสถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศ

ความเป็นสถาบันเก่าแก่ที่พัฒนาการมานาน และถือเป็นสถาบันที่ใหญ่ที่สุด เป็นสิ่งที่สมาชิกเกือบทุกคนรับรู้ด้วยความรู้สึภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์แห่งนี้ คณะอาจารย์จะพูดกันว่า "เราก็ภูมิใจที่ได้เป็นอาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันที่เก่าแก่ที่สุด เป็นสถาบันชั้นนำ เป็นที่รู้จักและยอมรับในหมู่วิชาชีพ" อีกทั้งในหมู่นักศึกษาจะพบว่า การเลือกคณะในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย คณะพยาบาลศาสตร์แห่งนี้จะมีคะแนนสูงกว่าคณะอื่น ๆ ในกลุ่มคณะพยาบาลด้วยกัน และนักศึกษาที่สนใจจะเรียนพยาบาลก็จะเลือกคณะพยาบาลศาสตร์แห่งนี้เป็นอันดับหนึ่ง โดยที่นักศึกษาพยาบาลจะกล่าวถึงการเลือกเรียนที่คณะพยาบาลศาสตร์นี้ว่า "ถ้าจะเป็นพยาบาล เราก็อยากที่จะจบจากสถาบันที่มีชื่อเสียงมานาน เป็นสถาบันใหญ่และเก่าแก่ที่สุด"

จากการเป็นสถาบันแห่งแรกในประเทศไทย มีบุคลากรจำนวนมาก และมีพัฒนาการมาโดยตลอด ตลอดจนเป็นผู้ริเริ่มหลักสูตรในระดับต่าง ๆ ในสาขาพยาบาลมากมาย และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นแหล่งทรัพยากรทางการพยาบาล เพราะเป็นที่รวมของอาจารย์ที่ผ่านการศึกษาทั้งในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ในหลายสาขา ถือได้ว่าเป็นที่รวมของนักวิชาการ ซึ่งสามารถให้บริการวิชาการแก่สถาบันอื่น ๆ ได้ อาจารย์คนหนึ่งกล่าวว่า "ที่นี่เป็นที่รวมของสิ่งสิ่งทางวิชาการ" ซึ่งหมายถึงการเป็นที่รวมของอาจารย์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเฉพาะสาขาในหลากหลายสาขา ทำให้สถาบันมีความ "เป็นหนึ่งทางวิชาการ"

อย่างไรก็ตาม การเป็นผู้นำทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มอาจารย์ส่วนใหญ่ของสถาบันนั้น พบว่าอาจารย์บางส่วนให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า "การที่คณะเป็นที่รวมของนักวิชาการนั้น เป็นผลมาจากการที่คณะมีจำนวนอาจารย์มากกว่าสถาบันอื่น ดังนั้น

สัดส่วนของอาจารย์ที่ได้รับการพัฒนาข้อมากกว่าสถาบันอื่น แต่ทั้งนี้ก็มีอาจารย์บางส่วนซึ่งไม่ได้พัฒนาทางวิชาการอย่างแท้จริง” โดยจากการศึกษาข้อมูลในปี 2538 พบว่าในจำนวนอาจารย์ 196 คน ของคณะพยาบาลศาสตร์มีอาจารย์สำเร็จการศึกษาปริญญาเอก 16 คน และกำลังศึกษา 12 คน และสำเร็จปริญญาโท 154 คน มีตำแหน่งทางวิชาการถึงระดับรองศาสตราจารย์ 22 คน ซึ่งเมื่อเทียบกับสถาบันอื่นก็อาจกล่าวได้ว่ามีนักวิชาการมากกว่าสถาบันอื่น อาจารย์ในคณะพยาบาลศาสตร์จะกล่าวว่า "การเป็นผู้นำทางวิชาการ ก็คือ การมีตัวตนที่เป็นผู้นำทางวิชาการที่คนอื่นหรือสถาบันอื่นยอมรับ อาจมิได้หมายถึงอาจารย์ทั้งหมดเป็นนักวิชาการ แต่ก็ถือว่าที่นั้นมีมากกว่าที่อื่น" สำหรับอาจารย์กลุ่มหนึ่งที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์อาวุโสของสถาบัน เป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนเกิดความชำนาญ และยึดมั่นทุ่มเทในภารกิจในด้านการสอนซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถาบัน อาจารย์กลุ่มนี้จะพัฒนาวิชาการเพื่อการสอน แต่จะมิได้หวังตำแหน่งทางวิชาการ โดยมีเป้าหมายคือ "ความสบายใจที่ได้สอน" ดังนั้นสำหรับการเป็นผู้นำทางวิชาการจึงมีอาจารย์บางคนเห็นว่า "อาจมิใช่ภาพของสถาบันที่แท้จริงทั้งหมด แต่จะมีบางคนของคณะที่เป็นตัวตนที่เด่นดัง เป็นที่ยอมรับอย่างแท้จริงในวงการพยาบาล ถือว่าเป็นผู้แทนสถาบันได้" และกล่าวว่า "โดยภาพรวมจะพบความเป็นผู้นำทางวิชาการของเราถึงหลวมอยู่เหมือนภาพลวงตา" ซึ่งก็เป็นความคิดเห็นของอาจารย์บางคน โดยที่อาจารย์หลายท่านเห็นพ้องต้องกันว่าคณะพยาบาลศาสตร์ "เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพ เป็นผู้บุกเบิกให้วิชาชีพมีความก้าวหน้ามากขึ้น"

ทั้งนี้แม้ว่าบุคลากรของคณะพยาบาลจะได้รับการพัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ แต่คณะพยาบาลศาสตร์ก็ได้หยุดยั้งการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความชำนาญมากขึ้น จะเห็นได้จากผู้บริหารสถาบันที่ได้พยายามเร่งพัฒนาบุคลากรของคณะพยาบาลศาสตร์ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการส่งไปอบรมและศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ จึงถือหลักสูตรหลังปริญญาอันเป็นการเพิ่มความชำนาญเฉพาะด้านให้องค์บุคคล เพื่อให้คณะพยาบาลศาสตร์เป็นทั้งผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพและผู้นำทางวิชาการในวิชาชีพการพยาบาลต่อไป

1.2 อิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอกต่อการดำเนินงานของสถาบัน

จากการรับรู้ของสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีต่อการดำเนินงานของคณะพยาบาลศาสตร์ จากการศึกษาจะพบว่า สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานประกอบด้วย การยึดนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย นโยบายของกระทรวงสาธารณสุขมาเป็นแนวในการปฏิบัติ และพิจารณาความต้องการของสภาพแวดล้อม องค์กรวิชาชีพ และการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในสังคม มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยในแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 การยึดนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัยเป็นแนวทางในการกำหนดภารกิจและวัตถุประสงค์

โดยที่คณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันในสังกัดมหาวิทยาลัย ชันต่อทบวงมหาวิทยาลัย ดังนั้น สมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์จึงยอมรับความสำคัญของมหาวิทยาลัยต้นสังกัดและทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบัน ลักษณะของการมีอิทธิพลดังกล่าวจะเป็นในลักษณะของการกำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัย ตามนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ โดยลักษณะของอิทธิพลมีใช้ในลักษณะของการควบคุม แต่เป็นการประสานนโยบาย โดยคณะพยาบาลจะมีอำนาจในการกำหนดภารกิจของตนเอง โดยภารกิจที่ได้กำหนดไว้ก็เป็นไปตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาตามมหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้คือ การผลิตบัณฑิตในสาขาพยาบาลศาสตร์ การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สำหรับการดำเนินงานตามนโยบายที่ได้รับจากมหาวิทยาลัย คณะพยาบาลศาสตร์จะได้นำมากำหนดนโยบายของคณะฯ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีความสอดคล้องกับนโยบายหลัก ซึ่งครอบคลุมทั้งภารกิจใน 4 ด้านที่กำหนดไว้ เช่น

มีนโยบายที่จะพัฒนาคณะพยาบาลศาสตร์ให้เป็นสถาบันผลิตบุคลากรสาขาพยาบาลศาสตร์ที่สมบูรณ์แบบและพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสม..... นโยบายที่จะส่งเสริมให้มีการวิจัยทางการพยาบาล พัฒนาการวิชาการและเทคโนโลยีของสาขาพยาบาลศาสตร์อย่างต่อเนื่องและครบวงจรฯ .. นโยบายที่จะส่งเสริมให้มีการบริการวิชาการแก่สังคมอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม เพื่อก่อให้เกิดการพึ่งตนเองซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต และรวมทั้งนโยบายที่จะส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม”

(แผนพัฒนาคณะพยาบาลศาสตร์ แผน 7 2535 - 2539)

นโยบายดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของคณะพยาบาลศาสตร์ที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งครบตามภารกิจที่กำหนดไว้ของสถาบัน จากนั้นนโยบายดังกล่าวจะเห็นว่าคณะพยาบาลศาสตร์ได้นำมากำหนดเป็นแผนและโครงการในการดำเนินงานของคณะ และแตกออกเป็นแผนระดับภาค ผู้บริหารสถาบันกล่าวว่า "เรารับนโยบายมาจากมหาวิทยาลัยแล้วมา กำหนดเป็นแผนของคณะฯ ซึ่งแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ก็จะเสนอขึ้นเป็นแผนร่วมของมหาวิทยาลัย" นอกจากนี้ อาจารย์หลายคนของคณะยังเห็นตรงกันว่า "เราค่อนข้างอิสระ เพราะนโยบายของทบวงที่ให้คณะเป็นอิสระในการบริหารงาน" ดังนั้นจึงถือได้ว่าความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต้นสังกัดนั้น เป็นเพียงการรับนโยบายมาเพื่อกำหนดนโยบาย ตลอดจนวิชาการและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเท่านั้น

1.2.2 การนำนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขมาส่วนในการจัดทำแผน

ด้วยคณะพยาบาลศาสตร์มีภารกิจหลัก คือ การผลิตบัณฑิตทางพยาบาลเพื่อออกไปรับใช้สังคม ให้บริการทางสุขภาพอนามัย และการพัฒนาบุคลากรทางพยาบาลให้มีความรู้ ความชำนาญ ให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพการณ์ของสังคม ภารกิจดังกล่าวจึงมีความเกี่ยวเนื่องกับกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นกระทรวงหลักที่มีหน้าที่ดูแลด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น การผลิตพยาบาลเพื่อรับใช้สังคมของคณะพยาบาลศาสตร์ดังกล่าวจึงเป็นไปในลักษณะของการสอดคล้องและประสานรับกับนโยบายด้านสุขภาพอนามัยของกระทรวงสาธารณสุข และสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยด้วย ผู้บริหารของคณะกล่าวว่า "การกำหนดนโยบายการผลิตของเรา เราก็ทำตามแผนของกระทรวงสาธารณสุขด้วย อีกทั้งการจัดหลักสูตรต่อเนื่องนี้ ก็เป็นการร่วมมือกันระหว่างกระทรวงสาธารณสุขกับคณะ เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้ได้มาตรฐาน" นอกจากนี้การจัดหลักสูตรของคณะพยาบาลศาสตร์ ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันโดยตรงกับจุดเน้นของนโยบายด้านสุขภาพอนามัยของกระทรวงสาธารณสุขอีกด้วย อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานบริการวิชาการชี้ให้เห็นว่า "ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา นโยบายกระทรวงที่เน้นเรื่องการพึ่งตนเอง พึ่งชุมชน หลักสูตรของคณะพยาบาลศาสตร์ก็มีการเน้นเรื่อง self care เรื่อง holism อีกทั้งยังมีการสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรปริญญาโท และมีการจัดประชุมเพื่อให้บริการวิชาการแก่สังคมเรื่อง self care ติดต่อกันถึง 3 ปี"

คณะพยาบาลศาสตร์ในปัจจุบัน จะเห็นว่าปัญหาเรื่อง AIDS เป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่กระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญ คณะพยาบาลศาสตร์ก็ได้จัดโครงการ โดยได้รับทุนจากกระทรวงสาธารณสุข เพื่อมาพัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรพยาบาลทั้งในคณะและนอกคณะฯ ตลอดจนประชาชนทั่วไป จึงพบว่ามีโครงการของคณะที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการติดเชื้อ AIDS เช่น เทคนิคการป้องกันการติดเชื้อ ทั้งนี้ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกระทรวงสาธารณสุขตาม การรับรู้ของสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ ก็คือ การนำนโยบายสาธารณสุขมาพิจารณาจัดทำแผน สมาชิกกล่าวว่า "เราได้ขึ้นกับกระทรวงสาธารณสุข แต่นโยบายของกระทรวงเราก็ต้องนำมาพิจารณา เพราะเราสร้างคนออกไปให้บริการ ซึ่งเป็นบริการเพื่อสนองนโยบายกระทรวงสาธารณสุข" "ทั้งนี้คณะฯ จะมีอิสระเต็มที่ที่จะกำหนดคนนโยบายโดยให้สอดคล้องกับนโยบายของทบวง และเราจะเป็นผู้กำหนดแผนการดำเนินการเองทั้งหมด" การควบคุมของมหาวิทยาลัยก็เป็นเพียงการกำกับดูแลให้เป็นไปตามนโยบายเท่านั้น

1.2.3 การกำหนดภารกิจจะพิจารณาความต้องการของสังคม

การกำหนดแผนการดำเนินการของคณะพยาบาลศาสตร์ นอกจากให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย และของกระทรวงสาธารณสุขแล้ว การกำหนดแผนการดำเนินงานของคณะฯ ยังเกี่ยวข้องกับความต้องการของสังคม อาจารย์ของคณะฯ จะพิจารณาว่าคณะฯ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงไม่สามารถหลุดพ้นจากสังคมได้ นอกจากนั้นผู้บริหารสถาบันยังกล่าวว่า "ภารกิจต่าง ๆ ที่เรากำหนดขึ้นนอกจากจะสอดคล้องกับนโยบายของทบวงและกระทรวงสาธารณสุขแล้ว ความต้องการของสังคม ซึ่งรวมทั้งสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ เราก็ต้องนำมาพิจารณาด้วย เช่น จำนวนนักศึกษาพยาบาลชั้นพื้นฐานที่เราจะผลิตก็ต้องประสานกับกระทรวงสาธารณสุข เป็นความร่วมมือกันเพื่อผลิตกำลังคนในสาขพยาบาลให้กับสังคมตามศักยภาพของเรา" โดยถือว่าภารกิจที่สำคัญของสถาบัน คือ บริการสังคม ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในวัตถุประสงค์ของสถาบันได้มีการกำหนดไว้เด่นชัดในข้อ 1 ที่ว่า "ผลิตพยาบาลชั้นพื้นฐานตามความต้องการและความจำเป็นของประเทศชาติ" นอกจากการผลิตพยาบาลชั้นพื้นฐานแล้ว วัตถุประสงค์ของคณะพยาบาลศาสตร์ยังได้กำหนดไว้ว่า เป็นศูนย์การศึกษาวิชาการพยาบาลชั้นสูง ซึ่งได้มีการจัดทำหลักสูตรต่อเนื่องเพื่อปริญญาตรีทางพยาบาล (พยาบาลศาสตร์บัณฑิต) เพื่อพัฒนาบุคลากรพยาบาลที่มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี (หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับต้น) ให้ได้พัฒนาขึ้นเป็น

พยาบาลวิชาชีพ ซึ่งคณะพยาบาลศาสตร์เองมิได้มีบุคลากรกลุ่มนี้อยู่ในสถาบัน การเปิดหลักสูตรนี้ จึงเป็นการเปิดเพื่อบริการแก่สังคม คือหน่วยงานอื่น ๆ อย่างแท้จริง อีกทั้งการเปิดหลักสูตรหลังปริญญาซึ่งเป็นหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง เป็นหลักสูตรที่คณะพยาบาลศาสตร์ดำเนินการขึ้น เพื่อผลิตผู้ชำนาญการในสาขาพยาบาลศาสตร์ โดยเปิดรับบุคคลจากหน่วยงานทั่วไป สำหรับในปี 2537 ได้เปิดรับถึง 10 สาขา การพิจารณาว่าจะเปิดสาขาใดนั้น ผู้บริหารกล่าวว่า "ก็เป็นความต้องการของสังคม เราจะดูว่าสาขาไหนที่ความต้องการความชำนาญเฉพาะด้านเราก็จะเปิด และเปิดโอกาสให้สถาบันต่าง ๆ ได้เข้ามาเพื่อการพัฒนา" และอาจารย์พยาบาลหลายคนเห็นพ้องในประเด็นที่คณะจะทำอะไรต้องพิจารณาสังคมภายนอกเสมอ และทำให้เห็นว่า "การเปิดหลักสูตรและโครงการต่าง ๆ ในที่ประชุมจะพิจารณาสภาพสังคมในปัจจุบัน..... ความต้องการของสังคมกับบทบาทที่คณะจะต้องดำเนินการต่อไปอยู่เสมอ" และยังคงกล่าวอีกว่าภารกิจของคณะฯ ว่ามีมากมาย ไม่ใช่แต่เฉพาะผลิตพยาบาล แต่รวมไปถึงการส่งอาจารย์ไปให้การสนับสนุนสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยคณะไม่เคยปฏิเสธในการให้การสนับสนุนดังกล่าว ทั้งนี้อาจารย์ของคณะพิจารณาว่า เพราะคณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันหลัก ดังนั้นจึงต้องมีภาระรับผิดชอบสังคมมากกว่าสถาบันอื่น

ความต้องการของสังคมถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบัน แต่เป็นในลักษณะของการได้ข้อมูลความต้องการของสังคมมากำหนดทิศทางทางการดำเนินงาน มิใช่อิทธิพลที่มีผลในการควบคุมการดำเนินงานแต่อย่างใด

1.2.4 รับอิทธิพลของเทคโนโลยีมาปรับปรุงการดำเนินงานของสถาบัน

โดยที่คณะพยาบาลศาสตร์มีการกำหนดภารกิจตามความต้องการของสังคม ซึ่งสมาชิกย่อมต้องพิจารณาถึงสภาพสังคมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป แสดงให้เห็นว่าสมาชิกของคณะยอมรับในอิทธิพลของสังคมภายนอก ซึ่งรวมไปถึงระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทั่วไปหรือด้านสุขภาพอนามัย โดยสมาชิกจะเห็นว่า "การจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลของคณะพยาบาลศาสตร์จำเป็นต้องให้บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัย เพราะเมื่อจบไปแล้วจะได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ" ดังนั้น เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าในสังคมจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของสถาบัน ความคาดหวังที่จะให้บัณฑิตที่จบออกไปมีคุณภาพสอดคล้องความต้องการของสังคมทันสมัย ทำให้อาจารย์ต้องปรับตัวตามไป อาจารย์ของคณะพยาบาลกล่าวว่า "ก่อนอื่น ครูต้องหูกว้างตากว้าง ต้องพยายามศึกษาหาความรู้อยู่เป็นประจำ

เพราะฉะนั้นก็จะไม่มีความรู้มาสอนนักศึกษา เพราะเทคโนโลยีต่าง ๆ ก้าวหน้าไปอย่างมาก" จะเห็นว่าอาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์จะติดตามอ่านวารสารทั้งทางพยาบาลและทั่ว ๆ ไป โดยกล่าวว่า "อ่านวารสารจะรู้อะไรใหม่ ๆ บางอย่างเทคโนโลยีเปลี่ยนไปแล้ว เรายังไม่เคยรู้เลย" และอาจารย์หลายคนพูดถึงประโยชน์ของการขึ้นสอนทางคลินิกบนหอผู้ป่วยว่า จะช่วยให้อาจารย์ก้าวหน้าเทคโนโลยีทางการแพทย์ซึ่งมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งไม่สามารถค้นคว้าได้ในตำรา ดังนั้นการขึ้นสอนบนคลินิกจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะได้รับความรู้ในเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสอนนักศึกษา นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์มีการปรับปรุงหลายประการเพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การจัดให้มีการเรียนคอมพิวเตอร์ในหลักสูตรพยาบาล การที่เอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอน (computer assisted learning) และมีการพัฒนาการศึกษาด้วยตนเองในลักษณะโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีการจัดตั้งศูนย์ "Learning Resource Center" ขึ้นในคณะ โดยการนำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัยมาช่วยสอน มีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในกิจการห้องสมุดเพื่อสืบค้นข้อมูล เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ที่เข้ามามีบทบาทในคณะพยาบาลศาสตร์ ทำให้อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมทางด้านคอมพิวเตอร์ อาจารย์หลายคนจับกลุ่มกันเพื่อไปหาความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ โดยกล่าวว่า "ถ้าเราไม่รู้เรื่องคอมพิวเตอร์ โอกาสต่าง ๆ ของเราก็คงหมดไป" นอกจากนี้เทคโนโลยีต่างๆที่กล่าวมาแล้ว เทคนิคทางด้านการศึกษาในปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ครูอาจารย์ทุกคนติดตามให้ทันเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนนักศึกษาในกลุ่มอาจารย์พบว่า จะมีการพูดคุยกันถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในหอผู้ป่วยที่อาจารย์แต่ละคนได้พบมา ซึ่งได้รับการบอกจากอาจารย์ของคณะว่า "เป็นวิธีการของการแลกเปลี่ยนความรู้ ใครรู้เห็นอะไรมากก็มาเล่าสู่กันฟัง จะได้ไม่เสีย" นอกจากนี้ในปัจจุบันการสอนเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดเชิงแก้ปัญหา เพื่อสามารถไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง เพราะถือว่าการประยุกต์เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับสังคมที่เปลี่ยนแปลง จึงได้มีการนำเอาการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) มาใช้ในคณะพยาบาลศาสตร์ โดยมีความคิดเบื้องต้นว่าเพื่อพัฒนาความคิดเชิงแก้ปัญหาและหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับปัญหานั้น ๆ สำหรับการสอนด้วยวิธีนี้ มีการส่งคณาจารย์ไปศึกษาดูงานยังต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดอบรมอาจารย์ทั้งคณะเพื่อให้มีความรู้ในทิศทางเดียวกัน

จึงเห็นได้ว่าเทคโนโลยีในสังคมมีผลกระทบต่อการทำงาน
ของสถาบัน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลโดยอาจารย์ต้องมีการปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่
เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา ตลอดทั้งมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย
ทันต่อการเปลี่ยนของเทคโนโลยีทางสังคม รวมไปถึงการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในสำนักงาน
การนำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในการงานธุรการ การจัดทำทะเบียนประวัติต่างๆการประมวลผลการ
เรียนของนักศึกษา

1.3 อธิปไตยของสภาพแวดล้อมภายในที่มีผลกระทบต่อการทำงานของคณะ พยาบาลศาสตร์

การรับรู้ของสมาชิกในสถาบันเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายใน และ
การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในคณะฯ ที่มีผลต่อการดำเนินงาน ทำให้ต้องมีการปรับตัวที่สำคัญ
พบว่าอิทธิพลดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจของสถาบัน และการเปลี่ยนแปลงระบบ
การเรียนการสอน ซึ่งมีผลกระทบที่ทำให้เกิดการปรับตัวภายในในหลายลักษณะ ดังรายละเอียด
ต่อไปนี้

1.3.1 การปรับตัวให้เข้ากับการกิจของคณะพยาบาลศาสตร์ที่เพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ โดยที่คณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา จึงมี
ภารกิจหลักที่สำคัญ 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการ
ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยภารกิจที่มีความสำคัญที่อาจารย์ของคณะฯ ถือว่าเป็นภารกิจหลักและ
สำคัญที่สุด คือ การผลิตบัณฑิต ซึ่งเป็นภารกิจที่ถือว่า "ทุกคนต้องทำ" และพบว่าภารกิจด้านนี้จะมี
การพิจารณาแบ่งความรับผิดชอบให้มีความเท่าเทียมกันในแต่ละด้าน ทั้งการสอนในภาคทฤษฎีและ
ภาคปฏิบัติ แต่สำหรับภารกิจอีก 3 ด้านนั้น เป็นภารกิจที่ถือว่าอาจจะทำหรือไม่ทำก็ได้ตามความ
พร้อมของบุคคล การเปลี่ยนแปลงภารกิจที่มีผลกระทบต่อการทำงานของอาจารย์ในคณะฯ จะ
เกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจหลักซึ่งจะเห็นได้ว่าการเพิ่มภารกิจมากขึ้น ซึ่งในช่วงแรกของการก่อ
ตั้งสถาบัน ภารกิจหลักของสถาบันเป็นเพียงการผลิตพยาบาลชั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ต่อมาได้มีการ
เพิ่มภารกิจในการผลิตขึ้นตามความต้องการของสังคม ซึ่งในปัจจุบัน คณะพยาบาลศาสตร์ได้ทำการ
เปิดหลักสูตรในสาขาพยาบาลศาสตร์เป็น 4 ระดับ คือ

- ระดับปริญญาเอก 1
- ระดับปริญญาโท 4 หลักสูตร
- ระดับปริญญาตรี 3 หลักสูตร
- ระดับหลังปริญญา 1 หลักสูตร 10 สาขา

การเพิ่มภารกิจหลักดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะฯ โดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) มีการแบ่งกลุ่มอาจารย์ตามภารกิจ ด้วยภารกิจหลักในด้านการเรียนการสอนซึ่งมีจำนวนหลักสูตรและสาขาเพิ่มขึ้น ส่งผลถึงจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถจัดดำเนินการได้โดยส่วนกลางโดยผู้บริหารกลุ่มเดียว ได้มีการจัดในรูปแบบของคณะกรรมการประจำหลักสูตร ซึ่งคณะกรรมการประจำหลักสูตรต่าง ๆ จะเป็นผู้บริหารจัดการการดำเนินงานของหลักสูตรต่าง ๆ ภายใต้งานกำกับดูแลของคณะกรรมการประจำคณะอีกชั้นหนึ่ง โดยคณะกรรมการในแต่ละชุดจะประกอบด้วยคณาจารย์ในภาคที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้น ๆ เป็นหน้าที่ของภาคที่จะส่งอาจารย์เข้าเป็นคณะกรรมการประจำหลักสูตร ทั้งนี้แต่เดิมอาจารย์ทุกคนจะต้องสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในหลักสูตรพื้นฐานปริญญาตรีทุกคน เพราะถือเป็นหลักสูตรหลักของคณะและอาจมีการเพิ่มในหลักสูตรอื่นที่นอกเหนือจากหลักสูตรพื้นฐาน ทั้งนี้เมื่อมีการขยายหลักสูตรมากขึ้น จึงได้มีการแบ่งการรับผิดชอบในแต่ละหลักสูตร เป็นการแบ่งกลุ่มอาจารย์รับผิดชอบในแต่ละหลักสูตร เช่น อาจารย์ชุดนี้รับผิดชอบการสอนหลักสูตรพื้นฐาน อาจารย์ชุดนี้รับผิดชอบหลักสูตรต่อเนื่อง อาจารย์ชุดนี้รับผิดชอบหลักสูตรปริญญาโท จึงทำให้มีการแบ่งกลุ่มอาจารย์เกิดขึ้นในคณะพยาบาล แม้ว่าความรับผิดชอบดังกล่าวจะไม่ทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มอย่างถาวร เพราะจะมีการหมุนเวียนกันในการรับผิดชอบ โดยสมาชิกให้เหตุผลว่า "ความหนัก ความเบาในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละหลักสูตรมีความต่างกัน จึงต้องมีการหมุนเวียนกันรับผิดชอบ" อย่างไรก็ตามก็พบว่าบางครั้งมีความขัดแย้งกันระหว่างผู้รับผิดชอบหลักสูตร เพราะความรู้สึกของการเป็นเจ้าของหลักสูตร อาจารย์คนหนึ่งแล้วว่า "แม้แต่การจัดห้องเรียนบ่อยครั้ง ก็มีปัญหาการประสานงานเกิดสภาพ "หลักสูตรเธอ หลักสูตรฉัน" ขึ้น นอกจากนี้ การแบ่งระดับอาจารย์รับผิดชอบหลักสูตรทำให้อาจารย์บางคนเกิดความรู้สึกแบ่งพวก "เราพวกหลักสูตรปริญญาตรี"

(2) อาจารย์ต้องมึนบทบาทในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับห้องเรียน จากภารกิจที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ในขณะที่สถานที่อาคารเรียนมีจำนวนจำกัด ก่อให้เกิดปัญหาห้องเรียนไม่พอ และห้องเรียนไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น อาจารย์ส่วนใหญ่รับสภาพว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาใหญ่ซึ่งยากต่อการแก้ไข บางครั้งเป็นปัญหาเกินกว่าที่ฝ่ายอาคารสถานที่จะดำเนินการแก้ไขได้ และถือว่าเป็นสิ่งที่อาจารย์ของคณะต้องรับสภาพและช่วยกันแก้ปัญหา อาจารย์ของคณะจะพูดกันว่า "เดี๋ยวนี้อาจารย์จะสอนก็ต้องวิ่งเต็นหาห้องเรียนกันเอง ทุกคนต้องช่วยกันแก้ปัญหา" นอกจากนี้บางครั้งยังพบว่ามีการประชุมกลุ่มย่อยหรือตัวกันตามโต๊ะบริเวณชั้นล่างของตึกซึ่งเป็นลานเอนกประสงค์ หรือตามใต้ต้นไม้ต่าง ๆ ในบริเวณคณะพยาบาลศาสตร์ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่เป็นที่ยอมรับกันในหมู่สมาชิกของคณะทั่วไป แม้แต่ในกลุ่มนักศึกษาซึ่งมีการพูดกันว่า "ที่เราต้องรีบกลับบ้านหรือหอพักหลังเลิกเรียนแล้ว เพราะไม่ค่อยมีที่ กิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องไปทำที่หอพักมากกว่า"

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสถาบันจะน้อยลง หลายคนจะพูดว่า "อยู่สถาบันเดียวกัน แต่จะไม่รู้จักกัน" นักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นและมีหลักสูตรหรือสาขาที่หลากหลายกันออกไป ซึ่งแต่ละกลุ่มก็จะมีกิจกรรมที่แตกต่างกันไปและเป็นเฉพาะกลุ่ม การจะทำกิจกรรมร่วมกันทั้งหมดจะพบปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ ดังนั้นจึงทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่มลดน้อยลงไป จากเดิม ในการเรียนการสอนนักศึกษาจะผ่านประสบการณ์แต่ละสาขา โดยมีอาจารย์หลายคนในภาควิชาาร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นนักศึกษาจะได้พบอาจารย์หลายคนในการฝึกแต่ละสาขา ในปัจจุบันเมื่อนักศึกษาเพิ่มขึ้นและการแบ่งภารกิจกันอย่างชัดเจน ทำให้นักศึกษาจะพบอาจารย์เพียงบางคนเท่านั้น จะเห็นว่าบางครั้งนักศึกษาเดินผ่านอาจารย์โดยไม่รู้จัก ไม่ทักทายนำความเคารพ อาจารย์ของคณะซึ่งอาจารย์อาวุโสหลายคนกล่าวว่า เป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เมื่อก่อนนี้ไม่มี เพราะเมื่อก่อนนักศึกษารู้จักอาจารย์หมด แต่ในปัจจุบันก็ต้องยอมรับว่าสภาพการณ์เปลี่ยนไป อีกทั้งในกลุ่มนักศึกษากับนักศึกษาด้วยกันก็ไม่รู้จักกัน อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "จบจากคณะพยาบาลไปด้วยกันแท้ ๆ แต่คนละหลักสูตรกัน จะไม่รู้จักกันเลย" หรือแม้แต่ศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีด้วยกันก็รู้จักกันผิวเผิน หรือบางคนจะเพียงแค่เคยเห็นหน้ากันเท่านั้น ทั้งนี้เพราะนักศึกษาจำนวนมากทำให้ต้องแบ่งห้องผลิตเรียน นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีกล่าวว่า "ก็ทราบว่ายเรียนรุ่นเดียวกัน แต่ถ้าถามว่าสนิทกันหรือไม่ ก็ถือว่าไม่สนิทกันนัก โดยเฉพาะพวกที่เรียนหลักสูตรต่อเนื่องแทบจะไม่"

รู้จักกันแล้ว ก็จะอยู่คณะด้วยกันแต่ไม่รู้จักกันหรอก” ทั้งนี้เป็นสาเหตุจากการมีนักศึกษามาก ประกอบกับนักศึกษาทั้งหมดมิได้พักหอพักร่วมกันเหมือนในอดีต จึงเป็นผลให้ความสัมพันธ์อันดีของการทำกิจกรรมของนักศึกษาก็จะอยู่ในกลุ่มในพวกสาขาเดียวกัน หรือกลุ่มคนที่สนิทมีงานในกลุ่มเดียวกัน

ซึ่งปัญหาด้านความสัมพันธ์ เป็นปัญหาที่ผู้บริหารระดับสูงของคณะพยาบาลศาสตร์ตระหนักถึง จึงได้มีความพยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อความสัมพันธ์ในหมู่นักศึกษา มีการจัดแข่งกีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ ตามวาระเพื่อประสานความสัมพันธ์ของสมาชิกในคณะฯ

1.3.2 การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนของคณะพยาบาลศาสตร์

รูปแบบการเรียนการสอนตั้งแต่เดิมจะเน้นการบรรยาย การสาธิต และการทดลองปฏิบัติ ซึ่งอาจารย์หลายคนกล่าวถึงการสอนที่ผ่านมาว่า "มีลักษณะครูบอเนื้อหาวิชาให้นักศึกษา ครูจะสอนให้นักเรียนได้รู้และนำไปปฏิบัติ ซึ่งนักศึกษาจะไม่ค่อยได้คิด" หรือที่กล่าวว่าเป็นการ "สอนให้จำ นำไปปฏิบัติ" การสอนในรูปแบบเก่า จะพบว่านักศึกษาจะไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเข้าห้องเรียนทุกครั้ง อีกทั้งไม่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการตรวจสอบการเข้าเรียนของนักศึกษา พบว่าในแต่ละชั่วโมงจะมีนักศึกษาขาดเรียนจำนวนมาก นักศึกษามักติดตามการสอนจากเพื่อน หลายคนกล่าวว่า "บางทีจะผลัดกันเข้าเรียน" พบว่าในระยะก่อนสอบ จะมีการถ่ายเอกสารตำราหรือสมุดจดงานเป็นเล่ม ๆ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยการนำเอารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ โดยเริ่มใช้ในปี 2535 ทั้งนี้โดยเริ่มจากภาคที่มีความพร้อมก็จะดำเนินการไปก่อน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดผลต่อการปรับตัวหลายประการในคณะฯ ซึ่งประเด็นสำคัญที่สมาชิกของสถาบันรับรู้และมองเห็น คือ

(1) การปรับบทบาทของอาจารย์พยาบาล

อาจารย์ยอมรับว่าในการสอนในรูปแบบใหม่ทำให้บทบาทของอาจารย์ต้องเปลี่ยนไป จากผู้ให้หรือผู้บอเป็นผู้สนับสนุนและผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทดังกล่าว อาจารย์หลายคนกล่าวว่า ต้องปรับตัวมากพอสมควร เพราะยังติดอยู่กับการเตรียมเนื้อหาสำหรับบรรยาย และรู้สึกอึดอัดที่จะรอให้นักศึกษาคิดหาเหตุผลหรือคำตอบเอง

อีกทั้งเกรงว่า "นักเรียนจะไม่ได้ความรู้เหมือนที่ครบถอบ" นอกจากนั้น การเปลี่ยนรูปแบบการ
เรียนการสอนทำให้อาจารย์ต้องมีการเตรียมเนื้อหาอย่างกว้างขวางและครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด
เชื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้กับนักศึกษา

(2) นักศึกษาจะต้องเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีการควบคุมตนเอง
มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน ซึ่งผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ส่งเสริม ผู้กระตุ้น
และผู้หาทรัพยากรในการเรียนรู้มาสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ ให้เกิดการเรียนรู้
ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการสอนในรูปแบบใหม่ที่ นักศึกษาจำเป็นต้องมีความกระตือรือร้นและควบคุม
ตนเองมากขึ้น ซึ่งพบว่าจำนวนนักศึกษาที่เคยผลัดเปลี่ยนกันเข้าห้องเรียนจะต้องเข้าห้องเรียน
ด้วยตนเองมากขึ้น เพราะนักศึกษาทุกคนต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นขั้นตอนไปพร้อม ๆ กัน
นักศึกษาคนหนึ่งกล่าวว่า "เราต้องเข้าเรียนมากขึ้นเพราะการเรียนจะต้องก้าวไปที่ละขั้น ถ้าเรา
ขาดมันก็จะไม่ต่อเนื่อง" และยังกล่าวอีกว่า "เราต้องเรียนด้วยตัวเราเอง อาจารย์ก็จะช่วยเรา
แต่เราต้องช่วยตัวเองด้วย" การเปลี่ยนแปลงที่นักศึกษาเข้าห้องเรียนมากขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบ
ด้านห้องเรียนซึ่งค่อนข้างหนาแน่น อาจารย์ต้องแก้ปัญหาในเรื่องห้องเรียนเพิ่มขึ้น

(3) ความจำเป็นในการพัฒนา LRC (Learning Resource
Centre) เพื่อให้ศึกษามีแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ศึกษาด้วยตนเอง ทั้งนี้ โดยที่คณะพยาบาล
ศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ
ในการเรียนการสอนมากขึ้น จึงได้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการศึกษาและฝึกปฏิบัติทางการพยาบาล
(LRC) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนและประหยัดเวลา
ของผู้สอน ให้สอดคล้องกับนโยบายการนำเอารูปแบบการเรียนการสอนแบบ PBL มาใช้ LRC จึง
จำเป็นต้องพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งศึกษาด้วยตนเองของนักศึกษา อาจารย์ที่อยู่ในภาคที่เริ่มใช้ PBL
แล้ว กล่าวว่า "ถ้า LRC สมบูรณ์แล้วการเรียนการสอนแบบ PBL ก็คงจะง่ายขึ้น นักศึกษาก็จะ
เข้ามาใช้บริการเพื่อเสริมการเรียนได้มากขึ้น" และเห็นว่า LRC คือความจำเป็นสำหรับการจัด
การเรียนการสอนของคณะที่มีภารกิจเพิ่มมากขึ้น

1.3.3 การกระตือรือร้นในการทำงานให้ทันต่อการพัฒนาสถาบัน

ของผู้บริหาร

ทั้งนี้โดยที่คณะพยาบาลศาสตร์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการขยายภารกิจหรือการพัฒนาบุคลากรต่าง ๆ โดยเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในสื่อยุติบริหาร ปัจจุบัน (ดำรงตำแหน่งมากกว่า 8 ปี) คณะพยาบาลศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งนี้เพราะ "การมีผู้บริหารที่กล้าคิด กล้าทำ" มีศักยภาพ มีความสามารถ มีการพูดกันว่า "ท่านคิดเร็ว ทำเร็ว... เรื่องความคิดไม่มีใครเกิน มีความสามารถส่วนตัวในการพูด การชี้แจงมีเหตุผลและมีหลักการ" ลักษณะดังกล่าวของผู้บริหาร สมาชิกของสถาบันเห็นว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้คณะพยาบาลศาสตร์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นผู้บริหารที่ผูกพันกับคณะพยาบาลศาสตร์ และมีความเชื่อมั่นว่าคณะพยาบาลศาสตร์คือผู้นำทางวิชาชีพการพยาบาล ดังนั้นจึงพยายามผลักดันให้สมาชิกพยายามรักษาไว้ซึ่งสถานภาพของความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ หรือเป็นสถาบันการพยาบาลชั้นนำ ผู้บริหารจะพูดเสมอถึงบทบาทในการเป็นผู้นำของคณะพยาบาลศาสตร์ ที่จะต้องริเริ่มทำสิ่งต่าง ๆ ก่อนสถาบันอื่น

ศักยภาพของผู้บริหารที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในคณะพยาบาล โดยการกำหนดเป็นนโยบายในด้านต่าง ๆ ทำให้สมาชิกของสถาบันต้องพยายามดำเนินตาม สมาชิกของสถาบันกล่าวในทำนองเดียวกันว่า "เราต้องพยายามก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ถ้าเราไม่ก้าวให้ทัน เราก็คงหลุดกลุ่ม" และบางคนแม้จะเห็นว่า "เป็นการก้าวที่เร็ว ซึ่งหลายคนยังก้าวไม่ทัน" แต่ก็ไม่สามารถจะอยู่กับที่ได้ โดยต้องพยายามที่จะพัฒนาตนเอง

โดยสรุปคติฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคณะพยาบาลศาสตร์ต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งพบว่าสภาพแวดล้อมภายนอกมิได้มีอิทธิพลในลักษณะควบคุม แต่จะเป็นในลักษณะของการประสานนโยบายโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข และนอกจากนั้น สภาพความต้องการของสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ก็ถือเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและภารกิจ ทั้งยังมีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน ในส่วนของสภาพแวดล้อมภายในที่สมาชิกของคณะเห็นว่ามีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสถาบัน คือ ภารกิจที่ขยายตัว ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอน และการที่สมาชิกต้องต้นตัวและกระตือรือร้นให้ทันต่อการพัฒนาของผู้บริหาร ที่สมาชิกเห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถ มีศักยภาพสูง

2. มาตรฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับความจริงและความถูกต้องของคณะพยาบาลศาสตร์

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานเบื้องต้นในคณะพยาบาลศาสตร์ พบมาตรฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับความจริงและความถูกต้อง ดังนี้

2.1 ความจริงและความถูกต้องในคณะพยาบาลศาสตร์

ความจริงซึ่งเป็นการยอมรับของสมาชิกในสถาบัน จะรวมไปถึงความจริงทางด้านกายภาพ ความจริงทางด้านสังคม และความจริงในระดับบุคคล ซึ่งประเด็นข้อความจริงที่พบประกอบด้วย ภารกิจในการสอนถือเป็นภารกิจหลักของสมาชิกในสถาบัน และการสอนทางการพยาบาลต้องเน้นภาคปฏิบัติควบคู่กับภาคทฤษฎี การทำงานของอาจารย์ยังยึดติดระบบราชการ อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์มีโอกาสดีกว่าที่อื่น และความจริงเกี่ยวกับนักศึกษาคือ การยอมรับว่านักศึกษาอยู่ในระดับแนวหน้าเมื่อเทียบกับสถาบันอื่น และความจริงข้อสุดท้าย คือ ค่านิยมในการเข้าเป็นนักศึกษาพยาบาลเปลี่ยนไป

2.1.1 ภารกิจในการสอนถือเป็นภารกิจหลัก

แม้ว่าคณะพยาบาลศาสตร์ จะเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีภารกิจสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งภารกิจในด้านต่าง ๆ เหล่านี้เป็นที่ทราบกันดีของอาจารย์ทุกคน แต่สำหรับการดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการนั้น มีการให้น้ำหนักในภารกิจดังกล่าวไม่เท่ากัน โดยสมาชิกทุกคนของคณะพยาบาลศาสตร์จะกล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ภารกิจหลักก็คือ การสอน "การสอนเป็นหัวใจที่ต้องทำเต็มที่" พบว่าการสอนเป็นภาระงานที่อาจารย์ทุกคนต้องมี ทั้งนี้ใช้เพราะต้องให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสภาการพยาบาลที่ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับภาระงานสอนของคณาจารย์ของสถาบันการศึกษา ที่ทุกคนจะต้องมีชั่วโมงการสอนโดยขึ้นอยู่กับตำแหน่งหน้าที่ของอาจารย์แต่ละคน อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ถือว่า "การสอนจะเป็นบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ทุกคนที่ต้องทำ และต้องทำอย่างสม่ำเสมอ ส่วนภารกิจด้านอื่น ๆ นั้นไม่จำเป็นว่าทุกคนต้องกระทำเสมอไป อาจจะทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ โดยเฉพาะงานวิจัยถือเป็นภารกิจส่วนตัวตามแต่ความพร้อมของแต่ละบุคคลและภารกิจด้านอื่น ๆ ก็จะทำในรูปของคณะ

กรรมการคณะฯ ซึ่งมีใช้ว่าทุกคนต้องกระทำเสมอไป" และส่วนใหญ่จะพูดถึงการสอนว่าก่อให้เกิด ผลประโยชน์เห็นชัดเจนกับนักศึกษา ซึ่งเป็นสมาชิกส่วนใหญ่ของสถาบัน สำหรับงานด้านอื่น ๆ ผลประโยชน์ส่วนหนึ่งเป็นของผู้ทำและส่วนอื่น ๆ ก็เห็นไม่ชัดเจน อาจเป็นข้อเสียของสถาบันหรือ ต่อสังคม สมาชิกกลุ่มหนึ่งถือว่า การสอนเป็นภารกิจพื้นฐานที่ทำให้สมาชิกยังคงมีคุณค่าอยู่ในสถาบัน ได้ แม้จะมีได้ทำภารกิจอื่น ๆ ก็ตาม อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "งานสอนต้องมาเป็น อันดับหนึ่ง งานอื่น ๆ รองลงไป" ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการประชุมคณะกรรมการคณะต่าง ๆ เมื่อมีการนัดหมายการประชุมครั้งต่อไป สาเหตุสำคัญที่มักจะยกมาอ้างเพื่อการเลื่อนหรือการเข้าร่วม ประชุมไม่ได้และเป็นสาเหตุที่ได้รับการยอมรับ คือ "ติดสอน" ซึ่งการสอนดังกล่าวจะเป็นทั้งการ สอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

การยึดภาระการสอนเป็นหลักนั้นและการให้ความสำคัญกับงานการ สอนนั้น จะเห็นได้จากการพิจารณาครูดีหรือที่ได้รับการยอมรับในสถาบันว่า "อาจารย์ดี ก็คือ ผู้ที่ สอนดี" และจะมีการกล่าวถึงบุคคลที่ไม่ให้ความสำคัญกับการสอน โดยถือภารกิจอื่นสำคัญกว่าใน ลักษณะการไม่ยอมรับว่า "บางคนงานสอนมาตามหลัง โดยเขาให้ความสำคัญกับงานข้างนอกก่อน ซึ่งจริง ๆ แล้วสำหรับอาจารย์ งานสอนน่าจะมาเป็นอันดับหนึ่ง คนไปทำงานข้างนอกมาก ๆ คน ในภาคก็ไม่ค่อยพอใจ เพราะจะไป load งานสอนคนอื่น" และอาจารย์คนหนึ่งซึ่งเห็นว่างานสอน เป็นงานหลักที่สำคัญกว่างานอื่น ๆ โดยให้เหตุผลว่า "การสอนมีคนคอยและได้รับประโยชน์จาก การสอนของเราอยู่เป็นร้อย"

การให้ความสำคัญต่อการสอนของคณาจารย์ เป็นเหตุผลประการ หนึ่งของอาจารย์ที่ใช้อ้างการไม่สามารถทำภารกิจอื่น ๆ เช่น งานวิจัยบ้าง เพราะเวลาส่วนใหญ่ หมกไปกับการสอน

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความจริงในคณะพยาบาลศาสตร์ คือ การ ให้ความสำคัญกับภารกิจด้านการสอนเป็นหลัก ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน

2.1.2 การพยายามรักษาสภาพของการเป็นสถาบันชั้นนำไว้

ตามการรับรู้ของสมาชิกถึงความเป็นสถาบันชั้นนำที่ก่อตั้งมาเป็น สถาบันแรก มีความเก่าแก่ อีกทั้งเป็นสถาบันที่ใหญ่ที่สุด มีคณาจารย์จำนวนมากที่ได้รับการพัฒนาแล้ว เป็นส่วนใหญ่ และสมาชิกของสถาบันตระหนักถึงเอกลักษณ์ของสถาบันว่าเป็นสถาบันแนวหน้าและ

เป็นสถาบันชั้นนำในประเทศไทย จะมีค่ากล่าวที่ได้ยินในหลายโอกาสที่สมาชิกของสถาบันกล่าวคือ "เราในฐานะสถาบันชั้นนำ" หรือ "เราในฐานะสถาบันแนวหน้า จึงต้องทำสิ่งต่าง ๆ ก่อน และ ต้องให้ดี" ประโยคดังกล่าวจะเป็นการชี้แนะสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรักษาสถานภาพ ความเป็นผู้นำทางวิชาชีพไว้ ซึ่งกิจกรรมในด้านวิชาการ เช่น การพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ของคณะ พยาบาลศาสตร์ การเปิดหลักสูตรพยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต ซึ่งถือเป็นพัฒนาการสำคัญทางด้าน การศึกษาในวิชาชีพการพยาบาลของไทย คณะพยาบาลศาสตร์ถือเป็นภาระสำคัญของสถาบันในฐานะ สถาบันชั้นนำ นอกจากหลักสูตรดุษฎีบัณฑิตดังกล่าว ยังมีหลักสูตรต่าง ๆ ที่เปิดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากร ในวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้ว มิใช่เพื่อการพัฒนาบุคลากรของสถาบันโดยตรง แต่โดยเหตุผลที่ผู้บริหารกล่าวไว้ คือ "เราเป็น สถาบันที่เปรียบเสมือนพี่ใหญ่ เป็นสถาบันชั้นนำที่จะต้องช่วยเหลือสถาบันอื่น ๆ" การเปิดหลักสูตร ต่าง ๆ ในคณะพยาบาลศาสตร์ แม้ว่าคณาจารย์จะเห็นว่าเป็นการเพิ่มภารกิจให้กับคณาจารย์ แต่ก็ เป็นที่ยอมรับของทุกคนว่า "เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของสถาบัน ในฐานะสถาบันชั้นนำ" และสมาชิก ของสถาบันก็เห็นพ้องต้องกันถึงความพร้อมของคณะพยาบาลศาสตร์ที่มีมากกว่าสถาบันอื่น ทั้งด้าน บุคคล งบประมาณ และความคล่องตัวในการบริหาร

ความพยายามที่จะรักษาสถานภาพของการเป็นสถาบันชั้นนำ

นอกจากจะแสดงออกในลักษณะของการพัฒนาทางด้านวิชาการต่าง ๆ ทางคณะพยาบาลศาสตร์ยัง พยายามพัฒนาอาจารย์ของคณะที่มีใช้เพียงให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานเท่านั้น แต่เพื่อเป็นผู้นำทาง วิชาการ เพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ผู้บริหารจะพูดเสมอถึงการดเนินและพยายามหาทุน การศึกษาให้สมาชิก ดังนั้น จึงพบว่าแม้คณาจารย์จะสำเร็จศึกษาในระดับปริญญาเอกแล้วก็ตาม ทางคณะพยาบาลศาสตร์ก็จะสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อในหลักสูตรหลังปริญญาสำหรับความชำนาญเฉพาะ ทาง เพื่อที่จะเป็นผู้นำทางวิชาชีพการพยาบาล นอกจากพัฒนาทางด้านวิชาการและบุคลากรแล้ว คณะพยาบาลศาสตร์ยังได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์วิจัยทางการพยาบาลขึ้นเมื่อปี 2529 เพื่อใช้เป็นแหล่ง ข้อมูลสำหรับค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัยทางการพยาบาล ซึ่งคณะพยาบาลศาสตร์ถือว่าศูนย์วิจัยทาง การพยาบาลดังกล่าว เป็นศูนย์ที่ตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกสำหรับความคิดริเริ่มในฐานะสถาบันชั้นนำ นอกจากนั้น ยังเห็นได้จากการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การพยาบาลไทย ซึ่งจัดตั้งขึ้นในโอกาสครบรอบร้อยปี คณะพยาบาลศาสตร์ เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2539 และคณะพยาบาลศาสตร์ยังชี้แนะให้สถาบันต่าง ๆ เห็นว่าวันดังกล่าวถือได้ว่าเป็นวันครบรอบร้อยปีพยาบาลไทยด้วย เพราะคณะพยาบาลศาสตร์เป็น

สถาบันแห่งแรกในประเทศไทย ดั้งเดิมวันดังกล่าวจึงมิใช่เป็นเพียงวันสถาปนาคณะพยาบาลศาสตร์เท่านั้น ในโอกาสครบรอบร้อยปีดังกล่าวจึงได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์พยาบาลไทยขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์การพยาบาลไทยแห่งแรกและตั้งขึ้นโดยคณะพยาบาลศาสตร์

ความพยายามที่จะรักษาสถานภาพของการเป็นสถาบันชั้นนำนั้น บางครั้งทำให้เกิดสภาพการแข่งขันขึ้นระหว่างสถาบันอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน เช่น พบว่าสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์พูดถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาศาสตร์ทางการพยาบาล ในลักษณะที่มีใช้ทำเพื่อให้ได้ความรู้ด้วยตนเอง แต่ส่วนหนึ่งจะทำเพื่อรักษาความเป็นผู้นำไว้ โดยมีกรกล่าวว่ "ในปัจจุบันคณะพยาบาลศาสตร์ต้องเร่งเรื่องนี้มาก เพราะถ้าจริง ๆ แล้วเราจะล่าหลัง ในขณะที่คณะอื่น ๆ เขาพัฒนามาก เพราะเราเน้นภารกิจอื่น ๆ ถ้าไม่หันกลับมาทำงานวิจัย ต่อไปเราจะล่าหลังสถาบันอื่น ๆ" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ในหมู่สมาชิกโดยทั่วไป ก็พยายามผลักดันและรักษาสถานภาพความเป็นผู้นำของสถาบันไว้

2.1.3 โอกาสในการก้าวหน้าและการรับรู้วิทยาการใหม่ ๆ ของสมาชิกมากกว่าสถาบันอื่น

คณะพยาบาลศาสตร์ ถือเป็นสถาบันการศึกษพยาบาลที่ใหญ่ที่สุดและเก่าแก่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นความภาคภูมิใจของสมาชิก นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับถึงความจริงอีกประการหนึ่ง คือ ผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นผู้ที่มีโอกาสดีว่าสมาชิกของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งโอกาสดีในที่นี้เป็นเรื่องของโอกาสในความก้าวหน้าในการศึกษา และโอกาสที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิชาการได้อย่างกว้างขวางกว่าสถาบันอื่น สำหรับโอกาสในความก้าวหน้าในการศึกษานั้น เพราะแต่ละปีคณะพยาบาลศาสตร์จะมีทุนการศึกษาต่อกับบุคลากร ไม่ว่าจะ เป็นในบุคลากรในสาย ก และสาย ข โดยจะมีทุนการศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศจำนวนปีละหลายทุน ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สำหรับในปี 2537 และ 2538 จะมีทุนการศึกษาทั้งสิ้น 15 ทุน และการจัดประชุมสัมมนาวิชาการปีละ 3 โครงการ และแม้แต่บุคลากรสาย ข ก็ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อได้ในระดับปริญญาโท และมีโครงการประชุมสัมมนาวิชาการเช่นกัน โดยจัดให้มีขึ้นปีละครั้ง โดยทุนการศึกษาที่ได้รับนั้นจะรวมทั้งทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณของทบวงมหาวิทยาลัย และจากมูลนิธิคณะพยาบาลศาสตร์ นอกจากทุนดังกล่าวแล้ว ยังได้รับทุนจากองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่ผู้บริหารสถาบันดำเนินการ

ติดต่อขอทุนมาให้คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย โอกาสในการศึกษาต่อของอาจารย์มีอย่างเพียงพอ นอกจากนั้น คณะพยาบาลศาสตร์ยังได้เปิดโอกาสให้บุคลากรของสถาบันอื่นที่มีสิทธิสอบแข่งขันเพื่อขอรับทุนของคณะฯ แต่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะต้องชดใช้ทุนหรือโอนย้ายมาอยู่กับคณะพยาบาลศาสตร์ การมีทุนการศึกษาจำนวนมากในแต่ละปี ทำให้บุคลากรมีโอกาสนำหน้าได้มากตามกำลังความสามารถของบุคลากร จนเป็นที่กล่าวว่า "ทุนที่จะเรียนต่อจะมี ที่สำคัญและเป็นปัญหาคือ การจะหาคนไปเรียนให้ครบกับทุนที่มีอยู่ เพราะอาจารย์หลายคนก็ไม่พร้อมที่จะไปเรียน บางปีอาจารย์ของคณะเตรียมตัวไม่ทันสำหรับการรับทุน และจะเห็นว่าผู้บริหารจะกระตือรือร้นสมาชิกอยู่เสมอในการที่จะไปศึกษาต่อ" โอกาสในการก้าวหน้าจะหาได้ไม่ยากในคณะพยาบาลศาสตร์นี้ ทำให้ไม่มีอาจารย์ของคณะย้ายไปสถาบันอื่น ด้วยเหตุผลของความต้องการความก้าวหน้า ซึ่งเป็นที่กล่าวกันว่า "คณะเรามองไหลนะไม่ค่อยมีหรือ เพราะอยู่ที่นี้ต้องพร้อมทุกอย่าง... การที่คนจะย้ายหรือออกจะเป็นเพราะปัญหาครอบครัวหรือปัญหาส่วนตัวมากกว่า ไม่ใช่ปัญหาความไม่ก้าวหน้า"

นอกจากโอกาสที่ดีกว่าในการศึกษาต่อแล้ว โอกาสที่มีมากกว่าในสถาบันอื่น ๆ คือ การที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิชาการได้ง่ายและกว้างขวาง ทั้งระบบห้องสมุดซึ่งคณะได้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามา เพื่อเป็นแนวทางให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร มีการใช้ระบบการติดต่อสื่อสารเพื่อสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาให้บริการแก่บุคลากรของคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งอาจารย์ของคณะกล่าวว่า "เมื่อก่อนอาจารย์ของเราถือว่าภารกิจในการวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยากแทบจะเป็นภารกิจสุดท้ายที่คนให้ความสนใจ เพราะหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลยาก แต่ในปัจจุบันอาจารย์ของเราเริ่มให้ความสนใจในงานวิจัยมากขึ้น เพราะการสืบค้นข้อมูลง่ายมาก การทำวิจัยเราจึงง่ายขึ้น" และโอกาสของการที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิชาการอีกทางหนึ่งนั้น ได้จากจัดประชุมวิชาการที่จัดขึ้นที่คณะอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทั้งการจัดของคณะเองและร่วมกับสถาบันอื่นจัด ทำให้โอกาสของสมาชิกที่จะได้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการมีได้มากขึ้น และที่สำคัญการที่คณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันทางการศึกษาพยาบาลเพียงแห่งเดียวที่มีหลักสูตรถึงระดับคุณวุฒิทางการพยาบาล ดังนั้น โอกาสที่จะศึกษาศาสตร์ทางการพยาบาลที่กว้างและลึกจึงเกิดขึ้นได้ในคณะพยาบาลศาสตร์ และสามารถเผยแพร่วิชาการดังกล่าวไปสู่สมาชิกของสถาบันได้ง่ายขึ้น จึงเป็นที่มาของโอกาสของสมาชิกที่ดีกว่าสมาชิกในสถาบันอื่น ๆ ในความก้าวหน้าและได้รับข้อความรู้ทางวิชาการ และเป็นความจริงที่เป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิกของสถาบัน นอกจากนั้นการอยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยที่ถือว่าเป็นชั้นนำทางด้านการศึกษา จึงเป็นแหล่งข้อมูลเสริมอีกทางหนึ่ง สมาชิกหลายคนกล่าวว่า "แหล่งข้อมูลมีอยู่ หาได้ไม่ยาก แต่ขึ้นอยู่กับอาจารย์เองจะหาหรือไม่เท่านั้น"

2.1.4 ความตื่นตัวทางวิชาการของอาจารย์ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม

คณะพยาบาลศาสตร์ซึ่งมักได้รับการกล่าวขวัญว่าเป็นสถาบันที่อยู่ในระดับแนวหน้าทางด้านวิชาการ และมีอาจารย์ที่ได้รับการพัฒนาแล้วอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งพิจารณาจากจำนวนอาจารย์ทั้งหมดของสถาบันซึ่งมีจำนวน 196 คน ซึ่งส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก โดยมีอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีอยู่เพียง 14 คน ซึ่งอาจารย์ทั้งหมดนั้นจะมีตำแหน่งทางวิชาการในระดับรองศาสตราจารย์อยู่ จำนวน 22 คน และตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์อยู่ 110 คน โดยมีอาจารย์ที่มีใฝ่อยู่ในตำแหน่งทางวิชาการอยู่ 64 คน อย่างไรก็ตาม สมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ให้ความเห็นว่า ความตื่นตัวทางวิชาการอาจมิได้อยู่ที่ตำแหน่งทางวิชาการเสมอไป เพราะบางคนทำผลงานทางวิชาการเพียงเพื่อให้ได้ตำแหน่งทางวิชาการแล้วมิได้มีการพัฒนาต่อ แต่บางคนอาจมิได้ทำผลงานทางวิชาการแต่ก็ศึกษาค้นคว้าวิชาการ โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอนอยู่เสมอ ดังนั้นจึงมีการแบ่งลักษณะความตื่นตัวทางวิชาการของอาจารย์ในคณะพยาบาลศาสตร์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่กระตือรือร้นตื่นตัวทำผลงานทางวิชาการ และกลุ่มที่ไม่ตื่นตัวในการทำผลงานทางวิชาการ ซึ่งกลุ่มที่ตื่นตัวทำผลงานทางวิชาการส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาวิจัย หลายคนจะเรียกกลุ่มนี้ว่า "กลุ่มไฟแรง" โดยจะพบว่าอาจารย์ในกลุ่มนี้จะชวนชวนที่จะทำการศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยเพื่อหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ อาจารย์หลายคนของคณะยังได้แบ่งอาจารย์ในกลุ่มไฟแรงนี้ออกเป็น 2 กลุ่มอีก คือ กลุ่มที่กระตือรือร้นและตื่นตัวทางวิชาการ ทำผลงานทางวิชาการเพราะต้องการความก้าวหน้า โดยยังคงให้ความสำคัญกับภารกิจอื่นและงานของส่วนรวม ซึ่งกลุ่มนี้จะเข้ากับผู้อื่นได้ดี ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มที่ทุ่มเทให้กับงานวิจัยเพื่อความก้าวหน้าของตน โดยให้ความสำคัญกับภารกิจอื่นน้อยหรือเท่าที่จำเป็น ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับงานส่วนรวม ทำงานวิชาการเพื่อตนเอง ซึ่งอาจารย์ในกลุ่มหลังนี้มักไม่ได้รับการยอมรับในคณะพยาบาลศาสตร์ สำหรับสมาชิกอีกกลุ่มหนึ่งของคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งสมาชิกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ไม่ค่อยตื่นตัวทางวิชาการนั้น บางคนอาจมีตำแหน่งทางวิชาการอยู่ระดับหนึ่ง แต่ก็เป็นการทำผลงานทางวิชาการเพื่อให้ได้มาตรฐานในสังคมเท่านั้น อาจารย์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะพบว่าเป็นอาจารย์ค่อนข้างอาวุโส ซึ่งบางคนมีตำแหน่งทางวิชาการมาระดับหนึ่งแล้ว และได้กระตือรือร้นที่จะทำผลงานทางวิชาการต่อไป ซึ่งบางคนจะมองว่าอาจารย์กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีภาระทางครอบครัว จึงไม่มีเวลาทำงานวิชาการ แต่จะพบว่าอาจารย์กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะทุ่มเทเวลาให้กับการจัดการเรียนการสอน ทั้งการสอนในภาค

ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยจะเห็นว่าภารกิจหลักที่สำคัญของอาจารย์พยาบาลคือ ภารกิจด้านการสอน อาจารย์กลุ่มนี้จะแสดงให้เห็นว่าพอใจในการสอน "การสอนคือความสุข" และยังมีความคิดว่า "งานวิชาการมิใช่เฉพาะการทำวิจัยหรือการทำผลงานเท่านั้น แต่การศึกษาค้นคว้าพัฒนาการสอน ก็คืองานวิชาการอย่างหนึ่งด้วย" ดังนั้น อาจารย์กลุ่มนี้จึงมีความพอใจเพียงตำแหน่งอาจารย์หรือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เท่านั้น อีกทั้งการที่อาจารย์กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะสอนอยู่ในระดับปริญญาตรี จึงเป็น ปัจจัยทำให้ไม่ชวนชวนว่าจะทำตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตาม แม้จะพบว่าอาจารย์ส่วนหนึ่งที่ไม่มีความกระตือรือร้น ในทางวิชาการ แต่ก็พบได้ไม่มากนัก เพราะอาจารย์ส่วนใหญ่ต้องชวนชวนทางวิชาการไม่ทางใด ก็ทางหนึ่ง คนที่ไม่ตื่นตัวเลยก็จะถูกแยกจากกลุ่ม

2.1.5 การเป็นอาจารย์ต้องเสียสละ

ความจริงที่เป็นการรับรู้ของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์อีก ประการคือ การเป็นอาจารย์พยาบาลต้องเสียสละ ทั้งนี้โดยทั่วไปเป็นที่กล่าวกันว่า ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลจะต้องมีคุณสมบัติประการหนึ่งคือ การเสียสละ ซึ่งจะต้องเสียสละความสุขและเวลา ส่วนตัวเพื่อให้บริการหรือให้การดูแลสุขภาพอนามัยแก่ผู้รับบริการ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ ทั้งหมดเป็นอาจารย์พยาบาล ซึ่งต้องผ่านการเป็นพยาบาลวิชาชีพมาก่อน จึงถือว่าคุณสมบัติข้อสำคัญของครูพยาบาล ก็คือ การเสียสละด้วย ทั้งนี้อาจารย์พยาบาลจะกล่าวถึงการเสียสละว่าเป็นการ เสียสละกำลังกำลังกำลังใจในการทำงาน โดยที่อาจารย์พยาบาลจะพูดว่า "อาจารย์พยาบาลจะ งานหนักที่สุด ถ้าเทียบกับอาจารย์คณะอื่น เพราะต้องสอนทั้งในชั้น เรียนและสอนการปฏิบัติการ พยาบาลบนหอผู้ป่วยด้วย" การสอนบนหอผู้ป่วยนั้น อาจารย์พยาบาลจะต้องลงมือปฏิบัติการพยาบาล เพื่อเป็นแบบอย่าง และเป็นกรณีศึกษาที่ชั้นฝึกปฏิบัติไปด้วย อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "สอนนักศึกษาพยาบาลก็ต้องทุ่มเทมาก เพราะเราอยากให้เขาเป็นพยาบาลที่ดี ถ้าอาจารย์ พยาบาลไม่เสียสละเวลาและกำลังกำลัง สอนเพียงกำกับดูแลนักศึกษาคงได้อะไรไม่มากนัก" ทั้งนี้ ในวันที่จะต้องขึ้นสอนบนหอผู้ป่วย อาจารย์จะต้องเริ่มปฏิบัติงานเช้ากว่าปกติ คือเวลาประมาณ 07.00 น. เพื่อให้ทันการรับส่ง เวรของพยาบาลประจำหอผู้ป่วยที่นักศึกษาชั้นปฏิบัติ เพื่อจะได้ทราบ รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วย เพื่อใช้ในการนิเทศนักศึกษาต่อไป ทั้งนี้แม้ว่าอาจารย์จะขึ้นฝึก ปฏิบัติงานก่อนเวลาปฏิบัติราชการปกติ แต่เวลาเลิกงานก็ยังคงเป็นเวลาตามราชการ คือประมาณ

16.30 น. และบ่อยครั้งจะพบว่าอาจารย์พยาบาลส่วนหนึ่งยังตรวจรายงาน หรือให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาจนเลยเวลาปฏิบัติราชการปกติ โดยมีได้มีการเรียกร้องค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา การเสียสละของอาจารย์พยาบาลที่พบเห็น จึงเป็นการเสียสละกำลังกายและเวลาเพื่อให้งานที่ทำคือ การสอนนักเรียนพยาบาลเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และนอกจากการเสียสละในด้านการสอนแล้วสำหรับในกิจกรรมของคณะซึ่งอาจารย์ของคณะส่วนใหญ่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้งานสำเร็จลงไปได้ ทั้งนี้ อาจารย์หลายคนได้กล่าวถึงภาระงานทางด้านสังคมที่คณะพยาบาลศาสตร์ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัย อาจารย์ของคณะก็ต้องให้ความร่วมมือร่วมแรงทำให้สำเร็จลุล่วง ไม่ว่ากิจกรรมใดก็ตาม จนเป็นที่กล่าวกันว่า "เวลาต้องไปทำงานนอกเวลาราชการ คณะอื่นเขาไม่ค้อสไปทำกันหรอก แต่คณะพยาบาลมักไม่ค่อยมีปัญหา ช่วยเขาได้หมด"

2.1.6 นักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์อยู่ในระดับแนวหน้า แต่จะมีส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ตั้งใจเป็นพยาบาลจริง

คณะพยาบาลศาสตร์ ถือเป็นคณะพยาบาลที่ใหญ่ที่สุดที่มีการรับนักศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นการศึกษาพยาบาลระดับพื้นฐานเป็นจำนวนถึงปีละประมาณ 200 คน โดยการสอบคัดเลือกผ่านทางทบวงมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับคณะอื่น ๆ ที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในการที่คณะพยาบาลศาสตร์อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพที่มีประวัติความเป็นมาช้านาน ใช้พระนามพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูงเป็นชื่อมหาวิทยาลัย และมีมาตรฐานอยู่ในระดับที่เป็นที่ยอมรับ อีกทั้งคณะพยาบาลศาสตร์เป็นคณะพยาบาลที่ก่อตั้งเป็นสถาบันแรก ถือว่าเป็นสถาบันที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในประเทศไทย จึงเป็นส่วนส่งเสริมให้คณะพยาบาลศาสตร์เป็นที่ยอมรับในหมู่นักเรียนที่จะสอบเข้า โดยพิจารณาจากคะแนนสอบที่สอบได้ในแต่ละคณะฯ จะพบว่าคะแนนของคณะพยาบาลศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง การเข้าเป็นนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ถือเป็นความภาคภูมิใจส่วนหนึ่งของผู้ที่สอบได้ เพราะถือว่าในกลุ่มสถาบันการศึกษาพยาบาลด้วยกันแล้ว คะแนนของคณะอื่น ๆ จะไม่สามารถเทียบกับคะแนนของคณะพยาบาลศาสตร์ได้เลย จากการสอบถามนักศึกษาพบว่าถ้าเป็นคณะพยาบาลศาสตร์ด้วยกัน จะเลือกคณะพยาบาลที่เป็นลำดับแรก และอาจารย์ส่วนใหญ่จะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "คะแนนสอบเข้าที่นี่ (คณะพยาบาลศาสตร์) จะมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าคณะพยาบาลศาสตร์ที่สอบ entrance ด้วยกัน" นอกจากนี้ยังพบว่าถ้านักศึกษาสอบผ่านเข้าสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่น ๆ ที่มีได้สอบ

รวมกับทบทวนและทำการสอบไปก่อนและปรากฏว่าสอบได้แล้ว แต่เมื่อประกาศผล entrance และพบว่าสอบได้คณะพยาบาลศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่จะสละสิทธิ์จากสถาบันอื่นมาเข้าคณะพยาบาลฯ ที่นี้ ดังนั้นจึงเป็นที่กล่าวกันว่า "นักศึกษาของที่นี่ถือได้ว่าเป็นหัวกะทิ หรือระดับแนวหน้าในกลุ่มสถาบันการศึกษาด้วยกัน"

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะพยาบาลศาสตร์จะได้นักศึกษาที่อยู่ในระดับแนวหน้า แต่ก็พบว่าแนวโน้มของการที่จะเลือกเรียนพยาบาลเป็นอันดับแรกจะลดลง นักศึกษาจำนวนมากเลือกเรียนคณะพยาบาลศาสตร์เป็นอันดับรอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการที่จะเข้าเป็นพยาบาลอย่างแท้จริงของนักศึกษามีไม่มากนัก ซึ่งความจริงในด้านนี้ อาจารย์ในขณะกล่าวว่า เป็นการรับรู้จากการเลือกอันดับเข้ามาศึกษาในสถาบัน โดยชี้ให้เห็นว่า "เมื่อก่อนคะแนนในการเลือกเข้าเรียนพยาบาลจะอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าคณะอื่นทางด้านสังคมศาสตร์ แต่เดี๋ยวนี้มีแนวโน้มของคะแนนเข้าคณะพยาบาลต่ำลง และพบว่าคนที่เลือกคณะพยาบาลศาสตร์เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนใหญ่จะเลือกอันดับรองลงมา โดยเลือกคณะหรือสาขาวิชาอื่นเป็นอันดับต้น ซึ่งแปลว่าเด็กก็ไม่ได้ตั้งใจที่จะเรียนพยาบาลอย่างแท้จริงนัก" และพบว่าในแต่ละปีมีนักศึกษาปีที่ 1 ไปสอบเข้ามหาวิทยาลัยใหม่ เพื่อให้ได้คณะที่ต้องการเป็นจำนวนหลายคน นอกจากนี้ จากการสุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาลจำนวน 20 คน พบว่ามีเพียง 7 คนเท่านั้นที่เลือกคณะพยาบาลศาสตร์เป็นอันดับหนึ่งในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย และอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาอีกกล่าวอีกว่า "เป้าหมายในการเข้าเรียนพยาบาลของนักศึกษาเดี๋ยวนี้ก็เปลี่ยนไป ซึ่งได้เคยลองศึกษาไว้ แต่ก่อนก็มีที่ว่อยากช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ แต่เดี๋ยวนี้จะถือเรื่องการมีงานทำ มีรายได้กันมากขึ้น และหลายคนก็เข้ามาโดยมิได้ตั้งใจนัก เพราะเลือกสำรองเอาไว้" อาจารย์อีกหลายท่านกล่าวถึงค่านิยมของนักศึกษาว่า "นักศึกษามีได้ตั้งใจมาเป็นพยาบาลจริง เหมือนเป็นที่หักงิ่งเพื่อจะหาโอกาสก้าวต่อไป" ซึ่งลักษณะดังกล่าวพบว่า นักศึกษาส่วนหนึ่งตั้งใจเรียนให้ได้คะแนนดี โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาโท โดยมีได้คิดที่จะปฏิบัติงานด้านการพยาบาล ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ เวลาปฏิบัติกรพยาบาลจะทำได้ดี เพื่อให้ได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่จะศึกษาต่อได้ ทั้งนี้จากการสอบถามนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ ก็ได้รับคำตอบที่ใกล้เคียงกันไปในทำนองเดียวกันว่า "เป็นอาชีพที่มั่นคง มีบางส่วนที่ตั้งใจเข้ามาเป็นพยาบาล แต่ก็ยังมีไม่น้อยที่เข้ามาเพราะเฉื่อยเลือกติด" และเห็นว่า "งานพยาบาลเป็นงานหนัก ก็น่าเห็นใจที่คนจะสนใจน้อย"

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องคำนิยามนี้ สมาชิกคณะพยาบาลศาสตร์ส่วนใหญ่จะรับรู้โดยทั่วกัน เพราะมีใช้เพียงความจริงที่เกิดขึ้นในคณะพยาบาลศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมทั่วไป อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "ทุกสถาบันก็พูดเหมือนกันหมด เดิมนั้นจำนวนนักเรียนที่มาสอบเข้าลดลงกว่าครึ่ง เคยมาสมัคร 8,000 กว่าคน ก็เหลือเพียง 3,000 กว่าคน"

2.2 เกณฑ์ที่สมาชิกใช้ตัดสินความจริงและความถูกต้อง

เกณฑ์ที่สมาชิกใช้ในการตัดสินเมื่อมีการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่สมาชิกยอมรับว่าเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในคณะพยาบาลศาสตร์ในโอกาสต่าง ๆ ประกอบด้วยเกณฑ์หลายประการ คือ

2.2.1 การใช้มติที่ประชุมในการตัดสิน

คณะพยาบาลศาสตร์มีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการเป็นส่วนใหญ่ จะพบว่าคณะกรรมการของคณะพยาบาลศาสตร์ที่ตั้งอย่างเป็นทางการ เพื่อดำเนินการในกิจการต่าง ๆ ของคณะฯ มีถึงกว่า 30 คณะกรรมการ อาทิเช่น คณะกรรมการหลักสูตร คณะกรรมการวางแผนและพัฒนาคณะฯ คณะกรรมการดำเนินงานในหลักสูตรเฉพาะต่าง ๆ คณะกรรมการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม คณะกรรมการพิจารณาผู้สมควรได้รับรางวัล คณะกรรมการประเมินคุณสมบัติและผลงานทางวิชาการ ฯลฯ ซึ่งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ จะเป็นผู้ดำเนินงานตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง พิจารณาข้อมูลหรือการดำเนินงานเพื่อเสนอกรรมการประจำคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยคณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาค และผู้แทนคณาจารย์ประจำเป็นกรรมการ เมื่อมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาคัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะนำเข้าไปประชุมเพื่อการตัดสิน การตัดสินต่าง ๆ จะผ่านทางคณะกรรมการแต่ละชุด อาจารย์ของคณะฯ จะถือว่า "ทุกคนมีสิทธิตามความรับผิดชอบของแต่ละคน มีการตัดสินใจเป็นขั้นบันได แล้วเสนอเรื่องต่อ" และการตัดสินในสุดท้ายจะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการประจำคณะฯ โดยจะพบว่าในคำสั่งต่าง ๆ จะมีข้อกำหนดหน้าที่ไว้เสมอว่า "เสนอต่อคณะกรรมการคณะฯ" เพื่อพิจารณา นอกจากคณะกรรมการที่ตั้งอย่างเป็นทางการแล้ว ในการตัดสินความถูกต้องต่าง ๆ ยังมีการดำเนินการในรูปของคณะกรรมการอย่างไม่เป็นทางการ หรือเป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นในระดับภาค เช่น คณะกรรมการพิจารณากลับกรองผู้ได้รับบำเหน็จประจำระดับภาค ซึ่งการพิจารณากลับกรองผู้ได้รับบำเหน็จนี้ อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "เพราะเราใช้หลายเกณฑ์ในการพิจารณา ทั้งระบบคิว ทั้งระบบอาวุโส อาจจะมี

ผลงานอู๋ข้าง ซึ่งไม่แน่นอน ดังนั้นส่วนใหญ่เราจึงใช้กรรมการประชุมเพื่อพิจารณาอีกที" การตัดสินใจโดยระบบคณะกรรมการโดยเฉพาะกรรมการในภาคนี้ สมาชิกเห็นว่าเป็นสิ่งที่จัดใหม่ทันเพื่อลดความขัดแย้ง มีการกล่าวกันว่า "บางที่หัวหน้าภาคก็ไม่กล้าตัดสินใจ ก็จะโยนเข้าคณะกรรมการ" และนอกจากนี้ก็ยังเห็นว่า "อาจารย์แต่ละคนก็มีทัศนคติเห็นของตนเอง ซึ่งบางที่ก็แตกต่างกันออกไปพูดกันคนละที่ก็อาจมีปัญหาได้ การตั้งกรรมการก็ช่วงลดปัญหานี้ คือ มาพูดพร้อม ๆ กัน" แม้แต่การตัดสินใจเกี่ยวกับนักศึกษาเมื่อมีการทำผิด ก็จะใช้รูปแบบคณะกรรมการเพื่อตัดสินใจ และกำหนดทิศทางการปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจในรูปคณะกรรมการโดยการลงมติของสมาชิกเพื่อการตัดสินใจนั้น บางครั้งพบว่าในการประชุมดังกล่าว ผู้ที่เสียงดัง กล้าแสดงออก ก็มักจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่ม อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "คนชิววยก็จะรักษาสีของตัวเองได้มากกว่าคนเงียบ ๆ" ทั้งนี้ อาจารย์ที่มีลักษณะไม่ค่อยพูดเป็นพวก "ไม่ฮากเงียง สีเงยเงียง" ก็มักจะยอมตาม โดยปล่อยให้ผู้ที่เสียงดังและกล้าแสดงออกก็มักจะเป็นผู้เสนอความต้องการหรือกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้น ความถูกต้องบางอย่างจึงเป็นความถูกต้องตามผู้ที่กล้าแสดงออกบางคน จนมีการกล่าวกันว่า "ใครที่เสียงดังก็มีอำนาจเหนือที่ประชุม คนเสียงดัง คนชิววย หรือคนที่ชอบเรียกร้องสิทธิ ก็มักจะได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม"

ดังนั้นการตัดสินใจถูกผิด ถึงแม้จะใช้มติของที่ประชุมเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าผู้มีอำนาจหรือผู้ที่กล้าแสดงออกในการใช้สิทธิ หรือ "คนชิววย" ก็มักได้รับการฟังจากบุคคลอื่น อันมีผลต่อการขึ้นาคำความคิดเห็นของสมาชิกไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้

2.2.2 ความถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางสังคมและประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

ประเพณีนิยมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาที่พบเห็นและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งถูกต้องที่พบได้ในคณะพยาบาลศาสตร์ มีหลายประการ อาทิเช่น

(1) การไม่แต่งหน้าในชุดพยาบาล

การตัดสินใจความต้องการในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์ แม้จะมีเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการพิจารณา แต่ก็พบว่าหลายสิ่งหลายอย่างยังคงยึดติดกับประเพณีนิยมที่เคยประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งเป็นที่กล่าวกันว่า "คณะเราเป็นคณะเก่าแก่"

มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ถ่ายทอกันมา เคยปฏิบัติอย่างไรก็ปฏิบัติกันมาอย่างนั้น ใครที่ปฏิบัติผิดไปก็ จะถูกมองว่าแปลก” ประเพณีนิยมที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การแต่งตัวชุดพยาบาล อาจารย์พยาบาล คณะแต่งชุดพยาบาลเพื่อขึ้นสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย จะไม่นิยมการแต่งหน้า แม้ว่าในสถาบันอื่นจะ พบว่ามีการแต่งหน้าเมื่ออยู่ในชุดพยาบาล และมีได้ถือว่าขัดต่อการปฏิบัติงาน แต่สำหรับในคณะ พยาบาลศาสตร์ อาจารย์ส่วนใหญ่เมื่อแต่งชุดพยาบาลจะไม่แต่งหน้า และไม่ใส่เครื่องประดับที่ไม่ จำเป็น โดยจะมีเฉพาะนาฬิกาซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการพยาบาลบางอย่าง อาจารย์อาวูโล่ ท่านหนึ่งเล่าว่า “สมัยก่อนพยาบาลจะขึ้นตึก จะทาแป้งเด็กอย่างเด็กรวเท่านั้น” ผู้ตรวจการไม่ใ้ จะดูแต่การทำงานอย่างเดียว ดูเรื่องการแต่งกายถูกระเบียบด้วย ในปัจจุบันจะพบว่าอาจารย์บาง คนมีการแต่งหน้ากันบ้าง เพราะแต่งชุดไปรเวทมาจากบ้าน และมาเปลี่ยนชุดพยาบาลในเวลาเข้า ก่อนขึ้นสอน แต่ก็เป็นการแต่งหน้าที่ไม่เห็นชัดเจน อาจารย์หลายคนจะมีการกล่าวขวัญถึงผู้ที่แต่ง หน้าอย่างชัดเจนว่า “แต่งตัวไม่เหมาะสม” ดังนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่จึงไม่แต่งหน้ากัน ทั้ง ๆ ที่ อาจารย์บางคนจะเห็นว่าการแต่งหน้านั้นไม่เกี่ยวข้องกับและมีผลต่อการทำงาน ในทางตรงกันข้าม อาจจะช่วยทำให้บรรยากาศในหอผู้ป่วยดีขึ้น แต่การที่อาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่ไม่แต่งหน้ากัน จึงทำ ให้อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่แต่งหน้าและ “ใครแต่งหน้าก็ดูจะเป็นความไม่ถูกต้องไป”

การไม่แต่งหน้าในเครื่องแบบพยาบาล ซึ่งถือเป็นความถูกต้องตาม ประเพณีนิยมนี้ ยังเกี่ยวข้องกับถึงการไม่แต่งหน้าในการแต่งกายปกติของอาจารย์พยาบาล ซึ่งพบ เห็นได้ในอาจารย์ส่วนใหญ่ของคณะพยาบาลศาสตร์ อาจารย์หลายคนกล่าวว่า “อาจารย์พยาบาล ที่นี้ไปที่ไหนจะรู้ได้ว่าเป็นมาจากคณะพยาบาลศาสตร์ เพราะหน้าจืด ๆ”

(2) ประเพณีการทำความเคารพ

ประเพณีนิยมยังพบเห็นได้ในการประพฤติดุปฏิบัติกันอยู่ในคณะพยาบาล เกี่ยวกับการทำความเคารพ จะพบว่าสมาชิกทำความเคารพด้วยวิธีการก้มศีรษะซึ่งปฏิบัติสืบต่อกันมา ถือเป็นการทักทาย แม้ว่าจะมีการพูดถึงกันบ้างถึงวิธีการทักทายที่น่าจะเป็นการไหว้ แต่สมาชิก ส่วนใหญ่ก็เห็นว่า “เราก็ใช้วิธีการก้มศีรษะทักทายมาแต่ไหนแต่ไร” การคำนับ นอกจากจะพบใน หอพยาบาลแล้ว ในนักศึกษาระหว่างชั้นปีก็จะใช้การคำนับกันเช่นกัน นักศึกษากล่าวว่า “มาใหม่ ๆ ก็ใช้ไหว้ แต่เห็นเขาใช้การคำนับ ก็เลยใช้คำนับตาม” ทั้งนี้ในปัจจุบัน คณะรับนักศึกษา ในหลักสูตรต่อเนื่องและหลักสูตรอื่น ๆ จากสถาบันอื่นเข้ามาศึกษา จึงพบว่ามีการทำ ความเคารพ

ด้วยการไหว้กันบ้าง อย่างไรก็ตาม สำหรับอาจารย์ในคณะจะพบการไหว้กันสำหรับอาจารย์อาวุโสค่อนข้างมากเท่านั้น และพบว่าในบางโอกาสที่สมาชิกบางคนยกมือไหว้ทักทาย ก็อาจจะมีคำตอบมาว่า "วันนี่มาแปลก" หรือ "วันนี่เออะไรขึ้นมา" ดังนั้นการไหว้ซึ่งแม้จะเป็นประเพณีของไทย แต่ประเพณีการก้มศีรษะแสดงความคารวะต่อกันของสมาชิกใน คณะพยาบาลศาสตร์ก็ถือเป็นความถูกต้อง เพราะ "ก็เคยปฏิบัติกันมาอย่างนั้น" ซึ่งอาจารย์ของคณะพิจารณาว่า "อาจจะเป็นเพราะเรารู้ว่าเป็นผู้ร่วมงาน" อาจารย์บางคนกล่าวว่า "สมัยก่อน พยาบาลก็จะเจอกันบนตึก การใช้ก้มศีรษะจึงเป็นการสะดวกที่จะทักทายกัน ก็เลยถือปฏิบัติมาอย่างนั้น"

(3) การให้เกียรติผู้อาวุโส การประพฤติดีปฏิบัติที่ยังคงถือว่าเป็นความถูกต้อง คือ การให้เกียรติผู้อาวุโส โดยที่ระบบอาวุโสยังเป็นที่ยอมรับกันอยู่ในหมู่อาจารย์ของคณะ แต่เป็นการยอมรับในระบบอาวุโสในลักษณะการให้เกียรติ ให้การยอมรับผู้อาวุโส อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "ความที่เราจบจากสถาบันเดียวกัน ผู้อาวุโสที่ส่วนใหญ่ก็เป็นครู หรืออย่างน้อยก็เป็นพี่ ซึ่งเราก็มักจะให้ความเกรงใจ ท่านเสนอแนะอะไรก็ฟังกัน" และจะเห็นว่าในที่ประชุมคณะกรรมการชุดต่าง ๆ จะไม่ค่อยมีการโต้แย้งกันอย่างรุนแรงโดยเฉพาะกับผู้อาวุโส มีการกล่าวกันว่า "ที่ conservative ประชาธิปไตย มีเหมือนกันแต่ไม่เต็มใบ เพราะเรายังคงให้เกียรติผู้อาวุโส" และอาจารย์ท่านหนึ่งชี้ให้เห็นว่าระบบอาวุโสบางที่ก็กระทบการทำงาน เช่น การทำงานของกรรมการและสภาอาจารย์ที่ไม่ functions เท่าไร เพราะทำงานกันแบบพี่น้องไม่ค่อยมีการตรวจสอบกันจริงจัง ทำให้การออกเสียงใช้ไม่ค่อยได้ ด้วยมีความเกรงใจ กลัวเสียใจ เพราะมีระบบอาวุโสเข้ามาเกี่ยวข้อง

2.2.3 การตัดสินใจโดยใช้กฎเกณฑ์ทางสังคม หรือกระบวนการกลุ่ม

การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์ ยังมีการใช้กฎเกณฑ์ในการตัดสินใจประการหนึ่ง คือ เกณฑ์ทางสังคม ซึ่งเป็นการยอมรับต่อพฤติกรรมปฏิบัติของบุคคล โดยสังคมของคณะพยาบาลศาสตร์เป็นสิ่งค่อนข้างใหญ่ การทำงานของสมาชิกของสถาบันจะเป็นในลักษณะควบคุมตนเองมากกว่าที่จะมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาคอยคุมหรือมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ในการควบคุม สมาชิกจะรับรู้ว่าการระเบียบที่ใช้ควบคุมก็ใช้กฎของภพ. แต่ในการประพฤติดีปฏิบัติต่างๆ ก็มักจะมีได้คิดถึงกฎระเบียบเหล่านั้น สมาชิกจะกล่าวว่า "ส่วนใหญ่เวลา

เราทำอะไรก็ได้ไม่ถึงถึงกฎระเบียบหรอก แต่ทุกคนก็จะปฏิบัติกันมาอย่างนี้" จะเห็นว่าการทำงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกเพื่อสอนนักศึกษาบนเวทีผู้ช่วย การสอนในชั้นเรียน และกิจกรรมอื่น ๆ หรือการใช้เวลาของอาจารย์จะไม่มีมาตรการ หรือกฎระเบียบในการควบคุมความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยกล่าวกันว่า "ถือเป็นเรื่องรับผิดชอบของแต่ละคน เพราะทุกคนถือว่าโต ๆ กันแล้ว" แต่ถ้าบุคคลใดละเลยไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่หรือบกพร่อง จะเป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิก โดยจะมีการพูดถึงการทำที่ไม่เหมือนคนอื่นของคุณคนนั้น และไม่ยอมรับในกลุ่มเป็นประจำ หัวหน้าภาคท่านหนึ่งกล่าวว่า "กลุ่มเราจะแข่งขันกันเอง เช่น ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ให้ความช่วยเหลือบ้าง เมื่อมีความจำเป็นมาร้องขอ เช่น ไม่ให้แลกเวรหรือชั่วโมงสอนในภาคปฏิบัติบ้าง รวมถึงการไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม จะเห็นว่าพวกที่ไม่รับผิดชอบต่อหรือมีพฤติกรรมแตกต่างจากคนอื่น ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีพวก" นอกจากนี้คนที่เห็นแก่ตัวและไม่ปฏิบัติตามประเพณีนิยมบางอย่างก็จะถูก "สังคมรังเกียจ" คนกลุ่มนี้แม้คนอื่น ๆ จะพูดด้วย แต่มักจะเป็นการพูดด้วยความจำเป็น บางที่จะไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารสำคัญ โดยกลุ่มอาจารย์มักจะกล่าวว่า "ไม่ชอบบอกอะไร ให้หาเองซะบ้าง" ซึ่งถือเป็นการลงโทษทางหนึ่งของกลุ่ม และนอกจากนั้นการไม่ยอมรับในสังคมดังกล่าวจะพบว่า บุคคลเหล่านี้จะไม่ค่อยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ การตั้งกรรมการพิเศษต่าง ๆ ก็จะมีได้รับการทาบทามให้เข้าร่วมกลุ่มทำงาน การได้เข้าเป็นคณะกรรมการชุดใดก็จะเป็นตามคิว แต่มิได้มีการขอตัวมาเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งถือเป็นการลดคุณค่าของบุคคลนั้นลงไป โดยการกระทำของกลุ่มในสถาบัน

2.3 การพิจารณาความจริงและความถูกต้องเกี่ยวกับลักษณะของเวลา

ในการพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องของเวลา จะพบความจริงที่สมาชิกในสถาบันยอมรับเกี่ยวกับเวลาในหลายประเด็น ที่สำคัญคือ ความผูกพันกับเวลาในอดีต การทำงานจะเน้นในปัจจุบัน สำหรับการกำหนดเวลาในการทำงานเน้นเวลาตามระบบราชการ ส่วนการวางแผนนั้นมีการกำหนดแผนงานระยะสั้น ๆ ตามช่วงเวลา

2.3.1 ความผูกพันกับเวลาในอดีต

ความจริงเกี่ยวกับเรื่องเวลา พบว่าคณะพยาบาลศาสตร์ยังผูกพันกับเวลาในอดีตอยู่เสมอ ทั้งนี้สืบเนื่องจากความภาคภูมิใจในอดีตที่สถาบันมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เป็นสถาบันการพยาบาลที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจของสมาชิก สมาชิกจะรับรู้ถึงการเป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรก รวมทั้งการเป็นสถาบันแห่งเดียวที่ได้รับพระราชทานกำเนิด

จากพระราชวงศ์ชั้นสูงในรัชกาลที่ 5 สมาชิกของสถาบันหลายคนจะนำเข็มซึ่งมีอักษรย่อพระนามของผู้ก่อตั้งมาติดหน้าอก ไม่ว่าจะเป็นครื่องแบบหรือชุดไปรเวท และโดยที่สมาชิกของสถาบันส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกที่อยู่ในสถาบันมาเป็นเวลานาน ดังนั้น วิถีชีวิตเดิมที่เคยเป็้เามาแต่อดีตจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การอนุรักษ์สิ่งเก่า ๆ ที่เคยเป็้เามาในอดีตยังปรากฏให้เห็น เช่น การใช้ชื่อหนังสือซึ่งออกในงานชุมนุมศิษย์เก่าประจำปีว่า "ลานพิกุล" อันเป็นสัญลักษณ์ของลานอเนกประสงค์ของหอพักสถาบันในอดีตที่ใช้เป็นที่ชุมนุมของนักศึกษาของสถาบัน ซึ่งลานดังกล่าวในปัจจุบันเป็นที่ตั้งอาคารของคณะ จะมีการพูดถึงอดีตอยู่เสมอทั้งในการดำเนินชีวิตปกติในคณะฯ และในการสอนนักศึกษา อาจารย์เก่าหลายท่านกล่าวว่า "อยากให้คนรุ่นใหม่ได้รู้ความเป็นมาของสถาบัน ซึ่งเป็นความภูมิใจของเรา" และจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้อง ความรักที่มีต่อการพึ่งพาช่วยเหลือกัน โดยเน้นถึงระบบอาวุโสที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธ์ภาพดังกล่าว ซึ่งทำให้สมาชิกในยุคปัจจุบันเกิดการรับรู้และคล้อยตามระบบที่เคยมีมาก่อน มีผลทำให้สัมพันธ์ภาพในสถาบันยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก นอกจากนี้ ในการสอนนักศึกษาซึ่งเป็นที่รับรู้กันว่ามีค่านิยมต่อวิชาชีพเปลี่ยนแปลงไป ความตั้งใจ และความเสียสละต่อวิชาชีพลดลง อาจารย์หลายท่านกล่าวในทำนองเดียวกันว่า "ต้องฮ้ำกันอยู่บ่อย ๆ ว่า แด่ก่อนพยาบาลเป็นที่ยอมรับ เพราะต้องทำเองทุกอย่าง เค็ชวันงานพยาบาลเปลี่ยนไป มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ฉะนั้นเมื่องานหนักน้อยลงควรที่ต้องรับผิดชอบและใส่ใจคนไข้มากขึ้น" ซึ่งวิวัฒนาการของการพยาบาลเปลี่ยนไป แต่สมาชิกเห็นว่าสิ่งที่พยาบาลจะเปลี่ยนไปจากอดีตไม่ได้ คือ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความใส่ใจในคนไข้

ความผูกพันกับเวลาในอดีต นอกจากจะพบได้จากกาที่สมาชิกจะพูดถึงสิ่งที่เคยประพฤติปฏิบัติมาในอดีต และพยายามที่จะชักนำมาสู่การประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในปัจจุบันแล้ว ยังพบว่าสถาบันยังพยายามรักษาบรรยากาศของสถาบันเอาไว้ การเก็บรักษาต้นไม้ซึ่งปลูกไว้แต่เดิมไว้ แม้ว่าจะมีการสร้างตึกใหม่ ยังพบว่าในงานฉลองครบรอบ 100 ปีของสถาบันที่จัดให้มีขึ้นในเดือนมกราคม 2539 ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย สมาชิกของสถาบันเกือบทั้งหมดร่วมมือร่วมแรงกันอย่างเต็มใจในการจัดกิจกรรม มีการพูดกันว่า "ทุกคนทุ่มเทกับงานนี้เพราะความรู้สึกว่า สถาบันเรามีอายุครบ 100 ปี ซึ่งมีใช้จะมีได้บ่อย ๆ" อีกทั้งในวาระครบ 100 ปี คณะพยาบาลศาสตร์ยังได้จัดพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์ที่การพยาบาลไทย โดยเก็บรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ของพยาบาลในอดีต โดยเฉพาะของคณะพยาบาลศาสตร์เอาไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รับรู้เรื่องราวในอดีตของคณะพยาบาลศาสตร์

การยึดมั่นผูกพันกับเวลาในอดีตของสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในประวัติความเป็นมาของคณะฯ และถือเป็นเรื่องราวที่ต้องถ่ายทอดสืบต่อไป การจัดงานต่าง ๆ ของคณะฯ จะมีการพยายามร้อยเรียงประเพณีที่เคยปฏิบัติมาออกมาแสดงให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ มีการเชิญอาจารย์หรือบุคคลสำคัญในอดีตมาร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะฯ และจัดให้ผู้อาวุโสได้เล่าถึงเรื่องราวในอดีตให้สมาชิกใหม่ได้รับรู้ คณะฯ จะให้ความสำคัญกับบุคคลในอดีต ทุกปีจะมีงานแสดงกตเวทิตาต่อผู้สูงอายุหรือคนเก่าแก่ของสถาบัน

การให้ความสำคัญกับเวลาในปัจจุบัน แม้ว่าสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์จะให้ความสำคัญกับเวลาในอดีต แต่ก็เห็นถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้ว่าแม้สมาชิกของคณะฯ ส่วนใหญ่จะผูกพันกับอดีต แต่ก็จะพูดเสมอว่า "แต่เดี๋ยวนี้อันนี้ไม่เหมือนเมื่อก่อน อะไร ๆ ก็เปลี่ยนไปแล้ว" โดยเห็นว่า "ในปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวหน้าไปเร็วมาก ถ้าเราหยุดนิ่งก็จะล้าหลัง" นอกจากนี้ คำพูดที่มักได้ยินคือ "เมื่อก่อน...เดี๋ยวนี้อันนี้" ซึ่งจะเห็นว่าสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จะเน้นความเป็นปัจจุบัน มีการปรับระบบระเบียบเก่า ๆ ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ เช่น การเซ็นชื่อมาทำงานซึ่งก็ยังคงมีการเซ็นกันอยู่ เพราะเป็นระเบียบที่เคยปฏิบัติ แต่ก็ยอมรับในสภาพการณปัจจุบันที่สภาพการจราจรติดขัด และโดยระเบียบอาจารย์ต้องขึ้นสอนนักเรียนบนหอผู้ปวยก่อนเวลา 15 นาที เป็นอย่างนั้น ซึ่งบางครั้งจากสภาพการจราจร อาจทำให้เซ็นชื่อไม่ทัน ก็มีการอนุโลมตามสภาพการณปัจจุบัน หรือแม้แต่การห้ามแต่งเครื่องแบบพยาบาลมาจากบ้าน ก็มีการอนุโลมให้ โดยเห็นว่าอาจารย์ส่วนใหญ่มิได้แต่งชุดไปในที่สาธารณะอื่น ๆ การให้ความสำคัญกับเวลาในปัจจุบันของสมาชิก ยังพบเห็นได้จากจุดเน้นในการทำงาน โดยหลายคนจะกล่าวว่า "ทำวันนี้ให้ดีที่สุด" และยังเห็นว่าสมาชิกอาวุโสหลายคนไปอบรมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ ด้วยเหตุผลที่ว่า "ปัจจุบันคือความจำเป็น เมื่อก่อนไม่มีเราก็ไม่ต้องใช้ แต่เดี๋ยวนี้อันนี้ เขาใช้กัน เราใช้ไม่เป็นก็อยู่กับเขาล้าบากขึ้น"

สำหรับการให้ความสำคัญกับเวลาในอนาคตของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์นั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเชื่อของสมาชิกที่ว่า "คณะพยาบาลศาสตร์เป็นผู้นำของสถาบันการศึกษาพยาบาล" อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "เราเหมือนพี่ที่มีน้อง ๆ คอยตาม เมื่อเราเป็นผู้นำ เราจึงต้องมองไปข้างหน้ามากขึ้น" จะเห็นได้ว่าการวางแผนของคณะพยาบาลศาสตร์ ก็จะมีการวางแผนล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับอุดมศึกษา ในปัจจุบันได้กำหนดโครงการและแผนการดำเนินงานของคณะฯ เป็นแผนฉบับที่ 8 (2540 - 2544) การเน้นถึงเวลาในอนาคต

ดังกล่าว เป็นการเน้นในลักษณะของการกำหนดแผนงานในการปฏิบัติ แต่ก็เป็นที่รับรู้ในหมู่สมาชิกของสถาบันว่า "เป็นการกำหนดทิศทางในอนาคต" ซึ่งจะส่งผลถึงการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติของสมาชิกในสถาบันด้วย การมองอนาคตโดยการวางแผนมักอยู่ในกลุ่มผู้บริหาร อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "ผู้บริหารก็ต้องมองไปไกล ตั้งเป้าไว้ก่อน ไว้ให้เราเดินตาม.. สำหรับอาจารย์ก็มองไม่ไกลนัก" ซึ่งจะเห็นว่าอาจารย์แต่ละคนจะมีการวางแผนสั้น ๆ เฉพาะแผนปฏิบัติการ

2.3.2 เวลาตามระบบราชการ

คณะพยาบาลศาสตร์เป็นส่วนับนการศึกษาของรัฐ ยังคงยึดถือเวลาตามระบบราชการ ซึ่งมีช่วงเวลาหรือกำหนดเวลาในการปฏิบัติงานที่ค่อนข้างแน่นอน คือ 08.00 - 16.30 น. ยังคงมีการเซ็นชื่อเวลามาทำงาน แม้จะมีการกล่าวกันว่า "ไม่ได้มีการเข้มงวดที่จะตรวจสอบการเซ็นชื่อนัก แต่ถือว่าเซ็นตามระเบียบ" การเซ็นชื่อก็ยังเป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา แม้ว่าในบางวันที่อาจารย์พยาบาลชั้นสอนนักศึกษาบนหอผู้ป่วย ซึ่งอาจารย์จะต้องขึ้นปฏิบัติงานก่อนเวลาราชการอย่างน้อย 15 นาที โดยอาจารย์จะต้องมาถึงคณะฯ ก่อนเวลาเพื่อเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นชุดพยาบาล ทั้งนี้ไม่ว่าจะมาก่อนเวลาเท่าใดก็ตาม จะพบว่าอาจารย์ก็ยังเลิกทำงานในเวลาปกติตามเวลาราชการ ในวันเวลาราชการจะมีการสอนหรือไม่ก็ตาม พบว่าอาจารย์ของคณะพยาบาลจะมาปฏิบัติงานตามเวลาปกติ และอยู่ในสถานที่ทำงานตลอดช่วงเวลานั้น การออกนอกสถานที่เป็นไปเพื่องานราชการ โดยจะมีการบอกกล่าวให้ทราบว่าจะไปไหน อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "คณะพยาบาลศาสตร์จะต่างกับคณะอื่น ๆ คือ เวลาทำงานซึ่งคือเวลาที่อยู่ในที่ทำงานตามเวลาราชการ จะมีการสอนหรือไม่มีการสอนก็ต้องอยู่คณะ" และกล่าวอีกว่า "คณะพยาบาลศาสตร์เป็นข้าราชการเต็มตัว ก็เรื่องเวลานี้แหละ..... เวลาราชการคือเวลาทำงาน" ดังนั้นจะพบอาจารย์พยาบาลได้ที่คณะเสมอ ยกเว้นวันที่ขึ้นปฏิบัติงานสอนบนหอผู้ป่วย อย่างไรก็ตามการทำงานตามเวลาราชการก็มีใช้ว่าเวลาจะสิ้นสุดตามเวลาราชการเท่านั้น แต่จะผูกพันกับงานที่ทำ อาจารย์หลายคนยังคงอยู่ทำงานจนเลยเวลาราชการ เพราะ "ต้องตรวจงาน (case study) ของนักศึกษา" หรือ "นัดนักศึกษาเพื่อให้คำปรึกษา เนื่องจากในเวลาไม่มีโอกาส" จึงเป็นที่กล่าวกันว่า "เวลาราชการเกินได้ ภาคไม่ได้"

2.3.3 เวลาที่กำหนดเป็นช่วงเวลา มิใช่เวลาที่ตายตัว

แผนงานหรือการวางแผนในการดำเนินงานของคณะพยาบาลศาสตร์ ได้มีการกำหนดเป็นหลายลักษณะอักษรอย่างชัดเจน ทั้งในการวางแผนการดำเนินงานของคณะฯ ซึ่งสอดคล้องกับแผนในระดับสูง คือ ของมหาวิทยาลัย และแผนในระดับชาติ คือ แผนพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการวางแผนระดับรองลงมา คือ ระดับภาค สำหรับแผนในระดับคณะจะมีการกำหนดไว้ 7 ด้าน ตามแผนพัฒนาในระดับอุดมศึกษา คือ แผนงานบริการการศึกษา แผนงานจัดการศึกษา แผนงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แผนงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม แผนงานวิจัย แผนงานบริการวิชาการแก่สังคม และแผนงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา การกำหนดรายละเอียดในแผนต่าง ๆ นั้น กระทำโดยคณะกรรมการประจำคณะฯ การกำหนดแผนของคณะฯ ดังกล่าว จึงถือว่าการกำหนดแผนโดยมีส่วนร่วมในระดับหนึ่ง โดยภาคต่าง ๆ ก็จะกำหนดแผนในการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลา และนำมารวมในแผนหลักของคณะฯ อย่างไรก็ตาม การกำหนดแผนซึ่งถือเป็นหัวใจของการดำเนินงาน ซึ่งผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในช่วงของการปิดการศึกษาประจำปี จะมีการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนและการประเมินผลการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา

การกำหนดแผนของคณะพยาบาลศาสตร์ซึ่งกำหนดไว้เป็นหลายลักษณะอักษร ทั้งแผนระยะยาว 5 ปี ตามแผนพัฒนาการศึกษา และนำมาแยกย่อยเป็นแผนระยะสั้นในแต่ละปี ทั้งนี้สมาชิกของคณะโดยส่วนใหญ่จะรับรู้ถึงแผนเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานของตนในแต่ละปีเป็นช่วงเวลา โดยจะถือว่าอาจารย์มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนซึ่งกำหนดไว้ในลักษณะของปฏิทิน การปฏิบัติงานประจำคณะฯ (working calender) อันเป็นการกำหนดแผนปฏิบัติการในแต่ละปีของคณะ ซึ่งจะเรียงลำดับกิจกรรมหรือขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้สมาชิกรับรู้ถึงกำหนดการในการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรม ซึ่งถือเป็นแผนชั้นปฏิบัติการที่อาจารย์ของคณะฯ รับรู้และนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดแผนปฏิบัติการของตนเอง ดังนั้น แผนงานของอาจารย์จึงเป็นแผนงานระยะสั้น ๆ ที่ให้สอดคล้องกับกำหนดการของคณะฯ โดยพบว่าอาจารย์ส่วนน้อยเท่านั้นที่มีการกำหนดแผนระยะยาวในการปฏิบัติอย่างละเอียดและต่อเนื่องในกิจกรรม แต่จะเป็นการ "กะเวลาคร่าว ๆ ว่าช่วงนี้จะทำอะไร" เท่านั้น อีกทั้งส่วนใหญ่จะมิได้กำหนดเป็นหลายลักษณะอักษร การกำหนดช่วงเวลาในการวางแผน ด้วยสมาชิกพิจารณาว่าเวลาข้างหนาไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงกำหนดแผนเป็นลักษณะช่วงเวลาที่ปรับแต่ง มิได้เป็นกหนดระยะเวลานั่นเองตายตัว

ในการนัดหมาย สมาชิกจะให้ความสำคัญกับ "เวลาตามนัด" โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาชั้นฝึกปฏิบัติงาน การชั้นปฏิบัติงานสายหรือช้ากว่ากำหนดของนักศึกษา ถือว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน จะพบว่าเกณฑ์ข้อหนึ่งคือ 'เรื่องความตรงต่อเวลา' และสำหรับในอาจารย์ที่พบว่าไม่ตรงต่อเวลาในการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติบ่อยครั้ง จะมีการว่ากล่าวตักเตือนโดยหัวหน้าภาค อีกทั้งพบว่าจะมีปฏิกริยาจากกลุ่มสมาชิกสำหรับคนที่ชั้นปฏิบัติงานสาย เช่น การไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ

2.4 การพิจารณาความจริงเกี่ยวกับเรื่องของพื้นที่

จากการศึกษาความจริงเกี่ยวกับเรื่องพื้นที่ในสถาบันของสมาชิก พบประเด็นสำคัญ คือ

2.4.1 การกำหนดอาณาเขตพื้นที่ชัดเจน

คณะพยาบาลศาสตร์มีอาคารที่ทำการอยู่ในโรงพยาบาลที่สังกัดมหาวิทยาลัยเดียวกัน มีอาณาบริเวณเดียวกันกับอาคารหอพักผู้ป่วยและคณะวิชาบางคณะของมหาวิทยาลัย คณะพยาบาลศาสตร์ แม้จะมีทำเลที่ตั้งอยู่ภายในโรงพยาบาลเช่นเดียวกับคณะอื่น แต่พบว่า เป็นคณะเดียวที่มีรั้วซึ่งกำหนดขอบเขตของคณะอย่างชัดเจนเป็นสัดส่วน ขณะที่คณะอื่นจะมีพื้นที่ต่อเนื่องกัน ทั้งนี้อาจารย์อาวุโสได้เล่าว่า "คณะพยาบาลศาสตร์นี้ขนานมาจากโรงเรียนพยาบาล ซึ่งนักศึกษาเป็นหญิงทั้งหมด แต่เดิมนักศึกษาทุกคนจะต้องอยู่หอพักในบริเวณเดียวกับอาคารเรียน มีระเบียบการเข้าออกหอพักที่เข้มงวด ในสมัยนั้นโรงเรียนมีเพียงประตูทางออกเล็ก ๆ ด้านเดียว นอกนั้นเป็นตึกอาคารติดถนนไม่มีทางออก มีสามเฝ้าหน้าประตูตลอดเวลา ฉะนั้นการเข้าออกจะได้ทางเดียวและมีสามเฝ้าตลอดเวลา บุคคลภายนอกจะเข้าไปได้ก็เฉพาะบริเวณห้องรับแขกเท่านั้น" การกำหนดขอบเขตชัดเจน บุคคลภายนอกเข้าในบริเวณโรงเรียนไม่ได้ นอกจากพื้นที่ที่กำหนดไว้ ทำให้มีการกล่าวถึงคณะพยาบาลศาสตร์หรือโรงเรียนพยาบาลในสมัยนั้นว่าเป็น "เมืองลับแล" อาจารย์หลายท่านเล่าว่า "สมัยก่อนถ้ามีการจัดงานบริเวณลานพิกุลแล้ว อนุญาตให้แขกภายนอกเข้ามาได้ ใคร ๆ ก็เดินเดินที่จะเข้ามา เพราะเป็นโอกาสที่หายาก"

ในปัจจุบัน แม้ว่าอาคารหอพักนักศึกษาจะได้แยกไปอยู่ที่ตั้งใหม่ที่มีได้ออยู่ในบริเวณเดียวกับอาคารที่ทำการของคณะพยาบาลศาสตร์ แต่ก็พบว่าคณะพยาบาลศาสตร์ยังคงเป็นคณะเดียวที่มีลักษณะรั้วรอบขอบชิด แม้จะมีประตูทางเข้าหลายด้าน แต่เปิดใช้งานเพียง

ด้านเคียว คือทางด้านหน้า แม้ว่าไม่มียามเฝ้าประตูเหมือนเดิม แต่มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหรือยามคนดูแลเข้าออกประตูด้านใน มีการตั้งเคาเตอร์ประชาสัมพันธ์อยู่ที่บริเวณทางขึ้นลิฟต์บนตัวอาคารของคณะฯ มีเจ้าหน้าที่นั่งประจำอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาในบริเวณอาคารที่ทำการ เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะถามว่า "มาหาใครคะ หรือมีธุระอะไรคะ" และจะโทรศัพท์ติดต่อให้ก่อนจะให้ขึ้นไปบนอาคารของคณะพยาบาล โดยจะไม่ปล่อยให้บุคคลภายนอกขึ้นบริเวณที่ทำการไปด้วยตนเอง ดังนั้นในอาคารที่ทำการซึ่งเป็นห้องทำงานของอาจารย์ของคณะฯ จึงไม่ปรากฏบุคคลภายนอกขึ้นไปพบหาอาจารย์ นอกจากนักศึกษาของคณะฯ เท่านั้น

การกำหนดอาณาเขตของคณะพยาบาลศาสตร์ยังแสดงให้เห็นจากความเป็นอิสระของอาจารย์ในการที่จะไปยังที่ต่าง ๆ การออกนอกบริเวณของอาจารย์โดยหลักปฏิบัติทั่วไปจะมีการลงชื่อในสมุด ซึ่งแต่ละภาคทำไว้เพื่อเป็นการรายงานให้หัวหน้าภาคทราบ และการออกนอกบริเวณโดยความหมายแล้ว จะหมายถึงการออกไปพ้นจากอาณาเขตของคณะพยาบาลศาสตร์เท่านั้น แสดงให้เห็นถึงการกำหนดอาณาเขตของพื้นที่ของคณะอย่างชัดเจน ซึ่งนอกเหนือจากอาณาเขตของคณะพยาบาลศาสตร์ไปคณะอื่น ๆ ในบริเวณโรงพยาบาลก็ถือเป็นการออกนอกบริเวณ ควรแจ้งให้ทราบด้วย สำหรับการกำหนดอาณาเขตภายในคณะ จะมีการแบ่งที่ทำการเป็นสัดส่วนที่ทำการคณะและภาคต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นชั้น ๆ ซึ่งดูจะเป็นขอบเขตที่ชัดเจน ส่วนใหญ่อาจารย์แต่ละภาคก็จะอยู่ในขอบเขตพื้นที่หรือชั้นของตนเองเท่านั้น แม้ไม่ได้มีกฎเกณฑ์กำหนดความเป็นเจ้าของพื้นที่ของแต่ละภาค แต่อาจารย์ส่วนใหญ่จะรู้สึกเป็นเจ้าของเฉพาะชั้นหรือภาคของตน การขึ้นไปชั้นบนจะกระทำต่อเมื่อมีธุระที่ต้องติดต่อประสานงาน และพบว่าถ้าชั้นผิดชั้นก็มักจะมีการถามกันว่า "มีธุระอะไรที่ชั้นนี้" หรือ "มาหาใคร"

ในส่วนของอาคารที่ใช้เป็นหอพักนักศึกษา ซึ่งอยู่ในบริเวณที่แยกออกไปจากบริเวณคณะฯ ยังคงมีอาณาเขตที่ชัดเจน มีกำหนดเวลาเข้าออกของนักศึกษา แม้ว่าจะไม่ได้บังคับว่านักศึกษาจะต้องอยู่หอพักทุกคน แต่นักศึกษาที่อยู่หอพักจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของหอพัก ซึ่งมีอาจารย์แม่บ้าน "ควบคุม" นักศึกษามีสิทธิที่จะออกจากหอพักได้โดยไม่ต้องมีผู้ปกครองมารับเหมือนในอดีต แต่การเข้าออกจะมีการเซ็นชื่อเวลาออกจากหอพักและสถานที่ไปไว้ทุกครั้ง อีกทั้งบริเวณหอพักจะถือเป็น "เขตหวงห้าม" ที่บุคคลภายนอกจะเข้าไปไม่ได้ นอกจากบริเวณที่จัดไว้ให้เท่านั้น

2.4.2 มีความรู้สึกว่าคุณพยาบาลศาสตร์เป็นเพียงสถานที่ทำงาน

อาคารสถานที่ของคุณพยาบาลศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นอาคารที่ทำการหรืออาคารเรียนของนักศึกษา และพื้นที่อ้อมบริเวณหนึ่งซึ่งแยกส่วนออกไป เป็นอาคารที่พักของนักศึกษา ในส่วนของอาคารที่ทำการ แม้จะประกอบด้วยอาคารตึก 3 หลัง แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับการกิจ ทั้งแต่เดิมในพื้นที่กัน 8 และ 9 เคยจัดไว้เป็นที่พักสำหรับนักศึกษาที่ต้องปฏิบัติงานเวรป่วยและเวรคึก แต่เนื่องจากการกิจของคุณที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องจัดพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ทำการของภาคต่าง ๆ และเป็นห้องเรียนในแต่ละภาคมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด มีเฉพาะห้องทำงาน สำหรับห้องพักผ่อนจะมีเฉพาะบางภาคเท่านั้น ความจำกัดของพื้นที่ทำให้อาจารย์รู้สึกไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงาน อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "แม้แต่ห้องเรียนบางที่ก็มีปัญหา เนื่องจากการกิจและจำนวนนักศึกษามาก" ในส่วนของห้องทำงานของอาจารย์ จะเป็นห้องสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 3 x 5 เมตร ซึ่งจะมีอาจารย์นั่งอยู่ประมาณ 3 - 5 คน ในห้องที่มีอาจารย์อยู่หลายคนจะมีอุปกรณ์หนังสือตำราวางอยู่ทั่ว ๆ ไปภายในห้อง ซึ่งอาจารย์เหล่านั้นกล่าวว่า "ก็ไม่ถือเป็นพื้นที่ของใครเฉพาะ ใช้รวม ๆ กัน เพราะเรามาพันทันอัย" การมีพื้นที่จำกัดไม่เป็นสัดส่วน ทำให้มีผลต่อความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในพื้นที่ของสมาชิก ทั้งในส่วนของอาจารย์และนักศึกษา

สมาชิกหลายคนกล่าวว่า "เมื่อก่อนที่ทำงานเหมือนบ้าน เพราะอยู่ที่เดียวกับหอพักและคนไม่มาก ก็ช่วยกันดูแล" แต่ความจำกัดเรื่องพื้นที่ในปัจจุบันทำให้อาจารย์ของคุณพยาบาลศาสตร์มองว่า "เดี๋ยวนี้คุณคือที่ทำงานจริง ๆ เข้ามาเฮนกลับบ้าน" อีกทั้งการที่อาคารที่ทำการเป็นอาคารเรียนอย่างเดียว โดยนอกเวลาราชการจะไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่จึงมีการปิดอาคารเรียน สมาชิกที่จะอยู่นอกเวลาราชการที่เลขเวลาปิดอาคารเรียนต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่รปภ. ทราบ อาจารย์ส่วนใหญ่จึงอยู่คุณเฉพาะเวลาทำการและอยู่เฉพาะในภาคหรือที่ทำงานของตนเท่านั้น นอกจากมีการประชุมหรือการประสานอื่น ๆ เท่านั้น จึงจะมีการเข้าไปยังพื้นที่อื่น ๆ ของคุณ อาจารย์แต่ละคนจะไม่มีส่วนในการดูแลอาคารสถานที่ของคุณฯ การจัดดูแลอาคารสถานที่ ทั้งความเรียบร้อยและความสะอาดตลอดจนการพัฒนาต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของฝ่ายอาคารสถานที่ และเป็นที่ยอมรับกันว่า "เรื่องความสะอาด ความเรียบร้อยต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของฝ่ายอาคารสถานที่ เขารับผิดชอบ" ความไม่รู้สึกเป็นเจ้าของเกี่ยวข้องกับความรู้สึกว่ามีใช้พื้นที่ที่จะต้องดูแลอาคารสถานที่ รวมทั้งการไม่มีพื้นที่ให้ครอบครองเป็นสัดส่วนด้วย พบว่ามีอาจารย์บางส่วนเท่านั้นที่ทำการตกแต่งสถานที่ทำงานและมักทำเฉพาะพื้นที่โต๊ะทำงาน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า "ไม่มีพื้นที่

จะจัด" อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "เมื่อก่อนเรามีอาจารย์ไม่มากนัก แล้วก็เหลืออยู่หอเก่ามาก่อน เราก็รัก ช่วยกันดูแล แต่เดี๋ยวนี้ตึกนี้เป็นที่ทำงานอย่างเด็ดขาด ไม่มีคนช่วยดูแลมาทำงานแล้วก็กลับ"

ในส่วนของนักศึกษา จะพบว่านักศึกษามักที่พักอยู่ในพื้นที่แยกออกไปเป็นสัดส่วนจากคณะพยาบาลศาสตร์ ในที่ทำการคณะจะใช้เฉพาะในการเรียนการสอนเท่านั้น นักศึกษาจะมาคณะฯ เฉพาะเมื่อมีการเรียนในชั้นเรียนเท่านั้น ประกอบกับการมีนักศึกษาหลายหลักสูตร ต้องสลับหมุนเวียนกันใช้ห้องเรียนต่าง ๆ ไม่มีห้องที่เฉพาะของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง และการมีจำนวนนักศึกษามาก ทำให้คณะไม่สามารถจัดสถานที่ใดสถานที่หนึ่งให้กับนักศึกษาเฉพาะหลักสูตรอย่างเป็นทางการเป็นสัดส่วน ดังนั้นจึงไม่มีพื้นที่ใดที่นักศึกษาจะผูกพันเป็นเจ้าของ นักศึกษากล่าวว่า "เราก็กู้กันแถวข้างล่าง (เป็นโรงอาหารและส่วนหนึ่งเป็นลานอเนกประสงค์)" ส่วนบนตึกนั้นจะชั้นก็เมื่อเรียนหนังสือ ก็อยู่เฉพาะห้องเรียนเท่านั้น ห้องอาจารย์ก็นาน ๆ ไปหาที่ ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ขึ้นไป" นักศึกษาก็มีความรู้สึกผูกพันกับคณะน้อยกว่าที่หอพัก เพราะในส่วนของหอพัก นอกจากจะใช้พักอาศัยแล้ว ยังมีที่จัดไว้เป็นสัดส่วนสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา ในแต่ละวัน เมื่อหมดภาระการเรียน จะพบนักศึกษาอยู่ที่คณะไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะนั่งรถกลับหอพัก นักศึกษากล่าวว่า "หอพักดูเหมือนบ้านของเรามากกว่า เพราะที่นี่ (ที่คณะฯ) มีคนมากหน้าหลายตา" การมีบุคคลหลายกลุ่มรวมอยู่ด้วยกัน จึงเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกของสถาบันไม่รู้สึกว่ากลุ่มใดเป็นเจ้าของพื้นที่อย่างแท้จริง

2.4.3 การทำงานเน้นการอยู่ประจำสำนักงาน

การทำงานที่ต้องอยู่ประจำสำนักงาน เป็นที่รับรู้ของอาจารย์ของสถาบัน และยังเป็นสิ่งที่อาจารย์พิจารณาว่าเป็นลักษณะที่แตกต่างกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "อาจารย์คณะอื่น ถ้าไม่มีชั่วโมงสอนก็ไม่ต้องเข้าคณะได้ แต่คณะพยาบาลนี้ถ้าไม่มีราชการไปไหน ก็คือต้องอยู่คณะ"..... "ที่นี้นักศึกษาหาอาจารย์ไม่ยาก เพราะจะอยู่คณะเป็นส่วนใหญ่" การเน้นการอยู่ประจำสำนักงาน อีกทั้งการกำหนดเวลาตามระบบราชการ ทำให้พบว่าในช่วงเวลาเช้าของวันทำงานระหว่างเวลา 07.00 - 08.00 น. บริเวณทางเข้าคณะซึ่งมีทางเข้าทางเดียว จะมีสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ของคณะฯ ทขอยกันเข้ามาในบริเวณคณะฯ และจะคั่งค้างอยู่บริเวณลิฟท์จำนวนมาก และในทำนองเดียวกันก็จะพบว่าในเวลาเย็นหลังเลิกงาน สมาชิก

ของสถาบันก็จะกลับคณะพยาบาลศาสตร์ในเวลาใกล้เคียงกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลา กลางวันหรือเวลาราชการนั้น สมาชิกส่วนใหญ่จะอยู่ภายในสำนักงาน โดยจะพบว่าอาจารย์แต่ละ คนจะนั่งประจำโต๊ะทำงาน นอกจากบางครั้งที่จะเข้าศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด นอกจากนี้ยังมี ระเบียบปฏิบัติร่วมกัน แม้จะมีได้มีกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นการรับรู้ในหมู่สมาชิกทั่วไป คือ การเขียนรายงานลงในสมุดตามภาคต่าง ๆ เมื่อจะออกนอกสถานที่ และเมื่อสอบถามผู้บริหาร ระดับภาคถึงมาตรการที่ใช้ในกรณีที่มีอาจารย์ออกโดยมิได้แจ้งให้ทราบ ได้รับคำตอบว่า "มีไม่มากนัก สำหรับอาจารย์ที่ออกไปนอกคณะจริง ๆ โดยไม่แจ้ง และก็มีได้ถือเป็นการผิดอะไร แต่ถ้า บ่อนักก็จะพูดกันเหมือนกันในการประชุมระดับภาค ทั้งนี้ได้ถือเป็นการผิด แต่เพียงเพื่อจะรู้ว่า อยู่ที่ไหนในขณะนั้นเท่านั้น" อีกทั้งคณาจารย์ของสถาบันยังเห็นพ้องต้องกันเป็นส่วนใหญ่ถึงความ จำเป็นที่ต้องอยู่ประจำคณะฯ ด้วยเหตุผลที่ว่า "อาจารย์ของเรา บางวันต้องขึ้นสอนบนหอผู้ป่วย ซึ่งต้องอยู่บนตึกทั้งวัน ก็จะมีเวลาอยู่ที่ทำงานน้อยอยู่แล้ว ถ้าวันไหนไม่สอนแล้วยังไม่อยู่ที่ภาคอีกก็ คงแทบไม่ได้เจอกัน รวมทั้งการเข้าพบของนักศึกษาด้วย"

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติร่วมกันในหมู่ สมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ "เวลาทำงาน ก็คือต้องอยู่คณะ"

โดยสรุป จากการศึกษากรณีฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของความจริงและความถูกต้องในคณะพยาบาลศาสตร์ พบว่าความจริงที่พบและเป็นสิ่งที่สมาชิกในสถาบันยอมรับโดยทั่วกัน ประกอบด้วย การที่สมาชิกถือว่าการกิจการสอนเป็นภารกิจหลักของสถาบัน ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ทุ่มเท ให้ความสำคัญดังกล่าว และการที่สมาชิกพิจารณาว่าสถาบันเป็นสถาบันชั้นนำ ดังนั้นจึงพบความจริง อีกประการว่า ในการปฏิบัติต่าง ๆ สถาบันต้องพยายามรักษาสถานภาพของการเป็นสถาบันชั้นนำ ทั้งในการพัฒนาวิชาชีพและวิชาการเอาไว้ ในส่วนของความจริงที่เกี่ยวกับลักษณะอาจารย์ พบว่า อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์มีโอกาสนำหน้าทางวิชาการ และการรับรู้ในวิทยาการ ใหม่ ๆ มากกว่าสถาบันอื่น แต่ความตื่นตัวทางวิชาการของอาจารย์นั้นมิได้มีเท่ากันทั้งหมด โดยแบ่ง ได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งกระตือรือร้นในการทำผลงานวิชาการ แต่อีกกลุ่มพิจารณาว่าความ ก้าวหน้าทางด้านวิชาการมิได้อยู่เฉพาะที่ผลงานวิชาการเท่านั้น และอาจารย์ส่วนใหญ่ยังยอมรับ อีกว่าอาจารย์พยาบาลต้องเป็นผู้เสียสละ ชื่อความจริงประการสุดท้ายเกี่ยวข้องกับนักศึกษา โดย ยอมรับว่านักศึกษาของสถาบันมีศักยภาพอยู่ในระดับแนวหน้า แต่ก็มีใช้นักศึกษาทุกคนมีอุดมการณ์ใน การเข้าเป็นพยาบาล ซึ่งพบว่าค่านิยมในการเข้ามาเป็นนักศึกษาพยาบาลเปลี่ยนไป

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินความถูกต้อง พบว่าคณะพยาบาลศาสตร์มักใช้ความเห็น
ของส่วนใหญ่หรือมติประชุม อย่างไรก็ตาม ผู้ที่กล้าแสดงออกก็มักมีอิทธิพลเหนือคนอื่น อีกทั้ง
สมาชิกยังยึดถือกฎเกณฑ์ของสังคมและประเพณีนิยมเป็นเครื่องตัดสินความถูกต้องด้วย

ในส่วนของความจริงเกี่ยวกับเวลา จะเห็นว่าการกำหนดเวลาตามระบบราชการ
การกำหนดเวลาใช้การกำหนดเป็นช่วงของเวลาซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้ มิใช่เวลาตายตัว และ
การให้ความสำคัญกับเวลา สถาบันจะให้ความสำคัญกับเวลาในอดีตอันนำไปสู่การปฏิบัติในปัจจุบัน
และการวางแผนในอนาคต

ความจริงในประการสุดท้ายเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ พบว่ามีการยอมรับในอาณาเขตที่แน่นอน
ของสถาบัน มีการทำงานที่เน้นการอยู่ประจำสำนักงาน ในขณะที่เด็กรู้สึกว่าคณะพยาบาลศาสตร์
เป็นเพียงสถานที่ทำงาน ความรู้สึกเป็นเจ้าของลดน้อยลง

3. ทัศนคติเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกในสถาบัน

จากการศึกษาพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์
โดยแบ่งเป็นลักษณะโดยทั่วไปของสมาชิก ลักษณะของสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับ และความต้องการของ
สมาชิกในสถาบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ลักษณะสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์

สมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดวัฒนธรรม
องค์การ แบ่งได้เป็นสมาชิกกลุ่มสำคัญ ๆ ดังนี้คือ กลุ่มอาจารย์พยาบาลและผู้บริหาร และกลุ่ม
นักศึกษาพยาบาล จากการศึกษาลักษณะสำคัญของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

3.1.1 ลักษณะสำคัญของอาจารย์พยาบาลและผู้บริหาร

บุคลากรในกลุ่มนี้ เป็นบุคลากรในกลุ่มวิชาชีพการพยาบาลทั้งหมด
เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลค่อนข้างสูงในคณะพยาบาลศาสตร์ เพราะเป็นบุคคลกลุ่มใหญ่ซึ่งมีวิถีชีวิตอยู่ใน
คณะพยาบาลศาสตร์เป็นประจำและเป็นระยะเวลาานาน ลักษณะสำคัญที่พบประกอบด้วย

(1) อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ค่อนข้างอาวุโส สามารถ
ควบคุมตนเองได้ มีการกล่าวถึงลักษณะของอาจารย์พยาบาลที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะว่า "อาจารย์

ของเราส่วนใหญ่เป็นอาจารย์อาวุโส อยู่คณะฯ มานาน ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งการศึกษาและการสอนมากพอควร ถือว่าเป็นผู้มีวุฒิภาวะ" ความมีวุฒิภาวะของอาจารย์พยาบาลจะมีความเกี่ยวข้องกับระดับอาวุโสของอาจารย์ด้วย ทั้งนี้โดยที่อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ค่อนข้างจะถือว่า "เป็นคนเก่าแก่ของคณะ" ถ้าพิจารณาในด้านอายุของบุคลากรในกลุ่มนี้ พบว่าร้อยละ 95 ของอาจารย์มีอายุ 40 ปีขึ้นไป และในจำนวนนี้ร้อยละ 23 มีอายุเกิน 50 ปีขึ้นไป ในบางภาคที่มีอาจารย์อาวุโสมากกว่าภาคอื่น ๆ จนมีการพูดกันว่า "ขนาดอาจารย์เด็ก ๆ ของภาคก็มีอายุเกือบ 50 ปีเข้าแล้ว" และการที่คณะเปิดการสอนมานานเป็นเวลาดัง 100 ปี ครูอาจารย์เก๋าย่อมมากกว่าสถาบันอื่น และอาจารย์ที่ส่วนใหญ่จะเคยทำการสอนบุคลากรที่กระจายไปอยู่ตามสถาบันต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นความอาวุโสของอาจารย์ของคณะฯ จึงเป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

นอกจากวุฒิภาวะทางด้านความอาวุโสแล้ว ความมีวุฒิภาวะของอาจารย์พยาบาลยังเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาของอาจารย์ของคณะอีกด้วย ทั้งนี้ถือว่าผู้ที่เข้ามาเป็นอาจารย์ของคณะพยาบาลจะต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกมาแล้ว แต่เดิมมีการผลิตพยาบาลในหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาล) โดยมีวัตถุประสงค์ในระยะเริ่มแรกของการผลิตว่า เพื่อเตรียมบุคคลสำหรับการเป็นอาจารย์พยาบาล โดยเฉพาะบุคคลกลุ่มนี้ผ่านการสอบคัดเลือกจากทบวง ทั้งนี้โดยก่อนหน้านั้นได้มีการผลิตพยาบาลอนุปริญญา ซึ่งทำการคัดเลือกเองโดยสถาบันสำหรับเป็นพยาบาลปฏิบัติการ และจะมีการรับพยาบาลในหลักสูตรอนุปริญญาที่มีผลการเรียนดี และไปศึกษาต่อจนจบปริญญาตรีหรือโท แล้วเข้ามาเป็นอาจารย์ของคณะฯ ดังนั้น จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นอาจารย์ของคณะจะต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์สูง อีกทั้งจะต้องผ่านประสบการณ์การทำงานบนหอผู้ป่วยมาแล้วอย่างน้อย 2 ปีด้วย ดังนั้นโดยภาพรวมของ ความมีวุฒิภาวะของอาจารย์ดังกล่าว จะมีลักษณะทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับอายุ ระดับสติปัญญา ตลอดจนจรรยาบรรณการทำงานและประสบการณ์

ในการทำงานของอาจารย์ในคณะฯ จะพบว่าไม่มีการควบคุมติดตามอย่างใกล้ชิด โดยจะถือว่าอาจารย์แต่ละคนมีวุฒิภาวะและศักยภาพในการตัดสินใจอะไรถูกอะไรควร ในการทำภารกิจหน้าที่โดยเฉพาะการสอนซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของสถาบัน อาจารย์ทุกคนมีความรับผิดชอบในตัวเองโดยจะไม่มีการทำหน้าที่ควบคุม นอกจากจะมีการสรุปปัญหาการดำเนินงานในกลุ่มหรือในภาควิชา จะไม่พบการว่ากล่าวตักเตือนหรือการลงโทษในกลุ่มอาจารย์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ และไม่พบกฎระเบียบเฉพาะที่กำหนดขึ้นมาใช้ในการควบคุมการประพฤติ

ปฏิบัติของอาจารย์ กฎระเบียบที่ใช้ก็จะเป็นกฎระเบียบของข้าราชการโดยทั่วไป โดยจะเชื่อกันว่า "ก็โธ่ ๆ กันแล้ว ทุกคนรับผิดชอบควบคุมตนเอง อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "ไม่เคยเห็นอาจารย์ทำผิดอะไรที่ต้องลงโทษ" ในการดำเนินงาน ทุกคนจะกล่าวว่า "อาจารย์มีอิสระที่จะคิดวางแผนการดำเนินงานของตนเอง โดยรับนโยบายมาไม่มีใครมาตามจี้ ตามควบคุม ทุกคนก็จะทำตามหน้าที่ของตนเอง"

(2) อาจารย์พยาบาลที่ยึดความเรียบร้อยสมบูรณ์แบบ

(perfectionist) และความเป็นระเบียบเรียบร้อย การเป็นคนที่ยึดความถูกต้องสมบูรณ์แบบ เป็นสิ่งที่กล่าวกันอยู่เสมอถึงลักษณะของอาจารย์พยาบาล โดยเฉพาะอาจารย์พยาบาลอาวุโส การเป็นคนที่ยึดความถูกต้องสมบูรณ์แบบ อาจารย์ส่วนใหญ่ถือว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของพยาบาล ทุกคนจะพูดว่าพยาบาลลองผิดลองถูกไม่ได้ เพราะถือว่าการทำงานพยาบาลทำสิ่งที่ถูกต้องสมบูรณ์แบบที่สุด ผลที่ได้รับก็คือผู้ป่วยได้รับบริการที่ดีที่สุด และถ้าทำอะไรผิดพลาดไม่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดอันตรายกับผู้ป่วยได้ ลักษณะของการยึดความถูกต้องสมบูรณ์แบบจึงถือเป็นธรรมชาติของพยาบาล โดยเฉพาะอาจารย์พยาบาลที่ต้องทำหน้าที่ในการสอนนักศึกษา ย่อมคาดหวังให้นักศึกษาออกไปเป็นพยาบาลที่ดีที่สุด ดังนั้นการที่อาจารย์เน้นการสอนในภาคปฏิบัติและลงมือปฏิบัติกับนักศึกษา จึงเป็นการควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปในหมู่พยาบาลจะกล่าวว่า อาจารย์พยาบาลคือ แบบอย่างที่ดีของนักศึกษา" ดังนั้น อาจารย์พยาบาลจึงต้องพยายามทำสิ่งที่ดีที่สุด จึงออกมาเป็นลักษณะของคนประเภท perfectionist ที่จะต้องพยายามทำอะไรให้ผิมน้อยที่สุด สิ่งที่ทำออกไปต้องสมบูรณ์แบบถูกต้อง และมีคำกล่าวกันในหมู่พยาบาลว่า "ถ้าทำแล้วต้องทำให้ดี ถ้าอย่างนั้นก็อย่าทำ" นอกจากความสมบูรณ์แบบถูกต้องแล้ว ยังจะต้องมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยคู่ไปด้วยเสมอ งานต่าง ๆ จะมีขั้นตอนและเน้นรายละเอียดของงาน เช่น ในการจัดงานต่าง ๆ จะเน้นความสมบูรณ์แบบในทุกเรื่อง ทั้งพิธีการจะมีการซ้อมเพื่อให้เกิดความพร้อม ตกแต่งสถานที่จะต้องเรียบร้อยสวยงามเต็มที่ ฯลฯ ในกรณีที่มีความผิดพลาดเกิดขึ้น จะต้องแก้ไขให้เรียบร้อยแม้ต้องสิ้นเปลืองหรือเสียเวลาก็ตาม มีการกล่าวกันว่าลักษณะ perfectionist เป็นลักษณะที่ทุกสิ่งสมมาในหมู่วิชาชีพ ซึ่งจะเน้นความเป็นศาสตร์และศิลปะในการพยาบาล อาจารย์ทุกคนจะเน้นย้ำเสมอถึงศิลปะในการพยาบาล ซึ่งหมายถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะพบเห็นอยู่เสมอในวัตถุประสงค์ของการพยาบาลทุกอย่าง อาจารย์จะทำการสอนนักศึกษาถึงความระเบียบเรียบร้อย

ร้อยในการให้การพยาบาล ตั้งแต่เริ่มเตรียมอุปกรณ์ให้การพยาบาล จนถึงการเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ อาจารย์พยาบาลที่ได้รับการสั่งสอนมาจากพยาบาลรุ่นเก่า ๆ จะได้รับการถ่ายทอดความมีระเบียบวินัยและความถูกต้องสมบูรณ์ มาจนเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป และได้ถูกนำมาถ่ายทอดต่อไปถึงพยาบาลรุ่นหลัง มีเรื่องเล่ากันในคณะพยาบาลว่า "อาจารย์เก่า ๆ เวลาตรวจการปฏิบัติการพยาบาล ถ้าพบว่ามีส่วนไหนที่ผิดเพี้ยนเพียงเล็กน้อย ก็ยังต้องแก้ผิดเพียงใหม่ทั้งหมด"

การยึดในความถูกต้องสมบูรณ์และความมีระเบียบวินัย มิได้เป็นที่ยอมรับกันในหมู่บุคลากรของพยาบาลเท่านั้น ยังเป็นที่กล่าวขวัญของอาจารย์คณะอื่น ๆ ซึ่งจะมีการพูดกันถึงการที่จะต้องทำอะไรถูกต้องสมบูรณ์แบบของอาจารย์พยาบาลอยู่เสมอ โดยมีการกล่าวว่า "ทำงานกับคณะพยาบาล ทำอะไรผิดไปละไม่ได้เลย ไม่มียอมปล่อย จะต้องแก้ไขเรียบร้อยก่อนเสมอ"

การทำอะไรสมบูรณ์แบบเป็นระเบียบเรียบร้อยและการยอมไม่ได้ที่จะให้ทำอะไรที่ไม่เรียบร้อยแสดงออกมา เป็นเหตุให้คณะพยาบาลศาสตร์ จะได้รับมอบหมายงานที่ต้องการความเรียบร้อยจากมหาวิทยาลัย หรือถูกขอความร่วมมือจากคณะอื่น ๆ อยู่เสมอ ซึ่งเป็น การเพิ่มภาระ จึงมีการพูดกันในคณะว่า "ถ้าทำไม่ได้เสียบ้าง จะได้ไม่ต้องทำอะไรมาก" แต่ก็พบว่าอาจารย์ของคณะฯ ก็ยังคงทำอะไร "ต้องสมบูรณ์แบบ" มากกว่าในลักษณะของการ "ทำไม่ได้ไม่เป็น" เพราะเกรงว่าจะเสียภาพลักษณ์ที่คนอื่นมองไว้

(3) อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์มีความสามารถ มีคุณภาพ และทำงานได้ทุกอย่าง

ลักษณะของอาจารย์อีกลักษณะหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับและมีการกล่าวถึงกัน โดยถือเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นความภาคภูมิใจของสมาชิกของสถาบัน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว คือ ความสามารถและคุณภาพของบุคคลที่เป็นอาจารย์ โดยสมาชิกจะรับรู้ในความหมายว่า การมีความพร้อมที่จะพัฒนาและสามารถที่จะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปได้ มีการกล่าวกันว่า "อาจารย์ของคณะฯ ทำได้ทุกอย่าง เมื่อได้รับมอบหมายงานอะไรก็จะทำงานนั้นเต็มความสามารถ ให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป" ซึ่งมีใช้เฉพาะแต่งงานทางด้านการพยาบาล หรืองานทางด้านการศึกษาเท่านั้น ในงานด้านอื่น ๆ ทั้งของมหาวิทยาลัยหรือของคณะที่มอบหมายให้ทำก็สำเร็จลงได้ด้วยอาจารย์ของคณะจนเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ๆ ทั่วไป อาจารย์อีก

ท่านหนึ่งกล่าวถึงความมีศักยภาพของอาจารย์ว่า "ลาจะเป็นเพราะเราติดอยู่กับกรอบของความคาดหวังของคนที่เห็นว่าอาจารย์ของเราเก่ง มีคุณภาพ ดังนั้นจะทำอะไรเราก็เลยต้องแสดงฝีมือเต็มที่" และการที่อาจารย์พยาบาลได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบสูงมาตั้งแต่เป็นนักศึกษา เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งใด ก็จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ โดยถือเป็นการรับผิดชอบต่อภาระหนึ่ง ความมีศักยภาพและมีคุณภาพของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์นั้น อาจารย์ของคณะจะเห็นว่าทุกคนไม่แตกต่างกันนัก เพราะในการทำงานจะคำนึงถึงความเสมอภาคทั้งการสอนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และนอกจากนั้น การเข้าเป็นกรรมการชุดต่าง ๆ ของคณะ ซึ่งจะมีผู้แทนของแต่ละภาคเข้าไปทำหน้าที่ก็จะเข้าไปในลักษณะหมุนเวียน มิได้มีการกำหนดตายตัวว่าใครทำหน้าที่อะไร ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้เท่ากัน ซึ่งแต่ละคนที่เข้าไปทำหน้าที่ก็จะสามารถทำได้ นอกจากคณะกรรมการบางชุดที่กรรมการจะเข้ามาเป็นโดยตำแหน่ง จึงถือได้ว่าโดยภาพรวมแล้ว ในคณะพยาบาลศาสตร์ จะให้การยอมรับว่าคณาจารย์ทุกคนของคณะมิได้มีความแตกต่างกัน

(4) อาจารย์พยาบาลมีลักษณะอนุรักษนิยม (conservative)

ลักษณะอนุรักษนิยม เป็นภาพที่สมาชิกไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ทั้งในคณะและนอกคณะ ตลอดจนนักศึกษาเห็นพ้องต้องกัน และมีการกล่าวถึงอาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ว่าเป็นกลุ่มอนุรักษนิยม หรือเรียกว่า "คนหัวเก่า" ไม่ใช่แต่เฉพาะกลุ่มอาจารย์อาวุโสซึ่งถือเป็นคนกลุ่มใหญ่ของคณะเท่านั้นที่มีพฤติกรรมคน "หัวเก่า" หลายคนกล่าวว่า "แม้แต่อาจารย์บางท่านจะดูเหมือนคนรุ่นใหม่ ก็พลอยมีลักษณะอนุรักษนิยมไปด้วย" ความอนุรักษนิยมจะแสดงออกในลักษณะของการยึดในระบบระเบียบที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา "เคยทำอย่างไรก็ทำอย่างนั้น เหตุผลไม่ชัดเจน" เป็นสิ่งที่สมาชิกกล่าวถึง เช่น การเซ็นชื่อมาทำงาน หรือการทำความเคารพทักทายกันด้วยการก้มศีรษะ ซึ่งมีอาจารย์หลายคนคิดว่าน่าจะเปลี่ยนแปลงเป็นการไหว้ แต่ส่วนใหญ่ก็ยังคงปฏิบัติเช่นเดิมอยู่ การเชื่อฟังผู้อาวุโสไม่ได้ถึงการไม่แต่งเครื่องแบบออกนอกโรงพยาบาล ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติต่อไป มักได้ยินคำกล่าวที่ว่า "สมัยเราไม่เคยทำอย่างนี้" หรือ การเปลี่ยนแปลงที่จะปฏิบัติสิ่งใหม่ ๆ จะมีค้อยได้รับการยอมรับในสถาบัน แม้แต่การแต่งหน้าของอาจารย์พยาบาล จะพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่จะไม่แต่งหน้ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุดพยาบาล ในขณะที่สถาบันอื่น ๆ บางสถาบันมีการแต่งหน้ากันบ้าง เพราะถือว่าเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในหอผู้ป่วยให้สดชื่น แต่สำหรับอาจารย์พยาบาลยัง

คงยึดรูปแบบปฏิบัติแบบเดิมอยู่ การเป็นคนอนุรักษ์นิยมของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการทำงานในลักษณะต่าง ๆ อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนจากรูปแบบเดิมมาเป็นการเรียนการสอนในรูปแบบ PBL อาจารย์คนหนึ่งกล่าวว่า ในช่วงต้นมีปัญหาเพราะครูเกรงว่านักศึกษาจะไม่สามารถศึกษาค้นคว้าหรือศึกษาหาความรู้ได้สำราญเนื้อหาที่ควรจะได้ โดยคิดว่า "ขนาดครูให้ทั้งหมด นักศึกษายังได้ไปไม่ครบ การให้นักศึกษาหาเอง จะหาได้ครบได้อย่างไร" ดังนั้นจะเห็นว่าการเปลี่ยนเป็นใช้ PBL จำเป็นต้องใช้เวลานาน ที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยมและความเชื่อของอาจารย์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากสิ่งที่เคยปฏิบัติไปแล้วเป็นสิ่งที่ใหม่ ๆ ถ้าไม่มีแรงผลักดันหรือนโยบายที่ชัดเจน จะเห็นว่าจะเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก การไม่ยอมเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เคยปฏิบัติ อาจมิใช่เพราะเป็นความเคยชินแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเห็นว่าสิ่งที่เคยปฏิบัติอยู่ก็เป็นสิ่งที่เคยอยู่แล้ว เช่น การสอนนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล ที่โดยส่วนใหญ่ยังคงเน้นการปฏิบัติตามขั้นตอนตามลำดับ แม้จะเสียเวลาไปบ้าง เช่น การเช็ดตัวที่ละด้านที่โดยอาจจะต้องกลับผู้ป่วยไปมา ทำให้เสียเวลา มีการเสนอแนะให้ใช้วิธีใหม่ แต่ก็ไม่ได้มีการตอบสนอง ซึ่งอาจารย์หลายท่านก็เห็นว่าเป็นวิธีการสอนที่สามารถสร้างพยาบาลที่มีคุณภาพออกไปให้บริการสังคมได้มาโดยตลอด ดังนั้น วิธีการสอนในภาคปฏิบัติโดยเน้นการปฏิบัติตามขั้นตอนนั้นจึงเป็นสิ่งที่อาจารย์ของคณะพยาบาลฯ เห็นสมควรว่าควรอนุรักษ์ของเดิมไว้ แม้ว่าจะสิ้นเปลืองเวลาไปบ้างก็ตาม

นอกจากนั้นการอนุรักษ์นิยมในลักษณะของการยึดมั่นในประเพณีนิยม การเคารพให้เกียรติผู้อาวุโส นักศึกษาต้องเชื่อฟังครูผู้สอน นักศึกษาคือผู้เรียนและผู้ฟัง ครูอาจารย์คือผู้บอกผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียน ยังเห็นได้ชัดเจนจากลักษณะการสอนที่อาจารย์ยังใช้วิธีการบอกหรือสอนเป็นส่วนใหญ่ การยึดถือรูปแบบเก่าจึงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นสิ่งที่ทุกคนยังให้การยอมรับและเป็นลักษณะเดิมอีกประการหนึ่งของคนในคณะพยาบาลศาสตร์

(5) ความเป็นระเบียบวินัยและความรับผิดชอบของสมาชิก

ความมีระเบียบวินัย เป็นสิ่งที่สมาชิกในสถาบันกล่าวถึงว่าเป็นลักษณะสำคัญของสมาชิกคณะพยาบาลศาสตร์ ความมีระเบียบวินัยที่กล่าวถึง คือ การที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือที่เคยประพฤติปฏิบัติมา กล่าวกันว่า คณะพยาบาลศาสตร์ยังคงเป็นคณะเดียวที่สมาชิกยังคงมาทำงานตามเวลาราชการอย่างเคร่งครัดตามระเบียบปฏิบัติของข้าราชการ และอยู่ในที่ทำงาน

ตลอดช่วงเวลาทำงาน ขณะที่คณะอื่นในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ไม่ได้เคร่งครัดนักเรื่องเวลาการทำงาน ซึ่งเหตุผลของการมาทำงานตรงเวลาของอาจารย์ อาจเป็นเพราะลักษณะงานที่ต้องทำการสอนนักศึกษาพยาบาลในภาคปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย โดยจะต้องขึ้นในเวลาไม่เกิน 08.00 น. ดังนั้นอาจารย์จำเป็นต้องมาเข้าให้ทัน แต่อย่างไรก็ตาม พบว่าในวันที่ได้มีการสอนบนหอผู้ป่วย อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ก็ยังคงมาเข้าปกติ นอกจากจะมีการสอนหรือการประชุมนอกคณะ ซึ่งจะมีการแจ้งโดยการลงบันทึกไว้ที่ภาควิชาการมาตามเวลาราชการ และการเซ็นชื่อสมาชิกส่วนใหญ่จะพูดว่า "ก็เป็นระเบียบปฏิบัติของข้าราชการที่ต้องทำ" เป็นการปฏิบัติกันมาแต่เดิม แม้จะมีการพูดในลักษณะอยากทำอย่างคณะอื่นบ้าง แต่ก็ยังมีผู้ใดปฏิบัติ ซึ่งทำไมได้มีการประเมินผลการทำงานจากการเซ็นชื่อก็ตาม นอกจากนี้การมีระเบียบวินัย ยังรวมไปถึงความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปโดยไม่มีการละทิ้งงาน ซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของวิชาชีพพยาบาล อาจารย์พยาบาลแม้ว่าจะเป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาซึ่งมักมีความเป็นอิสระ แต่อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์จะยังยึดถือวินัยในการบังคับบัญชา จึงมักไม่พบความขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชา หลายคนกล่าวว่า "ตรงนี้ก็วินัยเหมือนกัน ถ้าเป็นนโยบายของผู้บริหารก็ไม่มีใครปฏิเสธ จะมีก็เพียงการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวเท่านั้น" จะเห็นว่าหลายครั้งอาจารย์พยาบาลทำงานตามที่ได้รับคำสั่งหรือรับจากผู้บริหารมอบหมายโดยไม่เต็มใจทำนัก บางครั้งจะบ่นว่า "ถูกมัดมือ" หรือ "เร่งรัดจนเกินไป" แต่ก็พบว่าจะทำไปและบ่นไปจนสำเร็จ ไม่มีการทิ้งงาน ซึ่งรวมทั้งยังกล่าวอีกว่า "เมื่อทำ เราก็ต้องทำให้ดี" แสดงให้เห็นถึงวินัยการเชื่อฟังคำสั่งและความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีการกล่าวถึงวินัยและความรับผิดชอบต่อ "เป็นการสอนหรือสิ่งสัมพันธมาตลอดว่า พยาบาลจะต้องรับผิดชอบ จะทิ้งงานไม่ได้ เพราะงานที่พยาบาลรับผิดชอบก็คือ ความปลอดภัยและสุขสบายของผู้ป่วย" ดังนั้นความรับผิดชอบจึงรวมมาถึงการปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลด้วย อาจารย์ของคณะหลายคนกล่าวว่า "ถ้ารับผิดชอบไม่เต็มที่แล้ว จะรู้สึกไม่ค่อยสบายใจ" ทั้งนี้มีเรื่องเล่าต่อกันมาในคณะฯ ว่า "พยาบาลที่นี่ แม้ป่วยก็ยังต้องขึ้นปฏิบัติงานเพราะต้องรับผิดชอบต่องานที่ทำ" นอกจากจะเป็นการรับรู้กันในคณะถึงความรับผิดชอบต่อและการมีระเบียบวินัยแล้ว ในคณะอื่น ๆ ก็ยังมีการกล่าวถึงคณะพยาบาลอยู่เสมอ ดังที่อาจารย์ท่านหนึ่งเล่าว่า "เวลาไปประชุมกับคณะอื่น ๆ เขาก็จะพูดกันว่า คณะพยาบาลศาสตร์นะไว้ใจได้ เรามีวินัยและความรับผิดชอบต่อทำงานด้วยแล้วสบายใจ"

แม้ว่าในปัจจุบันเรื่องของการเขียนวิทยานิพนธ์อาจจะลดหย่อนลงไปบ้างตามสภาวะสังคม แต่พบว่าความรับผิดชอบของอาจารย์พยาบาลยังเป็นสิ่งที่ปรากฏเด่นชัด จะไม่พบอาจารย์พยาบาลทั้งงาน ทั้งการสอน หรือทั้งงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ว่าจะงานนั้นจะทำได้ด้วยความเต็มใจหรือไม่ก็ตาม ความรับผิดชอบเป็นสิ่งอาจารย์พยาบาลจะถ่ายทอดให้กับนักศึกษาตลอดเวลา จะมีการสอนในจรรยาบรรณวิชาชีพถึงความรับผิดชอบว่า พยาบาลจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้รับบริการ ต่อวิชาชีพ และต่อสังคม ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณสมบัติสำคัญของพยาบาล เมื่อมีการพูดถึงสมาชิกที่ไม่เป็นที่ยอมรับ พบว่ามีคุณลักษณะเด่น คือ "ขาดความรับผิดชอบ"

3.1.2 ลักษณะสำคัญของนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์

นักศึกษาพยาบาลของคณะพยาบาลศาสตร์จะมีหลายระดับ ทั้งระดับปริญญาตรีพื้นฐาน ปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) หลักสูตรเฉพาะทาง หลักสูตรปริญญาโท และหลักสูตรปริญญาเอก โดยที่นักศึกษาแต่ละกลุ่มจะมีระยะเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในคณะพยาบาลศาสตร์ ต่างกันออกไป นักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีพื้นฐานซึ่งมีจำนวนสูงสุด จะใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนเป็นเวลา 4 ปี สำหรับปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) จะใช้เวลาศึกษา 1 ปี ส่วนหลักสูตรเฉพาะทางใช้เวลาประมาณ 3 เดือน ในกลุ่มสุดท้ายบัณฑิตศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก จะใช้เวลาอยู่ในคณะพยาบาลศาสตร์ ประมาณ 2 - 5 ปี ซึ่งนักศึกษาในกลุ่มปริญญาตรีพื้นฐานจึงเป็นนักศึกษากลุ่มใหญ่ที่สุดและใช้เวลาอยู่นานที่สุด ย่อมมีความเกี่ยวเนื่องกับลักษณะของวัฒนธรรมในองค์การได้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เพราะจะมีเวลาอยู่ในคณะอย่างเต็มรูปแบบมากที่สุด ดังนั้น ในที่นี้การที่จะอ้างถึงนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์นั้น ในที่นี้จึงหมายถึงนักศึกษาพยาบาลชั้นพื้นฐานเท่านั้น

จากการศึกษาวัฒนธรรมองค์การของคณะพยาบาลศาสตร์ ในส่วนที่เป็นคติฐานหรือการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะนักศึกษา จะประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้คือ

- (1) นักศึกษาจะภาคภูมิใจในความเป็นกลุ่มแนวหน้าของนักศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาลด้วยกัน

ทั้งนี้เพราะถือว่าคณะพยาบาลเป็นคณะที่อยู่ในระดับแนวหน้าเมื่อเทียบกับสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่น ๆ เป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับในสังคม ในการแสดงตัวของนักศึกษาในการทำกิจกรรมร่วมกับสถาบันอื่น เช่น การประชุมกีฬาสถาบันการศึกษาพยาบาล ไม่ว่าจะในกลุ่มทำงานใดก็ตามที่มีนักศึกษาคณะพยาบาลหลาย ๆ สถาบันมาร่วมประชุม จะพบว่า

นักศึกษาของคณะพยาบาลที่ร่วมในกิจกรรมจะมีการแสดงออกอยู่ในเกณฑ์สูง และเป็นการแสดงออกอย่างมั่นใจ จะแสดงตัวด้วยความมั่นใจ กล้าแสดงออกเมื่อเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น พบว่านักศึกษาพยาบาลมักจะเสนอความคิดเห็นและมักแสดงตัวเป็นผู้นำ เมื่อถามความรู้สึกต่อสถาบัน นักศึกษาจะกล่าวว่า "เราเป็นสถาบันใหญ่ มีความพร้อมมากกว่า" ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น เพราะถือว่าสถาบันนี้เป็นสถาบันอันดับหนึ่งในความเก่าแก่และยิ่งใหญ่ ในความรู้สึกถึงการเป็นกลุ่มแนวหน้า สืบเนื่องได้จากการเตรียมตัวสอบรวบรวมของนักศึกษา ซึ่งเป็นการสอบร่วมกันของสถาบันที่ร่วมเป็นสถาบันสมทบ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ส่วนใหญ่จะกระตือรือร้นในการเตรียมตัวสอบ โดยหลายคนกล่าวว่า "เดี๋ยวได้คะแนนไม่ตีแล้วอาซ" โดยที่อาจารย์คนหนึ่งได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม "นักศึกษาเขาจะอาซเพราะเขาคิดว่าเขาไม่ควรจะได้ลำดับท้าย ๆ เพราะเขาอยู่คณะพยาบาลซึ่งเป็นคณะหลัก" และปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาภาคภูมิใจในตนเอง คือ การที่รู้สึกว่าตนเองอยู่ในสถาบันพยาบาลที่มีคะแนนในการสอบเข้าสูงเป็นอันดับหนึ่ง คือ ประมาณ 279 - 199 และเป็นที่รู้ว่าถ้านักศึกษาสอบเข้าคณะพยาบาลแห่งนี้ได้ ก็จะได้สิทธิ์จากสถานที่สอบเข้าได้ก่อนหน้า

ความภาคภูมิใจของนักศึกษาที่คิดว่าตนเองอยู่ในกลุ่มแนวหน้า นอกจากจะเกิดจากคณะที่อยู่แนวหน้าแล้ว ยังรวมไปถึงการอยู่ในมหาวิทยาลัยที่เป็นที่ยอมรับที่มีต่อสถาบันนั้น ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยทางการแพทย์และพยาบาลที่เก่าแก่ที่สุด เป็นที่ยอมรับในสังคมมาช้านาน จะพบว่าเมื่อพูดถึง "คณะของเรา" .. "มหาวิทยาลัยของเรา" นักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ยังกล่าวถึงความภูมิใจในสถาบันอีกว่า "เรารู้สึกว่าสถาบันเรามีคุณภาพ มีอาจารย์เก่ง อาจารย์ของเราได้รับการเชิญไปเป็นวิทยากรในที่ต่าง ๆ แล้วประสบผลสำเร็จ เราก็รู้สึกภูมิใจไปด้วย" ซึ่งความภูมิใจดังกล่าวเกิดจากความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันที่มีบุคลากรเป็นที่ยอมรับในความมีคุณภาพ ซึ่งการที่สถาบันเป็นที่ยอมรับในสังคม ประกอบกับภาวะมีสมาชิกจบจากสถาบันกระจายไปอยู่ในทุกภาค รวมทั้งเป็นสถาบันที่อยู่ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกภูมิใจในการได้เป็นสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์

นอกจากนั้น สิ่งที่จะเสริมสร้างภาคภูมิใจให้เกิดมีขึ้นในตัวนักศึกษายังเป็นผลมาจากแรงกระตุ้นภายในคณะพยาบาลศาสตร์เอง จะมีการพูดอยู่เสมอในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาที่คือหัวหน้า คือ คนที่มีระดับสติปัญญาอยู่แนวหน้า เพื่อให้นักศึกษาเกิดความภูมิใจในตนเอง เช่น คำพูดที่ว่า "จะมีกี่คนที่ได้เข้ามาเป็นนักศึกษาที่นี่ จงภูมิใจได้ว่าเราเป็นหนึ่งใน

ที่ได้เข้ามา" หรือ "สถาบันเราก็งงถือว่าเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ด้าน และนั่นทุกคนต้องรักษาไว้" ซึ่งทุกถ่าวมาเป็นจุดสำคัญที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรักในสถาบัน และนักศึกษาจะคิดเสมอว่าตนเองเป็นหนึ่งใน ดังนั้น จึงพบว่าเวลาเข้ากลุ่มคุยกันกับสถาบันอื่น นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์จะกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเองอยู่ในเกณฑ์สูง

(2) นักศึกษามีความรับผิดชอบและควบคุมดูแลตนเองและกล้าแสดงออก นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่ถือว่ามีความรู้ในการดูแลตนเองได้พอสมควร และสมาชิกของสถาบันก็จะมีความรู้สึกว่านักศึกษาเป็นผู้ใหญ่ มิใช่เด็กที่อาจารย์จะต้องคอยควบคุมดูแล และนักศึกษาเองก็มองเห็นว่าตนเองก็สามารถดูแลตนเองได้เช่นเดียวกับนักศึกษาคณะอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นักศึกษามีความเห็นที่ "ต้องถึว่านักศึกษาโตแล้ว เพราะให้รับผิดชอบงานต่าง ๆ ต้องรับผิดชอบต่อผู้ปวย แล้วทำไมเรื่องส่วนตัวจะรับผิดชอบไม่ได้" ในอดีตที่นักศึกษาอยู่หอพักในบริเวณโรงเรียนพยาบาลฯ (คณะพยาบาลศาสตร์ ในปัจจุบัน) ในครั้งนั้น ส่วนใหญ่จะมีการมองว่านักศึกษาขังเด็ก ต้องการการดูแล อาจารย์ปกครองจะกำกับดูแลใกล้ชิด นักศึกษาจะกลับบ้านต้องมีผู้ปกครองมารับ ในปัจจุบันการที่นักศึกษาย้ายหอพักไปอยู่นอกบริเวณคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งนักศึกษาต้องเดินทางโดยรถโดยสารมาศึกษาที่คณะ เมื่อครั้งแรกที่ย้ายหอพักได้มีการเล่าว่า อาจารย์หลายท่านเป็นห่วงว่าใครจะควบคุมดูแลนักศึกษาที่จะต้องมาเรียนหรือมาให้ทันชั้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย และได้มีอาจารย์แย้งกันวันว่า "ก็ต้องให้นักศึกษารับผิดชอบตัวเอง ต้องมาให้ทันเรียนและทันการชันฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย" คณะพยาบาลศาสตร์เพียงจัดอำนวยความสะดวกเรื่องพาหนะ แต่นักศึกษาต้องรับผิดชอบตนเองที่จะมาให้ทันในเรื่องเวลา แม้เวรบ่าส เวรตึก อาจารย์เพียงติดตามว่านักศึกษามาปฏิบัติงานตามเวลาหรือไม่เท่านั้น สำหรับการเข้าห้องเรียนของนักศึกษาในปัจจุบันก็ได้มีการกำกับตรวจสอบ โดยถึว่าเป็นสิ่งที่นักศึกษาจะต้องควบคุมตนเอง ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา จะพบว่านักศึกษาต้องรับผิดชอบและดูแลตนเองตลอดจนมีสิทธิที่จะตัดสินใจการดำเนินการในกิจกรรมชมรมต่าง ๆ จะมีประธานสโมสร นักศึกษาดำเนินงานในกิจการต่าง ๆ จะมีเพียงอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น อีกทั้งในการไปศึกษาดูงานภายนอกของนักศึกษาปี 4 จะมีการแบ่งกลุ่มเพื่อศึกษาดูงานในที่ต่าง ๆ อาจารย์ผู้รับผิดชอบจึงเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้และนักศึกษาจะไปด้วยตนเอง มิได้มีอาจารย์ควบคุมไป ในขณะที่สถาบันอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะมีอาจารย์ควบคุมไปด้วยเสมอ การเข้าร่วมประชุมกับสถาบันอื่น นักศึกษาจะมีความเป็นตัวของตัวเอง ทั้งการเดินทางที่ไม่ต้องไปกับอาจารย์

ความรับผิดชอบหรือการควบคุมตนเอง เป็นสิ่งที่อาจารย์คาดหวังในตัวนักศึกษาค่อนข้างสูง โดยกล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลต้องรับผิดชอบต่องาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้ป่วย ดังนั้นจึงต้องรับผิดชอบต่อตนเองและควบคุมตนเองได้ก่อน" และนักศึกษาพยาบาลจะมองตนเองว่า "นักศึกษาพยาบาลต้องรับผิดชอบต่อมากกว่านักศึกษาคนอื่น ตามใจตัวเองไม่ได้ เพราะงานที่รับผิดชอบไม่ได้ผลต่อตัวเองเท่านั้น แต่เป็นการรับผิดชอบต่อชีวิตของผู้คนด้วย" ทั้งนี้เมื่อเทียบกับนักศึกษาพยาบาลในสถาบันอื่น อาจารย์หลายสถาบันจะกล่าวว่า "นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ค่อนข้างเป็นผู้ใหญ่กว่า"

(3) มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถาบันไม่มากนัก

นักศึกษาพยาบาลโดยเฉพาะหลักสูตรพื้นฐานซึ่งเป็นสมาชิกที่มีจำนวนมากที่สุดในคณะพยาบาลศาสตร์ พลังของนักศึกษานั้นถ้ารวมตัวกันกระทำกิจกรรมใดแล้ว ย่อมจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จและเป็นประโยชน์ได้มาก แต่ในปัจจุบันสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์ต่างกล่าวกันว่า "นักศึกษาไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของส่วนรวม ทั้งในส่วนของคณะและในส่วนของนักศึกษาเอง" จากการสังเกตกิจกรรมต่าง ๆ ที่คณะจัดทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพิธีทำบุญตักบาตรในโอกาสต่าง ๆ หรือพิธีรดน้ำผู้อาวุโส ฯลฯ จะมีนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์เข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวค่อนข้างน้อย แม้ว่าทางคณะจะได้ติดประกาศประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้ทราบแล้วก็ตาม ซึ่งได้รับการบอกเล่าว่าจากอาจารย์ของคณะว่า ถ้าจะให้นักศึกษามาร่วม ก็จะต้องเกณฑ์หรือกำหนดในลักษณะของตัวแทนไปแต่ละหลักสูตร และถ้าจะมาร่วมโดยส่วนใหญ่อีกจะเป็นตัวแทนมา อาจารย์หลายคนยังกล่าวอีกว่า "ไม่ใช่เฉพาะแต่งงานของคณะฯ เท่านั้นที่นักศึกษาไม่สนใจ แม้แต่งงานกิจกรรมที่เป็นของนักศึกษาเอง นักศึกษาก็ยังไม่ค่อยสนใจกันเลย" กิจกรรมชมรมต่าง ๆ จะมีนักศึกษาสนใจไม่มากนัก จะมีนักศึกษาเพียงบางกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันเป็นการส่วนตัวที่จะเข้าร่วมกิจกรรมชมรมต่าง ๆ พบว่าในสถานที่ที่จัดเป็นที่ทำการชมรมก็ได้เป็นสถานที่รวมตัวของนักศึกษาเช่นในสถาบันอื่น ๆ อาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะได้พูดถึงการร่วมกิจกรรมของนักศึกษาว่า "เดี๋ยวนี้เรื่องกิจกรรมจะมีนักศึกษาสนใจน้อยลง จะมีคนอยู่กลุ่มเดียวที่เข้าทำกิจกรรมของคณะหรือของชมรมนักศึกษา แม้ว่าเวลาปฐมนิเทศจะได้บอกถึงประโยชน์ของการทำกิจกรรมส่วนรวมว่ามีประโยชน์อะไรต่อตัวนักศึกษบ้าง แต่ก็ยังไม่ค่อยมีคนสนใจอย่างเดิม" ส่วนนักศึกษาได้พูดถึงสาเหตุของการไม่เข้าร่วมกิจกรรมว่า "งานที่ต้องทำต้องเรียนมีมาก เรียนพยาบาลต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ชั้นดึกก็เหนื่อยแล้ว มันหมดแรงทำกิจกรรม"

การที่นักศึกษาพยาบาลเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมน้อย ทั้งที่ในปัจจุบันมีจำนวนนักศึกษาทั้งหมดประมาณ 1,400 คน แต่เป็นนักศึกษาที่อยู่ในหลักสูตรต่างกัน มีหลายระดับ ซึ่งส่งผลต่อสัมพันธ์ภาพของนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ นักศึกษาแต่ละหลักสูตรก็จะทำกิจกรรมเฉพาะในหลักสูตรของตัวเอง จะไม่มีการร่วมกันทั้งคณะ " ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีการแยกตัวกันตามหลักสูตรหรือชั้นปีอย่างเห็นได้ชัด" อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าว และมีใช้แต่ความสัมพันธ์ของนักศึกษาต่างหลักสูตรจะมีน้อยเท่านั้น แม้แต่ความสัมพันธ์ในหลักสูตรเดียวกันก็มีน้อย เพราะคนเยอะ ดังนั้นจึงไม่มีสิ่งที่จะชักจูงนักศึกษาให้มาทำงานร่วมกัน จะมีแต่เฉพาะในกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันก็จะมาช่วยกันทำงาน นักศึกษาที่เดินทางมาคณะก็เฉพาะมาเมื่อมีชั่วโมงเรียนเท่านั้น เมื่อเรียนเสร็จก็จะแยกย้ายกันกลับ นักศึกษากล่าวว่า "ที่คณะไม่มีที่ให้ทำอะไร" ดังนั้นจึงไม่พบเห็นการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันที่คณะ ปัจจุบันสำคัญอีกประการที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวมที่สมาชิกในคณะกล่าวถึง ยังเกี่ยวข้องกับความตั้งใจหรือความคาดหวังในการเข้ามาเป็นนักศึกษาพยาบาล โดยนักศึกษาส่วนหนึ่งเข้ามาเรียนโดยมิได้ตั้งใจที่จะเป็นพยาบาลอย่างแท้จริง อาจารย์คนหนึ่งกล่าวว่า "นักศึกษาเข้ามาก็กระเหี้ยนกระหือรือที่จะเรียนให้จบ ไม่ได้คิดจะมาหาประสบการณ์อื่น ๆ นักศึกษาไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ" อีกทั้งในสภาพปัจจุบันการที่นักศึกษาพักอยู่ห่างจากคณะพยาบาลศาสตร์ ทำให้เวลาในการร่วมกิจกรรมน้อยลง นักศึกษาส่วนใหญ่กล่าวว่า "การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ความจริงก็อยากร่วม แต่เนื่องจากหอพักและคณะอยู่ไกลกันเวลาจึงหมดไปกับการเดินทาง และกิจกรรมการเรียนก็มาก ก็เลยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ค่อยได้"

3.2 ลักษณะสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับในคณะพยาบาลศาสตร์

ลักษณะของสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ อาจมีหลายลักษณะที่เป็นลักษณะเด่น แต่ทั้งนี้ลักษณะของสมาชิกในสถาบันที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยทั่วไป ประกอบด้วย

3.2.1 สมาชิกที่มุ่งมั่นในวิชาชีพ

โดยที่สมาชิกส่วนใหญ่ของคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นบุคลากรในกลุ่มวิชาชีพ ดังนั้นคุณลักษณะสำคัญของสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับก็คือ "มีความมุ่งมั่นในวิชาชีพ" ซึ่งหมายถึง การยึดมั่น การเสียสละ ทำอะไรเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ สมาชิกหลายคนกล่าวถึงอดีตคนบดีท่านหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องว่า "ท่านคิดแต่จะพัฒนาวิชาชีพอย่างไม่เห็นคุณค่า ท่านทำ

อะไรเพื่อวิชาชีพตลอดเวลา" บุคคลอีกคนที่เป็นที่ยอมรับ คือ ผู้บริหารคนปัจจุบัน โดยกล่าวถึงลักษณะสำคัญว่า "ท่านมิได้ทำงานเพียงเพื่อคณะเท่านั้น ท่านนึกถึงสถาบันอื่น ๆ ด้วย ท่านจะนึกถึงวิชาชีพและทำอะไรเพื่อวิชาชีพตลอดเวลา" ความมุ่งมั่นในวิชาชีพ เป็นลักษณะของความพยายามที่จะยกระดับวิชาชีพให้ทัดเทียมกับวิชาชีพอื่น ๆ คุณสมบัติดังกล่าวจึงเป็นคุณสมบัติที่สมาชิกให้การยอมรับสูง ความมุ่งมั่นในวิชาชีพอาจกระทำได้ในหลายลักษณะทั้งงานในหน้าที่การเรียนการสอนและงานขององค์กรวิชาชีพซึ่งเป็นงานของวิชาชีพโดยรวม พบว่าอาจารย์ของคณะที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกอาจมิใช่มีผลงานทางวิชาการ แต่เป็นผู้มีความตั้งใจในการสอนเพื่อให้นักศึกษามีคุณภาพ ซึ่งมีการให้รางวัลผู้สอนภาคปฏิบัติดีเด่น เพราะถือว่าอาจารย์ดังกล่าวเป็นผู้ที่ทุ่มเทให้กับวิชาชีพ และมุ่งมั่นในวิชาชีพอย่างแท้จริง สำหรับในปัจจุบัน จะมีอาจารย์ของคณะบางส่วนซึ่งได้รับการยอมรับจากสมาชิก โดยลักษณะของการทำงานที่ทุ่มเทให้กับนักศึกษา เป็นแบบอย่างที่ดีของพยาบาล รวมทั้งการตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพก็เป็นสิ่งที่สมาชิกให้การยอมรับ โดยสมาชิกจะพิจารณาเห็นว่า "ทำอะไรนึกถึงวิชาชีพพยาบาลอยู่เสมอ" อีกทั้งยังมีการกล่าวถึงบุคคลบางคนที่เป็นพยาบาล แต่เวลาแสดงตัวในที่สาธารณะจะไม่แสดงตัวว่าเป็นพยาบาลในลักษณะของการไม่ยอมรับว่า "ถ้าอาสที่จะเป็นพยาบาล ก็ออกจากวิชาชีพไป" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสมาชิกของสถาบันจะให้การยอมรับในบุคคลที่ยังมุ่งมั่นและยึดมั่นในวิชาพยาบาล

3.2.2 บุคคลที่ให้ความสำคัญกับการสอนภาคปฏิบัติ

ในการเรียนการสอนของพยาบาล จะประกอบด้วยการเรียนการสอนในภาคทฤษฎีและการสอนในภาคปฏิบัติซึ่งจะต้องควบคู่กันไป แม้ว่าในปัจจุบันบุคคลภายนอกการกล่าวถึงว่าการสอนในภาคปฏิบัติจะลดความสำคัญลง เพราะสถาบันเน้นทฤษฎีเพื่อให้นักศึกษาเป็นนักคิด อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "จริง ๆ แล้วเราได้ลดความสำคัญของการสอนภาคปฏิบัติแต่หลักสูตรการเรียนการสอนเราเปลี่ยนไป มีวิชาทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น หน่วยกิตทางปฏิบัติจึงลดลงบ้าง อีกทั้งโลกและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปเร็ว การสอนเน้นแต่ภาคปฏิบัติอาจทำให้นักศึกษาก้าวไม่ทันสังคม" อย่างไรก็ตาม การสอนภาคปฏิบัติก็ยังถือว่ามีความสำคัญ อาจารย์ทุกคนจะมีชั่วโมงการสอนทั้งภาคทฤษฎีและการสอนในภาคปฏิบัติ ซึ่งอาจารย์พยาบาลจะต้องขึ้นปฏิบัติบนหอผู้ป่วยกับนักศึกษา ซึ่งอาจารย์ทุกคนยังคงถือเป็นสิ่งสำคัญของอาจารย์ของคณะ โดยยอมรับกันว่างานพยาบาล เป็นงานที่ต้องลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ ดังนั้นการเรียนภาคทฤษฎีอย่าง

เดี่ยวจึงไม่สามารถเป็นพยาบาลที่ดีได้ ทุกคนจะมีหัวโหมงสอนบนหอผู้ป่วยเท่า ๆ กัน การให้การยอมรับและยกย่องผู้ที่สอนภาคปฏิบัติ จะเห็นได้จากการที่คณะพยาบาลศาสตร์ได้จัดรางวัล การสอนภาคปฏิบัติดีเด่นมอบให้แก่อาจารย์ที่ได้รับการประเมินว่ามีการสอนภาคปฏิบัติดีเด่น มีการพูดกันเสมอว่า "พยาบาลจะสอนการพยาบาล โดยไม่ปฏิบัติการพยาบาลนั้นเป็นไปไม่ได้" นอกจากนี้ยังพบว่าได้มีอาจารย์อาวุโสของคณะพยาบาลศาสตร์บางคนได้ออกไปทำงานที่โรงพยาบาลเอกชน ซึ่งการกระทำของอาจารย์ดังกล่าวได้รับการยอมรับจากอาจารย์คนอื่น ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะช่วยให้ได้ประสบการณ์ที่จะมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้น ด้วยพิจารณาว่าถ้าอาจารย์ขาดความชำนาญ จะไม่สามารถสอนนักเรียนให้เป็นพยาบาลที่ดีได้ และการให้ความสำคัญกับการสอนในภาคปฏิบัติ มิใช่เป็นการยอมรับในหมู่อาจารย์เท่านั้น จะเห็นว่าอาจารย์ที่ตั้งใจสอนในภาคปฏิบัติและใกล้ชิดกับนักศึกษา จะได้รับการยอมรับจากนักศึกษา จะพบว่านักศึกษาจะเข้าหาโดยที่มีใช้อาจารย์ที่ปรึกษาที่ทางคณะจัดให้ นอกจากนี้ อาจารย์ที่ขาดความรับผิดชอบในการสอนภาคปฏิบัติ เช่น ชี้สอนสาย ไม่อยู่ประจำตึกเมื่อมีนักเรียน ก็มักจะถูกอาจารย์คนอื่น ๆ ไม่ให้ความร่วมมือและถ้าปฏิบัติตนเช่นนั้นบ่อย ๆ ก็จะถูกว่ากล่าวตักเตือนจากผู้บริหาร

3.2.3 คนที่มีความรับผิดชอบ ทำอะไรทำจริง

โดยลักษณะของวิชาชีพการพยาบาล คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งแม้แต่ในจรรยาบรรณวิชาชีพยังมีการกำหนดไว้ คือ ความรับผิดชอบ ที่จะต้องมีต่อตนเอง ต่อผู้รับบริการ ต่อผู้ร่วมวิชาชีพ ต่อสถาบันและต่อสังคม ดังนั้น ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สมาชิกของสถาบันให้การยอมรับ แม้ว่าการทำงานในคณะพยาบาลศาสตร์จะมีลักษณะการมอบหมายงานที่มีการกระจายงานให้เท่าเทียมกันไปตามภาคต่าง ๆ ทั้งนี้จะพบว่าการตั้งกรรมการชุดใดชุดหนึ่ง มีการชักชวนกันอย่างไม่เป็นทางการเพื่อมาร่วมงาน คนที่มีความรับผิดชอบจะได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ถือว่าเป็นคนที่ทุกคนยินดีต้อนรับให้เข้าร่วมกลุ่มทำงาน อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวถึงลักษณะของสมาชิกคนหนึ่งซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของสมาชิกคนอื่น ๆ โดยกล่าวว่า "มีอยู่คนหนึ่ง ถือว่าดีเลิศประเสริฐศรีเลย คือ จะเป็นคนทำอะไรทำจริง รับผิดชอบในงานเป็นเยี่ยม งานของตัวเองก็ไม่ขาดตกบกพร่อง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมายก็เต็มที่" คนที่ไม่รับผิดชอบมักจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือร่วมเป็นกรรมการในชุดต่าง ๆ โดยได้รับมอบหมายตามวาระแต่ก็มักไม่มีใครชักชวน อาจารย์คนหนึ่งกล่าวว่า "คนที่รับผิดชอบก็จะทำงานมาก เพราะคนชอบ

ให้ร่วมงาน บางทีก็ทำให้คนไม่ค่อยรับผิดชอบหายไป ไม่ต้องทำงาน” นอกจากนั้นความรับผิดชอบ ที่พูดถึง ยังหมายถึงการทำงานรับผิดชอบในงานประจำของคณะฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอน สำหรับคนที่ใช้เวลาในการทำงานนอกหน่วยหรือบริการสังคมภายนอกบ่อยครั้ง จะถูกพิจารณาว่า เป็นการที่ไม่เอาเวลาไปทำงานอื่น แต่บางคนซึ่งทุ่มเททั้งงานนอกและไม่ทั้งงานใน ยังทำงาน เต็มที่กับงานภายในที่รับผิดชอบ ก็ยังคงได้รับการยอมรับ ทั้งนี้ความรับผิดชอบจะหมายรวมถึง การทำงานอย่างจริงจัง อดทน และมีการพูดกันในคณะว่า “ถ้าอาจารย์ของเราไม่มีความรับผิดชอบ แล้ว คณะคงจะแย่ เพราะเราให้อิสระและทุกคนควบคุมตนเอง จะชดเชยหรือสอนหนังสือ เขาก็จะ รับผิดชอบเองทั้งหมด” ดังนั้น อาจารย์ที่ขาดความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะรับผิดชอบตนเองหรือขาด ความรับผิดชอบในหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ก็จะไม่ได้รับการปฏิบัติจากเพื่อนร่วมงานหรือ มิฉะนั้นก็จะมีการชู้ชิบนินทากันขึ้น

3.2.4 คนที่มีมนุษยสัมพันธ์

คณะพยาบาลศาสตร์ ถือเป็นคณะวิชาที่มีขนาดใหญ่ และมีอาจารย์ พยาบาลจำนวนมากแบ่งออกเป็นภาคต่าง ๆ แต่ละภาคมีหน้าที่ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัด การเรียนการสอนในแต่ละภาค ซึ่งมีความเป็นอิสระ แต่อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องประสานงานกัน อยู่เสมอ อาจารย์หลายคนยอมรับว่า “ความเป็นคณะใหญ่มีบุคลากรมาก ทำให้อาจารย์ไม่ใกล้ชิด กันนัก เว้นแต่อาจารย์เก่าที่รู้จักมักคุ้นกันมาก่อน” อาจารย์ในคณะฯ จะมีโอกาสพบกันได้ก็โดยการ ทำงานร่วมกันในรูปของกรรมการ ซึ่งจะมีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกัน ทั้งนี้ถ้าบุคคลใดมีมนุษย สัมพันธ์ที่ดี เมื่อมีโอกาสทำงานร่วมกันก็มีความสัมพันธ์สืบเนื่องต่อไป และจะขยายวงกว้างออกไป ในทางกลับกัน บุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดี แม้ได้ทำงานร่วมกันแต่ก็ไม่มีความสัมพันธ์ต่อไปที่ดี ดังนั้น การที่อาจารย์คนใดคนหนึ่งจะเป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิกของคณะโดยทั่วไปได้นั้น จะต้องมีความ มีคุณลักษณะ ที่สำคัญคือ เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ความมีมนุษยสัมพันธ์นั้น อาจารย์หลายคนจะกล่าวถึง การปรับตัวเข้ากับคนได้คือ ความมีอัธยาศัยดี มีความสม่ำเสมอ จริงใจ ซึ่งความจริงใจนี้สมาชิก กล่าวไว้ว่า “บางที่มีอัธยาศัยดี แต่ไม่จริงใจ พอคบกันไปก็จะมี... และจะรู้ว่าคบต่อไปไม่ได้” พบว่า อาจารย์บางคนก็หลายคนอยากทำงานด้วย โดยเหตุผลที่ว่า “ทำงานดีมีมนุษยสัมพันธ์ หรือทำงาน ด้วยแล้วสบายใจ” นอกจากลักษณะดังกล่าวแล้ว ลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่คนจะยอมรับอีก คือ การไม่พูดมาก การพูดมากและพูดในสิ่งที่ไร้สาระ ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ รวมไปถึงการพูดให้คนอื่น

เสีย นั่น เป็นสิ่งที่บันทึกก่อนสัมภาษณ์ภาพก็ดี อาจารย์คนหนึ่งกล่าวว่า "การพูดเก่ง บางทีก็ไม่ใช่คนที่ มนุษย์สัมพันธ์ เสนอไป พูดเก่งพูดมาก คนไม่อยากจะพูดด้วยก็มีมาก" อีกทั้งสมาชิกหลายคนของคณะ กล่าวว่า ถ้าให้เลือกทำงานกับคนเก่งหรือคนที่มีมนุษยสัมพันธ์แล้ว จะเลือกคนที่มีมนุษยสัมพันธ์มากกว่า โดยเหตุผลที่ว่า "ความเก่งนั้นช่วย ๆ กันได้ แต่คนไม่มีมนุษยสัมพันธ์ทำให้ไม่มีความสุข"

ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าคุณลักษณะความมีมนุษยสัมพันธ์ในสมาชิก เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ และการทำงานในคณะฯ ขนาดใหญ่ถือว่าการมีมนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็น เพราะ ต้องมีการประสานตลอดเวลา อาจารย์ท่านหนึ่งพูดถึงการจัดห้องเรียนซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยใน คณะฯ ซึ่งบางครั้งอาจารย์ต้องประสานกันเองเพื่อแก้ปัญหา และกล่าวว่า "ถ้าอาจารย์ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ต่อกันแล้ว คงมีปัญหามากขึ้น แต่ก็พบว่าบางคนก็ประสานงานกับใครไม่ได้เหมือนกัน"

3.2.5 ลักษณะนักศึกษาที่เป็นที่ยอมรับ

ได้มีการกล่าวถึงคุณลักษณะของนักศึกษาที่เป็นที่ยอมรับของ สมาชิกในสถาบัน คือ การมีสัมมาคารวะ อ่อนน้อม เข้าหาอาจารย์ แต่ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะ ที่สมาชิกในกลุ่มอาจารย์ให้การยอมรับ ซึ่งลักษณะดังกล่าว อาจารย์พยาบาลถือว่าเป็นค่านิยม พื้นฐานของค่านิยมในสังคมไทย ที่ผู้อาวุโสไม่ค่อยมีต่อผู้อาวุโสมากกว่า และยิ่งโดยเฉพาะในกลุ่ม ลูกศิษย์ก็ต้องมีต่อครูอาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้โดยที่อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ส่วนใหญ่จะเป็น อาจารย์อ่าวุโส อีกทั้งยังมีลักษณะที่ค่อนข้างอนุรักษ์นิยม (conservative) ดังนั้นค่านิยมหรือ ประเพณีนิยมจึงยังคงเป็นสิ่งที่ยึดมั่นถือปฏิบัติอยู่ การมีสัมมาคารวะ อ่อนน้อม ระหว่างครูกับศิษย์จึง เป็นสิ่งที่ต้องการของอาจารย์ นอกจากนี้ จะเห็นว่าในการสอนของอาจารย์หลาย ๆ คน จะเน้น ถึงคุณลักษณะของพยาบาลที่จะต้องอ่อนโยนและนุ่มนวล ตลอดจนความอ่อนน้อมต่อผู้พบเห็นทั่วไป และการที่พยาบาลยึดมั่นในระบบอ่าวุโส ดังนั้นการมีความอ่อนน้อมและมีสัมมาคารวะจึงเป็นสิ่งที่ อาจารย์คาดหวังให้มีในคุณลักษณะของนักเรียนพยาบาล ทั้งนี้โดยในอดีต นักศึกษาจะอยู่หอพัก ใกล้ชิดกับอาจารย์ ซึ่งจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับคุณลักษณะนี้อยู่ตลอดเวลา แต่ในปัจจุบันที่นักศึกษา ของคณะฯ ซึ่งเป็นเด็กรุ่นใหม่ ประกอบกับการมีได้อยู่ใกล้ชิดกับอาจารย์ ซึ่งนอกจากจะมีได้มีโอกาส สิ่งสอนอบรมแล้ว บางครั้งนักศึกษาอาจไม่รู้จักอาจารย์ ดังนั้นการทำความเคารพอ่อนน้อมหรือการ เข้าทักก็ยอมรับน้อยลง ดังนั้นคุณลักษณะดังกล่าวจึงพบได้ไม่มากนักในคณะฯ มีผลทำให้สมาชิกในกลุ่ม อาจารย์มีความต้องการ และถ้านักศึกษาคนใดมีพฤติกรรมดังกล่าว ก็มักจะได้รับการยอมรับ มีการ

กล่าวชมเชยอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจารย์หลายคนจะพูดกันว่า "เดี๋ยวนี้นักศึกษาของเราไม่ค่อยน่ารัก ค่อนข้างก้าวร้าวไม่มีสัมมาคารวะ พบครูบาอาจารย์ ไม่ทำความเคารพ" ทั้งนี้จึงได้มีการกำหนด คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับทุนการศึกษาของคณะฯ ว่า นอกจากคุณสมบัติทางการเรียนและฐานะ ตามที่เจ้าของทุนระบุแล้ว คุณสมบัติที่นำมาพิจารณาด้วยอีกประการคือ ความประพฤติเรียบร้อย ซึ่งร่วมไปถึงการมีสัมมาคารวะด้วย แสดงให้เห็นว่าสมาชิกของสถาบันยังต้องการนักศึกษาที่มี สัมมาคารวะและอ่อนน้อม และในการพูดคุยกันระหว่างอาจารย์ของคณะฯ ได้มีการพูดถึงการ รณรงค์ให้มีการฝึกมารยาทให้กับนักศึกษา มีอาจารย์อาวุโสหลายท่านกล่าวว่า "ก็จะมีคนแก่ ๆ ที่ จะคอยเตือนนักศึกษาเรื่องกิริยามารยาท อาจารย์เด็ก ๆ ก็จะไม่ค่อยกล้าว่านัก แต่จริง ๆ แล้ว ทุกคนก็อยากให้นักศึกษามีกิริยาเรียบร้อย"

แม้ว่าในปัจจุบันจะมีได้มีคะแนนความประพฤติในการประเมินนักศึกษา แต่อาจารย์หลายท่านกล่าวว่า ในส่วนนี้จะพิจารณาร่วมอยู่ในภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการวางตัวต่าง ๆ ของนักศึกษาด้วย ซึ่งนักศึกษาที่มีมารยาทดี มีสัมมาคารวะ ก็จะได้รับ การยอมรับจากอาจารย์ผู้สอน และอาจารย์คนอื่น ๆ ในคณะฯ ด้วย

3.3 ความต้องการของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์

ในการพิจารณาลักษณะของสมาชิก สิ่งที่จะได้นำมาพิจารณาอีกประการ คือ ความต้องการ สำหรับความต้องการของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์ จะได้พิจารณาแยกออกเป็น ความต้องการของสมาชิกกลุ่มอาจารย์ และสมาชิกกลุ่มนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ความต้องการของอาจารย์พยาบาลในคณะพยาบาลศาสตร์

จากการศึกษาพบว่า ความต้องการหรือความคาดหวังของอาจารย์ อาจแบ่งลักษณะของความต้องการออกได้เป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะของสมาชิก คือ ความต้องการ ของกลุ่มอาจารย์อาวุโสหรือมีการเรียกกันว่า กลุ่มคลื่นลูกเก่า และความต้องการของกลุ่มอาจารย์ รุ่นใหม่หรือมีการเรียกกันว่า กลุ่มคลื่นลูกใหม่ ในทั้ง 2 กลุ่มมีลักษณะความต้องการที่แตกต่างกัน ออกไป คือ

(1) ความต้องการของกลุ่มอาจารย์อาวุโส ซึ่งได้รับการเรียก ขานว่าเป็นกลุ่มคลื่นลูกเก่า โดยที่อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์โดยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในกลุ่ม อาวุโส ซึ่งเป็นกลุ่มที่ "รับราชการอยู่ในคณะฯ มานาน กล่าวกันว่ากลุ่มนี้ค่อนข้างมีฐานะอยู่ตัวแล้ว

เห็นส่วนใหญ่"... แม้ว่าจะ "เป็นกลุ่มที่มีครอบครัวและบุตรที่ต้องรับผิดชอบ แต่ส่วนใหญ่จะพิจารณาสมาชิกกลุ่มนี้ว่าพันธ่วงของปัญหาเศรษฐกิจ" ซึ่งอาจารย์ในกลุ่มนี้จะแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ "กลุ่มเพียงพอและถึงเป็นชายแล้ว กับกลุ่มที่ไม่มีห่วง ทำงานได้เต็มที่" ดังนั้น เมื่อพูดถึงความต้องการและความคาดหวังของอาจารย์กลุ่มเพียงพอและถึงเป้าหมายแล้ว จะพบว่ามักจะไม่ได้พูดถึงความต้องการที่จะมีความก้าวหน้าทั้งโดยตำแหน่งและวิชาการ จะไม่กระตือรือร้นที่จะทำผลงานทางวิชาการ โดยจะทุ่มเทกับการทำงานด้านการสอนหรืองานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งมีให้เพื่อความก้าวหน้าทางตำแหน่งวิชาการ หลายคนพูดว่า "แค่นี้ก็พอแล้ว ก็ไม่ได้หวังอะไรที่จะก้าวหน้าไปมากกว่านี้" ความต้องการที่พูดถึงที่สำคัญคือ "ความสบายใจ" ซึ่งหมายถึงความสบายใจในการทำงาน มีเพื่อนร่วมงานที่ดี มีน้ำใจ ไม่อยากแก่งแย่งกับใคร และที่สำคัญ ทำงานในหน้าที่รับผิดชอบให้ดีที่สุด และมักจะเน้นหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญคือ "การสอน" สิ่งสำคัญที่ต้องการนอกเหนือจาก "ความสบายใจ" อีกประการคือ "ความสุข ความภูมิใจที่ได้สอนนักศึกษาให้มีความรู้ ได้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เมื่อเห็นนักศึกษาสำเร็จไปได้ เราก็รู้สึกภูมิใจ" อาจารย์ในกลุ่มนี้จะสอนอย่างเต็มที่ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พร้อมให้ความร่วมมือกับผู้อื่น อาจารย์กลุ่มนี้ซึ่งมักเป็นผู้อาวุโส มีประสบการณ์สูง จึงมีบทบาทในการให้คำแนะนำชี้แนะผู้อื่น อาจารย์กลุ่มนี้ถือว่าการสอนมิใช่แต่เพียงในตำรา แต่จะสอดส่องดูแลนักศึกษาทั้งเรื่องกริยาและการแต่งกาย และจะมีลักษณะการสอนแบบไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เช่น จะพบว่าเมื่อพบนักศึกษาในลิฟต์แต่งตัวไม่เหมาะสม หรือพบนักศึกษาแสดงมารยาทไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตามก็จะกล่าวตักเตือน บางคนอาจเห็นว่าอาจารย์กลุ่มนี้ "สอนอย่างจริงจัง ใจจริง ใจจริงจะปั้นนักศึกษาให้ได้ยังไง" สำหรับงานด้านอื่น ๆ ถ้าเป็นลักษณะงานทั่วไปของคณะเมื่อได้รับมอบหมายก็จะทำอย่างเต็มที่ แสดงถึงความรับผิดชอบ ความสบายใจที่เป็นความต้องการยังส่งผลถึงการมีส่วนร่วมพัฒนาภาพกับคนอื่นเป็นอย่างดี ช่วยเหลือผู้ร่วมงานเท่าที่ทำได้ เพื่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี อาจารย์ในกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าองค์ประกอบของคนที่จะสมบูรณ์ จะประกอบด้วยงานสังคมและครอบครัว และองค์ประกอบ 3 ประการ จะต้องมีความสมดุลย์ อาจารย์ในกลุ่มนี้จึงเห็นว่า "ก็ทำงานตามหน้าที่ให้ดี ความสัมพันธ์ในกลุ่มดีไม่ต้องแก่งแย่งกับใคร และความรับผิดชอบต่อครอบครัวมิให้ขาดตกบกพร่อง" ซึ่งถ้าครบในองค์ประกอบนี้ถือว่าสมบูรณ์แล้ว ฉะนั้นการทำงานจึงไม่ควรเน้นในด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว

สำหรับในกลุ่มที่ไม่มีห่วงทางครอบครัวแล้ว หรือครอบครัวพ้นภาวะที่ก่อให้เกิดความกังวลแล้ว จะหันกลับมาทุ่มเทให้กับงานในหน้าที่ได้อีก จะมีลักษณะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

จากกลุ่มที่เพิ่งก่อตั้งได้กล่าวไปแล้วคือ จะมีการศึกษาค้นคว้าตลอดจนการทําวิจัยอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มนี้มิได้มีความหวังในตำแหน่งทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการทําด้วย "อยากทํา หรือมีเวลาทํา" มิได้มีการแข่งขันกับใคร กลุ่มนี้แม้จะมีไม่มากนัก แต่ก็พบได้ในคณะพยาบาลศาสตร์

(2) ความต้องการของอาจารย์กลุ่มใหม่ อาจารย์ในกลุ่มนี้

บางครั้งถูกเรียกว่า "คลื่นลูกใหม่" หรือ "กลุ่มไฟแรง" บุคคลที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้หมายถึงผู้มีอาวุโสเล็กน้อยหรืออายุน้อยเสมอไป เพราะบางคนก็จัดอยู่ในกลุ่มนี้ก่อนข้างอาวุโส ทั้งนี้บุคคลที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ มักจะเป็นอาจารย์ที่จบปริญญาเอก หรือมีแนวโน้มที่จะไปศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก แต่จะมีบางส่วนเท่านั้นที่ได้มีลักษณะดังกล่าว ความต้องการของอาจารย์ในกลุ่มนี้ที่สมาชิกของสถาบันส่วนใหญ่ยอมรับคือ "ความต้องการความก้าวหน้าทางวิชาการ" "ต้องการผลักดันให้สถาบันเป็นที่ยอมรับ" โดยมีความคิดว่าสถาบันจะพัฒนาได้ด้วยการศึกษาค้นคว้าและวิจัยพฤติกรรมและการแสดงออกของอาจารย์กลุ่มนี้ จะมีแนวคิดหรือความคิดเห็นต่าง ๆ และมักแสดงออกในที่ประชุม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และในการทำงานโดยส่วนตัว จะพบว่าถ้าไม่มีชั่วโมงการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้จะสนใจอยู่กับหนังสือตำรา ศึกษาค้นคว้าอยู่กับโต๊ะทำงานหรือห้องสมุด งานอดิเรกอื่น ๆ ที่มีในงานวิชาการ จะพบว่าอาจารย์กลุ่มนี้ให้ความสนใจไม่มากนัก จะมีลักษณะ "ว่าง ๆ ก็อ่านหนังสือ" จะให้ความสนใจและเข้าร่วมในการประชุมหรือกิจกรรมทางด้านวิชาการค่อนข้างมาก อาจารย์คนหนึ่งในกลุ่มนี้กล่าวว่า "ถ้าเป็นอาจารย์ไม่พัฒนาด้านวิชาการ ก็คงก้าวหน้าไม่ได้" และความต้องการความก้าวหน้าทางวิชาการนั้นจะเกี่ยวเนื่องกับความเป็นสถาบันชั้นนำทางด้านวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ เพราะอาจารย์กลุ่มนี้หลายคนจะแสดงความเป็นห่วงในสถานภาพของสถาบันว่าจะล้าหลังสถาบันอื่น ดังความเห็นของอาจารย์กลุ่มหนึ่งที่ว่า "คณะของเรา โดยภาพก็ดูเหมือนจะเป็นผู้นำ แต่ถ้าพิจารณาจริง ๆ แล้วปัจจุบันหลายสถาบันพัฒนาขึ้นมา เราอาจจะล้าหลังไปแล้วก็ได้" ดังนั้นความต้องการในความก้าวหน้าทางวิชาการจึงเป็นความต้องการที่จะรักษาสภาพ หรือผลักดันให้สถาบันเป็นที่ยอมรับในฐานะผู้นำทางวิชาการ

นอกจากนั้น ความต้องการความก้าวหน้าทางวิชาการแล้ว ยังเกี่ยวกับความต้องการซึ่งเป็นส่วนบุคคล คือ "ตำแหน่งทางวิชาการ" อีกด้วย ทั้งนี้สมาชิกส่วนหนึ่งในกลุ่มนี้จะทำงานทางด้านวิชาการเพื่อการได้มาหรือการเลื่อนระดับของตำแหน่งทางวิชาการ

อันจะนำมาซึ่งการยอมรับในกลุ่มวิชาชีพและค่าตอบแทน โดยคนกลุ่มนี้มักจะไม่ได้แสดงออกอย่างเปิดเผยนัก สำหรับการดำเนินงานทางวิชาการของตนเองซึ่งจะมีผลทำให้อาจารย์ในกลุ่มนี้มีการทำงานเฉพาะตัวหรือต่างคนต่างทำ หลายคนกล่าวว่า "คล้ายการแข่งขันกัน" หรือทำงานวิชาการในลักษณะของการแอบทำเฉพาะกลุ่ม ซึ่งเป็นผลมาจากที่มีการมองว่างานวิชาการเป็นงานส่วนตัว คนทำงานวิชาการจึงเหมือนเอารายงานส่วนตัวมาทำในเวลาราชการ

ความก้าวหน้าทางวิชาการถือได้ว่าเป็นการตอบสนองความต้องการในด้านการยอมรับในสังคมของอาจารย์ เพราะเป็นการกระทำไปตามความคาดหวังของสังคม อาจารย์หลายคนจะกล่าวว่า "ส่วนใหญ่เราไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ ถ้าเราไม่มีก็แปลก โดยเฉพาะถ้าจบปริญญาเอกมาก็ยังต้องทำงานวิชาการมากขึ้น" ทั้งนี้พบว่าที่ผ่านมาผู้ที่ได้รับการตอบสนองความต้องการ คือได้มาซึ่งตำแหน่งทางวิชาการแล้ว ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าวิชาการเพิ่มเติมมักจะลดลง อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "กลุ่มไฟแรง พอได้ตำแหน่งทางวิชาการระดับหนึ่งแล้ว บางทีไฟก็หมด"

ดังนั้นความต้องการความก้าวหน้าทางวิชาการของอาจารย์ในขณะมีทั้งที่ต้องการพัฒนาในตำแหน่งทางวิชาการ และความก้าวหน้าทางวิชาการที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งเป็นความคาดหวังของอาจารย์ใน 2 กลุ่ม ที่แตกต่างกัน

3.3.2 ความต้องการของนักศึกษา

นักศึกษาพยาบาลเป็นสมาชิกกลุ่มใหญ่ของคณะพยาบาลศาสตร์ ความต้องการของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมอันนำไปสู่วัฒนธรรมของสถาบัน จากการศึกษาความต้องการของนักศึกษาพยาบาล พบความต้องการที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ความต้องการความสำเร็จในการศึกษา "การเรียนให้จบ" และความต้องการที่จะเป็นพยาบาลที่ต่อไป ซึ่งความต้องการดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ความต้องการความสำเร็จในการศึกษา หรือต้องการเรียนให้จบ คณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา การรับนักศึกษาเข้าศึกษาจะผ่านการสอบคัดเลือกของทบวงมหาวิทยาลัย (entrance) ซึ่งนักศึกษามีสิทธิในการเลือกคณะต่าง ๆ ตามลำดับความต้องการ 5 อันดับ นักศึกษาส่วนใหญ่กล่าวถึงการเลือกคณะว่า "พิจารณาตามคะแนนของแต่ละคณะ และตาม area ที่สนใจ คณะแรกจะเป็นคณะที่สนใจสูงสุด ส่วนคณะอื่น ๆ จะเรียงคะแนนกัน

ลงมา" ดังนั้น การเข้าเรียนในคณะพยาบาลศาสตร์ก็อาจถือได้ว่า ส่วนหนึ่งคือความตั้งใจและความสนใจของนักศึกษา แม้ว่าจะมิใช่ความสนใจอันดับหนึ่งก็ตาม ทั้งนี้นักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ได้พูดถึงความตั้งใจเข้ามาเรียนว่า "ก็จะมีทั้งตั้งใจมาก และตั้งใจน้อย" ความตั้งใจมากในที่นี้คือ การเลือกคณะพยาบาลศาสตร์เป็นอันดับแรกหรือเป็นอันดับต้น ๆ และความตั้งใจน้อยก็คือ การเลือกเข้ามาในอันดับรองลงมาหรือเลือกไว้ในลักษณะ "สำรองเผื่อพลาด" การเข้ามาเป็นนักศึกษาพยาบาลโดยวิธีทางที่ต่างกัน ส่งผลถึงความต้องการของนักศึกษาที่ต่างกันออกไป

ความต้องการความสำเร็จในการศึกษา หรือต้องการเรียนให้จบนั้น เป็นความต้องการของนักศึกษาเกือบทุกคน แต่เป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนให้จบนั้น จะแตกต่างกันอยู่บ้าง คือ บางคนต้องการเรียนจบเพื่อจะได้มีงานทำ ซึ่งกลุ่มนี้จะมีความต้องการเข้ามาเป็นพยาบาลค่อนข้างสูง หรือเลือกในอันดับต้น ๆ อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "สำหรับกลุ่มที่ตั้งใจเป็นพยาบาลก็จะเรียนไปเรื่อย ๆ ไม่ถึงกับเด่น แต่ก็ไม่มีปัญหา" นักศึกษาจะเรียนไปตามระบบการเรียนการสอนเพื่อให้จบการศึกษาตามเวลา เพื่อออกไปประกอบอาชีพการพยาบาล อันเป็นที่ยอมรับว่า "เป็นอาชีพที่มั่นคง" สำหรับความต้องการเรียนให้จบของกลุ่มที่เลือกคณะพยาบาลศาสตร์ในระดับรองลงมา หรือเป็นการเลือกเผื่อพลาด และการได้เข้ามาเรียนนั้นแม้จะมีความต้องการเรียนให้จบเช่นเดียวกัน แต่พบว่าเป็นความต้องการเรียนให้จบเพื่อ "เป็นก้าวไปข้างหน้าต่อไป" คือ เรียนจบเพื่อเรียนต่อ หรือเรียนจบเพื่อเปลี่ยนอาชีพภายหลัง อาจารย์ของคณะกล่าวว่า "กลุ่มนี้มักตั้งใจเรียนเพื่อให้ได้คะแนนดี ๆ เพื่อไปต่อปริญญาโท..... และมักเป็นปริญญาโทสาขาอื่น ๆ" และพบว่ากลุ่มนี้จะเรียนให้ครบตามหลักสูตร แม้แต่การฝึกปฏิบัติที่กำหนดให้ต้องมีเวลาฝึกไม่น้อยกว่า 80 % ก็จะมีฝึกเพื่อให้ครบตามเกณฑ์เท่านั้น กิจกรรมต่าง ๆ อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรก็มักจะไม่ค่อยเข้าร่วม

ความต้องการเรียนให้สำเร็จหรือเรียนให้จบของนักศึกษาพยาบาลไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใด ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมมุ่งเรียน โดยมักไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหรือกิจกรรมชมรมต่าง ๆ ของคณะฯ จนทำให้เกิดภาพในลักษณะว่านักศึกษาไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจกรรม

(2) ความต้องการเป็นพยาบาลที่ดี ความต้องการที่สำคัญของ

นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ แม้จะพบว่าส่วนใหญ่คือความต้องการเรียนให้จบ ทั้งเพื่อการประกอบวิชาชีพ หรือเพื่อเป็นแนวทางที่จะก้าวต่อไปในอนาคต แต่ก็มีบ้างที่มีจำนวนไม่น้อยที่มีความต้องการเป็นพยาบาลที่ดี นักศึกษาที่ต้องการเป็นพยาบาลที่ดีนั้น จะมีทั้งนักศึกษาที่เลือกคณะพยาบาลศาสตร์เป็นอันดับต้น ๆ หรือเลือกในอันดับรอง ๆ ซึ่งนักศึกษาหลายคนอาจไม่ได้ตั้งใจในการเป็นพยาบาลมากนัก แต่พบว่าเมื่อได้เริ่มปฏิบัติการพยาบาล ได้ช่วยเหลือผู้ป่วยแล้ว ก็หันมาเปลี่ยนไป ซึ่งอาจารย์ของคณะได้กล่าวเสริมว่า "เมื่อนักศึกษาได้ขึ้นตึก หลายคนจะเปลี่ยนใจจากที่ไม่ชอบวิชาชีพพยาบาล มาเป็นชอบ แต่ก็มีบ้างที่กลับกัน" นักศึกษากลุ่มนี้จะทำการพยาบาลผู้ป่วยด้วยความรู้สึกสงสาร ตั้งใจ และเต็มใจที่จะปฏิบัติการพยาบาล ไม่แสดงอาการรังเกียจต่าง ๆ โดยจะมีการกล่าวว่า "เป็นพยาบาล โอกาสที่จะได้ช่วยคนอื่น" และ "ถือว่าเป็นวิชาชีพที่มีโอกาสทำบุญได้มากกว่าอาชีพอื่น" ความต้องการเป็นพยาบาลที่ดีของนักศึกษาพยาบาล จะพบว่านักศึกษามักจะพิจารณาพยาบาลประจำการรุ่นพี่ ๆ ที่พบว่าขาดการเอาใจใส่ดูแลผู้ป่วยอยู่เสมอ และจะเห็นว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่จะดูแลให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยอย่างเต็มใจ ซึ่งมีใช้เป็นไปเพื่อคะแนนภาคปฏิบัติเท่านั้น แต่จะเป็นไปในลักษณะของอุดมการณ์ที่จะเป็นพยาบาลที่ดี ซึ่งอาจารย์คนหนึ่งกล่าวว่า "นักศึกษาค่อนข้างมีความคาดหวังสูง อหากเป็นพยาบาลที่ดีเพื่อดูแลผู้ป่วยได้อย่างสมบูรณ์ บางทีไปพบปัญหาพยาบาลกับผู้ป่วย หรือปัญหาที่ตนเองไม่สามารถดูแลผู้ป่วยให้สบายได้ ก็จะมีรู้สึกเป็นทุกข์ บางครั้งจะนำปัญหามาปรึกษาอาจารย์บางคน และมักได้รับคำยืนยันว่า "เป็นหนูจะไม่ทำอย่างนั้นแน่นอน" และ"หนูก็อยากเป็นพยาบาลที่ดีด้วย"

โดยสรุป คติฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกโดยธรรมชาติของคณะ

พยาบาลศาสตร์ จะพบว่าในกลุ่มอาจารย์ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์อาวุโส จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ สามารถควบคุมตนเองได้ และถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณภาพ อีกทั้งจะมีลักษณะที่จะทำอะไรต้องเรียบร้อยสมบูรณ์แบบ และเป็นคนอนุรักษ์นิยมที่ยึดสิ่งที่เคยประพฤติปฏิบัติมาก่อน และลักษณะสำคัญประการสุดท้ายคือ ความมีระเบียบวินัย และรับผิดชอบ สำหรับลักษณะของนักศึกษา จะเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นกลุ่มแนวหน้าที่สามารถควบคุมตนเองและมีความรับผิดชอบ กล่าวแสดงออก แต่พบว่านักศึกษาปัจจุบันมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถาบันไม่มากนัก โดยลักษณะของสมาชิก ในกลุ่มอาจารย์ที่เป็นที่ยอมรับในสถาบัน จะเกี่ยวข้องกับลักษณะความมุ่งมั่น

ในวิชาชีพ ให้ความสำคัญกับการสอนภาคปฏิบัติ เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ และมีมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มนักศึกษา พบว่าอาจารย์จะยอมรับในนักศึกษาที่มีสมาธิ อ่อนน้อม

ประเด็นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกประการสุดท้าย คือ ความต้องการของสมาชิก พบว่าอาจารย์มีความต้องการแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ต้องการการทำงานด้วยความสบายใจ เน้นงานด้านการสอน อีกกลุ่มหนึ่งต้องการความก้าวหน้าทางวิชาการที่เน้นการพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการ ส่วนความต้องการของนักศึกษา จะต้องการการเรียนจบเพื่อมีงานทำ มีอาชีพ บางส่วนต้องการเรียนต่อและเปลี่ยนอาชีพ ความต้องการอีกประการคือ การเป็นพยาบาลที่ดี

4. ทัศนคติเบื้องต้นของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์เกี่ยวกับลักษณะของการกระทำของสมาชิกคณะพยาบาลศาสตร์

ทัศนคติเบื้องต้นนี้จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นการรับรู้ของสมาชิก ซึ่งประกอบด้วย

4.1 การทำงานหนักของอาจารย์ โดยเฉพาะเป็นงานในการจัดการเรียนการสอน

คณะพยาบาลศาสตร์ แม้ว่าจะเป็นคณะใหญ่ มีอาจารย์พยาบาลจำนวนมากถึง 196 คน แต่ก็เป็นที่กล่าวกันว่าอาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์มีภาระงานที่หนักเมื่อเทียบกับภารกิจและจำนวนนักศึกษา การทำงานหนักของอาจารย์ที่กล่าวถึงนั้น เป็นการเทียบกับอาจารย์คณะอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยเดียวกัน อาจารย์ของคณะจะกล่าวถึงชั่วโมงการทำงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้งานส่วนใหญ่ของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งหลักสูตรพื้นฐานระดับปริญญาตรี หลักสูตรหลังปริญญา หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ต่อเนื่อง หลักสูตรปริญญาโท จนถึงหลักสูตรปริญญาเอก ซึ่งหลักสูตรพยาบาลในทุกๆ ระดับจะมีลักษณะสำคัญคือ มีทั้งการสอนภาคทฤษฎี และการสอนภาคปฏิบัติ ซึ่งต้องฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วย อาจารย์พยาบาลทุกคนนอกจากจะต้องสอนภาคทฤษฎีในชั้นเรียนแล้ว ยังต้องสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยด้วย ภารกิจด้านการเรียนการสอนนี้จะเป็นภารกิจที่คณาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ให้ความสำคัญมากที่สุด ถือเป็นภารกิจหลักที่ทุกคนยอมรับ ดังนั้นเวลาสำหรับการปฏิบัติภารกิจหรืองานพิเศษอื่น ๆ มักจะขึ้นอยู่กับหรือปรับตามเวลาในการสอน ภารกิจในด้านการสอนเป็นภารกิจ

ที่คณาจารย์ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาค ในแต่ละภาคจะมีการเฉลี่ยชั่วโมงการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้อยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงกัน สำหรับการสอนในภาคปฏิบัติของคณะพยาบาลนั้น เป็นการสอนที่ค่อนข้างหนักและแตกต่างกว่าคณะอื่น ๆ เพราะคณะพยาบาลศาสตร์จะเน้นว่าในการเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษา อาจารย์ประจำวิชาจะต้องกันทำการสอนโดยร่วมลงมือปฏิบัติการพยาบาลไปพร้อม ๆ กับนักศึกษา เป็นการสอนหรือการนิเทศอย่างใกล้ชิด ซึ่งการสอนในภาคปฏิบัตินี้ ทำให้อาจารย์ต้องใช้เวลาอยู่กับนักศึกษาค่อนข้างมาก เพราะวิชาการฝึกปฏิบัติ 1 หน่วยกิต จะหมายถึงชั่วโมงที่ใช้ในการสอน 5 - 9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งถ้าการฝึกปฏิบัติวิชาใด มีจำนวน 3 หน่วยกิต จะหมายถึงวิชานั้น อาจารย์ต้องขึ้นสอนโดยร่วมปฏิบัติกับนักศึกษาถึง 15 - 27 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคการศึกษา ทั้งภารกิจในการสอนมิใช่แต่เพียงขึ้นสอนบนหอผู้ป่วยเท่านั้น อาจารย์ผู้สอนยังต้องมีการะในการตรวจรายงานและกรณีศึกษาอันเป็นส่วนประกอบของการสอนในภาคปฏิบัตินั้น ๆ อีกด้วย อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์กล่าวว่า "ถ้าคิดแต่ละชั่วโมงการสอนตามเกณฑ์ทบวงแล้ว คณะอื่น ๆ อาจสอนแค่ minimum แต่ของคณะพยาบาลศาสตร์สอนเกือบ maximum" ดังนั้นในแต่ละสัปดาห์ อาจารย์จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการสอนนักศึกษา การตรวจรายงาน การพบนักศึกษา เพื่อประเมินรายงานของนักศึกษา อีกทั้งในวันที่ขึ้นสอนบนหอผู้ป่วยจะพบอาจารย์พยาบาลต้องมาเร็วกว่าเวลาราชการปกติ เพราะจะต้องมาเปลี่ยนเครื่องแบบชุดพยาบาลที่คณะฯ แล้วขึ้นตึกเพื่อทำการสอนประมาณ 08.00 น. อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์กล่าวว่า "งานของอาจารย์พยาบาลมักไม่เสร็จสิ้นที่คณะฯ ส่วนใหญ่จะมีงานค้างไปที่บ้านเสมอ ถ้าไม่เช่นนั้นก็ต้องทำงานนอกเวลา กลับเย็น ๆ นั้นแหละ"

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาระทางด้านการศึกษาของอาจารย์แต่ละคนจะค่อนข้างหนักอยู่แล้ว แต่ภาระของอาจารย์พยาบาลก็มิได้มีเฉพาะด้านการเรียนการสอนเท่านั้น โดยยังมีงานด้านอื่น ๆ ของคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งต้องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานของคณะฯ ซึ่งมีกว่า 30 คณะกรรมการ โดยจะมีสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้าเป็นคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ต้องมีการประชุมและดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้งานของคณะดำเนินไปได้ "อาจารย์ทุกคนต้องเป็นกรรมการชุดใดชุดหนึ่งอย่างน้อย 1 ชุด หรืออาจมากกว่านั้น ซึ่งเราก็ต้องแบ่งเวลาดี ๆ สำหรับงานของเราและงานประชุม" นอกจากงานการเป็นกรรมการในคณะกรรมการของคณะแล้วยังมีอาจารย์ส่วนหนึ่งต้องเข้าเป็นกรรมการขององค์กรวิชาชีพ เช่น สภาการพยาบาล สมาคมพยาบาล ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่พยาบาลวิชาชีพจะต้องร่วมรับผิดชอบ และงานในส่วนนี้

ผู้บริหารสถาบันค่อนข้างให้ความสำคัญ เพราะถือว่าเป็นความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพอย่างหนึ่งที่จะต้องมีการพัฒนาวิชาชีพ และต้องคัดกรวิชาชีพ โดยกล่าวว่า "เราเป็นสถาบันแม่ ถ้าไม่รับผิดชอบในส่วนนี้แล้ว จะรวมพลังพยาบาลได้อย่างไร" ดังนั้นจึงมีการส่งคณาจารย์ของคณะฯ เข้าร่วมเป็นกรรมการขององค์กรต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ภารกิจของอาจารย์พยาบาลนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีภารกิจที่ต้องทำในฐานะสถาบันอุดมศึกษา คือ การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถ้าไม่มีภารกิจดังกล่าว ก็อาจมีผลต่อมาตรฐานของสถาบัน ดังนั้นสถาบันจึงจำเป็นต้องดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการวิชาการแก่สังคม ที่สมาชิกของสถาบันถือว่าเป็นหน้าที่ในฐานะสถาบันผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากการงานที่ค่อนข้างหนัก ดังนั้นภารกิจบางอย่างจึงดูเหมือนเป็นความสนใจเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล มีการกล่าวถึงบุคคลกลุ่มนี้ว่า "เป็นคนที่พลังเป็นพิเศษจริง ๆ เพราะถ้าไม่ตั้งใจมันจริง ๆ แล้ว ก็จะหมดแรงเสียก่อนแล้ว" การทำงานด้านวิชาการหรืองานวิจัย โดยส่วนใหญ่จะใช้เวลาส่วนตัวหรือบางครั้งจะใช้วิธีการลดรับงานอื่น ๆ ลงบ้าง เพื่อมีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าทางด้านวิชาการ ซึ่งวิธีการดังกล่าวมักไม่เป็นที่ยอมรับนัก จะมีการกล่าวว่าในลักษณะ "ทำแต่งงานส่วนตัว" ทั้งนี้เพราะถือว่างานดังกล่าวเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ดังนั้นการทำงานวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์จึงมีลักษณะของการ "หลบ ๆ ทำ" คือทำไม่เปิดเผยเพราะเกรงว่าจะเป็นการเอาเวลามาทำงานส่วนตัวในขณะที่ทุกคนทำงานหนักอยู่กับการสอน ซึ่งถือเป็นงานหลักของสถาบัน

4.2 การทำงานเพื่อรักษาภาพจน์ของสถาบัน

โดยการรับรู้ของสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ว่า คณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลชั้นนำที่มีความเก่าแก่และใหญ่ที่สุด ภาพลักษณ์ของคณะพยาบาลศาสตร์ตามการรับรู้ของสมาชิก เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการกระทำหรือการปฏิบัติภารกิจของสมาชิกของคณะฯ อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "เราได้รับการกรอกหูอยู่เสมอว่า เราเป็นโรงเรียนชั้นนำโรงเรียนพี่เบิ้ม เป็นที่ 1 ที่รักษาไว้ จะจริงหรือไม่ ไม่รู้ แต่เราก็พยายามจะรักษาที่ 1 เอาไว้" จะเห็นได้จากภารกิจของสถาบัน การเปิดหลักสูตรต่าง ๆ ของคณะฯ ซึ่งจะมีทั้งหลักสูตรหลังปริญญาตรี ซึ่งเป็นหลักสูตรเฉพาะทาง สาขา หลักสูตรปริญญาโท สาขา เปิดหลักสูตรปริญญาเอก รวมไปถึงหลักสูตรนานาชาติ ทั้งนี้แม้ว่าคณาจารย์จะเห็นว่าเป็นภารกิจที่หนักเมื่อ

เทียบกับบุคลากรที่มีอยู่แต่ส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยกับความจำเป็นที่คณะจะต้องทำ เพราะเป็นสถาบันหลักที่มีความพร้อมมากกว่าสถาบันอื่น และเห็นว่าถ้าหลักสูตรสำคัญ อย่างเช่น หลักสูตรปริญญาเอก ถ้าไม่เปิดที่คณะ ย่อมไม่เหมาะสม มีคำพูดของผู้บริหารที่พูดถึงการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกว่า "ต้องเปิดที่คณะ เปิดที่อื่นก่อนไม่ได้" การรักษาภาพพจน์ของสถาบันในฐานะสถาบันชั้น 1 หรือบางทีสมาชิกเรียกว่า "การรักษาหน้า" ของสถาบัน ยังพบพฤติกรรมอีกหลายประการ เช่น อาจารย์จะพูดกับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันออกไป ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกเสมอ ในความหมายที่จบออกไปแล้วอย่าให้เสียหน้าว่าจบออกไปจากสถาบันชั้น 1 หรือทำอะไรให้หนักถึงหน้าสถาบันเอาไว้ และนอกจากนั้นยังจะเห็นว่าสมาชิกเกือบทุกคนทั้งอาจารย์และนักศึกษาจะต้องพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดี เด่น ทั้งนี้เพื่อรักษาหน้าหรือกลัวเสียหน้าของสถาบันเอาไว้ จะพบว่าเมื่ออาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ได้รับมอบหมายงานใด ๆ จากมหาวิทยาลัยก็จะพยายามทำให้ดีที่สุด อาจารย์หลายท่านบ่นในใจมองไม่ยอมรับ ไม่อยากทำ แต่ทุกคนก็ทำกันอย่างเต็มที่ แม้ว่าบางคนจะกล่าวว่า "ถ้าไม่อยากทำอีกก็อย่าทำตึ๊งซี่ ปีหน้าเขาจะได้เลิกให้ทำ" ซึ่งจะได้ยินคำตอบว่า "ก็อยากทำอย่างนั้นเหมือนกัน แต่ก็เสียมายังสถาบัน หว่าไม่ได้เรื่อง" ในการประชุมวิชาการและจัดงานฉลอง 100 ปี ของคณะฯ ผู้บริหารพูดถึงความยิ่งใหญ่ของการจัดงานครั้งนั้นว่า "คณะเราไม่ใช่กระจอก จะได้จัดอะไรกระจอก ๆ" และ "ขาดทุนไม่ว่าแต่เสียหน้าไม่ได้" สมาชิกโดยส่วนใหญ่ก็จะเห็นว่าที่เป็นเช่นนั้นเพราะคณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันหลักซึ่งต้องทำอะไรเป็นแบบอย่างให้กับสถาบันต่าง ๆ นอกจากนี้ในการส่งสมาชิกเข้าเป็นตัวแทนคณะในการประชุมต่าง ๆ ทั้งของมหาวิทยาลัยและการประชุมขององค์กรวิชาชีพภายนอกสถาบัน จะมีการคัดเลือกตัวบุคคลเข้าเป็นกรรมการหรือเป็นตัวแทนของคณะฯ ซึ่งเหตุผลในการคัดเลือกนั้นคือ "เป็นตัวแทนได้ ไม่เสียหน้า"

การทำงานเพื่อรักษาหน้าของสถาบันนั้น อาจารย์หลายคนกล่าวว่า เป็นปัจจัยที่ทำให้อาจารย์ของคณะฯ ทำงานเหน็ดเหนื่อยขึ้น "เพราะเราต้องทำได้แล้วต้องดีด้วย ได้รับมอบงานอะไรก็ต้องให้ได้ดี กลัวเขาจะว่าเอา กลัวเสียหน้า ก็เลขถูกเขาเรียกใช้งานบ่อย"

4.3 การทำงานที่แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน

คณะพยาบาลศาสตร์เป็นคณะใหญ่ที่มีคณาจารย์อยู่ถึง 196 คน การทำงานของสมาชิกของคณะฯ จึงเป็นลักษณะค่อนข้างอิสระต่อกัน หรืออาจเรียกได้ว่า "ต่างคนต่างทำตามหน้าที่ของแต่ละคน" ทั้งนี้ในแต่ละภาคจะรับนโยบายหลักจากคณะไปดำเนินการ ซึ่งรูปแบบในการดำเนินการนั้นก็มิได้กำหนดเป็นรูปแบบเดียวกัน ในแต่ละภาคจะดำเนินการต่าง ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น การพิจารณาส่งคนเป็นกรรมการชุดต่าง ๆ บางภาคใช้การหมุนเวียนตามคิว บางภาคใช้ความสมัครใจร่วมด้วยฯ วิธีการในการพิจารณาบำเหน็จประจำปี หรือแม้แต่การจัดการเรียนการสอน ซึ่งสมาชิกกล่าวว่า "มีเอกภาพในการดำเนินการ แต่สอดคล้องกับนโยบายของคณะ" แต่ละภาคก็จะพิจารณาตามความเหมาะสม ซึ่งแตกต่างกันออกไป พบว่าเมื่อถามข้อมูลการดำเนินการของภาคใดภาคหนึ่ง มักได้รับคำตอบในลักษณะที่ชี้ให้เห็นความแตกต่างว่า "ภาคอื่นไม่รู้ละ แต่ภาคเรดำเนินการอย่างนี้"

การทำงานลักษณะที่แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน เป็นอิสระต่อกันนั้น หรือบางครั้งสมาชิกกล่าวว่า "เป็นเหมือนต่างคนต่างทำ" มิใช่เฉพาะในระดับภาคเท่านั้น แต่จะพบได้ในทุกระดับ เพราะคณะเป็นคณะใหญ่ที่มีงานในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นคณะพยาบาลศาสตร์จึงจำเป็นต้องทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ของคณะฯ ถึงกว่า 30 ชุด กรรมการแต่ละชุดจะมีหน้าที่หรือบทบาทเฉพาะตามที่ได้รับมอบหมาย ใครเป็นกรรมการชุดใดก็ทำงานชุดนั้น ๆ คนอื่นจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีอาจารย์บางคนกล่าวว่า "เราก็ทำของเราไป เข้าไปยุ่งกับงานของคนอื่นเราไม่เห็นอัย" ดังนั้นจึงพบว่าในการจัดงานใดงานหนึ่งจะมีอาจารย์กลุ่มหนึ่งที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ดำเนินการ อาจารย์ที่ผ่านไปมาก็จะได้เข้ามาช่วยเหลือในลักษณะ "มิใช่หน้าที่" การทำงานต่างคนต่างทำตามหน้าที่ดังกล่าว จะพบได้โดยทั่วไปในการปฏิบัติหน้าที่โดยปกติของอาจารย์แต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เมื่อแบ่งหัวข้อมาเรียนไปแล้ว ก็จะเป็นความรับผิดชอบของแต่ละคนที่จะดำเนินการ อาจารย์หลายคนกล่าวในทำนองเดียวกันว่า "เมื่อก่อนการช่วยเหลือพึ่งพามีมากกว่านี้ เพราะคณะฯ ไม่ใหญ่นัก มีอะไรก็ช่วย ๆ กัน พอคณะฯ ใหญ่ขึ้น การช่วยเหลือพึ่งพาก็ลดลง ตัวใครตัวมันมากขึ้น บางทีอาจารย์ในห้องทำอะไร อาจารย์ท่านอื่นยังไม่รู้เลย" ทั้งนี้เพราะ "คนมากขึ้น งานมากขึ้น" การต่างคนต่างทำตามหน้าที่จะถือว่าทุกคนรับรู้ในหน้าที่ แต่จะทำในรูปแบบใดจะไม่มีใครว่ากล่าวตักเตือนกัน ทั้งนี้เพราะถือว่าทุกคนมีความรับผิดชอบ นอกจากสิ่งทีกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการ

ส่วนจะมีการนำเข้ามาพูดในประชุมภาคบ้าง นอกจากนั้นทุกคนก็จะรับผิดชอบตนเอง การช่วยเหลือพึ่งพากันในหมู่อาจารย์ก็มีเฉพาะในกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวเท่านั้น และการช่วยเหลือพึ่งพาก็มักเป็นเรื่องส่วนตัว โดยถือว่า "งานมีการแบ่งกันชัดเจนอยู่แล้ว"

4.4 การเน้นวินัยในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

นักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์แม้ว่าจะเป็นนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับปริญญาตรีเช่นเดียวกับนักศึกษาคณะอื่น ๆ แต่จะเป็นที่กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลจะค่อนข้างเป็นผู้ใหญ่นักศึกษาคณะอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน" และในกลุ่มนักศึกษาจะกล่าวกันว่า "พอแถมมาอยู่คณะพยาบาลศาสตร์ เราก็กะแก่ไปเลย" ทั้งนี้เพราะนักศึกษาจะมีเวลาน้อยลงในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนนักศึกษาคณะอื่นในรุ่นเดียวกัน นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์จะต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ต้องขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย นักศึกษาจะได้รับการบอกกล่าวอยู่เสมอถึงความสำคัญของการฝึกปฏิบัติการพยาบาล อาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่จะเน้นว่า "การฝึกปฏิบัติการพยาบาลเป็นสิ่งสำคัญ นักศึกษาไม่สามารถลองผิดลองถูกได้กับชีวิตคนไข้" และอาจารย์ทุกคนจะเข้มงวดมากกับการฝึกปฏิบัติ

การที่อาจารย์ให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษา ซึ่งมีการเน้นในเรื่องวินัยของนักศึกษาสำหรับการฝึกปฏิบัติงานอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่วินัยทางด้านอื่น ๆ เช่น การแต่งกาย การเรียนในภาคทฤษฎีในห้องเรียน และความประพฤติอื่น ๆ มิได้มีการเน้นมากนัก อาจารย์ส่วนใหญ่จะไม่ว่ากล่าวตักเตือนเกี่ยวกับการแต่งกายของนักศึกษา ไม่มีการควบคุมเวลาและการเข้าห้องเรียนของนักศึกษา โดยพิจารณาว่านักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์มีวุฒิภาวะพร้อมที่จะควบคุมตนเองได้ แต่สำหรับการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย อาจารย์พยาบาลทุกคนจะให้ความสำคัญและความคุมค่อนข้างเข้มงวดในเรื่องวินัย นักศึกษาจะต้องขึ้นฝึกปฏิบัติตรงต่อเวลา และการฝึกปฏิบัติต้องครบตามเวลาที่กำหนดให้มีการฝึก โดยจะมีการฝึกปฏิบัติงานชัดเจนในกรณีที่ฝึกไม่ครบตามเวลาที่กำหนด ในขณะที่ฝึกปฏิบัติงานจะเน้นวินัยในเรื่องของความซื่อสัตย์ ทั้งในเรื่องของการเก็บข้อมูลและการปฏิบัติต่อผู้ป่วย และรวมทั้งความรับผิดชอบ ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรในเกณฑ์ประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่ถูกลงโทษจากอาจารย์จะมีสาเหตุสำคัญ คือ "การไม่ซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน เช่น ปกปิดการกระทำผิดที่กระทำต่อผู้ป่วย" และ "การไม่รับผิดชอบในหน้าที่" หรือ "ละเลยการปฏิบัติตามหน้าที่"

รับผิดชอบ" ทั้งนี้คำกล่าวของอาจารย์หลายท่านจะเป็นเครื่องยืนยันในลักษณะเดียวกับที่กล่าวมาว่า "การลงโทษนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการฝึกปฏิบัติงานไม่ซื่อสัตย์ ขาดความรับผิดชอบต่องาน ซึ่ง 2 เรื่องนี้เราเน้นมาก สำหรับเรื่องอื่น ๆ ก็ไม่มีการลงโทษอะไร" และวิธีการทำโทษก็พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการขึ้นปฏิบัติงานเพิ่มเติมที่เรียกว่า "adding" หรือถ้าทำผิดในลักษณะร้ายแรง ขาดความรับผิดชอบต่องาน จะใช้วิธีการ "cap off" หรือให้ใส่เครื่องแบบ โดยไม่ใส่หมวก ทั้งนี้เพราะถือว่าหมวกคือสัญลักษณ์ของการเป็นพยาบาลอย่างหนึ่ง ซึ่งความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่องานยังถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของพยาบาล ซึ่งมีการกล่าวถึงในหนังสือทางการพยาบาลโดยทั่วไป ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่องานจึงเป็นวินัยสำคัญที่ถูกเน้นในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์

5. คติฐานเบื้องต้นของสมาชิกเกี่ยวกับลักษณะของสัมพันธภาพของสมาชิกในสถาบัน

จากการศึกษาลักษณะของสัมพันธภาพของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์

มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ ลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิก และความยึดมั่นผูกพันของสมาชิกในสถาบัน

5.1 ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์

โดยที่สมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์จะมีสมาชิกกลุ่มใหญ่อยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาจารย์และกลุ่มกับนักศึกษา ทั้งนี้ในการศึกษาลักษณะความสัมพันธ์จะแยกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับอาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา โดยลักษณะความสัมพันธ์ในกลุ่มดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับอาจารย์

(1) รูปแบบความสัมพันธ์ เป็นแบบพี่-น้อง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับอาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ จะมีลักษณะของความสัมพันธ์ที่รับรู้กันในหมู่สมาชิกของสถาบันที่ชัดเจน คือ "ความเป็นพี่เป็นน้อง" และ "ความเป็นผู้ร่วมงาน" ความเป็นพี่เป็นน้องหรือการเคารพกันตามระบบอาวุโส ทั้งนี้โดยที่อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์เกือบทั้งหมดสำเร็จการศึกษามาจากคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งแต่เดิมนั้นคือ โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย

และส่วนใหญ่อาจารย์ดังกล่าว เป็นอาจารย์ในระดับอาวุโสที่อยู่ในสถาบันในยุคที่นักศึกษาใกล้จะเกษียณมาก เรียกได้ว่า "กิน-นอนในหอเดียวกัน" และโดยการอยู่หอพักในสมัยก่อนเป็นการอยู่ประจำมิได้มีอิสระเช่นในปัจจุบัน จึงทำให้นักศึกษาใกล้จะเกษียณมากขึ้น อีกทั้งหอพักและอาคารเรียนก็อยู่ใกล้เคียงกัน ทำให้นักศึกษามีชีวิตความเป็นอยู่ด้วยกันเกือบตลอดเวลา ความสนิทสนมคุ้นเคยมิได้มีเฉพาะในรุ่น แต่จะรวมไปถึงรุ่นใกล้เคียง จึงเป็นที่กล่าวกันว่า "นักศึกษาในยุคนั้นมีระบบอาวุโสที่เข้มแข็ง ความเป็นพี่เป็นน้องกันมาก น้องจะให้ความเคารพเกรงกลัวในรุ่นพี่มาก การเดินสวนกันรุ่นน้องต้องหลบให้รุ่นพี่เดินไปก่อน และรุ่นพี่มีสิทธิว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษรุ่นน้องได้ โดยรุ่นน้องจะไม่มีการโต้แย้ง และเมื่อมาเป็นอาจารย์พยาบาล ความรู้สึกของความเป็นพี่เป็นน้องก็ยังคงหลงเหลืออยู่ในเกณฑ์สูง" อีกทั้งอาจารย์บางคนยังเคยเป็นอาจารย์กับศิษย์กันมาก่อนด้วย การมาทำงานร่วมกัน ความสัมพันธ์จากอาจารย์กับศิษย์ที่ใกล้จะเกษียณได้กลายมาเป็นพี่กับน้องร่วมสถาบัน มีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งขึ้น" รวมทั้งมีความเกรงใจกันในระดับสูงด้วย นอกจากนี้ การที่อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ซึ่งอยู่ด้วยกันมานาน มีอาจารย์เกินกว่าครึ่งหนึ่งที่อยู่ด้วยกันมาเป็นระยะเวลากว่า 20 ปี ทำให้เกิดความคุ้นเคยผูกพันกันยิ่งขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันจะมีอาจารย์ใหม่ที่มีได้จบจากคณะพยาบาลศาสตร์เข้ามาอยู่ในคณะบ้าง ซึ่งก็พบว่าคนที่เข้ามาอยู่ในใหม่ที่จะได้รับการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกอย่างไม่รู้สึกแปลกแยกนั้น จะต้องเป็นคนปรับตัวได้กับสภาพแวดล้อมของสถาบันที่ต้องยึดถือความเป็นพี่เป็นน้อง ซึ่งจะพบว่า "คนที่เข้ามาที่นี่จะถูกนับรุ่นหมด" โดยเมื่อมีสมาชิกใหม่เข้ามาในสถาบันจะมีคำถามกันอยู่เสมอคือ "จบรุ่นไหน.. ปีไหน" ทั้งนี้อาจารย์ของคณะฯ บอกถึงวัตถุประสงค์ว่า "จะได้จัดลำดับรุ่นได้ถูก" อาจารย์ที่จบจากสถาบันอื่นเมื่อเข้ามาบรรจุใหม่ จะถูกจัดเข้าอยู่ในรุ่นเดียวกับกลุ่มที่จบในปีเดียวกัน และจะถูกกลืนจนเสมือนจบจากสถาบันเดียวกันเป็นพี่เป็นน้องกัน และโดยที่อาจารย์จากสถาบันอื่นมีน้อย จึงไม่มีความแปลกแยกนัก ในคณะจะมีการเรียกสรรพนาม "พี่" มากกว่าที่จะเรียกกันว่า "อาจารย์" เช่นเดียวกับคณะอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาจารย์หลายคนจะกล่าวว่า ในปัจจุบันระบบอาวุโสจะลดความเข้มแข็งลง เนื่องจากอาจารย์รุ่นหลัง ๆ มีการพัฒนาทางด้านวิชาการเร็วขึ้น บางครั้งก็ว่ากันว่าอาจารย์ที่มีอาวุโสสูงกว่ามีการยอมรับกันความสามารถทางวิชาการมากขึ้น รวมทั้งอาจารย์บางคนมีความคิดเห็นว่าระบบอาวุโสทำให้สมาชิกในสถาบันไม่กล้าแสดงออก เป็นการยับยั้งความคิดริเริ่มของบุคคล แต่อาจารย์โดยส่วนใหญ่ของคณะก็ยังคงเห็นประโยชน์ของระบบอาวุโสและความสัมพันธ์อันที่พี่-น้อง กับเห็นว่า "เป็นระบบที่ช่วยให้การต่อสู้หรือการแข่งขันภายในสถาบันลดความรุนแรงลงไป" อีกทั้งเห็นว่า

ระบบ seniority ยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสมาชิกให้รักใคร่กัน เพราะเป็นพี่เป็นน้องร่วมสถาบันที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน โดยระบบอาวุโสในปัจจุบันจะเปลี่ยนจากความเกรงกลัว ต้องทำตามเป็นความเกรงใจและรักใคร่กัน ดังนั้น การยึดถือระบบอาวุโสจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ยังคงเกิดขึ้นในคณะพยาบาลศาสตร์เป็นที่ยอมรับกันในสมาชิกเป็นส่วนใหญ่ นอกจากการเรียกผู้อาวุโสว่า "พี่" แล้ว การให้เกียรติและการเปิดโอกาสให้ผู้อาวุโสกว่าในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก่อน เช่น ในพิธีตักบาตร หรือรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การจัดเรียงแถวก็มักมีการเรียงตามลำดับอาวุโส อีกทั้งการให้ความช่วยเหลือผู้อาวุโสกว่าหรือการยอมลดหย่อนชั่วโมงการสอนในภาคปฏิบัติสำหรับอาจารย์อาวุโส ทั้ง ๆ ที่โดยทั่วไปจะมีการแบ่งชั่วโมงกันอย่างเสมอภาค อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ในลักษณะยอมรับในระบบอาวุโสของอาจารย์ที่มีอยู่ จะมีลักษณะค่อนข้างเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีความสนิทสนมกันมาก่อน โดยคนรุ่นเก่าจะผูกพันในความเป็นพี่เป็นน้องกันค่อนข้างมาก เพราะเคยอยู่กินนอนมาด้วยกัน สำหรับอาจารย์รุ่นใหม่แม้จะไม่ชัดเจนนัก แต่เนื่องจากคณะพยาบาลศาสตร์มีคนรุ่นเก่ามากกว่ารุ่นใหม่ จึงทำให้ภาพของความสัมพันธ์ในลักษณะความเป็นพี่น้อง ความอาวุโส จึงยังคงเห็นอยู่ได้โดยทั่วไป ซึ่งชัดเจนในลักษณะของความเกรงใจกันในความเป็น "รุ่นพี่" หรือผู้ที่จบมาก่อน

(2) ลักษณะการแบ่งกลุ่มตามภารกิจ การแบ่งกลุ่มของอาจารย์ในคณะพยาบาลศาสตร์ อาจารย์ในคณะพยาบาลศาสตร์เป็นกลุ่มที่มีบุคลากรค่อนข้างมาก และแบ่งแยกตามภาคต่าง ๆ การแบ่งแยกภาค หมายถึง การแบ่งแยกภารกิจหน้าที่กันออกไป นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งแยกกันด้วยพื้นที่การทำงาน เนื่องจากแต่ละภาคจะอยู่คนละชั้นของอาคาร การอยู่คนละชั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการแบ่งแยก ทั้งนี้ถ้าจะมองโดยลักษณะธรรมชาติของงานและสถานที่แล้ว อาจจะกล่าวได้ว่าการแบ่งกลุ่มที่เกิดขึ้นในลักษณะแรก คือ "การแบ่งตามภาค" ในขณะปฏิบัติงานในหน้าที่หรือมีกิจกรรมขอคณะ ทุกคนจะรวมกลุ่มกันตามภาคที่สังกัดเป็น "คนภาคนั้น... คนภาคนั้น" และผูกพันกันอยู่ในภาค โดยบางครั้งในแต่ละภาคก็จะมีพฤติกรรมหรือลักษณะเฉพาะที่แตกต่าง เช่น "ภาควิชาสูติศาสตร์ เน้นอาวุโสมากหน่อย"... "ภาควิชากุมารเวชศาสตร์มีเหตุมีผล"

อย่างไรก็ตาม นอกจากการแบ่งกลุ่มตามภาควิชา ซึ่งบ่งบอกถึงความชำนาญเฉพาะด้านของอาจารย์พยาบาลแล้ว ยังพบว่า การแบ่งกลุ่มจะเกิดขึ้นตามความคุ้นเคย ใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นส่วนตัว เป็นกลุ่ม "ทำงานถูกใจกัน" ซึ่งมีพื้นฐานเบื้องต้นจากความ

น้องรุ่นใกล้กัน รู้จักกันและขยายวงกว้างออกไปในกลุ่มใกล้ชิด ทั้งนี้การรวมตัวกันเพื่อทำงานใน คณะกรรมการต่าง ๆ แม้ว่าโดยหลักการจะเป็นการส่งตัวแทนจากภาคต่าง ๆ เข้าเป็นกรรมการ ในแต่ละชุด แต่ส่วนใหญ่จะพบว่ากรรมการชุดที่มีได้เป็นโดยตำแหน่งแล้ว จะมีการชักชวนบุคคลที่ ใกล้ชิดหรือที่ทำงานถูกใจกัน หรือบางครั้งเป็นกลุ่มที่เคยทำงานร่วมกันมาในกรรมการชุดอื่น ๆ โดยถือความสัมพันธ์ส่วนตัว ความถูกใจกันเป็นสำคัญสำหรับการร่วมกลุ่มทำงาน และให้เหตุผลว่า "เคยทำงานร่วมกันมาอยู่แล้ว รู้จักกัน.. ทำงานเข้ากันได้ ไม่ต้องปรับตัวกันมาก" ซึ่งกลุ่มลักษณะ นี้จะมีทั้งต่างภาค ต่างรุ่น และต่างวัย แต่จะถนัดในงานลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มงานพิธีการ ต่าง ๆ กลุ่มงานศิลปะ งานดอกไม้ กลุ่มพิธีทางศาสนา กลุ่มวิชาการ ฯลฯ

นอกจากกลุ่ม "ทำงานถูกใจกันแล้ว" ยังมีการแบ่งกลุ่มที่มีได้ เปิดเผยนึก แต่จะพบและมีการพูดถึงในสมาชิกของสถาบันที่ค่อนข้างอาวุโส คือ "กลุ่มแขนสั้น - กลุ่มแขนยาว" ซึ่งหมายถึงลักษณะของเครื่องแบบชุดพยาบาลของอาจารย์ของคณะเมื่อแต่งงานปฏิบัติ งานการสอนบนหอผู้ป่วย โดยจะเห็นว่าอาจารย์บางคนจะสวมใส่เครื่องแบบชุดพยาบาลที่มีลักษณะ แขนสามส่วน และอาจารย์บางคนจะสวมใส่เครื่องแบบชุดพยาบาลแขนสั้น ทั้งนี้โดยที่ในอดีต คณะพยาบาลศาสตร์เมื่อครั้งยังเป็นโรงเรียนพยาบาลฯ ได้มีการผลิตพยาบาลใน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาล และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นหลักสูตรอนุปริญญา (2502) ซึ่งพยาบาล ในหลักสูตรนี้ คณะฯ เปิดทำการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาเอง โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อผลิต พยาบาลประจำการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาในหลักสูตรนี้จะสวมใส่ชุดพยาบาลแขนสั้น นอกจากนี้ หลักสูตรดังกล่าวแล้ว ยังมีหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) (เปิดทำการสอนตั้งแต่ปี 2499) ซึ่งเป็นหลักสูตรพยาบาลปริญญาตรีแห่งแรกในประเทศไทย สำหรับผู้ที่สำเร็จในหลักสูตรนี้จะสวมใส่ เครื่องแบบพยาบาลชุด "แขนสามส่วน" ซึ่งเรียกกันว่า "พยาบาลแขนยาว" อาจารย์อาวุโสหลาย คนกล่าวว่า "พยาบาลแขนยาวถูกเตรียมมาไว้เพื่อเป็นอาจารย์ สำหรับพยาบาลแขนสั้นจะได้รับ เลือกลงมาเป็นอาจารย์เฉพาะบางคนเท่านั้น" ดังนั้น แต่เดิมจึงมีการแบ่งกลุ่มอาจารย์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแขนสั้น และกลุ่มแขนยาว และมักจะกล่าวว่า "กลุ่มแขนยาวจะเป็นนักวิชาการ กลุ่ม แขนสั้นจะเป็นนักปฏิบัติการ"

ในปัจจุบัน แม้ว่าความแตกต่างในหลักสูตรจะหมดไป โดยคณะ พยาบาลศาสตร์ได้ปรับหลักสูตรพื้นฐานเป็นหลักสูตร "พยาบาลศาสตร์" ทั้งหมด และได้มีเครื่องแบบ ใหม่ซึ่งมีลักษณะเดียวกัน อีกทั้งได้มีการคณาจารย์ของคณะฯ ทางด้านคุณวุฒิเป็นปริญญาตรีแล้วทั้งสิ้น

และพัฒนาสูงขึ้นไปถึงปริญญาโท ปริญญาเอก อีกจำนวนมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นความเท่าเทียมกันของอาจารย์ของคณะฯ ไม่ว่าจะเป็หลักสูตรใด อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าอาจารย์ในหลักสูตร วทบ. เดิมยังคงนิยมใส่เครื่องแบบแขนยาว ในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาเดิมนั้นยังคงใส่เครื่องแบบแขนสั้นเช่นกัน แม้ว่าการแต่งเครื่องแบบนั้นจะมีได้ผลต่อการปฏิบัติงานใด ๆ ในคณะ แต่ก็ทำให้เห็นถึงความเป็นมาของอาจารย์ใน 2 ลักษณะได้ ในการทำงานจะมีการรวมตัวกันอยู่บ้าง แต่ไม่ชัดเจนนัก ซึ่งกล่าวกันว่า "เป็นเพราะกลุ่มแขนยาวมีจำนวนไม่มากนัก" เลยกระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ จะมีบ้างในลักษณะของการรวมกลุ่มในเรื่องส่วนตัว และในลักษณะที่กลุ่มอาจารย์แขนสั้นหลายคนมองว่า "ถ้าเป็นงานวิชาการ งานวิจัย พวกแทนพวกก็มักจะรวมตัวกันเอง" โดยการรวมตัวนั้นมิได้กระทำอย่างเปิดเผยชัดเจน แต่เป็นในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน อย่างไรก็ตาม อาจารย์ในกลุ่มแขนยาวได้ให้เหตุผลของการรวมตัวในลักษณะนี้ว่า "เป็นเพราะความใกล้ชิดสนิทสนมที่ต่อเนื่องมาจากการเรี้นร่วมกันมา ทำให้ยังคงผูกพันกันอยู่ในกลุ่ม" อย่างไรก็ตาม สำหรับงานด้านอื่น ๆ ก็มักจะร่วมกันทั้งพยาบาลแขนสั้นและแขนยาว อาจพบเห็นอยู่บ้าง คือ "ถ้าให้เลือกงานได้ อาจารย์พยาบาลแขนยาวมักเลือกงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการมากกว่างานด้านอื่น"

การแบ่งกลุ่มในอีกลักษณะหนึ่งของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์ คือ กลุ่มความสนใจหรือกลุ่มงานอดิเรก โดยอาจารย์ของคณะที่มารวมกลุ่มในลักษณะนี้ มักจะมีความรู้สึก "เพียงพอ" ในความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยจะมีแนวคิดที่ว่า "พยายามทำงานตามหน้าที่ให้ดีที่สุด" สำหรับเวลาส่วนอื่น เป็นเวลาส่วนตัวที่จะทำงานอดิเรกที่จะให้ตนเองมีความสุข ซึ่งจะมีการรวมกลุ่มในลักษณะที่มีความสนใจใกล้เคียงกัน กลุ่มที่ค่อนข้างเห็นได้ชัดเจน คือ กลุ่มชมรมพุทธศาสตร์ เป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมค่อนข้างชัดเจนและต่อเนื่อง กลุ่มนี้จะรวมตัวกันทั้งในคณะที่จะพูดคุยกัน หรือการออกไปร่วมกิจกรรมนอกคณะอื่น ๆ นอกจากกลุ่มชมรมพุทธศาสตร์แล้ว ยังมีกลุ่มงานอดิเรกต่าง ๆ อีก เช่น กลุ่มงานฝีมือ ฯลฯ กลุ่มความสนใจหรือกลุ่มงานอดิเรกนี้ มักจะเข้าร่วมกิจกรรมของคณะฯ เฉพาะที่ตนเองสนใจ โดยทั่วไปจะมีทำที่เหมือนมิได้สนใจเรื่องราวต่าง ๆ ของคณะนัก จะวางตัวในลักษณะค่อนข้างแยกตัว หรือที่หลายคนกล่าวว่า "พวกนี้จะเจบ ๆ เรียบ ๆ แยกตัว ทำอะไรเฉพาะที่เขาสนใจ" ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการที่อาจารย์ในกลุ่มนี้แสดงให้เห็นว่า "งานในหน้าที่ โดยเฉพาะการสอนไม่บกพร่อง นอกจากนั้นก็ไม่ต้องทำอะไรอย่างอื่นอีกแล้ว ไม่วุ่นวาย"

อาจารย์ในกลุ่มนี้จะใกล้ชิดสัมพันธ์กันในลักษณะที่มีความรู้สึกร่วม คือ เพียงขอ ไม่แข่งขัน ซึ่งกลุ่มความสัมพันธ์กลุ่มนี้จะแตกต่างไปจากกลุ่มนักวิชาการของคณะฯ ที่พยายามจะขี้นมาตรฐานเองในตำแหน่งทางวิชาการ แต่ก็มีได้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เพราะโดยหน้าทึ่พื้นฐานคือ การสอน ทุกคนถือเป็นความรับผิดชอบเบื้องต้นที่จะทำให้ได้ดีที่สุดอยู่แล้ว

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

สัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์

ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ประกอบด้วยนักศึกษาหลายหลักสูตร ซึ่งมีจำนวนทั้งหมดถึงประมาณ 1,400 คน ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาครั้งนี้ จะได้พิจารณาแต่เฉพาะนักศึกษาในหลักสูตรพยาบาลพื้นฐาน ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ใช้ชีวิตความเป็นอยู่ในคณะพยาบาลศาสตร์ตลอด 4 ปี สำหรับหลักสูตรอื่นจะเป็นการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา และหลักสูตรเฉพาะทาง ซึ่งเป็นนักศึกษาในระดับผู้ใหญ่และมิได้ใช้เวลาทั้งหมดอยู่กับคณะฯ จากการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพื้นฐานมีลักษณะสำคัญ คือ

(1) ความสัมพันธ์ในฐานะผู้ชี้นำและสนับสนุน สัมพันธภาพของอาจารย์กับนักศึกษายพยาบาลของคณะพยาบาลศาสตร์ แต่เดิมมีการกล่าวกันว่าจะมีลักษณะใกล้ชิด อาจารย์อาวุโสหลายท่านกล่าวว่า "เมื่อก่อนครูเหมือนเป็นแม่ เป็นพี่เลี้ยง" เพราะในอดีต นักศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์มีไม่มากนัก ปีละประมาณ 200 คน โดยแบ่งเป็น 2 รุ่น รุ่นละ 100 คน และทุกคนอยู่ในหอพักซึ่งอยู่ที่เดียวกับอาคารเรียน แม้ว่าจำนวนอาจารย์ไม่มาก แต่ความใกล้ชิดกันทำให้อาจารย์สนิทสนมกับนักศึกษา "อาจารย์มิได้ทำการสอนอย่างเดียว แต่จะดูแลทุกข์สุข อบรมทั้งกริยามารยาทไปด้วย นักศึกษามีปัญหาที่จะเข้าหาอาจารย์ขอคำแนะนำ" และใกล้ชิดกัน เพราะนักศึกษาจะฝึกปฏิบัติงานโดยผ่านประสบการณ์จากอาจารย์ทุกคน อาจารย์กับนักศึกษาจะจำกันได้ แม้เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว อาจารย์ยังสามารถจำชื่อและทักทายนักศึกษาได้ สำหรับในปัจจุบันคณะพยาบาลศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก นักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งจำนวนและหลักสูตรซึ่งมีหลากหลายหลักสูตร ประกอบกับหอพักนักศึกษาได้ย้ายออกไปอยู่ห่างไกลจากคณะพยาบาลศาสตร์ที่ใช้เป็นที่เรียน นักศึกษาต้องเดินทางโดยรถโดยสารจากที่พักมายังคณะฯ เพื่อศึกษา ซึ่งปัจจัยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลถึงสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา อาจารย์อาวุโสหลายท่านที่เคยอยู่ในสภาพที่อาจารย์กับนักศึกษาใกล้ชิดกันกล่าวว่า "สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

ลดลงมาก จะเจอบรรยากาศสอนในชั้นและทันฝึกปฏิบัติ ซึ่งพบทางคนเท่านั้น” และอาจารย์หลายคนก็จะพยายามรักษาสัมพันธภาพในรูปแบบเดิมให้คงไว้ โดยเฉพาะอาจารย์จะคอยว่ากล่าวตักเตือนนักศึกษาทุกครั้งที่มีโอกาส ทั้งในเรื่องการแต่งกาย กิริยามารยาท ท่าทาง ตลอดจนเรื่องการเรียนการสอน อาจารย์กลุ่มนี้จะไม่พอใจที่อาจารย์ท่านอื่น ๆ ไม่ว่ากล่าวตักเตือน โดยจะหาว่า “spoid เด็ก ไม่กล้าว่าเด็ก กลัวเด็ก” อย่างไรก็ตาม โดยลักษณะของอาจารย์ของคณะฯ ที่มีจำนวนอาจารย์อาวุโสค่อนข้างมาก จึงพบว่ายังคงมีอาจารย์ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนจำนวนไม่น้อย

ในสภาพการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งอาจารย์ทุกคนมีภารกิจเพิ่มมากขึ้น และที่สำคัญโดยความเชื่อที่ว่า “นักศึกษาพยาบาลเป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่มีความเป็นผู้ใหญ่ที่จะดูแลตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อตัวเองได้” จึงทำให้สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาลดลงและเปลี่ยนรูปแบบไป อาจารย์หลายคนจะกล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ต่อนักศึกษาว่า “อาจารย์จะเป็นผู้ชี้แนะและสนับสนุนนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้” อาจารย์ในปัจจุบันมิได้ทำหน้าที่ดูแลนักศึกษาเหมือนในอดีต มีการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ชัดเจน โดยอาจารย์ตามภาคต่าง ๆ เป็นอาจารย์สาย ก เป็นอาจารย์ฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่สอน อาจารย์หอพักทำหน้าที่เสมือนแม่บ้าน จะดูแลความเป็นอยู่ของนักศึกษาในหอพัก และมีอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาที่จะทำหน้าที่ช่วยเหลือให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมและการปรับตัวต่าง ๆ ทั้งนี้ในบทบาทของอาจารย์ผู้สอนโดยแท้จริงแล้วยังได้มีการแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา เพื่อกำหนดหน้าที่ให้คำปรึกษา ทั้งเรื่องการศึกษาและปัญหาต่าง ๆ แต่ก็พบว่านักศึกษาจะมาหาอาจารย์เฉพาะการเซ็นชื่อลงทะเบียนเรียนเท่านั้น นักศึกษาหลายคนกล่าวว่า ไม่มีโอกาสไม่มีมาพบอาจารย์ที่ปรึกษา เนื่องจากภาระงานของอาจารย์ ประกอบกับนักศึกษาที่มาคณะเฉพาะเวลาเรียนเท่านั้น ทำให้การพบปะของอาจารย์กับนักศึกษาเป็นไปได้ค่อนข้างยาก นักศึกษากล่าวว่า “บางที่มาอยู่คณะฯ จนจบปี 2 แล้ว ยังไม่เคยเจออาจารย์ที่ปรึกษาเลย” (นักศึกษาพยาบาลปี 1 เรียนที่ศาลายาปี 2 ย้ายมาเรียนวิชาการพยาบาลที่คณะพยาบาลศาสตร์) ทั้งนี้คณะพยาบาลศาสตร์ ได้มีการแต่งตั้งอาจารย์ประจำชั้นเพื่อประสานกับนักศึกษา และจะดูแลปัญหาโดยส่วนรวมของนักศึกษา แต่ก็ได้ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาดีขึ้น เพราะจำนวนนักศึกษามีมาก อาจารย์ประจำชั้นจะดูแลปัญหาโดยรวม ดังนั้นจึงกล่าวกันว่า “ระบบอาจารย์ประจำชั้นก็ไม่ work out. เท่าไร”

บทบาทของอาจารย์ที่แสดงถึงสัมพันธภาพที่มีต่อนักศึกษาในปัจจุบัน จึงมีลักษณะเป็น “ผู้สอน.. ผู้ชี้แนะ และให้การสนับสนุนนักศึกษา” ซึ่งจะมีการสอนภาคทฤษฎีในชั้นเรียน

และการสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย สำหรับการสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยนั้น จะเป็นช่วงที่อาจารย์ผู้สอนได้มีโอกาสที่จะใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด เพราะการสอนจะเป็นลักษณะ "ชี้นำ กำกับ ดูแล และปฏิบัติร่วมกัน" ซึ่งในช่วงนี้จะพบว่าอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่จะสอนเนื้อหาทางการพยาบาลไปพร้อม ๆ กับสอดแทรกคำแนะนำต่าง ๆ ทั้งเรื่องส่วนตัว การแต่งกาย กิริยามารยาท การปรับตัว ตลอดจนการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลให้นักศึกษาด้วย โดยอาจารย์จะกล่าวว่า "เป็นโอกาสเดียวที่อาจารย์กับนักศึกษาจะใกล้ชิดกันและอบรมสั่งสอนกันได้" อาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่า "อาจารย์พยาบาลไม่ควรที่จะสอนในเนื้อหาอย่างเดียว ต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม รวมไปถึงการให้คำแนะนำในการปรับตัวให้กับนักศึกษาด้วย" ทั้งนี้วิธีการสอนโดยการสอดแทรกดังกล่าว เป็นวิธีที่สถาบันการศึกษายุทธศาสตร์ได้นำมาใช้ โดยได้มีการประชุมหารือเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในวิชาชีพพยาบาล และพิจารณาร่วมกันให้ส่งเสริมให้มีการสอนด้วยวิธีนี้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การสอนสอดแทรกหรือการอบรมคุณธรรมก็จะกระทำได้เฉพาะในการสอนภาคปฏิบัติเท่านั้น เพราะการสอนในชั้นเรียนจะมีนักศึกษาจำนวนมาก

5.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับนักศึกษา

ความสัมพันธ์ของนักศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต อันเป็นหลักสูตรพื้นฐานเป็นหลักสูตรหลักของคณะฯ ซึ่งจะมีนักศึกษาชั้นละประมาณ 200 คน นักศึกษาในกลุ่มนี้จะมีเวลาอยู่ในคณะเป็นระยะเวลานานที่สุด ดังนั้นนักศึกษาในกลุ่มนี้จึงมีความสัมพันธ์ต่อกันมากที่สุด ความสัมพันธ์ของนักศึกษายุทธศาสตร์ จากอดีตเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาในชั้นเดียวกันหรือในระหว่างชั้นที่ใกล้ชิดกัน อาจารย์อาวุโสของคณะพยาบาลศาสตร์ที่เคยเป็นนักศึกษามาก่อนแล้วว่า "เมื่อก่อนเราเรียนด้วยกัน อยู่หอด้วยกันทั้งหมดเป็นห้องรวม ๆ และมีไม่มีอิสระในการที่จะออกจากหอพัก ทำให้นักศึกษาใกล้ชิดกันมาก รุ่นใกล้กันเราจะรู้จักกันหมด เรามีความเป็นพี่เป็นน้องกัน มี"พี่จับ-น้องจับ" เพื่อช่วยเหลือดูแลกัน" อีกทั้งในอดีต ระบบอาวุโสเป็นระบบที่ค่อนข้างเข้มแข็ง รุ่นน้องจะมีความเกรงกลัวในรุ่นพี่ เพราะในอดีตในการขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย รุ่นพี่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเหลือน้อง โดยเฉพาอย่างยิ่งพี่ที่จับไปเป็นพยาบาลประจำการ จะทำหน้าที่เป็นอาจารย์ในคลินิก ดังนั้นรุ่นพี่จึงมีอิทธิพลต่อรุ่นน้องค่อนข้างมาก มีการช้อนน้องด้วยวิธีต่าง ๆ "พี่สั่งให้ทำอะไรก็ต้องทำ พี่เดินมาน้องยังต้องหลบ มิฉะนั้นถูกช้อน" ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องในอดีตค่อนข้างชัดเจน และความสัมพันธ์ในรุ่นก็รักใคร่ใกล้ชิดกัน เพราะได้

รับความกดดันเหมือนกัน หลายคนกล่าวว่า "ก็ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา จำได้หมดโดนอะไรมาบ้าง ทำให้เราผูกพันกันมาจนถึงทุกวันนี้" ในปัจจุบันเนื่องจากนักศึกษาซึ่งมีมากกว่าในอดีต การอยู่หอพักซึ่งแยกออกจากอาคารเรียน รวมทั้งหอพักจะมีลักษณะห้องแยก มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น และให้อิสระในการเข้าออกหอพักมากขึ้น ทำให้นักศึกษามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันน้อยลง

ความเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องแม้จะยังคงมีอยู่ แต่อำนาจของรุ่นพี่ที่มีต่อรุ่นน้องลดลง จากการที่พี่เดินส่วนทาง น้องต้องหลบเข้าข้างทาง มาเป็นการทักทายกันเพียงเล็กน้อย โดยการก้มศีรษะ การขึ้นปฏิบัติพยาบาลอยู่บนหรือผู้ป่วยในแต่ละประสบการณ์ จะมีครูพยาบาลขึ้นกำกับดูแลโดยตลอด ทำให้บทบาทของรุ่นพี่ที่มีต่อรุ่นน้องลดน้อยลง ความเป็นพี่เป็นน้องกันจะเป็นลักษณะ "พี่น้องร่วมสถาบัน" ซึ่งถึงแม้ว่าความเกรงกลัวและอิทธิพลของระบบอาวุโสจะลดลง แต่ก็พบว่า "ความเกรง" ในฐานะพี่ยังคงมีอยู่ ยังคงมีงานรับน้องซึ่งเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งทำให้พี่กับน้องยังมีความรู้สึกผูกพัน ในการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งหมดทางด้านกีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ ก็จะมีการมอบบทบาทหน้าที่เป็นลำดับชั้น รุ่นพี่ก็จะเป็นผู้กำกับดูแลและควบคุมรุ่นน้องในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นักศึกษาพยาบาลยังคงพูดกันว่า "เราก็กังเคารพกัน ความเป็นรุ่นพี่ แม้ว่าเราอาจรู้จักพี่ไม่หมดทุกคน แต่ถ้ารู้ว่าเป็นรุ่นพี่ เราก็ก้มๆ ก้มนอ้" เพราะจะเห็นว่าอาจารย์ยังมีการพูดระบบอาวุโสให้นักศึกษาฟังอยู่เสมอ

สำหรับความสัมพันธ์ของนักศึกษารุ่นเดียวกัน พบว่านักศึกษาพยาบาลซึ่งมีเวลาศึกษาเล่าเรียนร่วมกันเป็นเวลาถึง 4 ปี นักศึกษาจะใกล้ชิดโดยการเรียนร่วมกันในปีที่ 1 และปีที่ 2 บางช่วง ซึ่งเป็นการเรียนร่วมกันในชั้นเรียนตลอด แต่ก็พบว่านักศึกษามีการสนิทสนมกันเป็นกลุ่ม ๆ เนื่องจากจำนวนนักศึกษามาก โดยลักษณะโดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มาจากสถาบันเดียวกันเมื่อเริ่มเข้าสู่การเรียนการสอนในสาขาวิชาชีพการพยาบาลที่ต้องฝึกปฏิบัติ นักศึกษาจะถูกแยกเป็นกลุ่มตามชื่อเพื่อศึกษาในแต่ละประสบการณ์ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในกลุ่มเท่าจึงห่างออกไปบ้าง นักศึกษาจะมีการแบ่งกลุ่มกันบ้าง โดยจะสนิทสนมกันในกลุ่มที่มีโปรแกรมการเรียนกลุ่มเดียวกัน หรือกลุ่มที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุดเดียวกัน ซึ่งอาจแตกต่างไปจากกลุ่มเมื่ออยู่ในชั้นปีที่ 1 หรือ 2 ทั้งนี้ นักศึกษากล่าวว่า "ก็ทำให้มีเพื่อนสนิทมากขึ้น" อย่างไรก็ตาม นักศึกษายอมรับกันว่า ทั้งรุ่นมิได้รู้จักกันทั้งหมด นักศึกษาบางส่วนจะเป็นเพียงรู้ว่าอยู่รุ่นเดียวกันแต่ไม่รู้จักคุ้นเคยกัน ดังนั้นในการถามหานักศึกษาคนใดคนหนึ่งจากนักศึกษารุ่นเดียวกัน อาจจะไม่ได้รับข้อมูลรายละเอียดอะไรเลย นักศึกษาจะกล่าวว่า "รุ่นเดียวกันค่ะ แต่ไม่สนิทกัน... ไม่ค่อยได้พูดกัน" สำหรับในรุ่น

ต่างกัน จะรู้จักกันเฉพาะที่ทำกิจกรรมร่วมกันเท่านั้น หรืออาจเพียงรู้ว่า "คนเฟป 4" เท่านั้น ทั้งปัญหาถึงกล่าว ทำให้คณะพยาบาลศาสตร์ได้มีนโยบายที่จะสร้างความสัมพันธ์ให้กับนักศึกษาพยาบาล ให้มีสัมพันธ์ภาพที่มากขึ้น โดยมีการพยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กีฬา กีฬา อื่นๆ ได้จัดให้มีการหมุนเวียนการฝึกปฏิบัติทำงาน เพื่อให้นักศึกษามีโอกาสสลับเปลี่ยนกลุ่มในการทำงาน อันจะส่งผลถึงสัมพันธ์ภาพของนักศึกษาที่จะขยายวงกว้างออกไป

5.2 ความยึดเหนี่ยวผูกพันของสมาชิกในสถาบัน

ความผูกพันและสิ่งยึดเหนี่ยวที่ทำให้สมาชิกรักใคร่กลมเกลียวและสามัคคีกันในสถาบัน ที่เป็นกรับรู้ของสมาชิกในสถาบันประกอบด้วย

5.2.1 ความภาคภูมิใจในสถาบันมีสิ่งยึดเหนี่ยวเดียวกัน

โดยที่คณะพยาบาลศาสตร์เป็นคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัย ซึ่งยึดถือสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์ อดุลยเดชวิกรมบรมราชชนก เป็นพระราชบิดาของสถาบัน ซึ่งพระองค์มีส่วนในการพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัย อีกทั้งมหาวิทยาลัยยังได้ใช้พระนามของท่านเป็นชื่อของมหาวิทยาลัย การที่ได้เป็นสมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ได้ติดเข็มเครื่องหมายสถาบันเป็นอักษรย่ออันเป็นพระนามของท่าน จึงเป็นความภาคภูมิใจของสมาชิกทุกคน นักศึกษาจำนวนมากเลือกเข้าศึกษาในสถาบันแห่งนี้เพราะชื่อของสถาบันเป็นที่ยอมรับ เมื่อเข้ามาแล้วทุกคนจะรับรู้ในความรู้สึก "ความเป็นลูกพระราชบิดาด้วยกัน" เมื่อถามถึงวีรบุรุษหรือบุคคลสำคัญของสถาบัน สมาชิกทั้งในกลุ่มอาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่จะยึดถือว่า "พระราชบิดา" หลายคนกล่าวว่า มีปัญหาอะไรก็จะนึกถึงพระองค์ท่าน ทุกคนที่ผ่านพระรูปที่ประดิษฐานเป็นอนุสาวรีย์ในบริเวณโรงพยาบาล จะทำความเคารพทุกครั้ง และพบบ่อยครั้งที่สมาชิกของสถาบันไม่ว่าจะเป็นอาจารย์หรือนักศึกษาจะไปกราบไหว้ถวายพวงมาลัยดอกไม้ และในกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ "พระราชบิดา" สมาชิกของสถาบันจะเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ นอกจากนั้น จะเห็นว่าสมาชิกในกลุ่มอาจารย์หลายคน เมื่อไปร่วมกิจกรรมภายนอกมักติดเข็มเครื่องหมายที่มีสัญลักษณ์อันเป็นชื่อของพระราชบิดาไว้เสมอ

การผูกพันกับสถาบันจะพบได้ว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปจากสถาบัน เมื่อมีการรวมตัวกันของพยาบาลสถาบันต่าง ๆ ก็มักมีการจับกลุ่มรวมตัวกันในกลุ่มศิษย์เก่า และแสดงตัวถึงความเป็น "พี่ ๆ - น้อง ๆ" ร่วมสถาบัน และมีคำพูดที่ได้ยินเสมอคือ "สถาบัน

เดียวกัน "ช่วยกันหน่อย" และสมาชิกส่วนใหญ่ก็จะร่วมมือร่วมใจกันทำเพื่อสถาบัน เพื่อพระราชาบิดาของทุกคน อันถือเป็นสิ่งยึดมั่นผูกพันสมาชิกให้เป็นหนึ่งเดียว

5.2.2 การจบจากสถาบันเดียวกันของอาจารย์พยาบาล

โดยที่อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ เกือบทั้งหมดจบจากสถาบันเดียวกัน มีลักษณะของความเป็น "ลูกหม้อ" ที่ชัดเจนมาก อาจารย์ที่จบจากสถาบันอื่นเข้ามาซึ่งมีจำนวนน้อย และเพิ่งเริ่มรับเข้ามาเป็นอาจารย์ในเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา เมื่อเข้ามาก็จะถูกกลืนและจะถูกนำมาเทียบรุ่นกับอาจารย์ที่จบจากคณะฯ จัดลำดับความเป็นพี่น้องใหม่ และยึดถือว่าตนเองเป็นรุ่นนั้น ๆ ไปด้วย ความเป็นลูกหม้อจบจากสถาบันเดียวกันจะมีสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน คือ ความเป็นพี่เป็นน้องกันมาอย่างต่อเนื่อง และโดยส่วนใหญ่อาจารย์ของคณะเป็นอาจารย์รุ่นเก่า ระบบอาวุโสค่อนข้างเข้มแข็งอยู่ จึงทำให้ระบบพี่น้องนั้นมีความผูกพันกันมากขึ้น สมาชิกหลายท่านกล่าวว่า "ความเป็นลูกหม้อ ทำให้เรารักกัน ทำอะไรก็ถึง ความเป็นพี่เป็นน้องกันอยู่ มีความเกรงใจที่ติดมาจากความกลัวพี่ในสมัยเด็ก ๆ" การเป็นพี่น้องกัน จบจากสถาบันเดียวกัน ทำให้ความคิดส่วนใหญ่จะไปในทิศทางเดียวกัน มีความเป็น unity แม้บางคนจะมีความคิดแปลกแยกไปบ้าง แต่ก็มักอยู่ในกรอบของสิ่งที่เคยประพฤติปฏิบัติมา และถึงแม้จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในคณะฯ ก็มักจะหายไปหรืออ่อนตัวลง ด้วยเหตุที่ว่า "มีอะไรก็ค่อย ๆ พูดกัน กี่พี่ ๆ น้อง ๆ" มักจะฟังความคิดเห็นผู้อาวุโสก่อน

แม้จะมีสมาชิกบางคนพูดว่า "การจบที่เดียวกัน บางทีก็ทำให้ไม่ค่อยคิดอะไรใหม่ อีกทั้งความเกรงใจในพี่น้องยิ่งทำให้ไม่กล้าแสดงออกเข้าไปอีก" แต่อย่างไรก็ตาม ก็มักจะไม่ค่อยมีสมาชิกคนใดแสดงออกมาอย่างตรง ๆ ถึงความไม่เห็นด้วย เพราะแม้ว่าความเป็นลูกหม้อหรือระบบพี่น้องจะอ่อนตัวลงบ้าง แต่ก็ยังเป็นที่ยอมรับในสังคม สมาชิกที่ไม่ยอมรับในระบบอาวุโส "ไม่เกรงใจรุ่นพี่" ก็มักจะไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเท่าที่ควร

สรุปวัฒนธรรมองค์การในคณะพยาบาลศาสตร์ จากการศึกษาในคดีฐานเบื้องต้นในมิติต่าง ๆ พบว่าวัฒนธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์มีความเด่นชัดในความเป็นสถาบันเก่า และเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยเป็นสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีเอกลักษณ์ของความเป็นอิสระ ทั้งการกำหนดนโยบายและภารกิจ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ต้นสังกัด หรือแม้แต่กระทรวงสาธารณสุข มิได้มีอิทธิพลในการควบคุม แต่จะเป็นลักษณะของการประสานนโยบายเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกัน สำหรับสิ่งแวดล้อมภายใน พบว่าสถาบันต้องมีการปรับตัวตามภารกิจที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารที่มีความกระตือรือร้น และบริหารคนอย่างฉับไวเพื่อพัฒนาสถาบัน ทำให้สมาชิกต้องพัฒนาตามอย่างรวดเร็ว

กรณีฐานด้านที่ 2 เกี่ยวกับความจริงและความถูกต้อง พบว่าคณะพยาบาลถือว่าภารกิจในการสอนถือเป็นภารกิจหลักที่ทุกคนให้การยอมรับ อีกทั้งการที่สถาบันเป็นถึงผู้นำทางวิชาการ ดังนั้น สถาบันจึงต้องพยายามรักษาสถานภาพของการเป็นผู้นำไว้ โดยอาจารย์ของคณะถือว่า สมาชิกของสถาบันมีโอกาสมากกว่าสถาบันอื่นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ แต่ทั้งนี้พบว่าความตื่นตัวของอาจารย์ของคณะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเน้นงานวิชาการเพื่อการเรียนการสอน และกลุ่มที่เน้นงานวิชาการเพื่อผลงานทางวิชาการ ความเป็นจริงในส่วนของอาจารย์ข้อสุดท้ายคือ การเป็นอาจารย์ต้องเสียสละ ความจริงในสมาชิกกลุ่มนักศึกษาพบว่านักศึกษาจะถือว่าเป็นกลุ่มที่อยู่แนวหน้า แต่อย่างไรก็ตาม ค่านิยมในการเข้ามาเป็นนักเรียนพยาบาลในปัจจุบันเปลี่ยนไป มีความต้องการเรียนเพื่อค้ำต่อแทนมากขึ้น สำหรับเกณฑ์การตัดสินความถูกต้อง จะใช้ความเห็นของคนส่วนใหญ่ และผู้ที่กล้าคิดกล้าแสดงออก ตลอดจนการยังคงยึดมั่นในกฎเกณฑ์ทางสังคม นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความจริงเกี่ยวกับเวลา พบว่ามีการกำหนดเวลาตามแบบราชการ กำหนดเวลาเป็นช่วง ๆ เวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ มิได้ตายตัว อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับเวลาในอดีต อันนำไปสู่เวลาในปัจจุบัน ความจริงเกี่ยวกับพื้นที่คณะพยาบาลศาสตร์ สมาชิกยอมรับถึงขอบเขตพื้นที่ของสถาบันที่มีชัดเจน แต่ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะน้อยลง โดยถือว่าคณะพยาบาลศาสตร์นี้เป็นเพียงสถานที่ทำงาน ซึ่งต้องประจำสำนักงาน

กรณีฐานด้านที่ 3 ลักษณะโดยธรรมชาติของสมาชิก พบว่าอาจารย์ของคณะส่วนใหญ่เป็นอาจารย์อาวุโสที่ควบคุมตนเองได้ ยึดมั่นในระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ ลักษณะของนักศึกษา จะมีความภูมิใจในความเป็นกลุ่มแนวหน้า ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ควบคุมตนเอง กล้าแสดงออก แต่พบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ จะลดลง สำหรับลักษณะสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับ คือ อาจารย์ต้องมีความมุ่งมั่นในวิชาชีพ ให้ความสำคัญกับการสอนในภาคปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ ทำอะไรทำจริง และมีมนุษยสัมพันธ์ดี ในส่วนของนักศึกษาจะยอมรับนักศึกษาที่มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมและเข้าหาอาจารย์ และประเด็นสุดท้ายของลักษณะโดยธรรมชาติของสมาชิก คือ ความต้องการของสมาชิก พบว่าความต้องการของอาจารย์ซึ่งเป็นสองกลุ่ม คือ ต้องการการทำงานด้วยความสบายใจ เน้นงานด้านการ

จัดการเรียนการสอน และต้องการความก้าวหน้าทางวิชาการ เน้นการพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการ ส่วนนักศึกษาจะมีความต้องการเรียนให้สำเร็จการศึกษา โดยมีมุ่งหวังการทำงาน การศึกษาต่อ และการเปลี่ยนอาชีพใหม่ และส่วนหนึ่งต้องการการเป็นพยาบาลที่ดี

คติฐานตัวที่ 4 เกี่ยวกับลักษณะการกระทำของสมาชิก พบว่าอาจารย์จะทำงานหนักถ้าเทียบกับคณะวิชาอื่น มีความรับผิดชอบ และงานที่ได้รับมอบหมายจะต้องทำให้ได้ดี จะทำอะไรจะนึกถึงภาพพจน์ของสถาบัน อย่างไรก็ตาม โดยการเป็นสถาบันใหญ่ ทำให้ลักษณะการทำงานจะเป็นในลักษณะต่างคนต่างคน โดยแบ่งหน้าที่กัน อย่างชัดเจน และการกระทำประเด็นสุดท้ายคือ การเห็นวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานของนักศึกษา

คติฐานตัวที่ 5 ด้านสุดท้าย เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิก พบว่าอาจารย์กับอาจารย์ จะมีความสัมพันธ์กันในฐานะเพื่อน ซึ่งยังคงยอมรับในระบบอาวุโสแม้ไม่มากนัก การแบ่งกลุ่ม จะพบในลักษณะตามลักษณะงานและความสนใจ มีการแบ่งกลุ่มกันตามหลักสูตรเต็มซึ่งเป็นพื้นฐานการพยาบาลของอาจารย์ ยังพบได้แม้ไม่มากนัก สำหรับอาจารย์กับนักศึกษา จะมีความสัมพันธ์ในลักษณะของผู้นำ ผู้ให้การสนับสนุน จะพบบ้างที่อาจารย์จะคงมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนในทุก ๆ เรื่อง

ความสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนด้วยกัน พบว่าระบบอาวุโสค่อนข้างอ่อนลง จะสัมพันธ์กันในลักษณะผู้ร่วมสถาบัน และสัมพันธ์กันเฉพาะกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ก็พบว่าสมาชิกมีความผูกพันกัน จากการที่มีสิ่งยึดเหนี่ยวสิ่งเดียวกัน ภูมิใจในพระราชบิดา และการที่สมาชิกจบจากสถาบันเดียวกันเป็นลูกหม้อ

ตอนที่ 2 วัฒนธรรมองค์การที่แข็งหรือสอดคล้องต้องกัน และวัฒนธรรมที่อ่อนหรือมีความหลากหลาย ในสถาบันการศึกษาพยาบาล

วัฒนธรรมที่แข็งหรือวัฒนธรรมที่อ่อน เป็นการรับรู้ของสมาชิกในสถาบัน โดยวัฒนธรรมที่แข็งจะเป็นวัฒนธรรมที่มีความสอดคล้องต้องกันในมิติต่าง ๆ และวัฒนธรรมที่อ่อนจะเป็นวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายหรือขัดแย้งกัน ตามการรับรู้ของสมาชิกซึ่งมีข้อค้นพบดังนี้

1. วัฒนธรรมที่แข็งหรือวัฒนธรรมที่มีลักษณะสอดคล้องต้องกันในวิทยาลัยพยาบาล

1.1 ความเป็นสถาบันทหารซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถาบัน

ลักษณะของความเป็นทหารจะพบได้ในมิติต่าง ๆ ของคติฐานเบื้องต้น อันบ่งบอกถึงวัฒนธรรมองค์การในวิทยาลัยพยาบาล โดยจะเห็นได้ชัดเจนในลักษณะความสัมพันธ์ของสถาบันกับสิ่งแวดล้อม คือ การปกครองบังคับบัญชาในลักษณะทหารที่ถูกควบคุมโดยหน่วยเหนือ ในลักษณะของความเป็นจริงและความถูกต้องที่ยึดถืออยู่ในสถาบัน จะพบว่าคำสั่งผู้บังคับบัญชาคือ ความถูกต้องที่ทุกคนต้องยอมรับและเชื่อฟัง นอกจากนี้สมาชิกของสถาบันยังยึดระเบียบประเพณีทหารเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ สำหรับในมิติที่เกี่ยวข้องกับลักษณะสมาชิก ก็พบลักษณะสำคัญที่สอดคล้องกับความเป็นสถาบันทหาร คือ ลักษณะคล้อยตามของครูพยาบาล และนักเรียนซึ่งอยู่ในความควบคุมและเน้นวินัย นอกจากนี้ ความเป็นสถาบันทหาร วัฒนธรรมในระบบทหาร ยังแสดงให้เห็นได้ชัดเจนในมิติของความต้องการของสมาชิกในสถาบัน คือ ต้องการความก้าวหน้าในชั้นยศ โดยมีได้คำนึงถึงความก้าวหน้าทางวิชาการ สำหรับคติฐานเบื้องต้นในมิติของการกระทำของสมาชิกที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ในความเป็นทหาร คือ การทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็การปฏิบัติตามสั่ง โดยสมาชิกของสถาบันจะทุ่มเทการทำงานให้สำเร็จ ไม่มีการปฏิเสธงานที่ได้รับมอบหมาย เพราะถือว่านั่นคือคำสั่ง ซึ่งประเด็นทางวัฒนธรรมองค์การในวิทยาลัยพยาบาลที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมองค์การในมิติต่าง ๆ ของวิทยาลัยพยาบาล ที่มีความสอดคล้องต้องกันและเป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิกส่วนใหญ่ของสถาบัน จนถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่แข็งของวิทยาลัยพยาบาลประการหนึ่ง

1.2 การอยู่ภายใต้การควบคุมหรือการยอมอยู่ภายใต้อิทธิพล

เป็นเอกลักษณ์สำคัญของสถาบันซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์การในหลายมิติ จึงถือได้ว่าลักษณะดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมที่แท้จริงในวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งจะเห็นว่าวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่มีลักษณะการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ในลักษณะของการยอมตามหรือถูกควบคุมโดยระบบทหาร มีลักษณะการดำเนินงานที่อำนาจการตัดสินใจมิได้สิ้นสุดที่วิทยาลัยพยาบาล แต่จะอยู่ที่หน่วยเหนือ การอยู่ภายใต้การควบคุมจะมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์การที่เกี่ยวข้องกับความจริงและความถูกต้อง คือ "การที่สมาชิกต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยเหนือ" รวมทั้งผู้อาวุโสสูงจะมีอำนาจเหนือผู้อาวุโสต่ำ อันเป็นลักษณะหนึ่งของการถูกควบคุมโดยผู้อาวุโสที่มีอำนาจเหนือกว่า และถือว่าผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่านั้นมีสิทธิในการตัดสินใจความจริงและความถูกต้อง นอกจากนี้ วัฒนธรรมในมิติที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของสมาชิกที่สอดคล้องกับการยอมอยู่ภายใต้การควบคุมอีกประการ คือ ลักษณะของครูผู้เป็นสมาชิกหลักของสถาบัน จะมีลักษณะของการคล้อยตามและทำงานตามสั่ง ส่วนลักษณะของนักเรียนก็เช่นกัน ต้องถูกควบคุมดูแลอยู่ตลอดเวลา สำหรับลักษณะของการกระทำก็มีลักษณะที่สอดคล้องกับประเด็นของการถูกควบคุมคือ งานที่ได้รับมอบหมายทุกอย่างต้องพยายามทำให้สำเร็จ ในลักษณะ "ทำไม่ได้...ไม่มี"

จากการพิจารณาถึงมิติทางคติฐานเบื้องต้นของสถาบันอันเป็นสิ่งบ่งบอกถึงวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงและสอดคล้องกันดังกล่าว จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมของการอยู่ภายใต้การควบคุมหรือการยอมอยู่ใต้อิทธิพล เป็นวัฒนธรรมที่แท้จริงหรือสอดคล้องต้องกันของวิทยาลัยพยาบาล

1.3 การทำงานด้วยความรับผิดชอบ

วัฒนธรรมดังกล่าวบ่งบอกถึงการกระทำของสมาชิกในสถาบัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมในมิติอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด เช่น การยอมทำงานนอกเวลา แม้ว่าการทำงานนอกเวลาจะมีปัจจัยเสริม คือ ที่พักอยู่ใกล้บริเวณวิทยาลัย แต่การทำงานนอกเวลาก็เป็นวัตถุประสงค์เพื่อให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จลุล่วงไปได้ และจะเห็นว่าคติฐานที่เกี่ยวข้องกับลักษณะสมาชิกจะเน้นความรับผิดชอบ การตั้งใจทำงานของครู อีกทั้งครูที่มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจ ตลอดจนนักเรียนที่ช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียนจะเป็นผู้ได้รับการยอมรับจากสมาชิกอื่น ๆ นอกจากนี้ การทำงานด้วยความรับผิดชอบยังสอดคล้องกับลักษณะการกระทำของสมาชิก คือ การทุ่มเททำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง

1.4 การเน้นความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม

ลักษณะวัฒนธรรมที่พบได้ในมิติต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงความเป็ระเบียบเรียบร้อย ที่อาจกำหนดโดยระเบียบอาหาร และรวมถึงระเบียบที่เคยประพฤติปฏิบัติมาในรูปแบบของพยาบาล ซึ่งรวมถึงความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ที่ถือเป็นความจริงที่พบเห็นได้ในวิทยาลัยพยาบาล นอกจากนี้ คติฐานเกี่ยวกับลักษณะของครูที่สำคัญคือ perfectionist ที่ต้องทำอะไรด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ ในส่วนของนักเรียนต้องเรียบร้อย มีวินัย

1.5 การทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจ

วัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดเจนนึ่งถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่ค่อนข้างเข้มแข็งในวิทยาลัยพยาบาล ดังจะเห็นได้จากการพิจารณาคติฐานเกี่ยวกับลักษณะของครูของวิทยาลัย ซึ่งจะเป็นได้ว่าเป็นคนที่ช่วยเหลือกิจกรรมของสถาบัน และคุณลักษณะของครูและนักเรียนที่เป็นที่ยอมรับในสถาบัน คือ ความมีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ไม่นิ่งต้อย หมายถึงเมื่อเห็นใครทำอะไรก็เข้าไปช่วย นอกจากนี้ คติฐานเกี่ยวกับลักษณะการกระทำของสมาชิกในสถาบันที่เด่นชัด คือ การทำงานด้วยความร่วมมือร่วมแรงให้งานเสร็จ

2. วัฒนธรรมที่อ่อนหรือมีความหลากหลายในวิทยาลัยพยาบาล

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสถาบันในลักษณะทหาร กับความสัมพันธ์ในลักษณะพี่น้อง

ในวิทยาลัยพยาบาลซึ่งเป็นสถาบันทหาร มีการปกครองบังคับบัญชาในรูปแบบทหาร ซึ่งการมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในรูปแบบของทหาร คือ ตามชั้นยศจะมีการแบ่งระดับนายทหารสัญญาบัตร ทหารประทวน ซึ่งสิทธิต่าง ๆ จะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้แม้ว่าสมาชิกในวิทยาลัยจะพิจารณาว่าความสัมพันธ์ในสถาบันเป็นไปตามรูปแบบทหารอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งจะเกี่ยวข้องไปถึงการปกครองบังคับบัญชาด้วย แต่ขณะเดียวกัน จะเห็นได้ว่าจะมีความสัมพันธ์ในอีกรูปแบบหนึ่งในวิทยาลัยพยาบาล คือ ความเป็นพี่เป็นน้อง ซึ่งบางครั้งไม่ถึงชั้นยศ ซึ่งรุ่นพี่อาจจะมีชั้นยศการทำงานน้อยกว่ารุ่นน้อง การทำงานต่าง ๆ ก็อาจช่วยเหลือร่วมมือกันได้โดยไม่มี การแบ่งชั้นยศ ซึ่งความหลากหลายหรือแตกต่างกันในวัฒนธรรมนี้ย่อมส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติในสถาบัน

2.2 ชนบทธรรมเนียมทหาร กับชนบทรวมเนียมประเพณีไทย

ความขัดแย้งในวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยพยาบาลประการหนึ่ง คือ ความขัดแย้งในชนบทธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ โดยชนบทธรรมเนียมทหารจะมีลักษณะการแสดงออกที่ชัดเจนคือ การกำความเคารพ อาจใช้การคำนับสำหรับทหารสัญญาบัตรที่ได้ใส่หมวก ส่วนทหารประทวน จะใช้ท่ายืนตรงเป็นการกำความเคารพ ซึ่งในวิทยาลัยพยาบาลจะมีทั้งการใช้การกำความเคารพและการกำความเคารพด้วยการไหว้ วิทยาลัยพยาบาลส่วนใหญ่จะใช้การไหว้ ในขณะที่มีการฝึกให้นักเรียนที่แต่งชุดทหารกำความเคารพแบบทหาร ทั้งนี้จึงเป็นรูปแบบปฏิบัติที่แตกต่างกัน

วัฒนธรรมองค์การที่แข็งหรือสอดคล้องต้องกัน และวัฒนธรรมองค์การที่อ่อนหรือมีความหลากหลาย ในคณะพยาบาลศาสตร์

1. วัฒนธรรมองค์การที่แข็งหรือวัฒนธรรมที่มีลักษณะสอดคล้องต้องกัน

1.1 ความเป็นอิสระ

วัฒนธรรมองค์การที่แสดงออกถึงความเป็นอิสระในคณะพยาบาลศาสตร์ จะเห็นได้จากคติฐานในมิติต่าง ๆ คือ การมีอิสระในการกำหนดนโยบายของคณะ โดยไม่มีอิทธิพลใด ๆ มาควบคุม จะเป็นเพียงกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยเหนือหรือที่เกี่ยวข้องเท่านั้น การกำหนดกำหนดนโยบายดังกล่าวจะเกี่ยวข้องไปถึงการกำหนดภารกิจต่าง ๆ ของสถาบัน และเกณฑ์ในการตัดสินความถูกต้องซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นอิสระคือ การใช้มติของที่ประชุม โดยมีใช้เป็นการสั่งการหรือควบคุมจากหน่วยเหนือ นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่าความเป็นอิสระจะแสดงออกโดยลักษณะของสมาชิกทั้งในกลุ่มอาจารย์และนักศึกษา จะมีการควบคุมตนเอง ในขณะที่ไม่มีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์มาควบคุมอาจารย์เป็นพิเศษ ทุกคนมีวุฒิภาวะที่จะควบคุมตนเอง ในส่วนของนักศึกษาก็จะมีอิสระในการคิด การแสดงออก และการควบคุมตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า "ความเป็นอิสระ" ถือเป็นวัฒนธรรมที่แข็งในคณะพยาบาลศาสตร์ โดยที่มีความสอดคล้องกันในหลายมิติของคติฐานเบื้องต้น ที่ค้นพบเกี่ยวกับวัฒนธรรมโดยทั่วไปของสถาบัน

1.2 การกระทำเพื่อรักษาสถานภาพความเป็นสถาบันชั้นนำ และการกระทำเพื่อรักษาภาพพจน์ของสถาบัน

โดยที่คณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลที่ได้รับการยอมรับว่ามีกำเนิดมาเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ความเป็นสถาบันเก่าแก่เป็นเอกลักษณ์ที่สมาชิกทุกคนยอมรับ นอกจากนี้ยังถือว่าเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพซึ่งเริ่มพัฒนาวิชาชีพมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จากการศึกษาจะพบหลักฐานในอีกหลายมิติที่แสดงถึงการกระทำเพื่อรักษาหน้าหรือรักษาภาพพจน์ คือ การเพิ่มภารกิจโดยการขยายหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งมีแรงผลักดันจากการยอมรับว่าคณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันหลัก ซึ่งบทบาทที่จะต้องชี้เข้าหรือให้ความช่วยเหลือสถาบันต่าง ๆ พยายามรักษาสถานภาพของความเป็นสถาบันชั้นนำที่ต้องเป็นผู้บุกเบิกในวิชาชีพ ความพยายามนี้ยังถือเป็นความจริงที่ทุกคนในสถาบันยอมรับ อีกทั้งการที่คณะพยาบาลศาสตร์ยึดถือหรือให้ความสำคัญกับเวลาในอดีตก็เพราะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะเป็นผู้บุกเบิกและพัฒนาวิชาชีพมาโดยตลอด และที่สำคัญ หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสถานภาพความเป็นสถาบันชั้นนำ คือ การกระทำของสมาชิกที่จะทำงานใดก็ตาม จะอยู่บนความตั้งใจที่จะรักษาภาพพจน์ของสถาบันไว้เสมอ

1.3 ให้ความสำคัญกับภารกิจในการสอน

คณะพยาบาลศาสตร์ในฐานะสถาบันอุดมศึกษา มีภารกิจสำคัญ 4 ประการคือ การจัดการเรียนการสอนหรือการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าลักษณะสำคัญอันถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมองค์การอย่างหนึ่ง คือ "การให้ความสำคัญกับภารกิจในการสอน" ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าลักษณะดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมที่แข็งและสอดคล้อง เพราะเป็นสิ่งที่สมาชิกในสถาบันเห็นพ้องต้องกันสูงและพบได้ในมิติต่าง ๆ ของวัฒนธรรมองค์การที่ศึกษา คือ การปรับตัวของสมาชิกซึ่งเน้นปัจจัยสำคัญที่ต้องปรับตัวตาม คือระบบการเรียนการสอนที่คณะกำหนดขึ้น และความจริงที่สมาชิกของสถาบันส่วนใหญ่ให้การยอมรับ คือ ภารกิจด้านการสอน อีกทั้งสมาชิกในกลุ่มอาจารย์ที่ได้รับการยอมรับในสถาบัน คือ ผู้ที่ให้ความสำคัญกับการสอน โดยเฉพาะสอนภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ในกรณีที่เกี่ยวกับความต้องการของสมาชิก ยังพบว่าความต้องการของสมาชิกกลุ่มอาจารย์ประการหนึ่ง คือ ต้องทำงานด้วยความสบายใจ โดยเน้นการสอน

1.4 ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่

วัฒนธรรมองค์การอีกประการหนึ่งที่พบว่ามีความสัมพันธ์กันในมิติต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง คือ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้จะพบว่าในมิติของความ เป็นจริงซึ่งสมาชิกจะกล่าวถึงความเสียสละของอาจารย์พยาบาล แต่ในความเสียสละดังกล่าวนี้ เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ โดยจะเป็นการเสียสละเวลาและกำลังกายเพื่อให้งานที่รับผิดชอบ อยู่ลุล่วงไปได้ อีกทั้งพบว่าลักษณะทั่วไปของสมาชิกของสถาบัน ทั้งในกลุ่มอาจารย์และนักศึกษา คือ ผู้ที่มีความรับผิดชอบและสามารถควบคุมตนเองได้ นอกจากนี้บุคคลที่มีความรับผิดชอบก็จะเป็น บุคคลที่ได้รับการยอมรับในสถาบัน ในส่วนของการกระทำของสมาชิกในคณะพยาบาลศาสตร์ จะพบว่าอาจารย์ของคณะฯ จะทำงานหนัก แต่ก็มี ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

2. วัฒนธรรมที่อ่อนหรือมีความหลากหลายในคณะพยาบาลศาสตร์

2.1 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ กับความตื่นตัวทางด้านวิชาการของอาจารย์ พยาบาลอยู่เฉพาะกลุ่มเดียว

ความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นการยอมรับหรือเป็นความเชื่อของสมาชิกใน สถาบัน เพราะถือว่าคณะพยาบาลศาสตร์เป็นคณะที่เก่าแก่และมีพัฒนาการมานาน ประกอบกับการมี จำนวนอาจารย์ค่อนข้างมาก และได้รับการพัฒนามาแล้วเป็นส่วนใหญ่ แต่ทั้งนี้พบว่าความเป็นจริงที่ เกิดขึ้นในคณะพยาบาลศาสตร์ คือ ความตื่นตัวทางด้านวิชาการของอาจารย์พยาบาลจะอยู่เฉพาะ กลุ่ม โดยเฉพาะความตื่นตัวในด้านการศึกษาวิจัย ซึ่งจะพบว่าอาจารย์ในกลุ่มอาวุโสส่วนหนึ่งจะ มีความต้องการในการทำงานเพื่อความสบายใจ โดยเฉพาะในด้านการสอน โดยที่อาจารย์กลุ่ม ดังกล่าวได้มีการพัฒนาด้านวิชาการมาระดับหนึ่งแล้ว และพิจารณาว่ามีความเพียงพอในการจัดการ เรียนการสอน อีกทั้งยังมีความเชื่อว่างานด้านวิชาการมิใช่อยู่เฉพาะด้านการวิจัย อาจารย์กลุ่มนี้ จะทุ่มเทให้กับงานด้านการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษา โดยมีได้มุ่งหวังความก้าวหน้าทาง วิชาการ โดยเฉพาะตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งความขัดแย้งหรือวัฒนธรรมที่อ่อนดังกล่าวอาจเป็นผล ให้สถานภาพของความเป็นผู้นำทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์เปลี่ยนแปลงไปได้

2.2 สมาชิกที่ได้รับการยอมรับจะต้องมีความมุ่งมั่นในวิชาชีพ กับความตั้งใจในการเข้ามาเป็นพยาบาลลดลง

สมาชิกที่ได้รับการยอมรับในสถาบันจะต้องเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในวิชาชีพ คือ กลุ่มที่ทำงานเพื่อวิชาชีพ ตลอดจนร่วมสร้างสรรค์และพัฒนาวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันความจริงที่พบในคณะพยาบาลศาสตร์ คือ ความตั้งใจในการเข้ามาเป็นพยาบาลลดลง ผู้ที่เข้ามาเป็นนักศึกษา มีส่วนหนึ่งที่เข้ามาด้วยความใจรัก นอกเหนือจากนั้นเป็นการเข้ามาในลักษณะไม่มีอุดมการณ์ในการเป็นพยาบาลมากนัก ซึ่งวัฒนธรรมในส่วนนี้เป็นอุปสรรคต่อความมุ่งมั่นในวิชาชีพต่อไปในอนาคตได้

2.3 ความต้องการของอาจารย์ใน 2 กลุ่มต่างกัน

ถือเป็นความขัดแย้งในลักษณะความต้องการของสมาชิก โดยที่กลุ่มหนึ่งต้องการการทำงานด้วยความสบายใจ มุ่งเน้นการสอน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งต้องการความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเฉพาะตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งความต้องการที่แตกต่างกันนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อแบบแผน พฤติกรรมที่ประพฤติกของสมาชิกในสถาบัน อันอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อไปได้

โดยสรุป วัฒนธรรมที่อ่อนแอหรือวัฒนธรรมที่ขัดแย้งกันในคณะพยาบาลศาสตร์ที่ศึกษาพบ คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ กับความตื่นตัวทางด้านวิชาการของอาจารย์พยาบาลอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ความมุ่งมั่นในวิชาชีพ กับความตั้งใจในการเข้ามาเป็นพยาบาลลดลง และความต้องการของอาจารย์ใน 2 กลุ่มแตกต่างกัน

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนา และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในสถาบันการ
ศึกษาระดับอาชีวศึกษา

วัฒนธรรมที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา พิจารณาจากการรับรู้ของสมาชิกในสถาบัน
ซึ่งพบได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

วัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนา เป็นวัฒนธรรมที่สมาชิกในสถาบันพิจารณา
เห็นว่ามีส่วนต่อการพัฒนา หรือก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินงานของวิทยาลัยอาชีวศึกษา
วัฒนธรรมดังกล่าวประกอบด้วย ความมีวินัยและการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสถาบัน การมีครูที่มี
ศักยภาพ มีความรับผิดชอบ ลุยงาน ความรักและความผูกพันของสมาชิกที่มีต่อสถาบัน ความรู้สึกว่าเป็น
สถาบันเล็ก ที่ต้องพัฒนาให้ทัดเทียมกับสถาบันอื่น ทั้งนี้วัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาดังกล่าว
พิจารณาในรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 ความมีวินัยและอยู่ร่วมกันในหอพัก

การมีวินัยของนักเรียนอาชีวศึกษาและการอยู่ร่วมกันในหอพักของนักเรียน
เป็นสิ่งที่สมาชิกเห็นว่ามีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาสถาบัน เพราะการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของ
สถาบันจำเป็นต้องใช้กำลังงานของนักเรียน ซึ่งที่สถาบันสังกัดเหล่าทัพมักได้รับการยอมรับจาก
สถาบันอื่น ๆ อยู่เสมอในความพร้อมเพรียงของนักเรียน สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอง การนำ
นักเรียนไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานหรือของหน่วยเหนือได้อย่างพร้อมเพรียง
เป็นสิ่งที่ทำให้วิทยาลัยได้รับการยอมรับ ซึ่งครูอาวุโสมีกล่าวกับครูรุ่นหลังและนักเรียนว่า "การ
นำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นการแสดงตัวให้เขาเห็นว่าเรามีประโยชน์ เวลาเราจะ
ทำอะไรก็จะง่ายขึ้น" และการนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมได้อย่างพร้อมเพรียงกันนั้น ก็เป็นผลจาก
การที่นักเรียนอยู่ร่วมกันในหอพัก ทำให้มีการรวมตัวของนักเรียนได้ง่าย อีกทั้งการที่นักเรียนมี
วินัยโดยเฉพาะ "การเชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน" และ "ความสามัคคีในหมู่คณะ" ทำให้
สามารถสั่งการให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวก ไม่มีข้อขัดแย้ง จึงเป็นสิ่งที่เสริมให้วิทยาลัย
อาชีวศึกษาสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและเรียบร้อย เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป
นอกจากนักเรียนจะอยู่ในหอพักทั้งหมดแล้ว ครูพยาบาลของวิทยาลัยอาชีวศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่หอพัก
ทั้งในบริเวณวิทยาลัยอาชีวศึกษาและหอพัก หรือบ้านพักของกรมแพทย์ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง สะดวก
ต่อการเดินทางและการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงเห็นว่าครูพยาบาลซึ่งมีงาน หรือ

การทำงานจะเป็นลักษณะช่วยกันทำ ทั้งด้านการเรียนการสอนทางการพยาบาล การปกครอง งานบริการ งานธุรการ ตลอดจนภารกิจอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งงานต่าง ๆ นั้นอาจมิใช่ความชำนาญพิเศษที่ครูของวิทยาลัยมีอยู่ แต่เมื่อเป็นงานที่จำเป็นต้องทำเพราะได้รับมอบหมาย จึงต้องพยายามทำให้สำเร็จ ท่วมทั้งแรงและเวลาลงไปในงานนั้นอย่างเต็มที่ การลุดงานของครูพยาบาลอาจเป็นผลมาจากการที่ไม่มีบุคลากรที่จะสนับสนุนในงานอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องที่ครูพยาบาลจะต้องลงมือทำด้วยตนเอง ภาพการลุดงานที่เห็นได้ คือ การช่วยกันทำงานในลักษณะ "คนละไม้คนละมือ" ใครทำอะไรได้ก็ช่วยกันทำ โดยไม่คำนึงว่าเป็นงานอะไร "ถ้าครูไม่ทำกันเอง งานก็ไม่มีทางสำเร็จ" เป็นคำกล่าวของครูท่านหนึ่ง

ซึ่งวัฒนธรรมการลุดงานดังกล่าว จึงเป็นการปรับตัวเพื่อแก้ปัญหาภายในของสถาบันเนื่องจากการขาดแคลนคน ซึ่งถ้าครูพยาบาลไม่มีลักษณะดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อค่าเงินงานของสถาบัน

1.3 สมาชิกมีความรักความผูกพันต่อสถาบันและต่อสมาชิกด้วยกัน

ความรักและความผูกพันของสมาชิกที่มีต่อสถาบัน เป็นปัจจัยสำคัญที่สมาชิกในสถาบันเห็นว่ามีส่วนช่วยให้สถาบันมีการพัฒนาไปได้ด้วยดี ความรักและความผูกพันของสมาชิกเป็นผลสืบเนื่องมาจาก "การเป็นลูกหม้อ" คือการจบจากสถาบันเดียวกัน ครูของวิทยาลัยพยาบาลหลายคนมีความคิดเหมือนกันว่า "สถาบันนี้คือสถาบันที่ทำให้เกิด ทำให้มีวิชาชีพคิดตัว" จึงเน้นการทำงานในสถาบันก็คือเป็นการตอบแทนสถาบัน ครูจึงพยายามทำงานให้กับสถาบันอย่างเต็มที่

การจบจากสถาบันเดียวกัน นอกจากจะก่อให้เกิดความผูกพันต่อสถาบันแล้วยังก่อให้เกิดความผูกพันในฐานะพี่น้อง ครูทุกคนในสถาบันมีสภาพของความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องก่อให้เกิด ความรัก ความเอื้ออาทร ต่อกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ การเคารพนับถือกันระหว่างพี่กับน้อง ยังทำให้สมาชิกที่อาวุโสกว่าจะสามารถว่ากล่าวตักเตือนสมาชิกรุ่นหลัง และสมาชิกรุ่นหลังก็จะรับฟังรุ่นพี่ ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะช่วยลด conflict ในสถาบัน ซึ่งสมาชิกถือว่าเมื่อมี conflict น้องทุกคนก็พร้อมที่จะทำงานให้สถาบัน

ความรักและความผูกพันของสมาชิกในสถาบัน เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในหมู่สมาชิก มีการกล่าวว่า "สิ่งที่ภูมิใจในโรงเรียนก็คือ ครูเรารักกัน...พอเห็นปัญหาที่อื่นแล้ว รู้สึกว่าเรามีปัญหาน้อยมาก อาจเป็นเพราะเรารักกัน มีปัญหากันก็นิดหน่อย แล้วเราก็กงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี"

1.4 ความรู้สึกว่าสถาบันเล็ก ยังไม่เท่าเทียม จึงพยายามพัฒนาตนเองขึ้นมา

ความรู้สึกว่าสถาบันยังไม่เท่าเทียมสถาบันอื่น เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกของสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มครูหรือกลุ่มนักเรียน ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากการพิจารณาว่าวิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันค่อนข้างใหม่ มีอายุการก่อตั้งไม่นานนัก มีผลทำให้สถาบันยังไม่สามารถพัฒนาให้ทัดเทียมกับสถาบันอื่น ๆ ได้ ทั้งในแง่ของอาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และอัตรากำลังของบุคลากร ความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากการนำสถาบันไปเปรียบเทียบกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งสถาบันที่อยู่ในสังกัดกระทรวงกลาโหมด้วยกัน และสถาบันในสังกัดอื่น ๆ คำพูดที่พบได้ เช่น "ทำไมเราจะมีครูเท่าเขา" "ทำไมเราจะมีห้องประชุมเหมือนเขา" นอกจากนี้ในการประชุมภาควิชาต่าง ๆ บ่อยครั้งที่มีการหยิบยกตัวอย่างของสถาบันอื่น ๆ มาพูดเปรียบเทียบ การที่นำสถาบันไปเปรียบเทียบกับอื่น เป็นเพราะวิทยาลัยพยาบาลจำเป็นต้องเข้าไปร่วมกิจกรรมกับสถาบันอื่น ๆ อีกทั้งการเข้าเป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อมีการพิจารณามาตรฐานในด้านต่าง ๆ จึงมีการเปรียบเทียบกับอื่น ความรู้สึกต่ำต้อยที่เกิดขึ้นจะเป็นแรงผลักดันให้มีการพัฒนาตนเองในลักษณะของการปรับจุดด้อยให้เป็นจุดเด่น

การทวนขยายที่จะพัฒนาตัวเองขึ้นมาของสถาบัน ทั้งจากการพยายามที่จะขอทุนการศึกษาจากหน่วยงานเพื่อส่งข้าราชการไปศึกษาต่อ โดยในปีการศึกษา 2538 มีผู้ไปศึกษาต่อทั้งในระดับปริญญาโทและเอกทั้งสิ้น 14 คน (จากจำนวนครูทั้งสิ้น 51 คน) ทั้งนี้ โดยครูที่อยู่ในสถาบันยินยอมที่จะทำงานหนักขึ้น ครูที่เกือบทั้งหมดจะพูดกันว่า "ถ้าเราไม่เร่งพัฒนา เราก็ไม่ทันคนอื่นเขา" นอกจากนี้ วิทยาลัยพยาบาลยังมีการปรับตารางการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นปีที่ 4 ในการออกฝึกอนามัยชุมชนชนบท โดยเปลี่ยนแปลงระยะเวลาในการฝึก เพื่อวัตถุประสงค์ให้นักเรียนพยาบาลได้มีเวลาเตรียมตัวสำหรับการสอบรวบยอด" เพราะเกรงว่านักเรียนพยาบาลจะไม่มีเวลาในการเตรียมตัวสอบรวบยอด และจะทำให้ผลการสอบต่ำกว่า 5 สถาบันที่สอบร่วมกัน อีกทั้งยังมีการกระตุ้นนักเรียนอีกว่า "ถ้านักเรียนไม่กระตือรือร้น สถาบันเราจะอยู่ท้ายสุด" นอกเหนือจากที่กล่าวมา คือ การพัฒนาทางด้านอาคารสถานที่ สมาชิกของวิทยาลัยพยาบาลได้พยายามดิ้นรนในการพัฒนาอาคารสถานที่ที่มีอยู่ในส่วนที่นอกเหนือจากงบประมาณทางราชการ มีการจัดกิจกรรมหารายได้หลายกิจกรรม เช่น การจัดแข่งโบว์ลิ่ง การออกร้านงานกาชาดเพื่อหารายได้เป็นกองทุนพัฒนาคณาจารย์ และการพัฒนาอาคารสถานที่ ครูทุกคนเต็มใจที่จะทำงานเพื่อหาทุนมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดห้องประชุมใหม่ โดยเหตุผลที่มีร่วมกันของครูของวิทยาลัยว่า "วิทยาลัยพยาบาลยังไม่มีห้องประชุมครูที่ทัดเทียมที่อื่น"

ความรู้สึกว่าสถาบันไม่เท่าเทียมกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้สมาชิกชนวน
 ชาติที่จะพัฒนาตนเองขึ้นมาในด้านต่าง ๆ ทำให้สมาชิกรวมพลังกันเกิดความรักและความผูกพันใน
 กลุ่ม เพื่อพัฒนาสถาบันให้เท่าเทียมกับสถาบันอื่น ๆ ครูทุกคนกระตือรือร้นและร่วมมือร่วมใจกัน
 ในการที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาสถาบัน ดังนั้น การที่สมาชิกมองเห็นเอกลักษณ์ของสถาบันว่าเป็น
 สถาบันเล็ก จึงถือเป็นวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาสถาบันประการหนึ่ง

1.5 การอยู่ภายใต้การควบคุมมาตรฐานสถาบันของสภาการพยาบาลและของ สถาบันที่สมทบ

แม้ว่าการควบคุมมาตรฐานของวิทยาลัยพยาบาลโดยสถาบันทั้งสอง จะเป็น
 ลักษณะของการมีอิทธิพลเหนือวิทยาลัยพยาบาล แต่ถือได้ว่าการควบคุมดังกล่าวมีลักษณะที่เอื้อต่อ
 การพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากสภาการพยาบาลเป็นองค์การตามกฎหมาย การประเมินสถาบันและการ
 ชี้นำให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่สถาบันต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้สถาบันอยู่ใน
 เกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เมื่อวิทยาลัยพยาบาลนำเสนอหน่วยงาน จึงได้รับการ
 สนับสนุนในการปรับปรุงเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์ สำหรับการเข้าเป็นสถาบันสมทบเพื่อขอรับ
 ประกันร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดลนั้น กองทัพได้อนุมัติให้วิทยาลัยพยาบาลเข้าสมทบได้ มีการทำข้อ
 ตกลงที่จะรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานของสถาบันให้ได้ตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล ดังนั้นจึงเป็น
 ภาระของหน่วยงานที่จะให้การสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย
 มหิดลอีกเช่นกัน ดังนั้นลักษณะการควบคุมดังกล่าว ครูของวิทยาลัยพยาบาลจะพูดถึงเสมอว่า ช่วย
 ทำให้สถาบันได้มีการพัฒนาขึ้น และครูของวิทยาลัยพยาบาลยังกล่าวว่า การมีเกณฑ์ภายนอกทำให้
 ครูของเราตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเองขึ้นด้วย ทั้งการจัดการเรียนการสอน และการทำเอกสารต่าง ๆ
 มีครูคนหนึ่งกล่าวว่า "อยากให้สภาการพยาบาลมาตรวจบ่อย ๆ เพราะทำให้พวกเราได้ไปฝึกตัว
 เองบ้าง"

ดังนั้นความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยการถูกควบคุมจากภายนอก คือ
 สภาการพยาบาล และสถาบันสมทบ จึงกลับกลายเป็นวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาสถาบันอีกทางหนึ่ง

2. วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้อต่อการพัฒนาวิทยาลัยพยาบาล

แม้ว่าวิทยาลัยพยาบาลจะอยู่ในยุคของการพัฒนาและมีลักษณะเด่นหลายประการที่เอื้อต่อการพัฒนาสถาบันดังได้กล่าวไปแล้ว อย่างไรก็ตาม โดยการเรียนรู้ของสมาชิกวิทยาลัยพยาบาลก็ยังคงมีวัฒนธรรมบางประการที่ถือว่าเป็นจุดอ่อน หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบันให้ก้าวหน้าทัดเทียมสถาบันอื่น ๆ หรือแม้แต่เอกลักษณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาบางประการในอีกมุมมองหนึ่งของสมาชิก ก็พบว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ลักษณะสำคัญประกอบด้วย การปกครองในแบบทหาร การยึดมั่นในระบบอาวุโส และการจบจากสถาบันเดียวกันของสมาชิก โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การปกครองบังคับบัญชาในระบบทหาร

โดยที่วิทยาลัยพยาบาลเป็นสถาบันในสังกัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันทหารสถาบันหนึ่ง มีการปกครองบังคับบัญชาในระบบทหาร ต้องมีวินัยและกฎข้อบังคับต่าง ๆ ลักษณะดังกล่าว สมาชิกรับรู้ร่วมกันว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่งในระดับหนึ่งจะเอื้อต่อการพัฒนาสถาบัน เพราะทำได้ง่ายต่อการบังคับบัญชา การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามนโยบายผู้บริหารหรือผู้อาวุโสกว่า แต่เอกลักษณ์ดังกล่าวในอีกระดับหนึ่ง สมาชิกถือเป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้อต่อการพัฒนาของสถาบันด้วย โดยสมาชิกของสถาบันมีความเห็นร่วมกันว่า "การบริหารงานที่ศรัทธาแบบทหาร ทำให้ล้าเนางการตัดสินใจมีหลายขั้นตอน ขาดอิสระในการบริหารงาน" ซึ่งการบริหารงานต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามลำดับชั้น ตามสายการบังคับบัญชาที่กำหนด คือ จากวิทยาลัยพยาบาล ไปยังกอง ไปยังกรม และกระทรวง เป็นลำดับ โดยจะพบว่าการบริหารงานภายในซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับนโยบายก็ต้องมีการเสนอขออนุมัติ การคิดหรือการริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนและใช้เวลาในการดำเนินงานเพื่อการขออนุมัติ และต้องมีการชี้แจงในทุกขั้นตอน มีการกล่าวว่า "เหมือนเป็นการทำผิดถ้าจะคิดทำอะไรใหม่ ๆ ที่ไม่เคยทำจะเป็นเรื่องยุ่งยาก เพราะฉะนั้นทำอะไรที่เขาคงอนุมัติมาแล้วปลอดภัยดี" อีกทั้งการปกครองในระบบทหารยังจะต้องยึดนโยบายของหน่วยเหนือเป็นสำคัญ คำพูดที่ว่า "ผู้ใหญ่สั่งมา" จึงเป็นสิ่งที่ได้ยินเสมอและจะเป็นที่ยอมรับได้ของสมาชิก ดังนั้น ความเป็นอิสระในการตัดสินใจของวิทยาลัยจึงน้อยลงไป และการยึดนโยบายหน่วยเหนือเป็นสำคัญของสถาบัน บางครั้งมีผลกระทบต่อการทำงานและการจัด

การเรียนการสอน โดยพบว่ามีภาระการเรียนของนักเรียนเพื่อนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมของหน่วยเหนือ การปกครองในระบบทหารมีผลต่อสถาบันตามความคิดเห็นของสมาชิก คือ "ขาดอิสระในการดำเนินงาน.... ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ เมื่อเทียบกับสถาบันในระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ หรือสถาบันการศึกษาขนาดอื่น ๆ ซึ่งจะคล่องตัวในการตัดสินใจมากกว่า" อีกทั้งสมาชิกยังเห็นว่าในระบบทหารที่ถือว่าภารกิจของวิทยาลัยเป็นภารกิจในการสนับสนุน มิได้เป็นภารกิจหลัก จึงมีผลต่อการพัฒนาสถาบัน ซึ่งกองทัพจำเป็นต้องให้การสนับสนุนหน่วยงานหลักก่อน ทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ช้า รวมทั้งการที่ผู้บังคับบัญชาระดับเหนือก็มีได้อยู่ในสายวิชาชีพ ทำให้สถาบันขาดเอกภาพในการบริหารในสถาบัน

2.2 การยึดมั่นในระบบอาวุโส

ระบบอาวุโสยังคงเป็นระบบที่ยอมรับอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล โดยจะมีทั้งระบบอาวุโสของการเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องที่จบจากสถาบันเดียวกัน ระบบอาวุโสในระบบทหารคือ ลำดับยศทางทหาร เกี่ยวกับระบบอาวุโสนี้ แม้ว่าจะมีสมาชิกบางคนมีความเห็นว่า "ระบบอาวุโสเป็นสิ่งเอื้ออำนวยในการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ยึดมั่นในระบบอาวุโส" มีความเกรงใจกัน แต่ในการดำเนินงานของสถาบัน สมาชิกมีความเห็นว่า "ระบบอาวุโส บางครั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา" เพราะระบบอาวุโสบางที่ครอบงำความคิด ทำให้ไม่สามารถคิดสิ่งใหม่ ๆ ได้ ระบบอาวุโสทำให้เกิดความเกรงใจกันระหว่างรุ่น ดังนั้นการแสดงความคิดเห็นหรือการโต้แย้งต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่ไม่ดีจะต้องระมัดระวังเมื่อมีการทำงานร่วมกัน ผู้อาวุโสเ็น้อยมักเป็นฝ่ายรับฟังและดำเนินการตามในลักษณะ "ที่จะว่าอย่างไรก็เป็นไปตามนั้นนั่น" การเสนอความคิดเห็นมักเป็นการเสนอลับหลัง การเสนอต่อหน้าจะเป็นการขัดแย้ง และจะถูกมองว่า "หัวแข็ง"

นอกจากระบบอาวุโสในการเป็นพี่น้องแล้ว วิทยาลัยพยาบาลในฐานะสถาบันทหาร ยังให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสทางยศทหาร ซึ่งเป็นระบบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน เพราะจะเกี่ยวข้องกับตำแหน่งบุคคลลงในตำแหน่งใดต่าง ๆ โดยจะมีการพิจารณาตามลำดับอาวุโสยศมากกว่าผลงาน นอกจากว่าอาวุโสเท่า ๆ กันจึงจะพิจารณาผลงาน จึงพบว่าผู้อยู่ในตำแหน่งบางคนขาดความเหมาะสม แต่เนื่องจากยศสูงกว่าจึงได้ดำรงตำแหน่ง เพราะชั้นยศต่ำกว่าไม่สามารถจะปกครองบังคับบัญชาชั้นยศสูงกว่าได้ ซึ่งระบบอาวุโสตามชั้นยศมีผลกระทบบต่อความรู้สึกรองสมาชิกในระดับต่าง ๆ ทั้งครูพยาบาลที่นอกจากไม่กล้าคิดกล้าแสดงออกแล้ว บางครั้ง

ก็จะเสียขวัญ เพราะในการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งบางครั้งพิจารณาแต่ลำดับชั้นยศ มิได้พิจารณาถึงคุณลักษณะอื่น และแม้แต่ในนักเรียนพยาบาลด้วยกัน ระบบอาวุโสบางทีก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรุ่นได้ เพราะรุ่นพี่ย่อมมีสิทธิเหนือรุ่นน้อง

2.3 การจบจากสถาบันเดียวกันของสมาชิก "การเป็นสมาชิกโดยสายเลือด"

โดยที่สมาชิกของวิทยาลัยพยาบาล เกือบทั้งหมดจบจากวิทยาลัยพยาบาลเองมีลักษณะ "การเป็นสมาชิกโดยสายเลือด" (inbreeding) คือ เกิดและเติบโต ตลอดจนเป็นครูที่ถ่ายทอดวิชาการสืบทอดกันไป โดยสมาชิกในกลุ่มครูพยาบาลจำนวน 51 คน มีคนจบจากสถาบันอื่นเพียง 4 คน และเป็นคนที่อยู่วิทยาลัยมาเป็นเวลานาน ซึ่งแต่ละคนจะบอกว่า "เหมือนเกิดจากที่นี่" ทำให้ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตการปฏิบัติของสถาบันที่เป็นอยู่แต่เก่าก่อนเอาไว้ แม้ว่าสมาชิกจะเห็นว่าลักษณะนี้ส่วนหนึ่งก่อให้เกิดความรักและความผูกพันกันในระหว่างสมาชิก คือ มีความเป็นพี่เป็นน้องกัน ช่วยเหลือกัน แต่ในขณะเดียวกันก็เห็นว่าการเป็นสมาชิกโดยสายเลือดนี้ก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบัน โดยจะก่อให้เกิดความเคยชินกับสิ่งที่เป็นอยู่ในรูปแบบเดิม ซึ่งจะพบว่ามีระเบียบหลายอย่างที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังคงเป็นระเบียบที่ใช้สืบเนื่องมาตั้งแต่รุ่น 1 มีคำพูดที่พูดอยู่เสมอ คือ "ก็ทำมาอย่างนี้ตั้งแต่ไหนแต่ไร" หรือ "รุ่นพี่ ๆ เขาก็ไม่เห็นมีปัญหาอะไร เขาก็อยู่กับกันได้มาตลอด" การเป็นสมาชิกโดยสายเลือด ทำให้ยึดมั่นกับสิ่งที่เคยเป็นมาแต่ก่อนอยากต่อการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงใด ๆ จากที่เคยปฏิบัติกันมา จะถูกมองว่า "ออกนอกกลุ่มออกทาง" การเปลี่ยนแปลงที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดพยายามจะผลักดันให้เกิดขึ้น จำเป็นต้องใช้พลังมากกว่าปกติ เพราะจะถูกคัดค้านจากครูเก่า ๆ เช่น การยกเลิกกำหนดเวลาการเข้านอนของนักเรียน ซึ่งแต่เดิมกำหนดไว้ 22.00 น. ก็มีการอภิปรายกันหลายครั้งกว่าจะเปลี่ยนแปลงได้ การจบจากสถาบันเดียวกัน ประกอบกับการยึดมั่นในระบบอาวุโส ทำให้มักปฏิบัติตามรุ่นพี่หรือรุ่นเก่า ๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ทั้งนี้การที่จะพัฒนาสถาบันย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การที่มีสมาชิกโดยสายเลือดจึงถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบันส่วนหนึ่ง

ก็จะเสียขวัญ เพราะในการแต่งตั้งดำรงตำแหน่งบางครั้งพิจารณาต่ำกว่าดับชั้นยศ มิได้พิจารณาถึงคุณลักษณะอื่น และแม้แต่โหนดนักเรียนพยาบาลด้วยกัน ระบบอาวุโสบางที่ก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรุ่นได้ เพราะรุ่นก่อนมีสิทธิเหนือรุ่นน้อง

2.3 การจบจากสถาบันเดียวกันของสมาชิก "การเป็นสมาชิกโดยสายเลือด"

โดยที่สมาชิกของวิทยาลัยพยาบาล เกือบทั้งหมดจบจากวิทยาลัยพยาบาลเองมีลักษณะ "การเป็นสมาชิกโดยสายเลือด" (inbreeding) คือ เกิดและเติบโต ตลอดจนเป็นครูที่ถ่ายทอดวิชาการศึกษาต่อกันไป โดยสมาชิกในกลุ่มครูพยาบาลจำนวน 51 คน มีคนจบจากสถาบันอื่นเพียง 4 คน และเป็นคนที่อยู่วิทยาลัยมาเป็นเวลานาน ซึ่งแต่ละคนจะบอกว่า "เหมือนเกิดจากที่นี่" ทำให้ส่วนใหญ่ซึมซับวิถีการปฏิบัติของสถาบันที่เป็นอยู่แต่เก่าก่อนเอาไว้ แม้ว่าสมาชิกจะเห็นว่าลักษณะนี้ส่วนหนึ่งก่อให้เกิดความรักและความผูกพันกันในระหว่างสมาชิก คือ มีความเป็นพี่เป็นน้องกัน ช่วยเหลือกัน แต่ในขณะเดียวกันก็เห็นว่าการเป็นสมาชิกโดยสายเลือดนั้นก็เป็อุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบัน โดยจะก่อให้เกิดความเคยชินกับสิ่งที่เป็นอยู่ในรูปแบบเดิม ซึ่งจะพบว่ามีระเบียบหลายอย่างที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังคงเป็นระเบียบที่ใช้สืบเนื่องมาตั้งแต่รุ่น 1 มีคำพูดที่พูดอยู่เสมอ คือ "ก็ทำมาอย่างนี้ตั้งแต่ไหนแต่ไร" หรือ "รุ่นพี่ ๆ เขาก็ไม่เห็นมีปัญหาอะไร เขาก็อยู่กันได้มาตลอด" การเป็นสมาชิกโดยสายเลือด ทำให้ยึดมั่นกับสิ่งที่เคยเป็นมาแต่ก่อนยากต่อการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงใด ๆ จากที่เคยปฏิบัติกันมา จะถูกมองว่า "ออกนอกกลุ่มนอกทาง" การเปลี่ยนแปลงที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดพยายามจะผลักดันให้เกิดขึ้น จำเป็นต้องใช้พลังมากกว่าปกติ เพราะจะถูกคัดค้านจากครูเก่า ๆ เช่น การยกเลิกกำหนดเวลาการเข้านอนของนักเรียน ซึ่งแต่เดิมกำหนดไว้ 22.00 น. ก็มีการอภิปรายกันหลายครั้งว่าจะเปลี่ยนแปลงได้ การจบจากสถาบันเดียวกัน ประกอบกับการยึดมั่นในระบบอาวุโส ทำให้มักปฏิบัติตามรุ่นพี่หรือรุ่นเก่า ๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ทั้งนี้การที่จะพัฒนาสถาบันย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การที่มีสมาชิกโดยสายเลือดจึงถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบันส่วนหนึ่ง

วัฒนธรรมองค์การในคณะพยาบาลศาสตร์ที่เอื้อต่อการพัฒนาและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา คณะพยาบาลศาสตร์

จากการศึกษาถึงวัฒนธรรมในคณะพยาบาลศาสตร์ นอกจากจะได้ทำการศึกษาถึง วัฒนธรรมองค์การโดยภาพรวมของสถาบัน และวิเคราะห์ถึงวัฒนธรรมองค์การที่มีลักษณะแข็งหรือ อ่อนในสถาบันแล้ว ยังได้ศึกษาถึงวัฒนธรรมองค์การที่สมาชิกคิดว่า เป็นลักษณะที่เอื้อหรือ เป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบัน ซึ่งมีข้อค้นพบดังนี้

1. วัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการพัฒนาสถาบัน

ในส่วนของคณาจารย์เกี่ยวกับลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาคณะพยาบาลศาสตร์นี้ จาก การศึกษาพบว่า จะเป็นการรับรู้ถึงลักษณะบางประการของสถาบัน คือ การเป็นสถาบันที่มีนักวิชาการ มาก ซึ่งทำให้มีการแข่งขันกัน ทำให้เกิดการพัฒนาและการเป็นสถาบันในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย "ระบบงานมหาวิทยาลัย" ทำให้คล่องตัวที่จะพัฒนาสถาบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเป็นสถาบันที่มีนักวิชาการหรืออาจารย์ที่ได้รับการพัฒนามาก

จากการรับรู้ในเอกลักษณ์ของสถาบันดังได้กล่าวมาแล้ว โดยการที่สมาชิก รับรู้ว่าคุณสมบัติของคณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันที่เป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นสถาบันที่มีนักวิชาการมาก และมี บทบาทในการชี้นำวิชาชีพ แม้ว่าโดยแท้จริงแล้วอาจจะมีนักวิชาการจริงเพียงไม่กี่คนที่เป็นที่ยอมรับ และมีบทบาทในการชี้นำวิชาชีพ แต่การรับรู้ดังกล่าวทำให้สมาชิกหลายคนเกิดความภาคภูมิใจใน สถาบันของตนเอง สำหรับการมีนักวิชาการชั้นนำในสถาบันนั้น สมาชิกเห็นว่าทำให้เกิดบรรยากาศ ของการใฝ่รู้ โดยผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นนักวิชาการนั้นก็ต้องพยายามที่จะศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติม เพื่อให้มีความรู้ที่ทันสมัย คงสภาพของการเป็นนักวิชาการอยู่ ในขณะที่เดียวกันบุคคลอื่นก็ พยายามที่จะผลักดันตนเองขึ้นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสถาบัน ให้มีความรู้หรือความชำนาญเฉพาะใน ด้านใดด้านหนึ่ง บรรยากาศดังกล่าวเป็นในลักษณะของการแข่งขัน ซึ่งสมาชิกส่วนหนึ่งกล่าวว่า "เป็นการแข่งขันทางด้านวิชาการ ถือเป็นสิ่งที่ดี ทำให้คณะมีการพัฒนา" แต่บางคนเห็นว่าการแข่ง ขันทำให้สัมพันธ์ภาพของสมาชิกลดลง ทุกคนพยายามที่จะพัฒนาตนเอง อาจารย์อาวุโสบางท่านจะ

กล่าวว่า "ไม่แข่งขันกับใครแล้ว พอแล้ว" อย่างไรก็ตาม การมีนักวิชาการมาก มีความพยายามที่จะพัฒนาตนเอง ก็ถือกันว่าเป็นการพัฒนาคณะฯ ไปในตัว เป็นการทำให้คณะฯ ไม่หยุดนิ่ง มีความก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา

การแข่งขันเพื่อให้เกิดการพัฒนาดังกล่าว จะเห็นได้ทั้งในระดับบุคคลที่กระตือรือร้นเพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวทันวิทยาการ มีการพยายามที่จะไปศึกษาเล่าเรียนนอกหน่วยพยายามที่จะทำวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในฐานะเป็นอาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันชั้นนำทางด้านวิชาการ

ดังนั้นการมีนักวิชาการมาก จึงเป็นจุดกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา อันส่งผลถึงการพัฒนาในระดับคณะด้วย

1.2 ความคล่องตัวในการบริหารงาน

ทั้งนี้การเป็นสถาบันในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้คล่องตัวในการพัฒนา คณะพยาบาลศาสตร์เป็นสถาบันสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย แม้ว่าจะเป็นหน่วยราชการก็ตาม แต่ระบบการบริหารงานต่าง ๆ ก็มีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารงาน โดยสมาชิกของคณะยอมรับกันว่า "ในระบบมหาวิทยาลัย คณะฯ มีอำนาจและมีอิสระในการบริหารสิ่งการภายในคณะฯ เองทั้งหมด คณะจะไปทางไหน คณะกำหนดด้วยตัวเราเองภายใต้นโยบายของทบวง ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคลากรและการบริหารงบประมาณ ซึ่งทำให้คณะคล่องตัวกว่าสถาบันการศึกษาพยาบาลในสังกัดอื่น ๆ" และอีกทั้งนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัยที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันในระดับอุดมศึกษา และให้สถาบันอุดมศึกษามีส่วนชี้นำสังคม จึงทำให้คณะพยาบาลศาสตร์ได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนา ทั้งในด้านบุคลากรและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อความก้าวหน้าของคณะพยาบาลอื่นจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสถาบัน

การดำเนินงานของคณะพยาบาลศาสตร์ แม้ว่าอาจารย์บางคนจะพูดว่า "บางทีเราก็ยึดติดอยู่กับระเบียบที่เคยปฏิบัติกันมา" แต่หลาย ๆ คนจะพูดว่า "เรามีอิสระมากพอสมควรในการที่จะคิดหรือพัฒนาการเรียนการสอนหรือวิชาการ แต่ก็อาจจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการ ในส่วนของงานวิชาการส่วนตัวแล้ว เรามีอิสระในการที่จะคิด" อีกทั้งยังมีระเบียบปฏิบัติที่เราสามารถหยุดพักทำผลงานทางวิชาการ ซึ่งถือเป็นการพัฒนาวิชาการของบุคลากรอีกทาง

หนึ่ง ซึ่งระบบมหาวิทยาลัยดังกล่าวเป็นระบบที่สมาชิกของสถาบันยอมรับว่า รับผิดชอบต่อพัฒนาสถาบัน ทำให้สถาบันมีความคล่องตัวในการบริหารและพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าได้ยิ่งขึ้น

1.3 ความผูกพันในฐานะพี่น้อง และการยึดถือระบบอาวุโส ทำให้เกิดความ ร่วมมือร่วมใจ

ระบบอาวุโสในคณะพยาบาลศาสตร์ คือ การนับถือกันในฐานะพี่น้องร่วมสถาบัน อาจารย์ของคณะฯ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอาวุโสซึ่งอยู่ในยุคของระบบอาวุโสที่เข้มแข็ง พี่น้องรู้จักใกล้ชิดกัน น้องกลัวและเกรงรุ่นพี่ ซึ่งสมาชิกกล่าวถึงการเรียนจากสถาบันเดียวกันมา มีผลทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ทั้งนี้โดยที่ระบบอาวุโสนั้นทำให้เกิดความรักกันในฐานะพี่น้องร่วมสถาบัน มีการเกรงอกเกรงใจกัน ดังนั้น จึงมีผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานต่าง ๆ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ แม้ในที่ประชุม ความคิดเห็นของสมาชิกจะไม่ตรงกันบ้าง แต่ก็มักจะไม่มีการโต้เถียงอย่างรุนแรง และสมาชิกกล่าวว่า "ความเป็นพี่เป็นน้องทำให้ความขัดแย้งลดความรุนแรงลง" นอกจากนี้ "ระบบอาวุโสยังทำให้คณาจารย์พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือกัน" การยึดถือความเป็นพี่เป็นน้องจึงเป็นเรื่องที่ทำให้สมาชิกตระหนักถึงความช่วยเหลือที่มีต่อกัน อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "ความเป็นพี่เป็นน้องช่วยทำให้เรื่องยากเป็นง่าย ภาคไหน ๆ ก็พี่น้องกัน ไม่แบ่งแยก การขอห้องภาคอื่นใช้ ก็ใช้สัมพันธ์ภาพระหว่างพี่น้องนี้แหละก็แก้ปัญหาได้" ระบบอาวุโสซึ่งโดยทั่วไปมักจะก่อให้เกิดผลในการจำกัดความคิดของบุคคล แต่ในคณะพยาบาลศาสตร์ การมีระบบอาวุโสซึ่งเป็นเพียงความเกรงอกเกรงใจในความเป็นพี่น้องซึ่งทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ แต่เป็นลักษณะที่ค่อนข้างนุ่มนวล ซึ่งถือปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนา แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเห็นว่า "เราสามารถขัดแย้งได้ แต่ใช้วิธีที่นุ่มนวล" เพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำเพื่อสถาบันได้มากขึ้น

2. วัฒนธรรมองค์การที่เป็นอุปสรรค หรือไม่เอื้อต่อการพัฒนาคณะพยาบาลศาสตร์

คดีฐานเกี่ยวกับลักษณะที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบัน ประการแรก คือ การเป็นสถาบันใหญ่ทำให้ยากต่อการพัฒนา และลักษณะของการเป็นสถาบันที่มีผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานของคณะฯ หลายประการ และนอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับความเป็นสถาบันใหญ่ มีการกิจกรรม มีความจำกัดของพื้นที่ ซึ่งรายละเอียดของลักษณะที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา มีดังนี้

2.1 การเป็นสถาบันใหญ่ สมาชิกมาก

การเป็นสถาบันใหญ่ มีสมาชิกมาก เป็นผลทำให้การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในสถาบันที่จะให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันค่อนข้างยาก เพราะการเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นความเป็นอิสระทางวิชาการ อีกทั้งเป็นที่ยอมรับกันว่าสมาชิกมีศักยภาพ ซึ่งทำให้สมาชิกแต่ละคนมีเสรีภาพในความคิด มีความคิดเห็นเป็นของตัวเองซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป นอกจากความเห็นที่อาจไม่ตรงกันแล้ว การที่จะทำให้สมาชิกจำนวนมากมีความรู้ความเข้าใจหรือเห็นพ้องต้องกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ต้องใช้เวลานาน เช่น เปลี่ยนแปลงการสอนรูปแบบเดิมให้เป็นการสอนในระบบ problem based learning โดยพยายามจะนำมาใช้ในทุกภาคของคณะฯ ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2536 อาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "คนของเรามาก กว่าจะอบรมเสร็จทุกรุ่นก็กินเวลาเป็นปี ๆ แล้ว"

การที่เป็นสถาบันใหญ่ จำนวนคนมาก ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งความรู้สึกรักคิด ความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ตลอดจนความต้องการและความคาดหวัง ดังนั้น การที่จะผลักดันที่จะให้พัฒนาไปพร้อม ๆ กันจึงเป็นเรื่องไม่่ง่ายนัก อาจารย์อาวุโสท่านหนึ่งกล่าวว่า "ความใหญ่โตที่เห็นได้ชัดที่ฐานมันกว้าง ในขณะที่ฐานยังไม่มั่นคง แม้จะมีผู้ทำเก่งนำลงไป แต่ฐานล่างไม่สามารถไปพร้อม ๆ กันได้ มันไม่เอนทรอก แต่มันไม่ up ก็คือ มันไม่พัฒนา"

นอกจากนั้นการเป็นสถาบันใหญ่ ในมุมมองของสมาชิกเห็นว่าทำให้ผู้บริหารรับข้อมูลข่าวสารได้ไม่ทั่วถึง "คือ ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงในระดับปฏิบัติ ซึ่งทำให้ผู้บริหารคิดว่าสถาบันพัฒนาไปได้ แต่ในระดับปฏิบัติอาจจะยังไม่บรรลุก็ได้" สำหรับการส่งข้อมูลจากบนลงล่างอาจทำได้ค่อนข้างง่าย มีการกระจายข้อมูลได้ในหลาย ๆ ทาง ซึ่งที่ใช้จะพบทั้งการออกหนังสือเวียน การติดป้ายประกาศ การส่งข้อมูลผ่านทางหัวหน้าภาค การใช้โทรศัพท์ หรือแม้แต่กรณีเร่งด่วนจะใช้คนงานเดินหนังสือ อย่างไรก็ตาม บางครั้งพบว่าข้อมูลที่ได้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน อาจารย์หลายคนกล่าวว่า "บางทีไม่รู้อะไรในคณะ ก็เลยทำให้ไม่มีความรู้สึกร่วม และที่จะร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็เลยน้อยลง เพราะไม่รู้ความเป็นไป"

นอกจากนั้น การเป็นสถาบันใหญ่จะพัฒนาปรับปรุงอะไรจึงเป็นเรื่องยาก เช่น เรื่องสถานที่ ซึ่งมีการพูดถึงความไม่สอดคล้องกันของการขยายตัวของภารกิจของคณะฯ กับอาคารที่ทำการ ซึ่งพบว่าการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทำได้ยาก เพราะ "แก้ตรงนั้นก็กระทบตรงนี้" และถ้าจะแก้ทั้งหมดก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณ

จึงเป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าอุปสรรคในการพัฒนาคณะพยาบาลศาสตร์ที่สำคัญ
ประการหนึ่ง คือ การเป็นสถาบันใหญ่ มีสมาชิกมาก

2.2 การมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ที่มักจะเน้นในรายละเอียดและตัดสินใจช้า

การที่คณะพยาบาลศาสตร์มีสมาชิกเกือบทั้งหมดเป็นผู้หญิง โดยเฉพาะบุคลากร
กลุ่มสำคัญ คือ อาจารย์พยาบาลจะเป็นผู้หญิงทั้งหมด และยอมรับกันว่าความเป็นผู้หญิงของสมาชิก
เป็นอุปสรรคประการหนึ่งของการพัฒนาสถาบัน ได้มีการกล่าวถึงคุณลักษณะหลายประการที่เป็น
อุปสรรค เช่น ความเป็นผู้หญิงมักไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าเสี่ยง มีความละเอียดถี่ถ้วน จุกจิก
หุยมหุยม ไม่กล้าเผชิญหน้า ชอบพูดลับหลัง แม้ว่าจะยอมรับกันว่าบุคลากรทั้งหมดมิได้มีลักษณะ
ดังกล่าว แต่ก็เห็นว่าส่วนใหญ่จะมีลักษณะเหล่านี้ ซึ่งการกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้หญิงในสมาชิกของ
สถาบันที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา จะเป็นการกล่าวถึงในลักษณะของการยอมรับตามสภาพว่า
"ก็เป็นธรรมชาติของผู้หญิงโดยทั่วไปที่จะมีลักษณะดังกล่าว" ดังนั้น แม้สมาชิกจะคิดว่าความเป็น
ผู้หญิงที่มีลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา แต่ก็ได้คิดว่านั่นคือปัญหาสำคัญที่จะ
ต้องแก้ไข เพราะถือว่า "มิใช่ปัญหารุนแรง" เป็นปัญหาตามธรรมชาติ ซึ่งอาจจะดีกว่าปัญหาของ
ผู้ชายที่อาจจะก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กรได้ค่อนข้างรุนแรงกว่า อีกทั้งในลักษณะที่ถือว่าเป็นอุปสรรค
นี้ สมาชิกส่วนใหญ่ก็ยังมองเห็นในข้อดีของลักษณะนั้น ๆ ด้วย เช่น "ความละเอียดถี่ถ้วนจุกจิกนั้น
ก็ช่วยทำให้งานเรียบร้อยและผิดพลาดน้อยลง" "ความไม่กล้าเสี่ยง ไม่กล้าตัดสินใจ ทำให้เรา
ตัดสินใจช้า แต่มักเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง เพราะเราต้องมีข้อมูลพร้อม"

การให้เหตุผลดังกล่าวเป็นการที่จะหาข้อแก้ตัวให้ตนเองสำหรับการที่จะไม่
ต้องปรับหรือแก้ลักษณะที่ถือว่าเป็นธรรมชาติของผู้หญิง ทั้ง ๆ ที่ยอมรับกันโดยส่วนใหญ่ว่า "เป็น
ลักษณะที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา"

นอกจากนั้น ในความเป็นผู้หญิงยังมีความเกี่ยวข้องรวมไปถึงการมีครอบครัว
ความรับผิดชอบในครอบครัว ซึ่งอาจารย์พยาบาลที่มีครอบครัวส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความรับผิดชอบ
ภายในครอบครัวเป็นเรื่องของผู้หญิง ดังนั้นปัญหาที่เกิดในครอบครัวจึงถือเป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งต้องม
ีการแบ่งเวลา ไม่สามารถทุ่มเทให้กับการทำงานได้ทั้งหมด จะพบว่าสาเหตุของการไม่ทำผลงาน
ทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลส่วนหนึ่ง คือ "ไม่มีเวลา" และอาจารย์บางคนกล่าวว่า ถ้า
ให้เลือกลง "ความก้าวหน้าจากผลงานและครอบครัวละก็..... คงต้องเลือกครอบครัวมากกว่า"

สมาชิกของคณะพยาบาลศาสตร์ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยที่ต้องมีความรับผิดชอบในครอบครัว ดังนั้นสมาชิกจึงเห็นว่าจะจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกทุ่มเทให้กับงานไม่ได้เต็มที่

3.3 ความจำกัดของพื้นที่

คณะพยาบาลศาสตร์แต่เดิมซึ่งได้ชื่อว่า "โรงเรียนพยาบาลอเนกามัยและผดุงครรภ์" มีอาคารทำการเป็นอาคารเพียง 1 อาคาร 3 ชั้น ทั้งไว้เป็นทั้งอาคารเรียนและอาคารหอพัก ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้ยกฐานะโรงเรียนพยาบาลอเนกามัยและผดุงครรภ์ขึ้นเป็นคณะพยาบาลศาสตร์ และมีการเพิ่มภารกิจในการผลิตพยาบาล ทั้งหลักสูตรพยาบาลพื้นฐานอนุปริญญาและปริญญาตรี แล้วยังมีหลักสูตรเฉพาะทางขึ้นอีก ทำให้เกิดการแออัดในการใช้พื้นที่ ในปี พ.ศ. 2518 จึงได้รับงบประมาณในการสร้างหอพักและทำการใหม่ของคณะพยาบาลศาสตร์ขึ้น โดยอาคารที่ทำการใหม่ของคณะประกอบด้วยอาคาร 3 หลัง คือ อาคารมหิตลอคฤศยเดช อาคารพระศรีษัตรีศกร และอาคารพระศรีนตรีศกร โดยมีอาคารที่พักอยู่แยกออกไป ๗ บ้างบนพื้นที่ซึ่งในขณะก่อสร้างนั้น อาคารที่ก่อสร้างขึ้นก็เหมาะสมเพียงพอกับภารกิจของคณะพยาบาลศาสตร์ในขณะนั้น ซึ่งมีเพียงหลักสูตรปริญญาตรีพื้นฐานหลักสูตรปริญญาโท เพียง 2 หลักสูตร และหลักสูตรเฉพาะทาง อาจารย์หลายคนในขณะนั้นกล่าวว่า "เราก็ภูมิใจมากกับอาคารใหม่ที่ใหญ่โต ที่ใช้ได้หลากหลายวัตถุประสงค์ มีอาคารห้องประชุมใหญ่ มีที่พักนักศึกษาที่ชั้นเวรย้ายดี" จนมาถึงในปัจจุบันที่มีการขยายตัวของภารกิจต่าง ๆ มากมาย อาคารที่ทำงานหรือห้องเรียนต่าง ๆ จึงไม่เพียงพอกับการใช้ที่ที่มีอยู่ของสถาบันต้องปรับพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นห้องประชุมและห้องพักของนักศึกษามาเป็นที่ทำการ จะพบว่าที่ทำการของครูอาจารย์ที่นั่งอยู่ค่อนข้างแออัด ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพบปะกับนักศึกษา นักศึกษาจะพูดกันว่า "ไม่ขอเข้าพบอาจารย์ เพราะการเข้าพบอาจารย์ท่านหนึ่งท่านใด ก็จะต้องไปหาอาจารย์หลาย ๆ ท่านที่นั่งอยู่ในห้อง" ซึ่งเป็นผลให้เกิดความรู้สึก "เดี๋ยวนี้อาจารย์กับนักศึกษาห่างกันออกไปทุกที" สถานที่สำหรับนักศึกษาที่ใช้ในการพบปะสังสรรค์มีน้อย นักศึกษาไม่มีที่ทำกิจกรรมที่เป็นกลุ่มอุปกรณ์ต่าง ๆ โต๊ะเก้าอี้ของนักศึกษาจะถูกวางไว้ตามระเบียบข้าง หน้าลิฟท์บ้าง ห้องอาหารที่อยู่ตัวอาคารชั้นล่าง ในเวลากลางวันช่วงรับประทานอาหารจะหาที่นั่งลำบาก อาจารย์บางคนจะใช้วิธีการมารับประทานอาหารก่อนเวลาหรือการซื้อข้าวไปรับประทานในห้องทำงานแทน และที่สำคัญ อาจารย์หลายท่านกล่าวว่า "เดี๋ยวนี้หาห้องเรียนก็ยากเข้าทุกที บางทีฝ่ายบริการจัดหาห้องให้ไม่ได้ ครูผู้สอนต้องวิ่งเอง ขอห้องประชุม

ตามภาคต่าง ๆ บ้าง เพื่อให้เป็นห้องเรียน" อาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ ไม่สามารถขยายได้ เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด ในขณะที่ภารกิจต่าง ๆ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มีความจำเป็นต้องขยาย เพื่อสนองความต้องการของประเทศชาติและสังคม ดังนั้นจึงก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานอย่างมาก อาจารย์ท่านหนึ่งยังกล่าวอีกว่า "เมื่อก่อนเรียนในระบบเก่า ขนาดนักเรียนหัดเรียน อยู่เฮอะห้องเรียนยังพอดีพอดี ต่อไปถ้าเปลี่ยนเป็นการสอนแบบ PBL ซึ่งนักศึกษาจะขาดเรียนน้อยลง จะต้องเข้าห้องเพิ่มมากขึ้นถึงมีปัญหาใหญ่ ห้องที่เรียนอยู่ก็ไม่พอ จะหาห้องใหม่ก็ไม่มีแล้ว เมื่อทุกภาคใช้ระบบ PBL หมด ยังไม่รู้จะเป็นอย่างไรเลย" ซึ่งปัญหาเรื่องพื้นที่ห้องเรียนนี้ เริ่มเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานที่เป็นที่รับรู้ของบุคคลเกือบทุกคน นอกจากปัญหาเกี่ยวกับห้องเรียนแล้ว ห้องสมุดซึ่งให้บริการแก่นักศึกษานี้ สมาชิกของสถาบันหลายคนกล่าวว่า เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการปรับปรุง เพราะมีขนาดคับแคบ ไม่เพียงพอที่จะให้บริการ

ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ เป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อการทำงานและการพัฒนาของสถาบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารรับว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดภารกิจ และทำให้ทุกคนต้องปรับตัวตามสภาพที่เป็นอยู่